

Tilinpäätös 2022

Kh 24.4.2023

Sisällysluettelo

1 KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2022.....	3
2 KAUPUNGINHALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS	5
2.1 Kaupungin hallinto	5
2.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	11
2.3 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	14
2.4 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa toimialoitain	21
2.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	35
2.6 Kaupungin henkilöstö.....	36
2.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.....	37
2.8 Ympäristöasiat	39
2.9 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.....	40
2.10 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	45
2.10.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	45
2.10.2 Toiminnan rahoitus.....	46
2.11 Rahoitusasema ja sen muutokset	47
2.12 Kokonaistulot ja -menot	50
2.13 Kaupunkikonsernin toiminta ja talous	51
2.13.1 Forssan kaupunkikonserniin kuuluvat yhteisöt.....	51
2.13.2 Konsernin toiminnan ohjaus	52
2.13.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	52
2.13.4 Konsernivalvonnan järjestäminen.....	65
2.13.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	68
2.14 Tilikauden tuloksen käsittely ja tasapainottamistoimenpiteet.....	72
2.14.1 Tilikauden tuloksen käsittely	72
2.15 Talousarvion toteutuminen	73
2.15.1 Käyttötalouden toteutuminen.....	73
2.15.2 Investointien toteutuminen	118
2.15.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen.....	122
2.15.4 Rahoitusosan toteutuminen.....	124
2.15.5 Liikelaitoksen tavoitteiden toteutuminen.....	125
2.15.6 Konsernitavoitteiden toteutuminen	126
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	132
3.1 Tuloslaskelma.....	132
3.2 Rahoituslaskelma.....	133
3.3 Tase.....	134
3.4 Konsernilaskelmat	136
4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	140
4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	140
4.2 Tilinpäätöksen esittämistä koskevat liitetiedot.....	140
4.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	140
4.4 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	142
4.5 Tasetta koskevat liitetiedot	145
4.6 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	150
4.7 Henkilöstöä koskevat liitetiedot.....	153
5. LIKELAITOKSEN ERILLISTILINPÄÄTÖS	155
1. Vesihuoltojohtajan katsaus	155
2. Olennaiset tapahtumat ja muutokset toiminnassa ja taloudessa.....	156
3. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista.....	157
4. Ympäristötekijät	159
5. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	159
6. Esitys tilikauden 2022 tuloksen käsittelystä	160
7. Talousarvion toteutumisvertailu	160
8. Tilinpäätöslaskelmat	168
9. Tilinpäätöksen liitetiedot	181
10. Luettelo kirjanpito kirjoista ja tositteiden lajeista.....	185
12. Liikelaitoksen vaikutus kunnan tuloksen muodostumiseen.....	186
13. Liikelaitoksen vaikutus kunnan toiminnan rahoitukseen	187
6. LUETTELOT JA SELVITYKSET	188
Tilinpäätöksen allekirjoitukset.....	190

Tilintarkastusmerkintä	190
LIITTEET	191
LIITE 1 Lauta- ja johtokunnat sekä valtuuston valitsevat edustajat eri toimielimissä	191
LIITE 2 Kaupungin talouden tunnuslukujen kehitys	199

1 KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2022

Kaupungin tehtävänä uudistuminen ja yhteistyö

Vuoteen 2022 mahtui paljon epävarmuustekijöitä. Vuotta haastoivat esimerkiksi koronapandemian häntä ja Venäjän raaka hyökkäyssota Ukrainassa, joka muun muassa nosti energian hintoja ja vaikutti sekä kaupungin työhön, että kaupunkilaisten elämään monin tavoin. Hyviä uutisia kuitenkin oli, esimerkiksi työllisyysasteen vahva nousu koko maassa. Se ja yritysten hyvä tilanne näkyy myös kaupungin vahvistuneina verotuloina.

Kaupungin taloudellinen asema on ollut viimeiset vuodet hyvä. Näkymä tulevien vuosien osalta ei ole kuitenkaan yhtä lupaava. Soteuudistus vaikuttaa koko julkiseen sektoriin ja kuntatalouteen uudistuksen vaikutukset näkyvät täysimääräisemmin vasta vuonna 2025. Tämän lisäksi keskustelut julkisen talouden miljardien sopeuttamistarpeesta heijastuvat toteutuessaan epäilemättä myös kuntatalouteen.

Hyvinvointialueuudistus puolittaa kuntien rahoituspohjan vuoden 2023 alusta alkaen. Kunnallisveron tuotosta siirtyy valtiolle noin kaksi kolmasosaa ja yhteisöverosta lähes kolmannes. Lainakanta jää kuitenkin kokonaisuudessaan kunnille.

Tulevan hallituksen tärkein kaupunkia koskeva työ on osaltaan varmistaa, ettei seutukaupunkien ja suurten keskuskaupunkien toimintakykyä heikennetä pitkällä aikavälillä. Suunnitelmakausi 2024–2027 näyttää jo nyt vaikealta ja yhtään lisähaasteita tai lakisääteisiä velvoitteita ei tarvita.

Forssan tulevan kouluverkon tukipilari Akvarelli valmistui aikataulun mukaisesti. Hankkeen lopulliset kustannukset tulevat olemaan noin 24 miljoonaa euroa. Kokonaiskustannukset pysyivät valtuuston päättämän määrärahan puitteissa. Opetus uusissa tiloissa aloitettiin syksyllä 2022.

Vuosi 2022 toteutui taloudellisesti paremmin kuin ennakoitiin. Kaupungin tilikauden tulos oli 2,1 miljoonaa euroa, kun talousarviossa ennakoitiin nollatulosta. Vuosikate oli sama 8,3 miljoonaa euroa kuin vuonna 2021 eli 505 euroa asukasta kohden. Poistoeron muutos huomioiden tilinpäätös on 2,2 milj. euroa ylijäämäinen. Tämän jälkeen kaupungille on taseeseen kertynyt 12,2 miljoonaa euroa ylijäämää.

Tasapainoinen taloudellinen tulos perustuu kaupungin omien toimintamenojen kasvun hillintään sekä kunnallis- ja yhteisöverojen hyvään kasvuun. On erittäin hienoa huomata, että yhä useammalla Forssalaisella on työtä ja työttömyysaste on laskenut. Vaikka tulos oli nyt hyvä, tulee meidän varautua tulevien vuosien taloudellisiin haasteisiin.

Hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa 1.1.2023 korostuu kuntien välisen yhteistyön merkitys. Forssan seutukuntakin menestyy parhaiten tekemällä yhteistyötä. Vuoden 2022 hyvät tilinpäätökset seudun kunnissa antavat meille hyvät lähtökohdat palveluiden ja rakenteiden kriittiseenkin tarkasteluun. Näen edelleen, että seutukunnalla olisi mahdollisuus kehittyä ja saavuttaa parempia tuloksia tehostamalla yhteistyötä esimerkiksi yhteisellä henkilöstöllä.

Kuntien toimintaympäristö muuttuu jatkuvasti ja tähän meidänkin on reagoitava. Kyky reagoida muutokseen ennakoivasti ja päämäärätietoisesti erottaa menestyvät kaupungit taantuvista. Forssalla on kaikki mahdollisuudet olla menestyvien seutukaupunkien joukossa loistavan sijaintinsa ja tiiviin kaupunkirakenteensa ansiosta.

Suuntaa tulevaisuuteen antaa kaupungin strategia, jota tarkistettiin vuoden 2022 aikana. Tarkistetun kuntastrategian ytimenä on ajatus järkivihreydestä,

joka on forssalainen tapa edistää forssalaisten hyvinvointia ja Forssan elinvoimaa kestävän kehityksen periaatteita aktiivisesti toteuttaen.

Toivotan rohkeutta kaupunginvaltuustolle ja koko kaupungin organisaatiolle vuodelle 2023. Olemme kaikki samalla puolella ja ratkaisemme eteen tulevat haasteet avoimilla keskusteluilla, ennakkoluulottomalla ajattelulla ja yhteistyöllä.

Haluan kiittää kaupungin henkilöstöä, luottamushenkilöitä, kaupunkilaisia, yhteistyökumppaneita ja yrittäjiä erinomaisesta yhteistyöstä ja tuesta. Organisaatiomme osoitti, että julkinen toimija voi muuttaa toimintamalleja nopeasti ja pystyy turvaamaan palvelutehtävän myös kriisiaikana. Nyt on aika suunnata katseet kohti tulevaa.

Forssassa 27.3.2023

Jari Kesäniemi
kaupunginjohtaja

2 KAUPUNGINHALLITUKSEN TOIMINTAKERTOMUS

2.1 Kaupungin hallinto

Kaupunginvaltuusto

Valtuusto kokoontui kertomusvuonna 9 kertaa ja käsitteli 90 pykälää.

Kaupunginvaltuusto

Valtuustoon kuului 43 jäsentä, joista naisia on 20. Paikkajakautuma oli seuraava: SDP 13, KOK 10, KESK 4 + KD 3, PS 6, VAS 5, VIHR 2.

Suku- ja etunimi	Ammatti tai arvo	valtuustoryhmä
Puheenjohtaja Lepola Kaisa	lastensuojeluyksiköiden johtaja	SDP
I varapuheenjohtaja Grahn-Laasonen Sanni	kansanedustaja	KOK
II varapuheenjohtaja Murtolahti Pekka	pastori, eläkkeellä	KD
III varapuheenjohtaja Mattila Sami	kulttuurituottaja	PS
Aho Ritva	vapaaehtoistyöntekijä	SDP
Joenpalo Ilkka	maakuntaneuvos	SDP
Jokinen Saara	farmaseutti, sairaanhoitaja	SDP
Kaasalainen Kati	asiakaspalvelutyöntekijä laulaja	SDP
Lintonen Emmi	optikko (AMK)	SDP
Marjamäki Jari	rehtori	SDP
Rajahalme-Tahvanainen Tarja	palveluohjaaja, luottamusmies	SDP
Rekunen Hannu	puutyöläinen, eläkeläinen	SDP
Suomi Mikko	rakennusmies	SDP
Uutela Matti	eläkeläinen	SDP
Vikman Pasi	varatuomari, eläkeläinen	SDP
Vuorenmaa Janne	puuseppäartesaani	SDP
Hakala Reima	isännöitsijä, eläkkeellä	KOK
Haonperä Jouko	valtiotieteiden maisteri, eläkeläinen	KOK
Järvinen Satu	optikko, yrittäjä	KOK
Lindvall Antti	aluepäällikkö	KOK
Marjamäki-Vuorenpää Susanna	HR-asiiantuntija, yrittäjä	KOK
Nieminen Tapio	kiinteistöpäällikkö	KOK
Penttilä Mika	vanhempi konstaapeli	KOK
Saarenmaa Lotta	filosofian maisteri, aineenopettaja	KOK
Vastamäki Ritva	kirurgi, lääkintöneuvos	KOK

Anttila Sirkka-Liisa	ministeri, kansanedustaja emerita	KESK
Häggman Johanna	sairaanhoitaja	KESK
Mansikkamäki Pentti	lääketieteen lisensiaatti	KESK
Vinnikainen Irmeli	yrittäjä	KESK
Jaakkola Asta	pysäköinnin tarkastaja	KD
Kujala Topias	opiskelija	KD
Ahtola Tero	yrittäjä	PS
Eriksson Otto	pelimyyjä, tradenomiopiskelija	PS
Helin Timo	filosofian maisteri, lehtori	PS
Kuparinen Pia	teurastamotyöntekijä	PS
Suoranta Kari	vastaava mestari	PS
Aaltonen Suvi	työllisyydenhoidon päällikkö	VAS
Ilvonen Sirkka-Liisa	kamreeri, herastuomari	VAS
Mäkinen Manu	kultaseppä, yrittäjä	VAS
Pohjalainen Katariina	erityislasterikodin johtaja	VAS
Virtanen Tapio	eläkeläinen	VAS
Kranni Maija	ympäristösuunnittelija (AMK)	VIHR
Sundell Ville	atk-ohjelmoija, yrittäjä	VIHR

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus johtaa kaupungin hallintoa, vastaa valtuuston asioiden valmistelusta ja päätösten täytäntöönpanosta sekä valvoo kaupungin etua mm. käyttämällä puhevaltaa kaupungin puolesta.

Kaupunginhallitus kokoontui kertomusvuonna 28 kertaa ja käsitteli 373 pykälää.

Kaupunginhallituksessa oli 11 jäsentä, joista naisia 6. Paikkajakauma oli seuraava: SDP 4, KOK 3, KESK 2, VAS 1 ja PS 1.

Kaupunginhallitus

Suku- ja etunimi	Ammatti tai arvo	valtuustoryhmä
Puheenjohtaja Penttilä Mika	vanhempi konstaapeli	KOK
I varapuheenjohtaja Lintonen Emmi	optikko (AMK)	SDP
II varapuheenjohtaja Häggman Johanna	sairaanhoitaja	KESK
III varapuheenjohtaja Virtanen Tapio	nuoriso- ja liikuntapalvelupäällikkö	VAS

Anttila Sirkka-Liisa	ministeri, kansanedustaja emerita	KESK
Haonperä Jouko	valtiotieteiden maisteri, eläkeläinen	KOK
Joenpalo Ilkka	maakuntaneuvos	SDP
Kuparinen Pia	teurastamotyöntekijä	PS
Marjamäki Jari	rehtori	SDP
Rajahalme-Tahvanainen Tarja	palveluohjaaja	SDP
Saarenmaa Lotta	filosofian maisteri, aineenopettaja	KOK

Tilintarkastajat

Tilintarkastajana on toiminut BDO Auditor Oy.

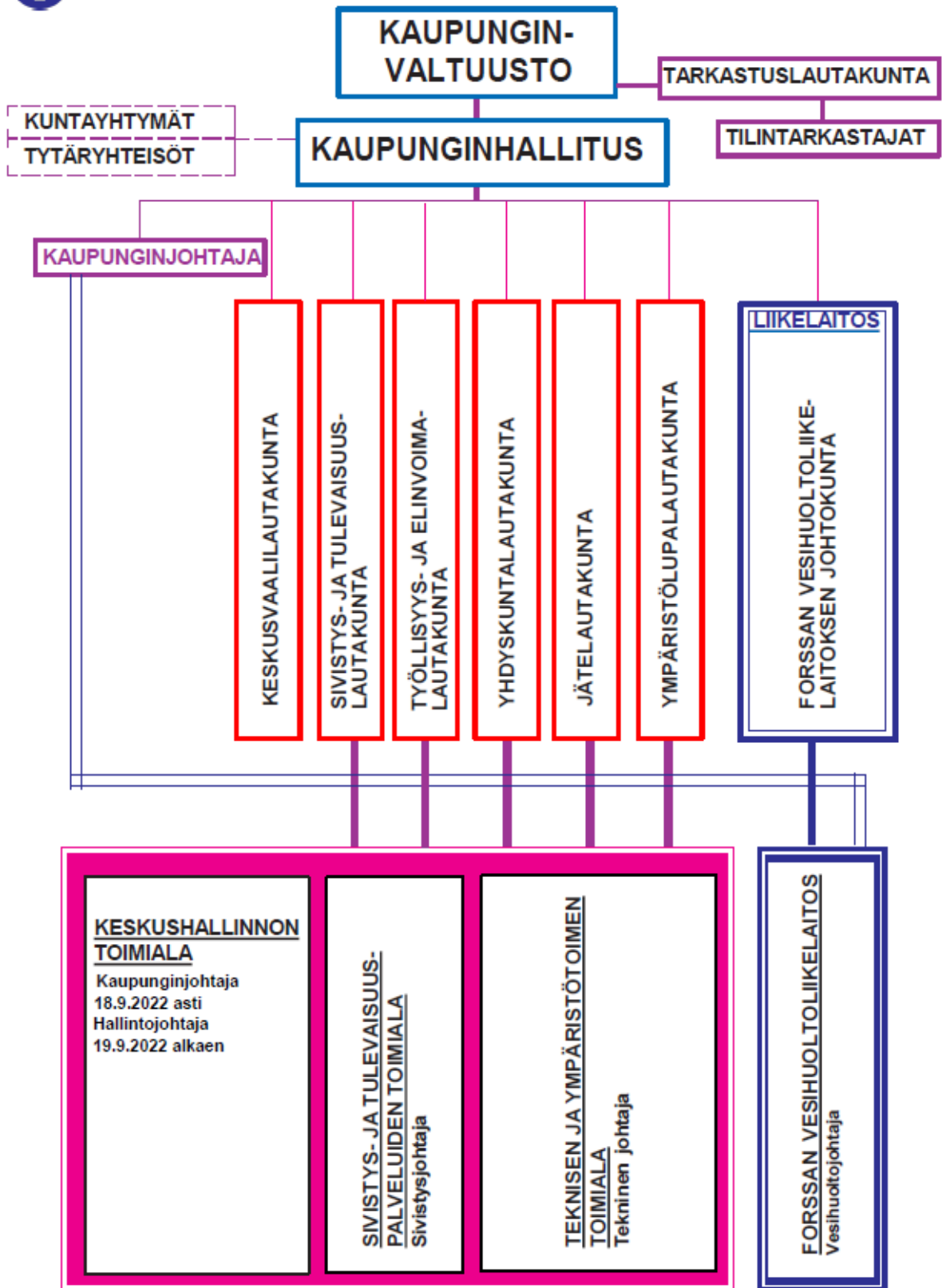
Muut toimitukset

Lauta- ja johtokunnat sekä valtuuston valitsevat edustajat eri toimituksissa on esitetty tilinpäätöksen liitteenä.

FORSSAN KAUPUNGIN ORGANISAATIO 2022

TOIMIELIMEN JA PALVELUALUEEN TILIVELVOLLISET V. 2022

Palvelun nimi	Tilivelvollinen
KAUPUNGINHALLITUS	KAUPUNGINJOHTAJA TOIMIELIMEN ALAI- SESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA
100 Keskushallinto	kaupunginjohtaja Jari Kesäniemi 18.9.2022 asti hallintojohtaja Hanna Saarni 19.9.2022 alkaen
KESKUSVAALILAUTAKUNTA	
700 Vaalit	kaupunginsihteeri Matti Pietilä 12.8.2022 asti hallintojohtaja Hanna Saarni 13.8.2022 alkaen
TARKASTUSLAUTAKUNTA	
710 Tarkastustoiminta	tarkastuslautakunta
SIVISTYS- JA TULEVAISUUS- LAUTAKUNTA	SIVISTYSJOHTAJA TOIMIELIMEN ALAI- SESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA
200 Toimialan tukipalvelut	sivistysjohtaja Jarmo Pynnönen
210 Perusopetus	sivistysjohtaja Jarmo Pynnönen
230 Vapaa-aikapalvelut	kirjastotoimenjohtaja Maarit Järveläinen
240 Lukiokoulutus, taiteen perus- opetus ja vapaa sivistystyö	rehtori Simo Veistola
250 Varhaiskasvatuksen palvelut	varhaiskasvatus- ja hyvinvointipäällikkö Tiina Kemppainen
280 Työllisyys- ja elinvoimapaalv.	työllisyyspäällikkö Jaakko Leskinen
285 Sosiaalipalvelut	sivistysjohtaja Jarmo Pynnönen
290 Terveyspalvelut	sivistysjohtaja Jarmo Pynnönen
YHDYSKUNTALAUTAKUNTA	TEKNINEN JOHTAJA TOIMIELIMEN ALAI- SESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA
500 Teknisen ja ympäristötoimen hallinto	tekninen johtaja Antti Heinilä
510 Maankäyttöpalvelut	kaupungeingeodeetti Aki Härmä
520 Infrapalvelut	kunnallistekniikan päällikkö Henri Heikkilä 30.9.2022 asti kunnallistekniikan päällikkö Ville Saarenmaa 1.10.2022 alkaen
540 Pelastuspalvelut	tekninen johtaja Antti Heinilä
570 Tilapalvelu	kiinteistöpäällikkö Jukka Perälä
610 Maankäytön suunnittelupalvelut	kaupunginarkkitehti Sirkka Köykkä
JÄTELAUTAKUNTA	TEKNINEN JOHTAJA TOIMIELIMEN ALAI- SESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA
580 Yhteistoiminta-alueen jätehuolto	jätehuoltopäällikkö Salla Alapirtti

YMPÄRISTÖLUPALAUTAKUNTA   TEKNINEN JOHTAJA TOIMIELIMEN ALAI-
SESTA TOIMINNASTA KOKONAISUUTENA

600 Rakennusvalvonta ja ympäristö- ympäristöpäällikkö Niina Salminen
palvelut

INVESTOINTIOSA

YHDYSKUNTALAUTAKUNNAN   tekninen johtaja Antti Heinilä
VASTUULLA OLEVAT INVESTOINNIT

MUUT TILIVELVOLLISET:

Rakennuksien ja rakennelmien erittelemätön (tilapalvelu)	kiinteistöpäällikkö Jukka Perälä
Kadut ja tiet (erittelemätön)	kunnallistekniikan päällikkö Henri Heikkilä 30.9.2022 asti kunnallistekniikan päällikkö Ville Saarenmaa 1.10.2022 alkaen
Katuvaloverkko ja liikennevalo- laitteet, puistot ja liikunta-alueet	kunnallistekniikan päällikkö Henri Heikkilä 30.9.2022 asti kunnallistekniikan päällikkö Ville Saarenmaa 1.10.2022 alkaen

**KAUPUNGINHALLITUKSEN VAS-
TUULLA OLEVAT INVESTOINNIT:**

Ict-ohjelmat ja laitteistot	talousjohtaja Timo Finning
Maa-alueet	talousjohtaja Timo Finning
Osakkeet ja osuudet	talousjohtaja Timo Finning

SIVISTYS- JA TULEVAISUUSLAU- sivistysjohtaja Jarmo Pynnönen
TAKUNNAN VASTUULLA OLEVAT
INVESTOINNIT:

FORSSAN VESIHUOLTO- LIKELAITOS	vesihuoltojohtaja Kimmo Paakkonen
-----------------------------------	-----------------------------------

2.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Vuoden 2022 aikana tapahtui useita talouteen ja yhteiskuntaan laajemminkin vaikuttavia asioita. Venäjä hyökkäsi sotilaallisesti Ukrainaan helmikuussa. Humanitaarisen kriisin lisäksi hyökkäyksellä oli laajoja vaikutuksia talouteen. Hyökkäyksen seurauksena länsimaat asettivat Venäjälle laajoja talouspakotteita, ja Venäjä rajoitti kaasun toimituksia Eurooppaan. Energia kallistui nopeasti ja kiihdytti jo vuonna 2021 alkanutta inflaation voimistumista, jonka taustalla oli keskuspankkien pitkään jatkunut löysä rahapolitiikka. Lopulta inflaation alkusysäyksenä toimi tuotannon globaalit pullonkaulat ja Venäjän hyökkäys. Vuoden 2022 inflaatio oli keskimäärin 7,1 prosenttia, mikä tarkoittaa kovinta hintojen nousua 40 vuoteen. Hinnat lähtivät nousuun keväällä energian ja elintarvikkeiden vetämänä, mutta vuoden kuluessa hintojen nousu kosketi jo lähes kaikkia hyödykkeitä. Joulukuussa 2022 inflaatio oli jo 9,1 prosenttia.

Bruttokansantuotteen volyyymi nousi 2,1 prosenttia Suomessa vuonna 2022 Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan. Hintojen nousua hillitäkseen Euroopan keskuspankki nosti ohjaukorkoaan useaan kertaan vuoden 2022 aikana. Korkojen nostoilla keskuspankki pyrkii hillitsemään investointien ja hyödykkeiden kysyntää. 12 kuukauden euriborkorko päättyi vuoden lopussa noin 3,3 prosenttiin. Suurin inflaatiopiikki vaikuttaisi olevan takanapäin, mutta kuluttajien ostovoima ympäri maailmaan on laskeutunut. Suomen talous kytkeytyy tiiviisti maailmantalouteen ja Euroopan ja Suomen talouskasvun ennakoitaan hidastuvan vuonna 2023 ja taantumakin on mahdollinen. Valtionvarainministeriön taloudellinen katsaus talvelta 2022 kuvaa Suomalaista yhteiskuntaa toteamalla, että hetkellinen taantuma ei ole todellinen uhka Suomelle, vaan todellinen uhka on näköalattomuus ja näivettyminen. Suomen väestö ikääntyy, hyvinvointipalvelujen kysyntä kasvaa, mutta työntekijöiden määrä ei. Julkisten hyvinvointipalvelujen kysynnän nopean kasvun ja talouden tulonmuodostuskyvyn hitaan kasvun yhteisvaikutuksena julkinen talous on kroonisesti epätasapainossa. Vuosi 2022 oli julkisyhteisöille neljästoista alijäämäinen vuosi putkeen.

Vahva talous- ja työllisyyskehitys on pienentänyt julkisen talouden alijäämää vuonna 2022. Verotulojen kasvu on ollut voimakasta ja koronavirusepidemian hoidosta aiheutuvat menot ovat olleen edellisvuosia pienemmät. Julkisyhteisöjen alijäämä supistui koronapandemiaa edeltävälle tasolle, mutta oli silti 2,2 miljardia, mikä on 0,8 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tilastokeskuksen mukaan julkisyhteisöjen EDP-velka eli nimellishintainen sulautettu bruttovelka oli vuoden 2022 lopussa 194,8 miljardia euroa. Suhteessa bruttokansantuotteeseen julkisyhteisöjen velka oli 73,0 %. Vuoden takaiseen ajankohtaan verrattuna julkisyhteisöjen velka on kasvanut 12,8 miljardia euroa.

Vaihtotaseen alijäämä kasvoi uuteen ennätykseen, 10 miljardiin euroon. Vaihtotase suhteessa bruttokansantuotteeseen on viimeksi ollut alijäämäisempi vuonna 1992.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuoden 2022 joulukuussa 10 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työttömiä oli saman verran kuin vuosi sitten. Työllisyysaste noin 0,1 prosenttiyksikköä 73,4 prosenttiin.

Kuntatalous oli vuonna 2022 niukasti tasapainossa. Ennakkotietojen mukaan kuntien tilikauden yhteenlaskettu tulos oli 1,3 miljardia euroa, mutta sitä vahvasti kirjanpidolliset omaisuuden myyntivoitot. Ilman kertaluonteisia eriä rahoitusjäämä olisi ollut tuntuvasti alijäämäinen. Kuntien taloudellinen eriytyminen kiihtyi vuoden aikana ja noin 90 kunnan tulos jäi negatiiviseksi. Vuosikate heikkeni kaikissa kuntakokoryhmissä.

Isoimmissa kunnissa pudotus oli vähäisintä ja isointa 40 000–100 000 asukkaan kuntakoryhmässä.

Kuntatalouden kannalta positiivisin yllätys vuonna 2022 oli julkisen sektorin vahva verokehitys. Kuntien verotulot kasvoivat vuonna 2022 noin 1,4 miljardia euroa eli 5 prosenttia. Verotulojen kasvun taustalla on hyvä työllisyyskehitys, mutta kuntien verot kasvoivat laajalla rintamalla niin kunnallisveron, yhteisöveron kuin kiinteistöveron osalta.

Kuntien kulut kasvoivat hieman vajaa viisi prosenttia. Palveluiden ostot kasvoivat kunnissa keskimäin 12 prosenttia ja henkilöstökulut noin kaksi prosenttia. Kuntien palkkasopimusten vuosikeskiarvon muutos oli 1,8 prosenttia, eli palkat kasvoivat käytännössä sopimuskorotusten verran. Kuntien kulujen kasvu oli yhteensä noin viisi prosenttia. Kuntien kulujen kasvu oli saman suuntaista kuin Forssan kaupungilla. Forssan toimintakulut kasvoivat 5,1 prosenttia, palvelujen ostot 7,3 prosenttia ja henkilöstökulut 0,9 prosenttia.

Kuntien sote-menot kasvoivat viime vuodesta 7 prosenttia, mikä tarkoittaa 1,4 miljardia euroa. Viimeisen 20 vuoden aikana kuntien sote-menot ovat kasvaneet enemmän vain vuonna 2008, jolloin hoitajat saivat merkittävän palkkojen sopimuskorotuksen. Kuntien sote- ja pelastustoimen kulut ylittivät talousarviot 2,7 prosentilla, minkä seurauksena kunnista on siirtymässä rahoitusta hyvinvointialueille 566 miljoonaa euroa enemmän, mitä talousarvioiden perusteella on arvioitu.

Taulukko: Yleinen taloudellinen tilanne vuosina 2019–2022

	2019	2020	2021	2022*
(% muutos)				
Bruttokansantuote	1,3	-2,8	3,0	2,1
Kuluttajahintaindeksi, muutos	1,0	0,3	2,2	7,0
Ansiotasoindeksi, muutos	2,1	1,7	2,4	2,6
(%-yksikköä)				
Työttömyysaste	6,7	7,8	7,7	6,8
Vaihtotase, suhteessa BKT:een	-0,2	-1,0	0,6	-2,2
Lyhyet korot (Euribor 3 kk)	-0,4	-0,4	-0,5	2,1
Pitkät korot (valt. oblig., 10 v)	-0,2	-0,3	-0,1	1,7
Veroaste, suhteessa BKT:een	42,2	41,7	43,0	42,0
Valtionvelka suhteessa BKT:een	44,2	53,1	51,2	51,6

*Lähde: Tilastokeskuksen ennakkotiedot ja valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus

Kaupungin väkiluku vuoden 2022 lopussa oli 16 457 asukasta. Asukasluku väheni vuoden aikana 113 henkilöllä. Koko seutukunnalla vähennystä oli 402 henkilöä eli prosentteina 1,3 %. Kaupungin väkiluku on pudonnut vuodesta 2010 1 447 henkilöllä ja vuodesta 2000 lähtien 2 049 henkilöllä.

Taulukko: Väestön muutos Forssan seutukunnassa

	Asukasluku 31.12.		Muutos	
	2021	2022	Abs.	%
Forssa	16 573	16 457	-113	-0,7
Humppila	2 166	2 162	-70	-3,2
Jokioinen	5 046	4 987	-66	-1,3
Tammela	5 967	5 879	-102	-1,7
Ypäjä	2 282	2 236	-51	-2,3
Yhteensä	32 034	31 721	-402	-1,3

Kaupungin työttömyysaste parani vuoden 2022 aikana, mutta samaan aikaan pitkäaikaistyöttömyys kasvoi. Joulukuussa 2022 Forssan työttömyysaste oli 10,4 % ja edellisvuonna 11,3 %. Vastaavana ajankohtana työttömyysaste oli Hämeen ELY-keskuksen alueella 10,8 % ja Forssan seutukunnan alueella 9,1 %. Työttömiä työnhakijoita oli Forssassa joulukuun lopussa 736 henkilöä. Pitkäaikaistyöttömien määrä oli vastaavana ajankohtana 245 (vähennys vuoden aikana 55 henkilöä) ja alle 25-vuotiaiden työttömien määrä 93 (vähennys vuoden aikana 3 henkilöä).

Taulukko: Työttömyysaste % Forssassa vuosina 2019–2022

Kuukausi	2019	2020	2021	2022
tammikuu	10,9	10,7	12,6	11,1
helmikuu	10,4	10,8	12,5	10,9
maaliskuu	10,9	12,3	12,9	10,2
huhtikuu	10,4	15,3	12,2	9,8
toukokuu	10,5	15,6	11,3	9,3
kesäkuu	11,0	14,9	12,1	10,5
heinäkuu	11,8	14,5	12,8	11,5
elokuu	9,3	12,6	11,2	9,9
syyskuu	9,7	12,2	11,2	9,4
lokakuu	9,4	11,4	11,1	9,3
marraskuu	9,3	11,2	10,6	9,1
joulukuu	10,6	13,4	11,3	10,4
KA/KK	10,4	12,9	11,8	10,1

Lähde: Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taulukko: Myönnetty rakennusluvut ja valmistuneet rakennukset

	2021	2022
Myönnettyjen rakennuslupien		
Tilavuus yhteensä, m ³	66 543	88 314
Kerrosala yhteensä m ³	10 710	12 397
Asuntojen lukumäärä	4	5
Asuntojen huoneistoala	503	615
Valmistuneiden rakennusten;		
Tilavuus yhteensä, m ³	69 681	148 975
Kerrosala yhteensä m ³	11 965	20 222
Asuntojen lukumäärä	15	4
Asuntojen huoneistoala	1 343	584

Lähde: Forssan kaupungin rakennusvalvontayksikkö

Rakentamisessa ilmenee yleisesti merkittävää vuosittaista vaihtelua. Verrattuna viimevuoden alhaiseen vuoteen, on myönnettyjen sekä kerrosalamäärissä että tilavuusmäärissä tapahtunut kasvua. Keskeneräisissä luvissa uudisrakentamisen tilavuuksissa ja kerrosaloissa on taasen tapahtunut laskua (25 %) viime vuoteen verrattuna, johtuen osaltaan alhaisista aiemmista vuosista. Keskeneräisissä muutos- ja laajennushankkeissa laajuudet ovat selkeästi viimevuotta korkeammalla tasolla.

Vuositasolla rakennus- ja toimenpidelupalukumäärät ovat viime vuoden tasolla.

Uusien omakotitalolupien lukumäärässä on pientä vuosittaista vaihtelua, mutta ovat tavanomaisella vuositasolla. Tarkasteluajankohdalla on käsitelty kolmen uuden omakotitalon lupahakemus. Tällä hetkellä on rakenteilla tilastojen mukaan 7 kpl omakotitaloa.

Vuoden aikana valmistuneiden rakennusten määrässä on tapahtunut kasvua.

2.3 Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Talouden kehitys

Seuraavassa on esitetty kaupungin toteuma vesihuoltoliikelaitos mukaan luettuna ja tekstissä sulkeissa oleva luku tarkoittaa vuotta 2021.

Tilinpäätös on 2,2 (0,9) miljoonaa euroa ylijäämäinen. Kaupungin vuosikate oli 8,3 (8,3) miljoonaa euroa eli 505 (501) euroa/asukas. Kaupungin toimintakulut olivat 127,0 (119,9) miljoonaa euroa ja toimintatuotot 18,7 (17,8) miljoonaa euroa. Toimintakate oli -108,4 (-102,1) miljoonaa euroa. Kaupungin taseessa on kertyneitä ylijäämiä 12,2 (10,1) miljoonaa euroa vuosi 2022 mukaan lukien.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunginvaltuuston 21.6.2021 hyväksymien talousarvion 2022 laadintaa koskevien periaatteiden ja linjausten mukaan kaupungin taloutta hoidetaan suunnitelmakaudella niin, että kaupungin talous pysyy tasapainossa ja vuoden 2022 tulostavoite on vähintään 0 euroa.

Lopulliseen valtuuston hyväksymään talousarvioon tulostavoitteeksi muodostui 0,3 miljoonaa euroa ylijäämäinen tulos. Toimintakuluiksi arvioitiin 132,9 miljoonaa euroa ja toimintatuotoiksi 26,5 miljoonaa euroa. Vuosikatteen arvioitiin 6,9 miljoonaa euroa ja lainakannan arvioitiin nousevan 2 815 euroon asukasta kohden.

Taloudelliset tavoitteet toteutuivat hyvin. Sekä toimintatuotot että toimintakulut ylittivät talousarvion, mutta myös vuosikate, joka oli 8,3 miljoonaa euroa eli 1,4 miljoonaa euroa talousarviota suurempi. Kaupungin lainamäärän kasvu jäi talousarviota pienemmäksi. Lainamäärä kasvoi 40,2 miljoonasta eurosta 42,8 miljoonaan euroon eli noin 2 600 euroon asukasta kohden.

Kriisikuntakriteerien osalta Forssan kaupungin tilanne on tällä hetkellä vakaa, eikä yksikään kriisikuntakriteereistä täyty. Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on tosin laskenut kriteeristön alarajalle konsernin heikon tuloksen vuoksi. Konsernin tu-

lokseen vaikutti merkittävästi Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän 5,1 miljoonaa euroa alijäämäinen tulos.

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat olennaisesti ja toistuvasti koko maan vastaavia tunnuslukuja heikommät ja jos ne ovat kahtena vuonna peräkkäin alittaneet säädetyt raja-arvot. Raja-arvot ovat seuraavat:

- Kunnan taseen kertynyt alijäämä on vähintään 1 000 € per asukas viimeisimmässä ja vähintään 500 euroa per asukas edeltäneessä tilinpäätöksessä.
- Arviointimenettely voidaan käynnistää myös siinä tapauksessa, että kaikki seuraavat neljä tunnuslukua ylittyvät kahdessa viimeisessä tilinpäätöksessä.
  1. Konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %.
  2. Kunnan veroprosentti on vähintään 2.0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti.
  3. Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätösten lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla.
  4. Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Kaupungin taseen kertynyt ylijäämä on 744 euroa per asukas. Kaupungin veroprosentti on 0,5 prosenttiyksikköä kaikkien kuntien painotettua keskiarvoa pienempi. Konsernin lainakanta asukasta kohden on 5.184 €, mikä on kuntakonsernien keskimääräistä lainakantaa pienempi. Kuntakonsernien lainakanta oli vuoden 2021 lopussa 7.680 euroa asukasta kohden. Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on 0,8.

Konsernin laskennallisen lainanhoitokatteen kehitystä tulee seurata jatkossa erityisen tarkasti.

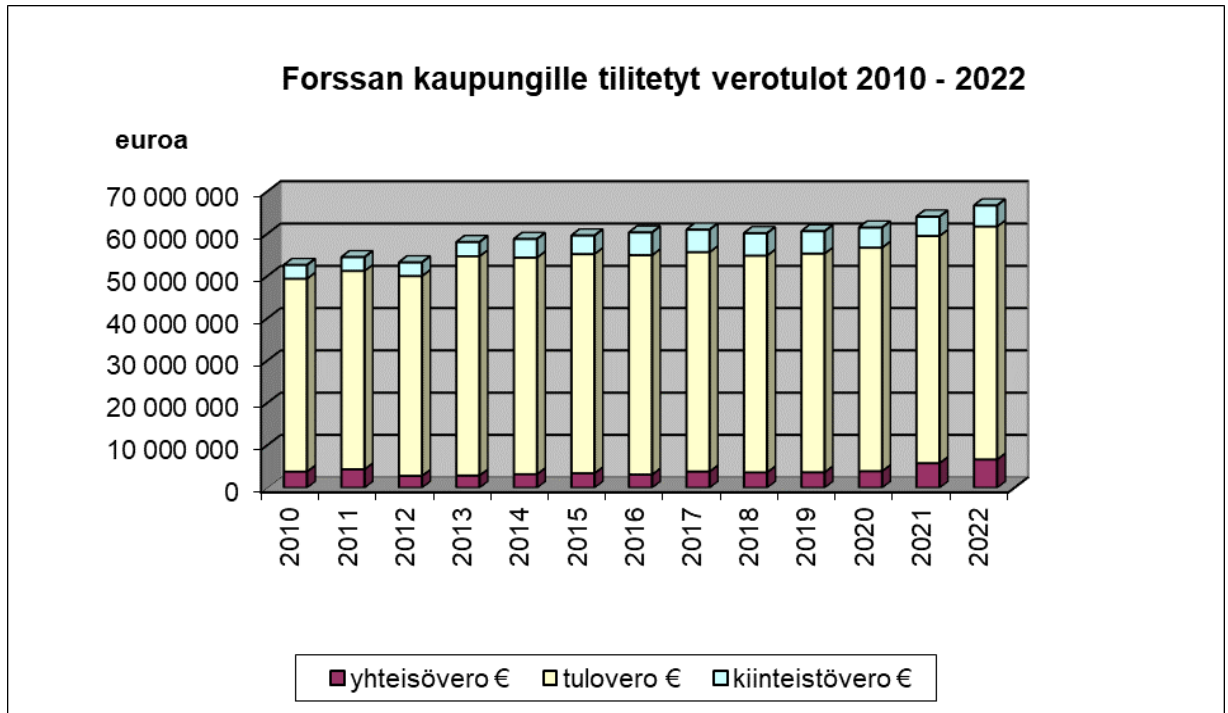
Tarkempi selvitys talousarvion toteutumasta on esitetty sivuilla 73–117.

Verorahoitus

Taulukko: Kaupungille tilitetty verotulot tilinpäätösten mukaan 2010–2022

tp vuosi	yhteisövero €	muutos%	tulovero €	muutos%	kiintvero €	muutos%	yhteensä €	muutos%
2010	3 849 764	10,9	45 622 028	-3,7	3 229 754	22	52 701 546	-1,5
2011	4 383 387	13,9	46 926 729	2,9	3 246 818	0,5	54 556 934	3,5
2012	2 842 378	-35,2	47 251 713	0,7	3 237 881	-0,3	53 331 972	-2,2
2013	2 927 067	3,0	51 856 773	9,7	3 349 540	3,4	58 133 380	9,0
2014	3 241 621	10,7	51 232 124	-1,2	4 387 283	31,0	58 861 028	1,3
2015	3 452 515	6,5	51 849 045	1,2	4 376 076	-0,3	59 677 636	1,4
2016	3 142 775	-9,0	51 886 600	0,1	5 379 028	22,9	60 408 403	1,2
2017	3 855 904	22,7	51 892 121	0,0	5 326 206	-1,0	61 074 231	1,1
2018	3 659 364	-5,1	51 270 163	-1,2	5 308 934	-0,3	60 238 461	-1,4
2019	3 678 881	0,5	51 721 789	0,9	5 305 273	-0,1	60 705 943	0,8
2020	3 955 492	7,5	52 862 774	2,2	4 744 021	-10,6	61 562 287	1,4
2021	5 842 399	47,7	53 742 537	1,7	4 558 045	-3,9	64 142 981	4,2
2022	6 721 129	15,0	55 085 336	2,5	4 991 470	9,5	66 797 935	4,1

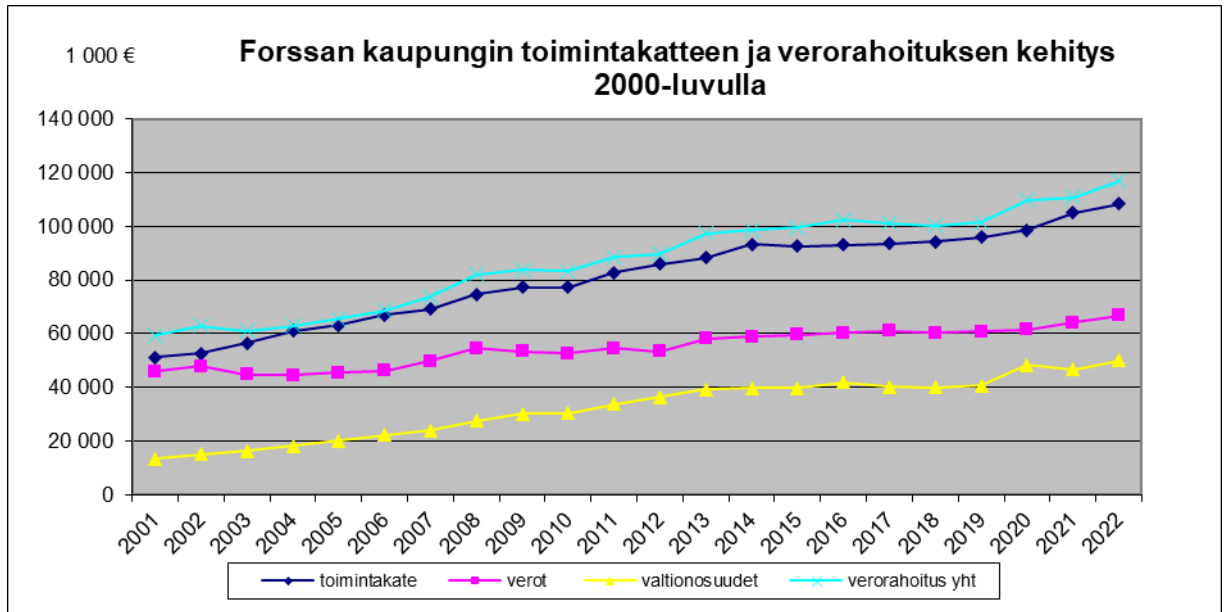

Vuosi 2022 oli toinen peräkkäinen vahvan verotulokertymän vuosi. Verotuloja kertyi 66,8 miljoonaa euroa, mikä tarkoitti 2,7 miljoonan euron tai 4,1 prosentin kasvua vuodesta 2021. Yhteisöverotulot kasvoivat 15,0 prosenttia siitä huolimatta, että kuntien jako-osuus yhteisöverotulosta aleni 10 prosenttiyksiköllä vuodesta 2021. Kunnallisverotulot kasvoivat 2,5 prosenttia ja kiinteistöverotulot 9,5 prosenttia.

Kuntien verotulot kasvoivat kokonaisuudessaan hyvin. Yhteisöveron tuotto kasvoi 7 prosenttia, kunnallisvero 5 prosenttia ja kiinteistövero yli 6 prosenttia.

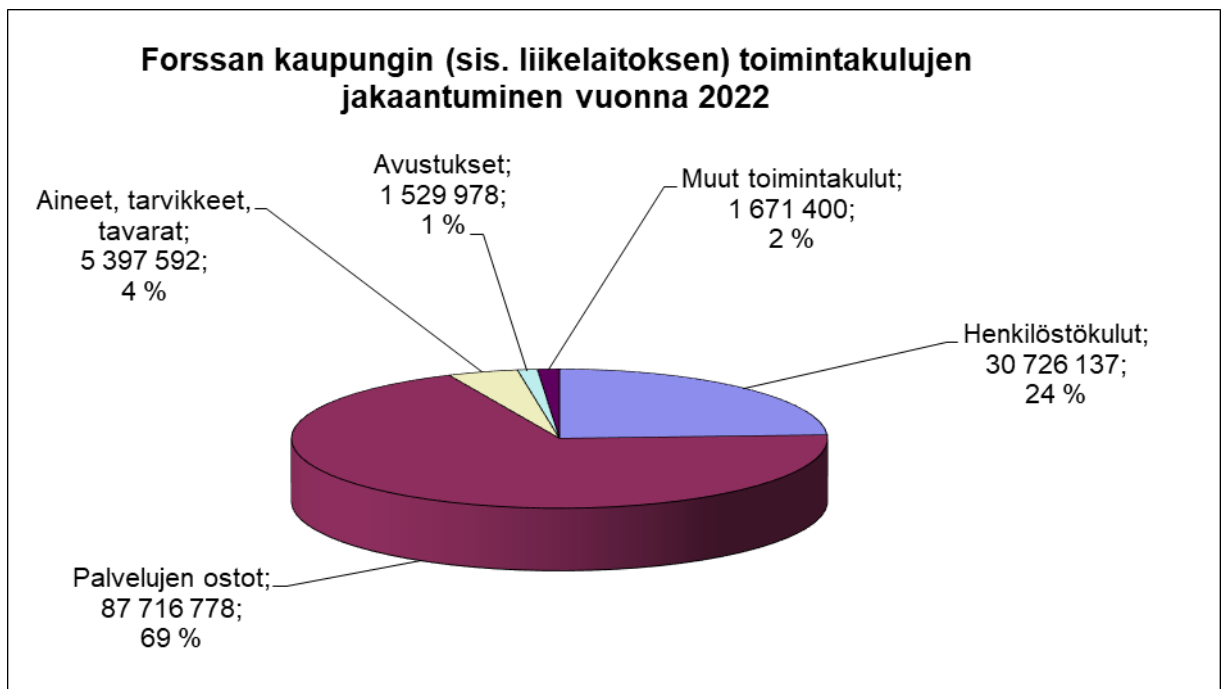
Myös valtionosuudet kasvoivat vahvasti. Forssan kaupunki sai valtionosuuksia 50,2 miljoonaa euroa, mikä tarkoitti 3,5 miljoonan euron tai 7,6 prosentin kasvua vuodesta 2021. Valtionosuudet ylittivät talousarvion 344 031 € tai 0,7 prosenttia. Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet kasvoivat kunnissa keskimäärin hieman yli kuusi prosenttia. Kokonaisuudessaan kaupungin verorahoitus eli verotulot ja valtionosuudet kasvoivat 6,2 miljoonaa euroa.

Hyvästä verorahoituksen kehityksestä huolimatta kaupungin taloudellinen liikkumavara eli verorahoituksen ja toimintakatteen erotus on edelleen pieni, sillä toimintakatteen kasvu mukaillee verorahoituksen kasvua, kuten alla olevasta kuvaajasta näkee

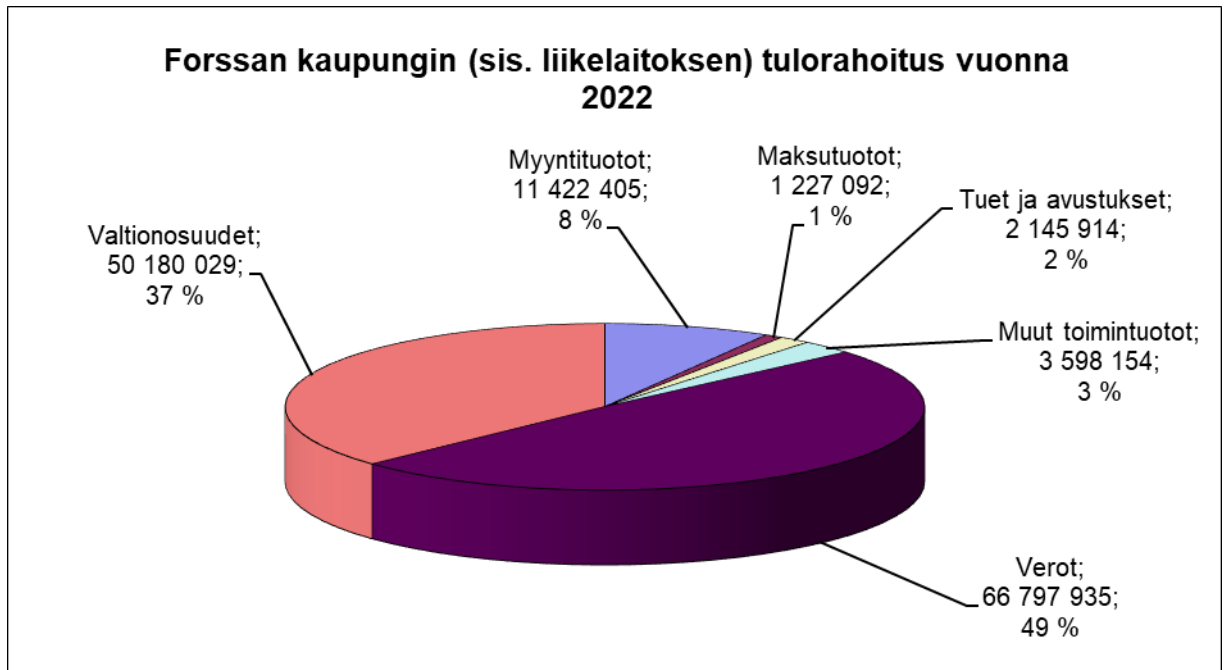
Toimintakulut ja tulot

Kaupungin toimintakulut olivat 127,0 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat edellisvuodesta 7,2 miljoonaa euroa eli 6,0 %. Palvelujen ostot olivat 87,7 miljoonaa ja ne kasvoivat edellisvuodesta yhteensä 6,8 miljoonalla eurolla. Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen ostojen kasvu kasvatti menoja 4,7 miljoonaa euroa eli niissä kasvua oli yhteensä 7,0 % edellisvuodesta. Henkilöstökulut olivat 30,7 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat noin 0,2 miljoonaa eli 0,7 %. Kaupungin 127 miljoonan euron toimintakulut jakaantuivat seuraavasti:

Forssan kaupunki osti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymältä, mikä selittää palvelujen ostojen merkittävää 69 prosentin osuutta kaupungin toimintakuluista.

Kaupungin tulo-rahoitus yhteensä 135,6 miljoonaa euroa jakaantui seuraavasti:

Vuosikatteen kehitys

Vuosikate oli 8,3 (8,3) miljoonaa euroa ja oli 1,3 miljoonaa euroa talousarviota parempi. Asukasta kohden vuosikate oli 505 (501) euroa. Kaupungin vuosikate on viimeisen kymmenen vuoden aikana vaihdellut 283 eurosta 647 euroon asukasta kohden. Kymmenen viimeisen vuoden keskiarvo on ollut 440 euroa asukasta kohden.

Investoinnit ja niiden rahoitus

Bruttoinvestoinnit olivat yhteensä 14,7 (17,7) miljoonaa euroa, josta vesihuoltoliikelaitoksen investointien osuus oli 1,7 (0,8) miljoonaa euroa.

Vesihuoltoliikelaitoksen investointien lisäksi kunnallistekniikan kuten katujen ja teiden sekä puistojen ja ulkoilun alueiden rakentamiseen käytettiin yhteensä 2,4 miljoonaa euroa. Rakentamiseen käytettiin 10,2 miljoonaa euroa ja irtaimistoinvestointeihin yhteensä 0,3 miljoonaa euroa.

Monitoimikeskus Akvarellin investointi

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 21.9.2020 § 71 Monitoimikeskus Akvarellin investointihankkeen kokonaiskustannusarvioksi 24,2 miljoonaa euroa. Investointihankkeen kustannukset jakautuvat viidelle vuodelle ja tämän hetken arvion mukaan hankkeen kokonaisnettokustannukset tulevat olemaan noin 24,0 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 hankkeen nettoinvestointimenot olivat 8,9 miljoonaa euroa.

Huolimatta siitä, että toiminta Monitoimikeskus Akvarellissa käynnistyi elokuussa 2022, hankkeen taloudellinen loppuraportti siirtyi vuodelle 2023. Maanrakennusurakan taloudellinen loppuselitys pidettiin 9.3.2023. Lisäksi maanrakennus- ja liikunta- paikkaurakoitsijoilta on pidätetty viimeisistä maksueristä yhteensä 40 000 euroa vastaanottotarkastuksissa havaittujen pienten virheiden ja puutteiden vuoksi. Kokonai-

suudessaan kaupungin maksuvelvoitteet urakoitsijoille ovat yhteensä 443 163 euroa ja ne ovat maksukelpoisia, kun urakkasuoritukset näiltä osin ovat tulleet maksukelpoisiksi.

Monitoimikeskus hankkeeseen on myönnetty valtionavustuksia yhteensä 899 050 euroa. Avustuksia on vielä tilittämättä kaupungille yhteensä 179 000 euroa. Valtion viranomaiset suorittavat omat tarkastuksensa huhti-toukokuussa 2023, jonka jälkeen maksamattomat valtionosuudet ovat maksukelpoisia. Hankkeen taloudellinen loppuraportti tehdään vasta edellä mainittujen asioiden toteuduttua. Vuoden 2023 talousarvion investointiosaan ei ole varattu erikseen määrärahoja Monitoimikeskuksen investointihankkeelle.

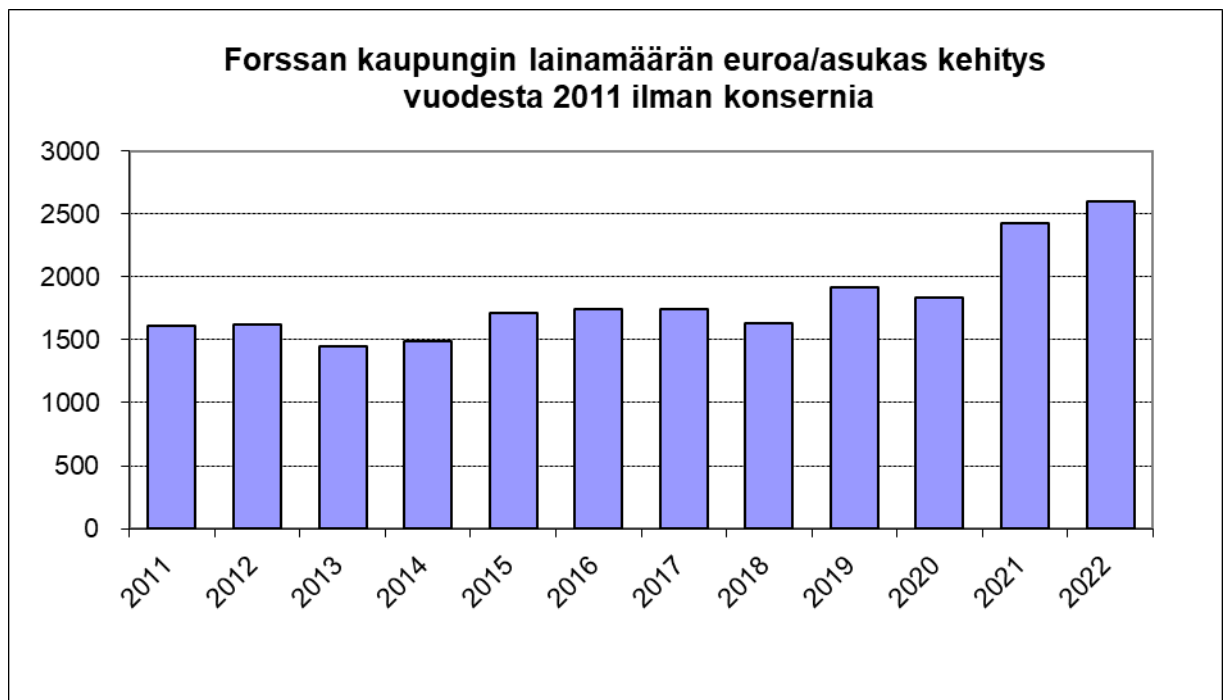
Monitoimikeskus Akvarellin investointimenojen toteutuminen vuosittain:

	2019	2020	2021	2022	yhteensä	2023 ennuste	kaikki yhteensä
Kokonaismenot	119 453,51	1 460 518,05	13 219 247,18	9 378 018,79	24 177 237,53	724 592,39	24 901 829,92
valtionavustukset	0,00	0,00	246 300,00	473 750,00	720 050,00	179 000,00	899 050,00
nettomenot	119 453,51	1 460 518,05	12 972 947,18	8 904 268,79	23 457 187,53	545 592,39	24 002 779,92

Lainakanta

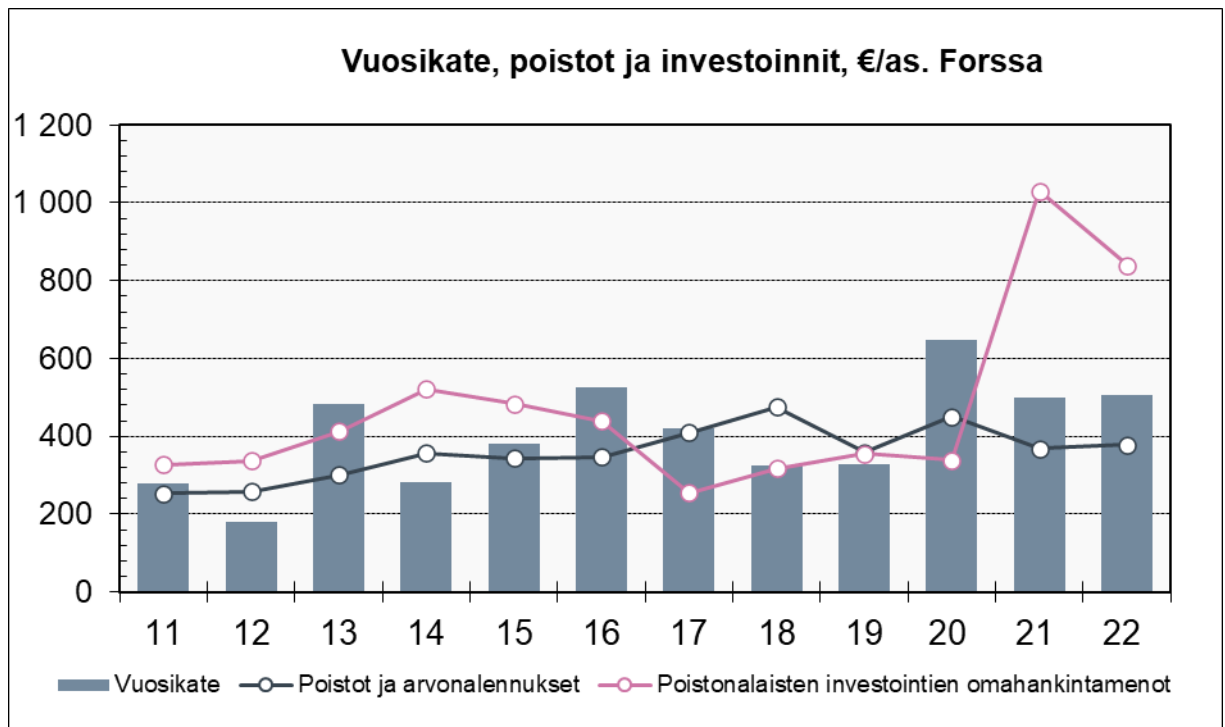
Vuoden 2022 lopussa kaupungin lainamäärä oli 42,8 (40,2) miljoonaa euroa ja konserniin kuuluvien yhteisöjen konsernitilillä olevien rahavarojen yksikkötilien saldot mukaan lukien 62,4 (61,4) miljoonaa euroa. Asukasta kohti lainaa oli 2 600 (2 425) euroa ja konsernitilin saldot mukaan lukien 3 793 (3 708) euroa. Lainamäärän pienestä kasvusta huolimatta kaupungin lainamäärä on edelleen kuntien keskiarvon alapuolella. Kuntien keskimääräinen lainakanta asukasta kohden oli 3 466 euroa ja kuntakonsernien 7 680 euroa vuoden 2021 tilinpäätösten mukaan.

Uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 6,0 miljoonaa euroa ja vanhoja lainoja lyhennettiin 3,4 miljoonalla eurolla. Kaupungin lainasalkun keskikorko oli 1,06 %. Kaupungin laskennallinen lainanhoitokate oli 1,5 (1,6) eli se tyydyttävällä tasolla. Kaupungin maksuvalmius heikkeni hieman ja oli vuoden 2022 lopussa 18 (28) päivää. Kaupungin lainamäärän kehitys asukasta kohden vuodesta 2011 on ollut seuraava:

taulukko ilman konsernitilin alatiilien saldoja

Seuraavassa taulukossa on esitetty vuosikatteen, poistojen ja investointien omahankintamenojen kehitys vuosina 2011–2022.

Vuosikate on ollut kolmena viimeisenä vuotena selvästi aiempia vuosia suurempi ja poistoja isompi. Vuosien 2021 ja 2022 isojen investointimenojen taustalla on monitoimikeskus Akvarelli.

Kaupungin vastuut

Kaupunki on antanut takauksia konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta. Lainatakausten jäljellä oleva pääoma on noin 19,6 miljoonaa euroa. Lisäksi kaupunki on antanut sitoumuksen Loimijoen Kuntapalvelut Oy:lle keskuskeittiön vuokrien maksamisesta 20 vuoden ajaksi siinä tapauksessa, että vuokralainen ei pystyisi täyttämään vuokrasopimuksen mukaisia velvoitteita. Vuokravastuu on 1.1.2021 -31.12.2041. Keskuskeittiöstä on vuokravastuuta jäljellä noin 6,5 miljoonaa euroa.

Uusia takauksia ei myönnetty vuoden 2022 aikana.

Muut ei taloudelliset asiat

Kirjanpitolain 3 a luvun mukaisesti tilinpäätöksessä tulee antaa tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista.

Kaupungilla ei ole erillistä ohjetta korruption ja lahjonnan torjumiseksi, mutta asiasta on huolehdittu mm. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeella ja kaupungin hankintaohjeistuksella. Kaupungin konserniohjeeseen sisältyy myös tytäryhteisöjen hyvä hallinto- ja johtamistapa, jossa on käsitelty mm. lahjoman vastaisia periaatteita.

Luottamushenkilöt ja kaupungin johtavat viranhaltijat ovat antaneet kuntalain mukaiset sidonnaisuusilmoitukset.

2.4 Olennaiset tapahtumat kaupungin toiminnassa toimialoittain

Keskushallinto

Koronapandemia helpotti vuonna 2022 ja henkilöstö siirtyi normaaleihin työ- ja etätyökäytänteisiin. Keskushallinnon tehtävärakenne muuttui siten, että henkilöstöpäällikön virka lakkautettiin ja tilalle perustettiin hallintojohtajan virka. Uusi hallintojohtaja Hanna Saarni aloitti virassaan 1.8.2022. Kaupunginsihteeri Matti Pietilä menehtyi elokuussa ja virkaa ei sen jälkeen ole täytetty. Joukkoliikenne- ja hankintasuunnittelijan tehtävä tuli avoimeksi joulukuussa. Myöskään tätä tehtävää ei täytetty, vaan joukkoliikenne- ja koulukuljetusasiat siirretään jatkossa sivistystoimeen.

Keskushallinnon alaisuudessa ollut toimistopalveluyksikkö lakkautettiin vuoden 2022 alusta lukien. Samalla lakkautettiin keskushallinnossa sijainnut toimistopäällikön virka. Toimistopalveluyksikössä työskennelleet henkilöt siirrettiin tehtävänkuviensa mukaisesti toimialoille.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimusten mukaan Forssan kaupungissa toteutettiin 1.6.2022 yleiskorotus, joka oli suuruudeltaan 46 €/ vähintään 2,00 prosenttia. Lokuussa 2022 oli käytettävissä 0,53 %:n suuruinen keskitetty erä, joka käytettiin keskusjärjestöjen neuvottelemien määräysten mukaisesti: 0,03 % meni perhevapaa-uudistuksen kustannuksiin ja osa käytettiin yleiskorotusluonteisesti. Keskeisimpiä asioita erän jaossa oli perhepäivähoitajien siirtyminen hoitopaikkaperusteisesta palkasta kuukausipalkkaan. Lisäksi erityisesti OVTES:iin siirtyneisiin varhaiskasvatuksen tehtävien palkkoihin kohdentui korotuksia. Osa OVTES:n erästä (0,45 %) jaettiin OVTES:n varhaiskasvatuksen työntekijöiden henkilökohtaisiin lisiin.

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän palveluiden ja työntekijöiden siirtyessä pääosin Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle työsuojelupäällikön tehtäviä ei ollut enää mahdollistaa ostaa FSHKY:ltä vuodenvaihteen jälkeen. Työsuojelupäällikön palvelut päätettiin 1.1.2023 lukien ostaa vastaavalla tavalla Loimijoen Kuntapalveluilta.

Henkilökunnan työhyvinvointia tukevat liikunta- ja kulttuuripalvelut järjestettiin ensimmäistä kertaa ePassi-palvelun kautta. EPassi-edun arvo vuonna 2022 oli 100 €. Edun otti käyttöönsä 475 työntekijää ja etua käytettiin 41 774 €:n arvosta. Käyttöaste oli 73 %. Valtaosa, yli 60 % edusta käytettiin liikuntapalveluihin. Eniten etua hyödynnettiin Viihdeuimala Vesihelmessä.

Kaupunginjohtaja ja hallintojohtaja osallistuivat panssariprikaatin osana maavoimien Valpas 22 –harjoitusta järjestämään maakunnan viranomaisille suunnattuun keskustelutilaisuuteen Parolannummella.

Osallistuvan budjetoinnin 20 000 euron määrärahat kohdennettiin kaupunkilaisille järjestetyt ideoinnin ja äänestyksen perusteella Mäkilammin uimapaikan kunnostamiseen. Osallistuva budjetointi on vakiintunut toimintavaksi osallistaa kaupunkilaisia kaupungin kehittämiseen.

Kaupungin ICT-ympäristön uudistamista Kuntien Tiera Oy:n kanssa esiteltiin uudelleen kaupunginhallitukselle kesäkuussa 2022. Asia hyväksyttiin kaupungin hallituksessa sekä -valtuustossa. ICT-sopimus Kuntien Tiera Oy:n kanssa alkoi syyskuussa 2022 ja käyttöönotto aloitettiin. Palveluiden käyttöönotto jatkuu vuodelle 2023 ja so-

pimukseen sisältyi liikkeenluovutus, jonka myötä keskushallinnolta siirtyi yksi henkilö ja sivistys- ja tulevaisuuspalveluista kaksi henkilöä Kuntien Tiera Oy:n palvelukseen.

Valtuustosalin kokouslaitteet olivat elinkaarensa päässä ja laiteongelmia alkoi ilmestyä valtuustosalissa sekä valtuuston kokouksissa. Vuodelle 2022 varattiin määräraha kokouslaitteiden uusintaa varten. Uusinta saatiin lähes kokonaan valmiiksi vuoden 2022 aikana, joskin asennustöitä jäi vielä osin tekemättä.

Markkinointia ja viestintää toteutettiin brändikäsikirjaa, sen visualisointiohjetta, viestintäohjetta ja sosiaalisen median ohjetta noudattaen ja hyödyntäen. Ohjeistusten lisäksi markkinointia ja viestintää toteutettiin vuosittaisen markkinointi- ja viestintäsuunnitelman mukaisesti, joka pohjautuu pääosin talousarviossa nostettuihin pääteemoihin.

Viestintäsuunnittelija irtisanoutui tehtävistään 29.3.2022. Hänen tilalleen palkattiin 1.6.2022 viestintäsuunnittelijaksi Joonas Lehtinen. Kaupungin markkinointi- ja viestintäryhmä kokoontui viisi kertaa. Lisäksi ma-vi -ryhmälle ja muille some-kanavien käyttäjille järjestettiin kaksi some-sparrausta Itello Oy:n toimesta sekä marraskuussa järjestettiin koko henkilöstölle suunnattu viestintäkoulutus valtuustosalissa. Forssan 100-vuotisjuhlavuoden 2023 kaupungin toimenpiteitä ja tilaisuuksia sekä niiden markkinointia ja viestintää suunnitteleva työryhmä kokoontui kuusi kertaa ja Forssan 100-vuotisjuhlan työryhmä piti aloituskokouksensa. Juhlavuoden markkinointi aloitettiin forssalaisten tarinoiden ja niihin liittyvien kuvien keräämisenä elokuussa.

Vuoden suurimpana markkinointi- ja viestintätoimenpiteenä oli 29.-31.7.2022 Pilvenmäellä järjestettyjen Kuninkuusravien edistäminen ja hyödyntäminen kaupungin palvelujen markkinoinnissa. Kaupunkimarkkinoinnissa valtatietaulut, bussipysäkit ja sääntuloväylien viirit muokattiin Kuninkuusravien ilmeeseen. Tapahtuman jälkeen viirit vaihdettiin uuteen graafiseen ilmeeseen. Kevään ja kesän aikana toteutettiin sähköistä markkinointia, some-mainontaa, valtakunnallista lehti-ilmoittelua sekä HSL:n bussimainontaa. Tapahtuman pääyhteistyökumppanina kaupunki oli mukana myös tapahtuman omassa markkinoinnissa. Kuninkuusravien messukadulla kaupungilla oli oma esittelyosasto, jossa olivat mukana myös Forssan Yrityskehitys Oy ja Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä. Osastolle toteutettiin uusi Forssan esittelyvideo.

Palveluyksiköiden some-viikkoesittelyjä toteutettiin suunnitellusti sekä orgaanista markkinointia kaupungin Facebook- ja Instagram-kanavilla. Markkinoinnin ja viestintän orgaanista markkinointia toteutettiin kaikilla kaupungin some-kanavilla sekä maksettua asumisen, harrastamisen ja palvelujen markkinointia kohdennetusti Facebook-kanavalla.

Asumisen Kaiken keskellä Forssa-markkinointia edistettiin myös 18.4.-15.5.2022 Alamedian (suurimpana Iltalehti) ja 17.-30.10.2022 Sanoman digilehdissä (suurimpina Iltasanomat ja HS) toteutetuilla tulospohjaisilla kohdennetuilla bannerikliikkikampanjoilla, joilla saatiin yhteensä yli 5 milj. mainosnäyttöä. Bannerikampanjat toteutettiin myös Varsinais-Suomen Yrittäjälehden digilehdessä kesä- ja lokakuussa. Bannerikampanjoiden laskeutumisalustana toimi forssa.fi-sivuston Asukkaaksi-osio. Asumisen mahdollisuuksia ja kaupungin tonttitarjontaa markkinoitiin myös 18.-19.6.2022 Heinämessuilla Forssassa ja 2.3.10.2022 Kotona-messuilla Hämeenlinnassa sekä paikallisella ja valtakunnallisella lehti-ilmoittelulla. Asumiseen ja rakentamiseen liittyvää some-yhteistyötä toteutettiin Talonrakennus Villa Deko-tilin kanssa Instagramissa alkuvuoden aikana. Asumisen bussimainontaa toteutettiin HSL:n busseissa perämäinoksena sekä videokampanjana heinäkuun loppuun asti Onnibusseissa sekä Pohjo-

lan liikenteen ja Korpisaaren Länsi- ja Keski-Uudenmaan reiteillä. Naantalın asunomessuilla yleisölle jaetuissa asumisen lehdissä (Rakenna, remontoi ja sisusta-lehti sekä Omakoti-lehti) julkaistiin ilmoitukset. Omakoti- ja yritystonttien markkinointia toteutettiin sähköisissä palveluissa kuten etuovi.comin ja Luettelomedian sivustoilla sekä Forssassa sijaitsevilla LED-tauluilla. Kansallisen kaupunkipuistoverkoston videosarjassa julkaistiin marraskuussa myös Forssan kansallista kaupunkipuistoa esittelevä video.

Matkailumarkkinoinnissa mainostoimisto MakMedian kanssa yhteistyössä toteutetut Viihdeuimala Vesihelmen uudet nettisivut otettiin käyttöön ja Vesihelmeä mainostava valtatietaulu uudistettiin myös rakenteiltaan. Matkailumarkkinointia vauhditettiin myös valtakunnallisella ilmoittelulla matkailualan julkaisuissa. Matkailu ja -tapahtumamarkkinointia edistettiin Forssan kesä on täynnä elämää -bannerikampanjalla 6.-19.6. ja 27.6.-3.7. Kampanja toteutettiin kohdennettuna Etelä-Suomen maakunnissa. Kampanjalla saatiin 2,4 milj. mainosnäyttöä. Markkinointiyhteistyötä toteutettiin paikallisten tapahtumanjärjestäjien kanssa. Esitemateriaaleina toteutettiin kevään ja syksyn tiedotuslehdet, Opaskartta 2022 ja päivitettiin Lasten kartta ja kansallisen kaupunkipuiston esite.

Marraskuussa toteutettiin mainostoimistokilpailutus ja sopimukset tehtiin kahdeksi vuodeksi + optiovuosi Mainossatama Oy:n, Mainostoimisto Neljä Ulottuvuutta Oy:n ja MakMedia Oy:n kanssa. Kaupungin videotuotannon tekstityspalvelut kilpailutettiin ja toteuttajaksi valittiin Spoken Oy. Kaikille Forssan muuttaneille lähetettiin muuttajakirjeet. Kaupungin nettisivuja on kehitetty sekä niiden saavutettavuutta ja laatua parannettu.

Forssan Yrityskehitys Oy:n palveluksessa toimiva matkailukoordinaattori hoitaa seudullista matkailun neuvonta- ja koordinaatiotyötä. Markkinointitoimenpiteinä osallistuttiin K50-messuille Tampereella ja Turussa sekä julkaistiin uudistettu vuoden 2022 Matkailijan Opas. Esitettä postitettiin kattavan matkailuverkoston kautta ympäri Suomen ja se oli jaossa seudun eri kohteissa sekä tapahtumissa mm. Forssan Kuntakuusraveissa. Forssan kauppatorilla sijaitseva matkailuinfo palveli asiakkaita 2.6.-2.8.2022 välisenä aikana kolmena päivänä viikossa rajoitetuin päivystysajoin. Doerz Local -verkkoalustalla myytävien elämysten lukumäärä nousi 31 tuotteesta 47 tuotteeseen. Yrittäjille järjestettiin erilaisiin verkkokaupparatkaisuihin ja kansainvälisen saavutettavuuden parantamiseksi koulutustilaisuuksia.

Vuoden 2022 alusta matkailun kansainvälinen Lakeland-koordinaatio siirtyi maakuntatasolta seutukunnille. Yhteistyönä Riihimäen ja Hämeenlinnan seutujen kanssa toteutettiin mm. kansainvälisten matkanjärjestäjien vierailuja, osallistuttiin kv. myyntitapahtumiin sekä tuotettiin sisältöä Visit Finlandin kampanjoihin ja Visit Häme -kanaviin.

Matkailukoordinaattori toimii myös maakunnallisen Technical Visit Häme -hankkeen projektipäällikkönä tuotteistaen kansainvälisiä asiantuntijavierailuja kantahämäläisiin yrityksiin. EU-rahoitteisessa yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeessa oli vuonna 2022 mukana Kanta-Hämeestä 31 yritystä, joista 13 Forssasta. Vuonna 2022 yrityksille järjestettiin yrityskohtaisia sparrauksia, valokuvaukset, videokuvauksia sekä koottiin suomen- ja englanninkieliset tuote-esitteet. Tuotteita esiteltiin kansainvälisille matkanjärjestäjille Turussa järjestetyssä myyntitapahtumassa ja toteutettiin Visit Finlandin kanssa yhteistyössä kaksi teemanmukaista matkanjärjestäjien tutustumismatkaa. Forssan museon kanssa toteutettiin yhteistyötä teollisuusmatkailun kehittämiseksi mm. viestinnässä ja tuotteistuksessa.

Matkailulle osoitetusta budjetista katetaan vuosina 2022 ja 2023 Forssan seudun matkailun digiloikka -hankkeen kuntarahoitusosuus. Hankkeeseen haetaan jatkoa vuoden 2023 loppuun saakka. Vuonna 2022 hankkeessa toteutettiin yritys kohtaista digineuvontaa, järjestettiin yhteensä 11 tietoiskua ja koulutustilaisuutta liittyen markkinointiin, vastuullisuuteen ja digitaaliseen löydettävyyteen. Koulutuksissa osallistui 122 henkilöä. Hankkeessa toteutettiin neljä matkailun vaikuttajamarkkinointikampanjaa, joissa oli mukana 29 paikallisen yrityksen palveluja. Visit Forssaregion sosiaalisen median kanavissa oli reilua kasvua ja Facebook-sivuston kattavuus on noussut vuoden 2022 aikana 111% tavoittaen julkaisuilla reilut 60 000 henkilöä ilman maksettua mainontaa. Myös matkailun internetsivuston saavutettavuutta parannettiin.

Valtuusto kokoontui 9 kertaa ja kaupunginhallitus 28 kertaa. Kaupungin johtoryhmä kokoontui 30 kertaa ja konsernijohtoryhmä neljä kertaa.

Sivistys- ja tulevaisuuspalvelut

Talous- ja hallintopalvelut

Sivistys- ja tulevaisuuslautakunta kokoontui vuoden aikana 15 kertaa. Lautakunnan iltakoulut pidettiin 8.3. ja 22.9. Yläkouluikäisten ja toisen asteen opiskelijoista koostuva nuorisovaltuusto kokoontui 11 kertaa. Peruskouluikäisten LastenForssa –valtuusto kokoontui kaksi kertaa.

Akvarellin käyttöönotto 1.8.2022 oli merkittävä koko toimialaa koskettava kokonaisuus. Akvarellin vihkiäisiä vietettiin 30.11.2022.

Hanketoiminta oli erittäin aktiivista. Hankerahoitusta käytettiin vuonna 2022 yhteensä 1 337 111 euroa 52:ssa eri hankkeessa.

Perusopetus

Perusopetuksessa oli 20.9. (tilastointipäivänä) 1 292 oppilasta. Perusopetusryhmien oppilasmäärä vaihteli 11 ja 27 välillä. Vuosiluokkien 1–6 yleisopetusryhmiä oli 42. Yläkouluissa opetusryhmiä oli 24 (+3). Töln/Akvarellin koulussa pienryhmiä oli 16. Perusopetukseen valmistavassa opetuksessa oli tilastointipäivänä oppilaita 2. Myöhemmin syksyllä valmistavan opetuksen oppilasmäärä kasvoi. Luokkamuuotoista valmistavaa opetusta oli syyslukukaudella Keskuskoululla yksi 7–9 vuosiluokkien opetusryhmä ja Heikan koulussa kaksi vuosiluokkien 1-6 -opetusryhmää.

Akvarellin koulun erityisluokilla olevien oppilaiden määrä oli 153 (20.9.). Oppilaita, joiden kotikunta oli muu kuin Forssa, oli 39. He tulivat 15:stä eri kunnasta.

Koulukuljetuksissa olevia oppilaita oli syyslukukaudella 227 oppilasta (202 oppilasta v. 2021).

Koululaisten iltapäivätoimintaa järjestettiin 1.–2. –luokkalaisille kaikilla kouluilla. Aamupäivätoimintaa järjestettiin syyslukukaudella.

Akvarellin koululla järjestettiin 1.–9.-luokkalaisten kehitysvammaisten aamu- ja iltapäivähoitoa.

Perusopetuksen erityisinä painopisteinä olivat kiusaamisen ehkäisy ja lukemisen edistäminen. Molempien osalta työ jatkuu myös vuonna 2023.

Vapaa-aikapalvelut

Palvelualueeseen kuuluvat Viihdeuimala Vesihelmi, liikuntapalvelut, nuorisopalvelut, kirjastopalvelut, yleinen kulttuuritoiminta sekä museopalvelut. Palvelualueella koottiin yhteinen tavoite- ja toimenpideohjelma. Palvelualueen tilivelvollisena toimii kirjasto-toimenjohtaja (oto).

Yleisen kulttuuritoiminnan tapahtumia olivat mm. Veteraanipäivän konsertti ja itsenäisyyspäivän juhla sekä neljä Kehräämön perhelauantaita. Yhteistyötä 3. sektorin toimijoiden kanssa jatkettiin: yhdistys-, seura- ja tapahtumajärjestäjien infoilta, kolme konserttia Työväentalon Musiikkisalissa sekä Tori soimaan -tapahtumat. Näyttelytila Vinkkelissä oli 12 näyttelyä. Lapsille suunnattuja LEKA-tapahtumia järjestettiin 37 ja osallistujia oli 3 380.

Vesihelmi

Vuonna 2022 Vesihelmi oli avoinna 299 päivää. Vesihelmi oli suljettu koronapandemian vuoksi tammikuussa 25 päivää. Kokonaiskävijämäärä oli 135 901. Toimintatuotot nousivat edellisestä vuodesta, mutta jäivät kuitenkin selvästi alla budjetoidun. Menot jäivät hieman annetun raamin alapuolelle. Pandemia rajoitusten helpotettua maaliskuusta eteenpäin Vesihelmi pystyi taas järjestämään uimakouluja, puuha- ja teemapäiviä, sekä käyttämään Wibit-vesitemppurataa. Matkailu- ja markkinointiyhteistyötä jatkettiin seudun toimijoiden kanssa. Vuosihuolto oli hieman normaalia lyhyempi, Lopen Suviseuroista ja Forssan Kuninkuusraveista johtuen. Vuosihuollossa porattiin näytepaloja kuntoarviota varten, korjattiin irronneita/haljenneita laattoja sekä tehtiin normaaleja ylläpitohuoltoja ja maalauksia.

Liikuntatoimi

Koronan vaikutukset näkyivät vielä toiminnassa. Kausi alkoi ryhmissä vasta helmikuun puolessa välissä. Tapahtumia järjestettiin, mm. perinteiset lapsiperhetapahtumat Lamminrannassa ja Feeniksissä. Ikäihmisten tansseihin osallistuttiin vasta syyskaudella.

Kävijämäärissä saavutettiin vain 62 %:n taso pandemiaa edeltäneeseen vuoteen verrattuna.

Feeniksin toimintavuosi oli tavallista hieman hiljaisempi. Osittain koronasta johtuen konsertteja ei ollut ja muitakin tapahtumia vähän. Huhtikuun lopulla harjoitusmäärät vähenivät ja kesällä Feeniks oli kiinni 4 viikkoa kesälomien ja huoltotöiden takia. Syyskausi alkoi elokuun lopulla. Varattujen vuorojen määrä väheni mm. harjoitusten vähentämisten tai lopettamisen vuoksi. Osa harjoituksista siirtyi myös Akvarellin liikuntasaliin.

Jäähalleissa toiminta jatkui entiseen malliin. Seurat vuokrasivat tiloja aktiivisesti, mutta harrasteporukoiden vuorot ovat vähentyneet koronan jäljiltä. Sähkön hintojen nousu ei vielä vaikuttanut halleissa merkittävästi.

Nuorisotoimi

Kehräämön nuorisotilalla järjestettiin toimintaa yli 13-vuotiaille nuorille ma-to klo 14-21 ja pe klo 16-22 välisenä aikana. Vuoden 2022 kävijämäärä oli nuorisotilan osalta 4 736 nuorta.

Vuoden 2022 aikana nuorisotoimi järjesti lapsille, nuorille ja lapsiperheille tapahtumia ja toimintaa, joihin osallistui 5 989 henkilöä.

Kesällä Forssa tutuksi -päiväleirejä järjestettiin Kehräämön nuorisotilalla kaksi 5 päivän mittaista leiriä, joihin osallistui 67 lasta. Kesäleirit olivat maksuttomia. Yön yli leirit järjestettiin Pikku-Liesjärvellä, johon osallistui 57 lasta

Liikennepuistossa kävi kesän aikana 7 048 lasta ja aikuista.

Nuorisopalveluissa työskenteli 2 hanketyöntekijää etsivässä nuorisotyössä. Etsivän nuorisotyön PARent tilastointiin kirjattiin 131 nuorta. Etsivät nuorisotyöntekijät työskentelivät myös Kuhalan ja Tölön kouluilla yhtenä päivänä viikossa keväällä. Marras-kuussa uuden hankekauden alkaessa etsivien nuorisotyöntekijöiden määrä nousi kolmeen työntekijään.

Kaupunginkirjasto

Pääkirjasto oli avoinna 350 päivänä yhteensä 4 399 h (sis. omatoimi-, itsepalvelu- ja palveluajan). Lisäksi kirjastoautolla oli pysäkkiaikaa 472 h. Kirjaston kokoelma käsitti 120 331 nidettä, joista 5 386 hankittiin vuonna 2022. Lainaajia oli 6 674 ja kirjastokäyntejä 79 840. Fyysisen kokoelman lainaus oli 195 100 ja e-aineistojen lainaus 17 176. Kirjaston verkkopalveluille kertyi 80 033 asiointikertaa. Kirjasto järjesti 110 asiakastapahtumaa, joista 27 oli verkkotapahtumia. Osallistujia oli yhteensä 1 763. Käyttäjäkoulutusta annettiin 84 kertaa ja osallistujia oli 906. Kirjasto järjesti 4 näyttelyä. Henkilöstön täydennyskoulutuspäiviä kertyi yhteensä 60.

Tammelan hallinnoima Kirjastopalveluita seudullisesti -yhteishanke päättyi 31.8. Louna-kirjastoyhteistyötä jatkettiin sopimukseen perustuen siten, että Forssan kaupunginkirjasto tuottaa naapurikunnille sovitun palvelukokonaisuuden ja laskuttaa siitä. Tammelan ja Forssan kirjastoautopalvelut tuotetaan 1.8. alkaen yhteiskäyttöisellä uudella kirjastoautolla ja uusin reitein. Forssan vanha kirjastoauto myytiin 1.7.

Laajennetut aukioloajat (omatoimikirjasto) otettiin käyttöön 21.3. Laitehankintoihin oli saatu valtionavustusta 15 000 €. Tiliselvitys tehtiin 15.7. Forssan hallinnoimaan Louna-kirjastojen yhteiseen demokratiahankkeeseen saatiin valtionavustusta 43 000 €. Hanke aloitettiin ja se jatkuu 31.12.23 saakka.

Forssan museot

Forssan museo palveli yleisöä vuoden aikana kolmessa kohteessa: Forssan museossa, Kuosikeskuksessa ja Ronttismäen tehtaalamuseossa. Museon aineistoja oli lainassa Finlayson200-näyttelyssä, jonka kiersi vuoden aikana Fukuokassa, Yokkaichissa, Kiotossa ja Tokiossa, lisäksi Kuosikeskus matkalla -näyttely oli loka-kuun ajan esillä Fujiyoshidan kaupungissa Japanissa.

Museot olivat avoinna yhteensä 2 657 tuntia ja kävijöitä oli yhteensä 11 105. Vuoden aikana järjestettiin 17 näyttelyä, joista kaksi oli omaa tuotantoa. Yleisöopastusten lisäksi järjestettiin 23 tapahtumaa Ronttismäen tehtaalamuseolla ja teemakävelyitä kaupungilla. Arkistot palvelivat tutkijoita ja lehdistöä paikan päällä ja piipunjuurel-

la.finna.fi –tietokannan kautta. Henkilökuntaa oli 5,5 htv, joista kolme vakituista ja muut määräaikaista. Museon verkkosivuilla käytiin 62 959 kertaa. Lisäksi museon some-tilejä seurasi 4 505 käyttäjää. Museolla on yhdeksän säilytystilaa, joiden pinta-ala on noin 900 m². Kokoelmiin kuuluu noin 25 000 esinettä, n. 200 000 valokuvaa, 500 hyllymetriä tekstiiliteollisuuden materiaalia ja kymmeniä arkistokokonaisuuksia.

Vuoden aikana Kuosikeskuksen pysyväisnäyttely avautui yleisölle. Ulkopuolisen rahoituksen avulla käynnistyivät Tekstiili- ja teollisuusmatkailun kehittämishanke ja Erasmus Patterns –hanke. Finlaysonin Osakkaiden säätiöltä saatiin tukea tekstiilikoelman digitointiin ja Sasakawa-säätiö avusti näyttely- ja verkostoitumismatkaa Japaniin.

Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö

Vuosi 2022 oli palvelualueen, johon kuuluvat kansalaisopisto, kuvataidekoulu, musiikkiopisto ja lukio, kolmas toimintavuosi.

Oppilaitokset palautuivat vähitellen normitoimintaan koronaepidemian jälkeen.

Lukio

Lukiossa oli laskentapäivänä 20.9. 412 päivälukion opiskelijaa, joista forssalaisia oli 215. Lukiossa toimi edelleen urheiluakatemia ja kuvataide- ja muotoilulinja. Lukiolla oli laaja Erasmus-hankekokonaisuus, joka mahdollisti lukuisia kv-yhteistyöhankkeita (avustus n. 100 000 euroa). Lukion seutukunnallinen johtokunta kokoontui kuusi kertaa.

Kansalaisopisto

Wahren-opistossa järjestettiin lukuvuoden aikana 238 (v. 2021: 240) kurssia, yhteensä 5100 (5351) tuntia. Opistolla oli 1 373 (1508) opiskelijaa ja 61 (56) opettajaa. Opisto järjesti valtionosuuden alaista koulutusta maahanmuuttajille (tunteja yht. 400 (v. 2021: 450)) ja ukrainalaisille. Opisto piti digihelppipajoja Forssan ja Tammelan kirjastoissa sekä digiluentosarjoja Forssassa. Opisto välitti kymmenen Jyväskylän yliopiston verkkoluentoa, joita seurattiin pääosin kotona epidemian takia. Opiston omalla internetissä toimivalla uutiskanavalla (Forssa.tv) oli neljäs toimintavuosi. Forssa.tv tuotti 132 (v. 2021: 179) lähetysjaksoa, ja ohjelmilla oli vuoden aikana yhteensä 309 393 katselukertaa (v. 2021 138 134 ja 2020: 52 847 katselukertaa). Opisto järjesti valtakunnallisia kielitutkintokokeita, niihin osallistui yhteensä 80 kokelasta. OPH rahoitti osaamisperusteisuus-hanketta (yht.n. 10 000e).

Lounais-Hämeen musiikkiopisto

Oppilaita musiikkiopiston kaikilla osastoilla oli yhteensä 429 (v. 2021: 436), joista perus- ja syventävissä opinnoissa 227 (230), musiikkileikkikoulussa 126 (127), valmentavassa opetuksessa 28 (28) ja avoimessa musiikkiopistossa 48 (51). Perusopetuksen paikkajakauma yhteistyökunnittain vuoden 2022 alussa (suluissa kiintiö, jos ei täynnä): Humppila 6 (8), Jokioinen 33, Koski 7, Somero 36, Tammela 36, Turku 1, Urjala 7 (10), Ypäjä 1 (3). Forssassa perusopetuksen paikkoja oli käytössä 96 (106). Paikkakiintiö saatiin täyteen syksyllä 2022. Sivuinapaikka oli käytössä kuudella forssalaisella oppilaalla (eivät tulostu raportteihin).

Opetustunteja musiikkiopistossa oli 13963 (v. 2021: 13970), joista valtionosuustunteja 13128 ja avoimen musiikkiopiston tunteja 835.

Varhaiskasvatuksen ja musiikkiopiston yhteistyönä toteutetun viisivuotiaiden päiväkotimuskarin toiminta jatkui menestyksellisesti. Kevätkaudella ryhmiä oli 12, syyskaudella 10. Ne kokoontuivat 10 kertaa kummankin lukukauden aikana.

Musiikkiopistolla oli OPH:n hankerahaa musiikkiteatterihankkeeseen ja rumpusoiton opetukseen (hankerahaa käytettiin v. 2022 yht. n 5 000e).

Lasten ja nuorten kuvataidekoulu

Koulu on edelleen LUMA kehittäjäyhteisö ja jatkaa yhteistyötä laajasti eri LUMA-keskusten(yliopistojen) kanssa. Koulu onkin saanut paljon näkyvyyttä ja kiitosta tieteen ja taiteen yhdistämiseen tehdystä työstä.

Koulu osallistui yhdellä opetuskäytänteellä Luonnonvärit kuvataiteessa StarT festareille, jossa se palkittiin yhtenä valtakunnallisella tasolla. Koulu oli edustamassa Suomea Science on Stage 2022 -festivaaleilla Prahassa ja saimme kunniaininnan omalla opetuskäytänteellämme. Koulu sai Luonnonvärit kuvataiteella kolmannen sijan Frush-innovaatiokisassa

Kuvis oli mukana paljon huomiota saaneessa Kansanedustajat kuvataidekoululaisten silmin -muotokuvanäyttelyssä Eduskunnan kirjastolla. Näyttelyn idea lähti Forssasta. Lopputyönäyttely oli Galleria Moletissa. Samanaikaisesti oppilastöiden näyttely pidettiin koulun omissa tiloissa. Koruryhmän teos "Vapaus" valittiin ArtAgenda 2030 teoskokonaisuuteen ja oli esillä Maarianhaminassa. Koulun oppilaat tekivät taideteoksen Sirkka-Liisa Anttilalle palkinnoksi hänen tekemästään tasa-arvo työstä. LUMA-ryhmä sai Suomen Kemistien seuran Kemian stipendin Heurekaan. Koulun oppilaat suunnittelivat kuvan Forssan seurakunta100 juhlamukin. Kuvataidekoulu osallistui Akvarellin tiloihin sijoitetun Kuosimobilen suunnittelemiseen ja tekemiseen.

Koulun johtava opettaja valittiin "Vuoden Flooraksi 2022" kuvataidekoulussa tehdyn työn ansiosta.

Yhteistyötä Forssan yhteislyseon kanssa jatkettiin. Lyseon kuvataide- ja muotoilulinjan oppilaista 6 suoritti kursseja kuvataidekoulussa. Myös yhteistyö kemian oppilaiden ja kuvataidekoulun jatkui. Visuaalisten taiteiden opetus aikuisille (yleisen oppimäärän mukaan) alkoi yhteistyössä Wahren-opiston kanssa.

Netto-oppilasmäärä oli 468 (osa heistä oli lyhytkursseilla). Tuntimäärä oli taiteen perusopetuksessa 2584. Tämän lisäksi oli avoimen tunteja 133 h sekä kesäleirien tunteja 128 h. Opettajia koulussa oli 1+8+kuvismummo.

Kuvataidekoululla oli kolme OPH:n rahoittamaa hanketta, joiden avustusmäärä oli n. 25 000 euroa.

Varhaiskasvatus

Vuonna 2022 palailtiin hiljalleen pandemian jälkeiseen aikaan myös varhaiskasvatuspalveluissa, mutta muilta osin toimintaympäristöstä nousseet haasteet jatkuivat edellisten vuosien kaltaisina. Merkittävin varhaiskasvatus palvelujen järjestämisestä vaikeuttava yksittäinen asia oli varhaiskasvatuksen kelpoisuudet omaavan henkilöstön saa-

tavuus. Henkilöstön vaihtuvuus ja lyhytaikaiset poissaolot sekä kesä-heinäkuuta lukuun ottamatta koko talousarviovuodelle ajoittunut lapsimäärän kasvu toi tarpeen jatkuvaan henkilöstörekrytointiin. Määräaikaisten työntekijöiden rekrytointihaasteiden ohella vaikeutui aiempiin vuosiin verrattuna työntekijöiden saatavuus myös vakinaisesti täytettäviin vakansseihin.

Syntyvyys jatkoi laskuaan ja toimintakertomusvuoden viimeisenä päivänä Forssassa oli kirjoilla 91 vuonna 2022 syntynyttä lasta. Samaan aikaan osallistuminen varhaiskasvatuspalveluihin jatkoi edelleen kasvuaan ja niinpä palveluiden piirissä olevien lasten kokonaismäärä ei oleellisesti vähentynyt. Palvelujen piiriin toimintavuoden edessä tulleet lapset olivat pääsääntöisesti alle 3-vuotiaita.

Forssassa kirjoilla olevat 0-6 -vuotiaat lapset

Forssassa kirjoilla olevat 1-6

	2020	2021	2022			2020	2021	2022
Tammikuu	-	786	777		Tammikuu	-	695	671
Huhtikuu	-	789	774		Huhtikuu	-	697	667
Syyskuu	-	737	708		Syyskuu	-	662	639
Marraskuu	774	756	729		Marraskuu	700	663	645

Varhaiskasvatuspalveluissa olevien 0-6 -vuotiaiden lasten lukumäärä ja osallistumisprosentti

	2020 lkm / %	2021 lkm / %	2022 lkm / %
Tammikuu	-	586 / 76 %	595 / 77 %
Huhtikuu	-	615 / 78 %	606 / 78 %
Syyskuu	547 / 78 %	556 / 75 %	543 / 77 %
Marraskuu	567 / 81 %	570 / 75 %	562 / 77 %

Varhaiskasvatuspalveluissa olevien 1-6 -vuotiaiden lasten lukumäärä ja osallistumisprosentti

	2020 lkm / %	2021 lkm / %	2022 lkm / %
Tammikuu	-	584 / 84 %	592 / 88 %
Huhtikuu	-	603 / 87 %	598 / 90 %
Syyskuu	-	556 / 84 %	543 / 85 %
Marraskuu	567 / 81 %	568 / 86 %	562 / 87 %

Palvelutarpeen vuosivaihteluun liittyen toimintakertomusvuoden talousarvion hyväksymisen jälkeen keväällä 2022 perustettiin päiväkoteihin rakenteellisia paikkoja 24, joista toimintakauden 2022-2023 alkaessa säilytettiin 16 paikkaa. Lisäksi syksyn 2022 aikana lisättiin edelleen rakenteellisia paikkoja 30. Näin siis lisäys varhaiskasvatuspaikkoihin koko talousarviovuonna oli nettona 46 paikkaa.

Palvelurakenteen merkittävin muutos oli Kurjenpesän ja Taikatuulen päiväkotien toiminnan lakkauttaminen ja niiden toiminnan siirtäminen 1.8.2022 toimintansa aloittaneeseen Akvarellin päiväkotiin. Palvelutarpeeseen ja asiakasvirtojen ennakointiin perustuen luovuttiin toimintakauden 2022-2023 alkaessa Hämeentie 17 tiloista, mutta jatkettiin varhaiskasvatuspalvelujen järjestämistä entisen Taikatuulen päiväkodin tiloissa Akvarellin päiväkodin toimintana (vrt. Pikku-Akvarelli).

Pihakoivun päiväkodista myytiin vuorohoidon palveluja seudun muihin kuntiin.

Merkittävin lainsäädännön muutos vuonna 2022 oli 1.8.2022 voimaan tullut lapsille annettavaan kolmitasoiseen tukeen liittynyt lakimuutos (Varhaiskasvatustalaki 2018/540: Luku 3a Oikeus varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen), joka edellytti tuen järjestämisen toimintaprosessien uudelleen määrittämistä sekä niiden mukaisten toimintatapojen käyttöönottoa varhaiskasvatustalvelujen arjessa. Lakimuutokseen liittyen täydennettiin ja muiltakin tarvittavilta osin päivitettiin kunnallinen varhaiskasvatustussuunnitelma VoxForssa.

Varhaiskasvatustalain tuen kokonaisuuden käytännön toteutusta tuettiin kahdella alkanneella hankkeella, joihin saatiin merkittävästi hankerahoitusta Opetus ja kulttuuriministeriön erityisavustuksina (Oikea-aikaista tuen kokonaisuutta ja inklusiota edistävän toimintakulttuurin kehittäminen Forssan varhaiskasvatustalvessa 267 264 € ja Tuki on kaikkien asia! Varhaiskasvatustalhenkilöstön tuen osaamisen kasvattaminen 240 218 €).

Haettavia erillisrahoituksia saatiin myös Opetushallitukselta innovatiivisten oppimisympäristöjen kehittämiseen (94 922 €) sekä OKM:lta turvattomista oloista tulleiden lasten varhaiskasvatustalvun järjestämiseen (60 831 €). Rahoitukset käytettiin niiden käyttötarkoituksen mukaisesti muun muassa lisähenkilöstön palkkaamiseen ja ryhmäkokojen pienentämiseen.

Jo aiemmin käynnissä olevista hankkeista tilinpäätösvuonna päättyivät lukukulttuurin edistämistä tukenut "ILO" -hanke sekä lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistämiseen keskittynyt "Yhdenvertaiset lapset" -hanke.

Tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien lasten kokonaismäärässä oli vuonna 2022 nähtävissä hienoista laskua edellisvuoteen verrattuna. Tuen tarpeiden taustalla oli pääasiallisesti samansuuntaiset haasteet kuin edellisenäkin vuonna, kuten sosioemotionaaliset, kielenkehityksen ja tarkkaavuuden haasteet. Lisäksi oli nähtävissä lisääntyvässä määrin erilaisten kehityksellisten neuropsykiatristen häiriöiden ilmenemistä. Monialainen yhteistyö lisääntyi entisestään lapsen tukeen liittyvän lakimuutoksen myötä. Varhaiskasvatustalvun vakinaisten erityisopettajien resurssi väheni yhdellä opettajalla.

Asiakasmaksuihin tehtiin indeksitarkistus ja 5-vuotiaiden forssalaisten lasten 20 viikotunnin maksutonta varhaiskasvatustalvata jatkettiin.

Työllisyyspalvelut

Vuosi 2022 jatkoi toimintaohjelman "Kohti saavutettavaa työelämää ja kestäväää elinvoimaa" toteuttamista kohti "ensisijainen työllistämisen kumppani" -visiota. Asiakkaiden osaamisen vahvistamista työpajoilla jatkettiin, seudullista työllisyydenhoidon yhteistyötä syvennettiin ja työnantajayhteistyön toteuttamiseen panostettiin. Valtaosa vuoden tavoitteista eteni suunnitelman mukaisesti. Liikkeen luovutusta hyvinvointialueelle valmisteltiin ja viisi palvelua resurssineen siirrettiin vuoden lopussa uuteen organisaatioon. Yritystiimistä muodostettiin yksi Virta-verkoston kehittämispainopiste, Tekijä- sekä Tule tekijäksi! -tapahtumat toteutettiin, työpajojen toimintoja tuotteistettiin sekä toimintajärjestelmän uusi kuvaus rakennettiin.

Työllisyyden trendi oli vuoden aikana valtaosin positiivinen, joten työmarkkinoilla ilmeni työvoimapulaa eri toimialoilla. Positiivinen kehitys näkyi työllistymisinä, koulutukseen ohjautumisena sekä työmarkkinatuen kuntaosuuden vähentymisenä yli 20

prosenttiyksikköä. Aktivointiaste on ollut koko Hämeen korkein. Tilannekuvaa ylläpidettiin esimerkiksi elinvoimakatsauksien avulla. Viestintään sosiaalisessa mediassa panostettiin.

Henkilöstöä on ollut kuudessa toimipisteessä yhteensä 17 vakituista, 18 määräaikaista, 2 henkilöä hankkeissa, 3 esimiestä vastuualueittain ja eri toimistopalveluasiantuntijoita. Vuoden aikana on palveltu noin 700 asiakasta ja työnantajia on kontaktoitu noin 100. Yrityskumppanuuksia on yli 30 kpl. Esimerkiksi tukityöllistämiseen käytettiin noin 500 000 € kohdistuen yli 40 asiakasjaksoon.

TE-toimiston uusi palvelumalli edellytti jonkin verran yhteensovittamista, asiakasohjausta koordinoitiin jatkuvasti ja monialaiset tiimit kokoontuivat säännöllisesti. Palkkatuella työllistyi paljon pitkäaikaistyöttömiä ja osatyökykyisiä. Toimialalähtöistä ohjausta otettiin käyttöön ja palvelumahdollisuuksia verkoston laajuudella kartoitettiin.

Ohjaamossa nuoria palveltiin palveluohjaajan, etsivien nuorisotyöntekijöiden, FSHKY:n sosiaaliohjaajan ja nuorisoneuvojan sekä TE-palveluiden asiantuntijan voimin. Nuorten tarve lähitapaamisiin ja -tapahtumiin kasvoi yhä.

Nuorten työpajalla ja Työvalmennuskeskus Aktiivissa jatkettiin työpajauudistuksen mukaista toimintaa ja yhteistä asiakasohjausta osaamisen vahvistamiseksi lisättiin. Tuotteistamista valmisteltiin.

Sosiaali- ja terveysterveyst

Sosiaali- ja terveysterveyst palvelut ostettiin Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymältä.

Sosiaali- ja terveysterveyst palvelujen ostot olivat 72,4 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat 4,7 miljoonaa euroa vuodesta 2021. Sosiaali- ja terveysterveyst palvelut ylittivät talousarvion 1 065 930 eurolla.

Tekninen ja ympäristötoimi

Yhdyskuntalautakunta kokoontui 12 kertaa vuoden aikana

Tekninen toimi saavutti pääosin vuodelle 2022 talousarviossa asetetut toiminnalliset tavoitteet. Vuonna 2022 toimialan tulot ovat toteutuneet 99,0 %:sti ja menot 100,2 %:sti. Käyttötalouden toimintakate ylittyi siten n.140.000 €. Tämän lisäksi vesihuolto-
liikelaitoksen 113.522 € jätevesilasku Viksbergin kaatopaikan suotovesistä tullaan kirjaamaan vielä vuodelle 2022. Pelastustoimen käyttötalouden lopullinen lasku tulee olemaan n. 36.000 € talousarvion varausta suurempi.

Toimialan ja koko kaupungin merkittävin investointihanke Akvarellin monitoimikeskus valmistui ja otettiin käyttöön loppukesästä 2022. Rakennushankkeen taloudellinen loppuselvitys ei ole vielä vuoden 2022 loppuun mennessä valmistunut. Vaikuttaa kuitenkin varmalta, että hanke toteutui siihen varatun määrärahan puitteissa.

Infrapalvelut joutuivat hakemaan päätöstä Puistolinnan kiertoliittymän rakentamisen siirtämiseksi vuodelta 2022. Syynä siirtoon oli se, että saadut tarjoukset ylittivät hankkeeseen varatun määrärahan. Muista investointihankkeista Kiimassuon palovesisäiliön valmistuminen siirtyi vuoden 2023 puolelle ja kaupungin oman kompostikentän viimeistely todennäköisesti vuodelle 2024. Muilta osin hankkeet toteutuivat talousarviossa päätetyn mukaisesti kuten RETKI-hanke, josta ympäristöministeriön 300.000 € avustus tilitettiin kaupungille. Kunnallistekniikan päällikkö vaihtui syksyllä 2022.

Kiinteistöjen, katu- ja puistoalueiden ylläpito on tapahtunut suunnitellun mukaisesti ja toiminnalla on varmistettu hyvät, viihtyisät ja turvalliset olosuhteet käyttäjille. Infrapalvelulle haasteellinen kunnossapitotalvi yhdistettynä merkittäviin polttoaineen hinnan korotuksiin ja muihin inflaation vaikutuksiin aiheuttivat määrärahan ylityksen. Budjetointivirheen vuoksi tuntipalkkaisten palkankorotuksia ei otettu TA raamin sallimalla tavalla vuoden 2022 talousarvioon. Infrapalvelun menot ylittyivät 265.000 € mutta myös tulot ylittyivät 135.000 €. Osaltaan tähän vaikuttaa tulojen ja menojen muuttunut kirjaamiskäytäntö. Näihin lukuihin sisältymätön Viksbergin kaatopaikan jätevesimaksu tullaan kirjaamaan tilinpäätöksessä infrapalvelun kuluksi.

Maankäyttöpalvelun maanhankinnan määräraha käytettiin 70 %:sti. Loimijoen osakaskuntien yhdistämishanke käynnistyi mutta ei valmistunut 2022 kuluessa. Yhteistyössä maankäytön suunnittelun kanssa osallistutaan RYHTI digikannustehankkeeseen. Tontinmyyntitavoitteesta (125.000 €) jäi toteutumatta noin 94.000 €. Yksi vuonna 2022 päätetty merkittävä tonttikauppa toteutuu vasta vuoden 2023 puolella.

Kanta-Hämeen pelastuslaitos tuotti Forssan kaupungin pelastuspalvelun osakaskuntien tekemän palvelutasopäätöksen mukaisesti. Pelastuspalvelu oli vuonna 2022 viimeisen vuoden kuntien toimintaa ennen siirtymistään hyvinvointialueen vastuulle. Pelastuslaitoksen lisälasku tulee vielä kirjautumaan tilinpäätökseen.

Teknisen toimen hallinnon alaisuuteen kuuluvat maaseutupalvelut on tuotettu Some-ron kaupungin toimiessa isäntäkuntana.

Maankäytön suunnittelun tehtäväkentästä on vuoden 2022 aikana tehty Haudankorva III E ehdotus uudelleen uudella rajauksella maankäyttösuunnittelujen päätyttyä tuloksettomina. Korkeavaha II C rakennusinventoinnin täydennys on tehty viranomaisneuvotteluihin käsiteltäväksi. Hevossilta osayleiskaavan luonnos selvityksineen on valmisteltu, kuten myös ehdotus ja inventoinnin päivitys viranomaisten neuvottelujen varten. Kojo osayleiskaava on valmisteltu ehdotusvaiheeseen ja toiseen kertaan alustavasti neuvottelujen pohjaksi kaupunginhallituksen tehtyä uuden linjauksen koululle tulevan yhteyden sijainnista. Uusikylä II M on valmisteltu luonnosvaiheeseen ja siihen liittyvät selvitykset on tehty. Uusikylä III B hallinto-oikeuteen annettavat vastineet on valmisteltu. Lisäksi on tehty useita selvityksiä tekeillä oleviin kaavoihin liittyen muun muassa Pilvenmäki III D liito-orava-alueiden yhteyksien arviointi, inventoinnin täydennys. Kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelmaa on valmisteltu käymällä läpi alueiden lähtökohdat ja saatavat lähtötiedot sekä työstetty osajärjestelmien alustavia suunnitelmia. Lisäksi on annettu asiantuntija-apua ja ohjeistusta kuntalaisille 112 asiassa.

Rakennusvalvonta ja ympäristöpalvelut

Forssan kaupunki on vastannut rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tehtävistä Forssan kaupungissa sekä Humppilan, Jokioisten, Tammelan ja Ypäjän kunnissa vuoden 2019 alusta lähtien. Yhteistoimintasopimuksen mukainen seurantaryhmä on kokoontunut kahdesti vuoden 2022 aikana.

Seudullisessa rakennusvalvonnassa tehtiin rakennus- ja toimenpidelupa- sekä muita maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia päätöksiä sekä ilmoitusmenettelynä käsiteltyjä ratkaisuja yhteensä 517 kappaletta. Forssan kaupungin maisematyöluvista 18 kpl on tehty yksikön ulkopuolella (kaupunginpuutarhuri). Rakennuslupien määrässä

sekä laajuudessa esiintyy usein merkittäviäkin vuosittaisia kuntakohtaisia vaihteluita. Kokonaisuutena arvioiden kokonaislupamäärä asettui aiempia vuosia alemmalle tasolle (- 90 kpl).

Rakennuslupatoimenpiteistä aiheutuvia katselmuksia ja toimenpiteitä suoritettiin yhteensä 1 232 kpl. Osaltaan määrään vaikuttaa keskeneräisten lupien selvitystyö.

Rakennusvalvonnan suoritteet 2022 sekä vertailu aiempiin vuosiin:

Rakennusluvut 2022							
Mittarit ja tunnusluvut		Forssa	Tammela	Jokioinen	Ypäjä	Humppila	Yhteensä
Rakennusluvut	kpl	67	65	28	17	11	188
Toimenpideluvat	kpl	75	41	30	25	11	182
Toimenpideilmoitukset	kpl	14	46	5	6	9	80
Maisematyöluvut	kpl	18	11	3	2	2	36
Muut luvat	kpl	6	11	3	3	8	31
Yhteensä/ Kunta	kpl	180	174	69	53	41	517
Suoritettuja katselmuksia	kpl	413	277	291	170	81	1232

	Forssa	Tammela	Jokioinen	Ypäjä	Humppila	Yhteensä
Vuosi/ kpl						
2023						
2022	180	174	69	53	41	517
2021	178	220	90	49	66	603
2020	221	198	90	56	47	612
2019	172	175	107	47	46	547

Ympärivuotisessa asuinkäytössä olevien pientalojen omistajille on annettu vuoden aikana poikkeuksellisen paljon neuvontaa öljysäiliöiden poistosta ja paikalleen jättämisestä. Syynä on ollut tarjolla oleva valtionavustus öljylämmitysjärjestelmän poistamiseen ja korvaamiseen muilla lämmitysmuodoilla.

Ympäristöministeriön Kuntien ilmastoratkaisut-ohjelmaan perustuvaan Hämeen kuntien ilmastotyön spurtti – HÄSPI-hankkeeseen on aktiivisesti osallistuttu koko syyskauden.

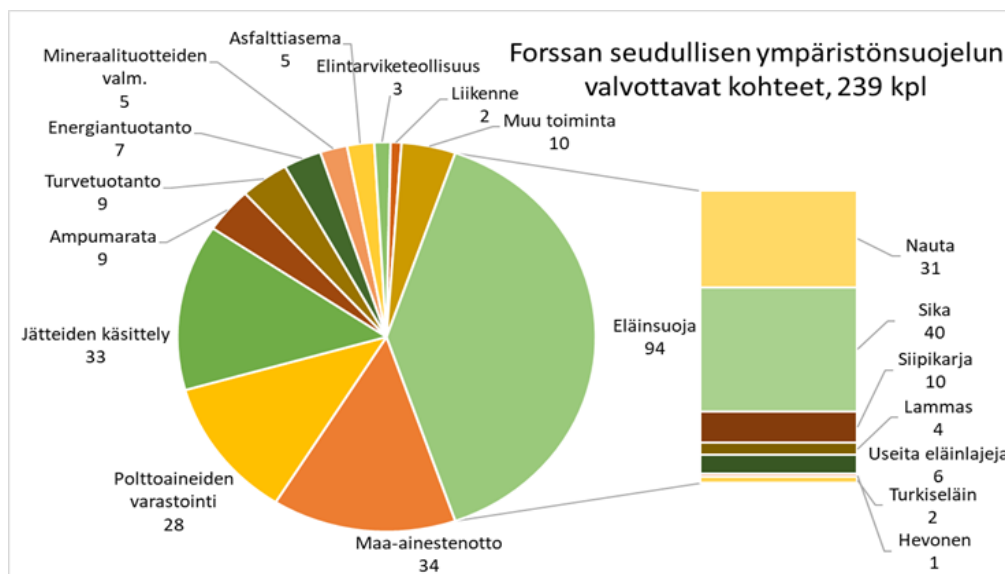
Iso työ tehtiin Humppilan, Jokioisten, Tammelan ja Ypäjän ympäristölupakohteiden valvonnan ja asiakirjojen ajan tasalle saattamiseksi. Kaikkineen alueelta löytyi 32 vanhentunutta lupaa, jotka tarkastusten jälkeen kuntien viranomaiset rauettivat.

Ympäristönsuojelun mitatut suoritteet ovat alla olevassa taulukossa. Huomattavaa on, että taulukon tiedot eivät kuvaa koko toimintaa.

Forssan seudullinen ympäristönsuojelu toteutuma 2022	Forssa	Humppila	Jokoinen	Tammela	Ypäjä		Yht. 2022	Yht. 2021	Yht. 2020	Yht. 2019
Ympäristölupa, -ilmoitus tai rekisteröinti	6	1	1	1	1		10	18	27	22
Ympäristöluvan rauettaminen	0	5	9	9	9		32	-	-	-
Maa-aineslupa tai yhteislupa	0	0	1	0	0		1	8	4	5
Meluilmoitus (Frs vhp, muut ltk)	6	2	3	0	1		12	13	3	3
Jätelain 100 § mukainen päätös	0	0	0	0	0		0	6	5	3
Vesihuoltolain muk.vap.päätökset (Frs vhp, muut ltk)	0	1	0	0	0		1	14	69	10
YSL:n muk. Jätevesipäätökset (Frs vhp, muut ltk)	0	0	0	0	0		0	19	20	0
YS-määräysten soveltamispäätös	5	0	0	0	0		5	3	0	7
Nitraattiasetuksen mukaiset ilmoitukset	9	1	2	7	9		28	22	29	29
Maastoliikennelain mukainen asia MLL 30 § (Frs vhp, muut ltk)	0	0	0	0	0		0	1	3	0
Lausunnot ESAVI	5	0	0	3	1		9	14	5	13
Lausunnot muut viranomaiset, mm. kaavat, VhO, KHO	13	2	3	4	1		23	14	4	24
Muu ymp.suojelun valmisteleva asia	14	4	2	4	2		26	23	32	-
YSL lupavelvollisten laitosten tarkastukset	22	5	5	7	6		45	32	40	32
Maa-aineslupavelvollisten kohteiden tarkastukset	3	4	4	9	0		20	9	20	17
Muut tarkastukset, mm. roskaamiset ja vesihuolto	17	10	5	11	2		45	49	33	21

Ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukaiseen valvontaan kuuluvien kohteiden kokonaismäärä on 239. Eniten valvottavista kohteista on eläinsuojia, maa-ainestenottoa ja ammattimaista jätteiden käsittelyä.

Valvottavat laitokset 31.12.2022	Forssa	Humppila	Jokoinen	Tammela	Ypäjä	Yhteensä
Ympäristölupa tai -ilmoitus tai rekisteröinti -kohde	54	28	32	35	21	170
Maa-ainestenottokohde	4	9	5	15	0	33
Valtion ympäristölupakohde	18	4	3	9	2	36
yhteensä	76	41	40	59	23	239

2.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kolmen taloudellisesti suhteellisen vahvan vuoden jälkeen kaupungin talouden epävarmuus kasvaa. Vuoden 2023 tuloksen ennakoidaan olevan vielä selvästi ylijäämäinen, mutta taloussuunnitelman mukaan vuosi 2024 olisi vain niukasti ylijäämäinen ja 2025 alijäämäinen. Kaupungin viimeiset vuodet ovat olleet taloudellisesti vahvoja hyvin kehittyneen verorahoituksen myötä, mutta Kuntaliiton veroennusteiden mukaan kasvu tasaantuu seuraavina vuosina. Vuoteen 2023 tulee vaikuttamaan ns. verohäntä, joka parantaa kuntien tuloksia kertaluonteisesti, mikä perustuu siihen, että vuodelle 2023 kirjautuu verotuloja vielä vuodelta 2022 sote-uudistusta edeltäneillä korkeammilla veroprosenteilla.

Hyvinvointialueuudistus pienensi kaupungin käyttötaloutta lähes kahdella kolmasosalla. Kaupungin lainamäärään tai poistoihin uudistuksella ei ollut vaikutusta. Rahoituksessa valtionosuuksien suhteellinen merkitys pienenee ja verotulojen merkitys kasvaa. Valtionosuuksien merkitys kaupungin taloudelle on silti edelleen merkittävä. Valtionosuuksien kehitysnäkymät ovat vaihtelevat, sillä peruspalvelujen valtionosuudet määräytyvät jatkossa lähes kokonaisuudessaan alle 16-vuotiaiden lukumäärän mukaan. Forssan kaupungin ikärakenne ja laskeva syntyvyys huomioiden valtionosuuksiin ei voi odottaa kasvavan merkittävästi tulevina vuosina. Epävarmuutta valtionosuuksien kehitykseen tuo myös julkisen talouden rakenteellinen alijäämä ja sen mahdolliset korjaustoimenpiteet sekä sote-uudistuksen tuomat muutokset valtionosuuksiin, jotka tarkentuvat vasta vuoden 2023 aikana kuntien tilinpäätösten valmistuttua.

Taloussuunnitelman mukaan kaupungin vuosikate on hieman poistoja suurempi suunnitelmakauden aikana. Vuosikatteen ja poistojen välinen suhde on kuitenkin laskeva, sillä vuonna 2025 poistot ovat jo vuosikatetta suuremmat. Taloussuunnitelma-vuodelle 2025 on suunniteltu Vesihelmen peruskorjaus, jonka kustannusarvio on tällä hetkellä 10 miljoonaa euroa. Merkittävä investointi on kaupungin kantokyvyn rajoissa, mutta yleisen korkotason noustua investoinnin rahoituskustannusten merkitys on myös kasvanut.

Tulevan kehityksen voi tiivistää siten, että kaupungin taloudellinen liikkumavara pienenee, mutta samaan aikaan ennakoitavuus paranee sosiaali- ja terveyspalvelujen poistuttua kaupungin järjestämisvastuulta. Taloudellisesti vahvat viimeiset vuodet antavat kaupungille puskuria varautua verorahoituksen heikkenemiseen tai korkean inflaation jatkumiseen. Kaupungin pitkänaikavälin taloudellisen tasapainon säilyttämiseksi kaupungin palveluja on kehitettävä ja palveluiden on sopeuduttava kaupunkilaisten ikärakenteen ja tarpeiden muutoksiin.

2.6 Kaupungin henkilöstö

Kaupungin henkilöstömäärä, mukaan lukien vesihuoltoliikelaitos oli vuoden 2022 lopussa 694 henkilöä. Ilman vesihuoltoliikelaitosta kaupungin henkilöstömäärä oli 677.

Kaupungin henkilöstön määrä 31.12.2021 ja 31.12.2022

Toimiala	Vakinaiset		Sijaiset ja määräaik.		Yhteensä		Joista osa-aikaisia	
	v. 2021	v. 2022	v. 2021	v. 2022	v. 2021	v. 2022	v. 2021	v. 2022
Keskushallinto	31	14	2	0	33	14	0	1
Sivistys- ja tulevaisuuspalveluiden toimiala	351	362	201	231	552	593	130	153
Teknisen ja ympäristötoimen toimiala	64	67	4	3	68	70	0	5
Yhteensä	446	443	207	234	653	677	130	159

Vesihuoltoliikelaitoksen henkilöstön määrä 31.12.2021 ja 31.12.2022

Liikelaitos	Vakinaiset		Sijaiset ja määräaik.		Yhteensä		Joista osa-aikaisia	
	v. 2021	v. 2022	v. 2021	v. 2022	v. 2021	v. 2022	v. 2021	v. 2022
Forssan vesihuoltoliikelaitos	18	16	0	1	18	17	0	1

Kaupungin ja vesihuoltoliikelaitoksen henkilöstön määrät yhteensä 31.12.2021 ja 31.12.2022

	Vakinaiset		Sijaiset ja määräaik.		Yhteensä		Joista osa-aikaisia	
	v. 2021	v. 2022	v. 2021	v. 2022	v. 2021	v. 2022	v. 2021	v. 2022
Yhteensä	464	459	207	235	671	694	130	160

Kaupungin henkilöstön keski-ikä (ei sisällä vesihuoltoliikelaitosta)

Palvelussuhteen luonne	Keski-ikä		Henkilömäärä	
	v. 2021	v. 2022	v. 2021	v. 2022
Vakinainen	49,2	49,3	443	443
Sijaiset ja määräaikaiset	41,9	42,6	234	234
Yhteensä	46,9	47,0	677	677

Henkilötyövuodet toimialoittain

Henkilötyövuosi (TV 2) ei kuvaa yhden tietyn leikkauspäivän (31.12) henkilömäärää vaan siihen lasketaan palkallisten palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/365* (osa-aikaprosentti/100). Henkilötyövuosia on pääsääntöisesti vähemmän kuin henkilölukumäärä osoittaa, johtuen osa-aikaisten työntekijöiden määrästä ja palvelusuhteiden pituudesta.

Henkilötyövuosimäärä (HTV2) on vuonna 2022 ollut 594 henkilötyövuotta. Edelliseen vuoteen (2021) verrattuna se on vähentynyt noin 3,5 henkilötyövuotta ja vuoteen 2019 verrattuna se on laskenut noin 9 henkilötyövuotta.

Henkilötyövuosimäärät toimialoittain (HTV 2):

	2021	2022	2021 ->2022
Keskushallinto	32,35	16,82	-15,53
Sivistys- ja tulevaisuuspalvelut	494,67	505,44	10,77
Tekninen ja ympäristötoimi	70,55	71,65	1,10
Yhteensä	597,57	593,92	-3,66

Keskushallinnon toimistopalveluyksikkö on purettu 1.1.2022 alkaen ja toimistohenkilöstö siirretty toimialoille, josta sivistystoimelle 11 ja tekniselle 2 toimistosihteerä ja keskushallintoon jäi 8 toimistosihteerä. Tämä muutos näkyy henkilömäärä- ja henkilötyövuositaulukoissa.

Sairaus- ja tapaturmapoissaolopäivät

Sairaus- ja tapaturmapoissaolopäivät ovat lisääntyneet edelliseen vuoteen verrattuna noin 28,7 %. Poissaolopäivien lukumäärä oli 10 357.

Poissaolopäivät	2021	2022	2021 muutos 2022
Sairaus	7 278	10 259	2 981
Sivistys- ja tulevaisuuspalvelut	6 540	8 993	2 453
Tekninen ja ympäristötoimi	679	1164	485
Keskushallinto	59	102	43
Tapaturma	107	98	-9
Sivistys- ja tulevaisuuspalvelut	107	73	-34
Tekninen ja ympäristötoimi	0	25	25
Keskushallinto	0	0	0
Yhteensä	7 385	10 357	2 972

Poissaolopäivien lukumäärä henkilöä kohden oli 15,3 ja henkilötyövuotta kohden 17,4 kalenteripäivää.

	2021	2022	muutos kpl	muutos %
Sairauspoissaolot kalenteripäivinä	7 385	10 357	2972	28,7 %
Sairauspoissaolopäivät per henkilö	11,3	15,3	4,0	26,1 %
Sairauspoissaolopäivät per HTV 2	12,4	17,4	5,0	28,7 %

Palkat ja palkkioiden kokonaissummat olivat 22,8 miljoonaa euroa (kaupunkiemo).

Kaupungissa laaditaan erillinen KT:n suosituksen mukainen henkilöstökertomus.

2.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Toimintakertomuksessa on arvioitava kunnan ja kuntakonsernin merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä. Kunnan toimintaan vaikuttavat mm. strategiset riskit, toiminnalliset riskit, taloudelliset riskit ja vahinkoriskit.

Kaupungin strategiset riskit liittyvät kaupungin kykyyn järjestää kaupunkilaisten peruspalvelut sujuvasti ja kestävästi niin, että forssalaisilla on hyvä tulevaisuus. Riskienhallinnan kannalta on olennaista, että kaupungilla on kyky toimia ja sopeutua, vaikka toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Muuttuvassa toimintaympäristössä kaupungilla on oltava selkeä suunta ja strategia. Kaupunginvaltuusto päivitti vuoteen 2023 asti ulottuvan strategian joulukuussa 2022.

Toiminnallisista riskeistä merkitystään on nostanut osaavan työvoiman saaminen. Osaavan työvoiman saaminen ja riittävyys ovat haasteita lähes kaikissa ammattiryhmissä. Kaupungin eri yksiköiden hallintakeinoja osaavan työvoiman saatavuuteen ovat mm. työnantajamielikuvan, oppilaitosyhteistyön ja rekrytoinnin kehittäminen.

Työvoiman saanti ei ole riski ainoastaan kaupungin omille palveluille, vaan sillä on suora vaikutus myös kaupungin elinvoimaan ja kaupungin houkuttelevuuteen yritysten investointikohteena. Elinvoimaisuuden heikkeneminen on riski väkimäärän ja työikäisten määrän vähentyessä. Elinvoiman kannalta keskeistä on yritysten kehittymisen edistäminen yhteistyössä kaupungin ja kaupungin elinkeinoyhtiön ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Henkilöstöriskeihin kuuluu myös organisaation ohuus, jonka seurauksena avainhenkilöriskit saattavat toteutuessaan vaikeuttaa kaupungin toimintaa. Avainhenkilöriskein hallinnassa varahenkilöjärjestelmän selkeä määrittely on keskeistä.

Taloudellisia riskejä on mm. tulorahoituksen riittävydessä eli käytännössä verotulojen ja valtionosuuksien kehityksessä sekä menokehityksen hillitsemisessä tuloja vastaaviksi. Takana on muutama taloudellisesti vahva vuosi, mutta yleisellä tasolla julkinen talous on rakenteellisesti alijäämäinen ja vuosista 2024 ja 2025 ennakoitaan taloudellisesti haastavia. Pitkän aikavälin tasapainon säilyttämiseksi keskeistä on kaupungin palveluiden ja palveluverkon sopeuttaminen kaupungin väestön tarpeiden ja ikärakenteen mukaisesti.

Korkotason nousu ja rahoituskustannusten kasvu ovat merkittävä riski. Kaupungin lainanhoitokustannuksien hallitsemiseksi lainat on suojattu nykyiselle alhaiselle korkotasolle. Tällä hetkellä lainasalkun suojausaste on 94 %, mutta samalla on huomioitava, että kaupungilla on jälleenrahoitusriskiä tulevana vuosina, kun nykyiset suojatut lainat erääntyvät.

Vahinkoriskeihin kaupunki on varautunut vakuutuksin. Vakuutusten soveltuvuus ja kattavuus arvioitiin uudelleen vakuutusmeklaria hyödyntäen, minkä jälkeen kaupungin vakuutukset kilpailutettiin. Kaupungin vakuutusyhtiö vaihtui 1.1.2023. Vakuutusten toimivuuden ja ajantasaisuuden varmistamiseksi kaupungilla on toistaiseksi voimassa oleva sopimus vakuutusmeklarin kanssa.

Rakennuksissa on korjausvelkaa ja monia suuria kiinteistöjä pitää lähiaikoina saneerata. Ennakoivalla kiinteistönhoidolla voidaan osittain ennaltaehkäistä raskaita peruskorjauksia tai ainakin kontrolloida niitä siten, että ne eivät tulli yllättäen. Taloussuunnitelmassa on vuodelle 2025 ajoitettu Vesihelmen noin 10 miljoonan euron peruskorjaus. Ennakoinnilla voidaan varmistaa investointien suunnitelmallisuus ja arvioida kaupungin investointikyvyn ja investointien välistä suhdetta. Ennakointia on jo tehty, sillä kaupungin taseessa on 3 miljoonan euron investointivaraus liikuntakiinteistöjen peruskorjaukseen.

Epävarmuutta on kasvattanut 24.2.2022 Venäjän aloittama sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan. Sota jatkuu edelleen ja sen nopea päättymisen ei ole tällä hetkellä todennäköistä. Sota on omalta osaltaan sekoittanut energiemarkkinoita, ja varautumisen merkitys on kasvanut huomattavasti. Forssan kaupungin tulee varautua entistä paremmin huoltovarmuuteen, erilaisiin häiriöihin ja turvapaikanhakijoiden tai tilapäisen suojelun direktiivin perusteella maahan tulleiden henkilöiden palveluiden järjestämiseen. Suomeen saapui vuoden 2022 aikana 45 000 tilapäisen suojelun saanutta ukrainalaista pakolaista. Pakolaiset voivat hakea kotikuntaa vuonna 2023, kun he ovat oleskelleet Suomessa vuoden. Kotikunnan saatuaan Ukrainasta paenneet siirtyvät vastaanottopalveluista kuntien ja hyvinvointialueiden palveluiden asiakkaiksi. Myös tietoturvaan liittyvät riskit ovat kasvaneet. Kuntia kohtaan tehdään tiedustelua mm. julkisuuslakiin perustuvien tietopyyntöjen keinoin. Kaupunki joutuu raportoinnissa ta-

sapainoilemaan avoimuuden ja esimerkiksi kriittisten infrapalveluiden turvaamisen välillä.

2.8 Ympäristöasiat

Forssan kaupunki kuuluu resurssiviisauden edelläkävijäkaupunkien Fisu (Finnish sustainable communities) verkostoon. Forssa on laatinut tiekartan jätteettömyyteen, päästöttömyyteen ja ylikulutuksettomuuteen vuoteen 2050 mennessä. Tiekartta on laadittu vuonna 2015 ja sitä päivitetään ja yhdistetään Kanta-Hämeen tiekarttaan vuoden 2023 aikana. Forssan kaupunki on myös sitoutunut Fisu verkoston vuoden 2030 välitavoitteisiin.

Forssan kaupunki ja koko kaupunkikonserni käyttää ainoastaan sähköenergiaa, jolla on uusiutuvan energian alkuperätakuut. Samalla kaupungin energiatehokkuutta on parannettu merkittävästi mm. valaistus- ja talotekniikassa. Uudessa monitoimikeskus Akvarellissa käytetään kaukolämpöä, jolla on myös uusiutuvan energian alkuperätakuut. Akvarellin energiaratkaisuun kuuluu myös aurinkovoimala.

Muita ympäristön kannalta merkittäviä hankkeita ovat mm. hulevesiohjelman noudattaminen. Kansallisen kaupunkipuiston parantamisen RETKI hanke ja Saaren kansanpuiston hoito- ja kehittämissuunnitelma hankkeet valmistuivat 2022 ja paransivat erityisesti luonnon monimuotoisuutta.

Kaupungin hankintaohjeistuksessa painotetaan ympäristönäkökohtien huomioimista kaupungin ja konsernin hankinnoissa.

Ympäristöasioiden tunnuslukuja vuodelta 2022:

Jätehuolto jätejakeineen tonneina:

- keräyspaperi 5,64
- energiajäte 6,87
- sekajäte 101,17
- näiden lisäksi jätehuoltoon liittyy koirankakkeliastioiden, puistoroskiksien ja biojäteastioiden tyhjennykset.
-

Jätehuollon kokonaiskustannukset olivat 76 739 euroa. Vuonna 2021 ne olivat 90 675 euroa.

Edellisten lisäksi kaupungin kiinteistöistä kerätään erikseen tuottajavastuun piiriin kuuluvia jätejakeita kuten muovia, lasia ja metallia.

Kuntien energiatehokkuussopimukseen liitettyjen kiinteistöjen vuosikulutukset:

	2022	2021
sähkönkulutus (MWh/a)	8 751	8 456
kaukolämmön kulutus (MWh/a)	15 758	16 690
veden kulutus (M ³)	53 677	50 265

2.9 Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Toimintakertomuksessa on annettava tietoja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä (KuntaL 115.1 §). Kunnanhallitus antaa toimintakertomuksessa tiedot:

- Miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on kunnassa järjestetty
- Onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella
- Miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelu-kaudella.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kunnalle asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on taloudellista ja tuloksellista. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskienhallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia. Lisäksi sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakona, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena, sopimusten hallintana, osaamisena, väärinkäytösten ehkäisyinä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen:

Kunnanhallitus vastaa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kunnanvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden pohjalta (KuntaL 14§, 39§). Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta.

Kaupunkikonsernin riskienhallintapolitiikka on hyväksytty valtuustossa 12.12.2011. Riskienhallintapolitiikan päivitystarve on tunnistettu ja riskienhallintapolitiikka päivitetään vuoden 2023 aikana. Toimivallan ja vastuun jako sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa on esitetty kaupungin hallintosäännössä. Uusi hallintosääntö hyväksyttiin valtuustossa 29.5.2017 ja viimeisin päivitys siihen on tehty 5.9.2022 § 244.

Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä. Konserniyhteisöissä sisäisen valvonta ja riskienhallinta kuuluvat näiden yhteisöjen hallitusten ja toimitusjohtajan vastuulle yhteisöjä koskevien säännösten mukaisesti. Konsernin riskienhallintaa on tarkoitus jatkossa kehittää varmistamalla, että konserniyhteisöjen riskienhallintamenettelyt ovat asianmukaiset ja raportointi kaupunginhallitukselle tapahtuu tarpeen mukaisella tasolla. Tämän asian merkitys on kasvanut, koska kaupungin riskienhallinnassa on tunnistettu konserniyhtiöiden kasvava merkitys kaupunkikonsernin kokonaisriskeihin.

Konsernijohto, konsernijohtoon tehtävät sekä toimivalta on määritelty kaupungin hallintosäännön 4. luvussa. Omistajaohjauksella, johon kuuluu keskeisenä osana konsernijohtoon ja tytäryhteisöjen aktiivinen vuoropuhelu huolehditaan kaupunkikonsernin kokonaisedun toteutumisesta. Konsernijohtoon edustajat osallistuvat tytäryhteisöjen hallitustyöskentelyyn ja saattavat merkittävät tai periaatteelliset ratkaisut kaupunginhallituksen tietoon. Tytäryhteisöillä on velvollisuus hankkia kaupungin kanta (ennakosuostumus) ennen omaa päätöksentekoa konserniohjeessa ja/tai yhtiöjärjestyksessä määriteltyihin asioihin.

Sisäinen valvonta on kaupungin ja sen toimialojen, palvelualueiden ja -yksiköiden toiminnan omaa valvontaa. Sisäinen valvonta on osa kaupungin johtamisjärjestelmää ja johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Kaupungin sisäisestä valvonnasta vastaavat luottamushenkilöt sekä kaikki tilivelvolliset ja esimiehet.

Sisäinen tarkkailu on sisäiseen valvontaan sisältyvää jatkuvaa toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien asianmukainen hoitaminen hyväksytyllä tavalla. Se on yleistä rationaalista toimintaa suunnittelun, päätöksenteon, toimeenpanon ja valvonnan muodostamassa toimintaketjussa ja sen toimivuudesta vastaavat esimiehet.

Seuranta on kunnallishallinnossa luottamushenkilöille ja toimialoille kuuluva sisäiseen valvonnan osa-alue, jolla asetetaan tavoitteita ja velvoitteita ja valvotaan niiden raportointia ja arvioidaan tuloksia.

Sisäistä valvontaa täydennetään tarvittaessa ostopalveluina hankittavina sisäisinä tarkastuksina. Sisäisen tarkastuksen palveluita ostetaan tarvittaessa tilintarkastus- ja muilta tarkastusyhteisöiltä. Vuoden 2022 aikana ei hankittu tarkastuksen palveluita.

Kaupungin organisaatio ja toimivaltasuhteet määritellään hallintosäännössä ja kaupunginvaltuusto määrittää kaupunginhallituksen, lautakuntien ja viranhaltijoiden toimivaltuudet vuosittain.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen on toteutunut vuonna 2022 pääsääntöisesti hyvin.

Kaupungin ICT-riskejä seurataan aktiivisesti ja toimintaa sekä ympäristöä kehitetään aktiivisesti. Vuoden 2022 aikana otettiin käyttöön Granite -ohjelmaan erillinen moduuli ICT-riskienhallintaan. Kaupungin ICT-palvelut ulkoistettiin Kuntien Tiera Oy:lle syyskuussa 2022. ICT-ulkoistuksen käyttöönottoprojekti jatkuu vuoden 2023 keväälle asti. Muutosprojektin riskienhallintakeinona on ollut tiivis ja säännöllinen vuorovaikutus uuden ICT-kumppanin kanssa.

Vuoden 2022 aikana ei havaittu vakavia tietosuojaloukkauksia.

Tiedonhallintaryhmä on aloittanut toimintansa ja ryhmä edistää tiedonhallintalain toteutumista. Kaupungin tietoturva- ja tietosuojajohteistusta on tarpeen kehittää ja järjestää aktiivisesti koulutusta henkilöstölle.

Kaupungin johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytännöt:

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 9.9.2019 vuoteen 2030 ulottuvan kaupunkistrategian ja tarkisti sitä 12.12.2022.

Kaupungin talousarvion laadintaprosessi on vakiintunut ja toimiva. Valmistelua pyrittiin aikaistamaan vuoden 2023 valmistelun osalta, mutta talousarvio hyväksyttiin jälleen vasta joulukuun valtuustossa. Vuoden 2023 alustavan suunnitteluaiakataulun mukaan vuoden 2023 talousarvio on tarkoitus hyväksyä marraskuussa samassa kokouksessa veroprosenttien kanssa.

Keskeistä kaupunkistrategian toteuttamisessa on kiinteä yhteys talousarvioprosessiin ja talousarvioon. Kaupunkistrategia on kytketty suoraan talousarvion tavoiteasette-

luun. Talousarviossa esitetään palveluittain (palvelualueittain) kaupunkistrategian tavoitteita toteuttavat toimenpiteet, niiden arviointikriteerit/mittarit ja tavoitetaso. Vuoden 2023 talousarvion suunnittelussa oman erityispiirteensä toi samaan aikaan käynnissä ollut strategian päivitys. Strategia saatiin tarkistettua juuri ennen talousarvion hyväksymistä ja talousarviossa on huomioitu tarkistettu strategia.

Strategian tavoitteiden ja niistä johdettujen toimenpiteiden seurannassa ja raportoinnissa on hyödynnetty LATO Strategy Tool SaaS-palvelua. Kokemukset ovat olleet hyviä, mutta palvelun käytössä on edelleen mahdollista kehittyä ja saada strategian toteuttamista ja tavoitteiden seuranta vielä säännöllisemmäksi ja luontevammaksi osaksi eri palveluiden normaalia johtamista. Tarkistetussa strategiassa tavoitteiden määrää on vähennetty ja näin toimintaa saadaan johdonmukaisemmin ohjattua kohti tavoiteltuja strategisia tavoitteita. Tavoitteiden pienempi määrä myös yhdenmukaistaa eri toimialojen päämääriä ja terävöittää tavoiteltuja muutoksia.

Kaupungin viranhaltijajohdossa tapahtui muutoksia vuoden 2022 aikana, kun sekä kaupunginsihteerin että henkilöstöpäällikön virat tulivat auki. Kaupunki perusti keväällä 2022 uuden hallintojohtajan viran. Uuden hallintojohtajan toimenkuvaan on kuullut sekä kaupunginsihteerin että henkilöstöpäällikön tehtäviä.

Valvontatoimenpiteet (erilaiset kontrollit ja suojaukset) ja sopimusten hallinta:

Sopimusten hallinta tapahtuu Dynasty-asianhallintaohjelmistossa. Ohjelmistossa on mahdollista asettaa hälytyksiä koskien sopimusten erääntymisiä, mutta hälytyksiä ei ole toistaiseksi asetettu kaikille sopimuksille. Asia tullaan korjaamaan vuoden 2023 aikana.

Kaupungin lainasalkun suojausaste oli 94,7 % vuoden 2022 lopussa. Lainasalkun suojausastetta korotettiin matalien korkojen aikana ja tällä hetkellä rahoituskustannukset ovat hyvin ennustettavat. Rahoituskysymyksissä ja lainasalkun suojauksessa käytetään apuna rahoitusriskien hallintaan erikoistuneen Operandi Oy:n asiantuntemusta.

Ostolaskujen oikeellisuuden tarkistus (Recovery Audit) suoritetaan säännöllisesti kolmen vuoden välein. Tilikaudet 2018–2020 tarkastettiin keväällä 2021 Qvalia Oy:n toimesta. Kokonaisuudessaan tarkastuksen perusteella voidaan sanoa, että kaupungin ostolaskujen tiliöinti on hyvällä tasolla. Vuoden 2022 aikana ostolaskujen oikeellisuuden tarkistukseen ei hankittu ulkopuolista tarkastusta, vaan tarkistusta toteutettiin osana normaalia johtamista mm. pistokoemenetelmällä. Jatkossa pistokoemenetelmään perustuvaa tarkastusta tehdään vielä aiempaa laajemmin ja säännöllisempänä.

Kaupunginvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ja kaupunginhallituksen niiden soveltamiseksi antamat tarkemmat ohjeet ja niiden noudattaminen:

Kaupungilla on riskienhallintaryhmä, jonka tehtävänä on mm. kaupungin ja kaupunkikonsernin riskienhallintapolitiikan valmistelu ja toteutus, riskienhallinnan kehittäminen, riskienhallintatyön järjestäminen ja koordinointi, henkilöstön motivointi ja koulutus sekä riskienhallinnan seuranta ja arviointi. Riskienhallintaryhmä kokoontuu säännöllisesti osavuosikatsausten tahtiin ja tarvittaessa useamminkin. Vuonna 2022 riskienhallintaryhmä kokoontui viisi kertaa, joista yksi oli sähkökatkoihin ja varautumiseen liittyvä teemakokous.

Kaupunki käyttää riskienhallintaan kokonaisvaltaisen riskienhallinnan työkaluohjelmisto Granitea. Vuoden 2021 tilinpäätöksessä kerrottiin, että riskienhallintatyötä tehdään joiltain osin ennalta suunnittelemattomin määräajoin ja ulkoisten motivaatioiden ohjaamana. Vuoden 2022 aikana riskienhallintatyön prosessia on pystytty säännönmukaistamaan ja saamaan lähemmäksi normaalia johtamista, mutta työ tältä osin ei ole vielä valmis. Merkittävin kehitys riskienhallinnassa vuoden 2022 aikana on ollut Granitessa olevien riskien säännöllinen päivittäminen. Riskienhallintaryhmä on käsitellyt säännöllisesti Graniten suurimpia riskejä ja arvioinut niiden merkitystä koko kaupungin näkökulmasta. Samalla riskienhallintaryhmä on valvonut, että toimialat käsittelevät riskejä ja tekevät tarkennuksia riskeihin ja niiden hallintakeinoihin säännöllisesti, mutta vähintään osavuosikatsausten tahdissa.

Voimassa ovat seuraavat ohjeet: Sisäisen valvonnan riskienhallinnan ohje (toimintatapa) KH 27.6.2016 ja Kaupungin kokonaisvaltaisen riskienhallinnan prosessiohje (riskienhallintaryhmä 8.9.2017).

Kaupungin kokonaisvaltainen riskienarviointi tehdään seuraavilla organisaatiotasolla: keskushallinto, tekninen ja ympäristötoimi, perusopetus, lukiokoulutus, varhaiskasvatus, vapaa-ajan palvelut, työllisyyden hoidon palvelut ja vesihuoltoliikelaite.

Kaupungilla on käytössä myös Graniten työturvallisuusosiot. Työn vaarojen ja riskien arviointi tapahtuu työpaikkatasolla.

Riskienhallinnan ja seurannan selkeä vastuutus ja asiantuntemuksen riittävyys:

Riskienhallintaryhmän aktivoituminen riskienhallinnan seurannassa ja riskienhallinnan seurannan kiinnittäminen osavuosikatsausten aikatauluun on tuonut selkeyttä riskienhallinnan seurantaan.

Riskienarvioinnissa eri yksiköiden tukena on hyödynnetty työsuojelupäällikön osaamista. Kaupungin pitkäaikainen työsuojelupäällikkö siirtyi hyvinvointialueen palvelukseen 31.12.2022. Uusi 1.1.2023 aloittanut työsuojelupäällikkö pystyy tuomaan uusia näkökulmia riskienhallintaan. Aiemman työsuojelupäällikön vahvan riskienarviointiin liittyvän osaamisen poistuttua, kaupunki varautuu hankkimaan koulutusta riskienarviointiin ja riskienhallintaan vuoden 2023 aikana.

Merkittävimpien riskien ja niiden hallitsemiseksi tehtävien toimien dokumentointi, seuranta- ja raportointikäytännöt:

Talousarviokirjassa on esitetty palvelualueittainen riskianalyysi. Sen toteutumista on seurattu osavuosikatsauksissa ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Graniten käyttöä on saatu aiempaa säännönmukaisemmaksi, mutta etenkin raportointia tulee vielä kehittää. Ohjelmisto mahdollistaa mm. eri organisaatiotasojen riskikarttojen raportoinnin kaupunginhallitukselle ja lautakunnille.

Tieto ja tiedonvälitys (avoimuus ja hyvä tiedonhallintatapa, raportointi, viestintä):

Avoimen hallinnon edistämiseksi kaupunki on valmistautunut ottamaan käyttöön Whistleblow-ilmoituskanavan väärinkäytösten ilmoittamiseen viimeistään 1.4.2023. Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden

suojelusta tuli voimaan 1.1.2023. Sisäinen ilmoituskanava tulee ottaa käyttöön kolmen kuukauden sisällä lain voimaantulosta eli viimeistään 1.4.2023.

Keskushallinnossa on valmisteltavana ostolaskujen julkaiseminen kaupungin kotisivuilla. Asia etenee vuoden 2023 aikana.

2.10 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

2.10.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2022	2021
(ulkoiset erät, kaupunki liikelaitoksineen)	1000 euroa	1000 euroa
Toimintatuotot	<u>18 659</u>	<u>17 789</u>
Myyntituotot	11 422	11 014
Maksutuotot	1 227	1 135
Tuet ja avustukset	2 412	2 146
Muut toimintatuotot	3 598	3 494
Toimintakulut	<u>-127 042</u>	<u>-119 883</u>
Henkilöstökulut	-30 726	-30 499
Palkat ja palkkiot	-23 845	-23 434
Henkilösivukulut	<u>-6 882</u>	<u>-7 066</u>
Eläkekulut	-6 039	-6 230
Muut henkilösivukulut	-842	-835
Palvelujen ostot	-87 717	-80 957
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 398	-4 990
Avustukset	-1 530	-1 730
Muut toimintakulut	-1 671	-1 707
Toimintakate	-108 383	-102 094
Verotulot	66 798	64 143
Valtionosuudet	50 180	46 666
Rahoitustuotot ja -kulut	<u>-278</u>	<u>-409</u>
Korkotuotot	14	2
Muut rahoitustuotot	124	66
Korkokulut	-410	-479
Muut rahoituskulut	-5	3
Vuosikate	8 318	8 306
Poistot ja arvonalentumiset	<u>-6 215</u>	<u>-6 122</u>
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 215	-6 122
Tilikauden tulos	2 102	2 183
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	87	88
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	0	-1 400
RAHASTOJEN LISÄYS (-) TAI VÄHENNYS (+)		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	<u>2 189</u>	<u>872</u>
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2021	2021
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	14,7	14,8
Vuosikate/poistot %	133,8	135,7
Vuosikate, euroa/asukas	505	501
Asukasmäärä	16 457	16 570

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista= 100 x Toimintatuotot/(Toimintakulut-valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista = 100 x vuosikate / poistot

2.10.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2022	2021
(kaupunki liikelaitoksineen)	1000 euroa	1000 euroa
Toiminnan rahavirta	<u>8 286</u>	<u>8 249</u>
Vuosikate	8 318	8 306
Satunnaiset erät, netto	-32	0
Tulorahoituksen korjauserät	0	-56
Investointien rahavirta	<u>-13 814</u>	<u>-17 077</u>
Investointimenot	-14 670	-17 679
Rahoitusosuudet investointimenoihin	774	514
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	81	87
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 528	-8 828
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	<u>-500</u>	<u>123</u>
Antolainasaamisten lisäykset	-500	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	123
Lainakannan muutokset	<u>3 978</u>	<u>8 760</u>
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 000	13 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 392	-3 636
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 370	-604
Muut maksuvalmiuden muutokset	863	112
Rahoituksen rahavirta	4 342	8 994
Rahavarojen muutos	-1 187	166
Rahavarat 31.12.	27 357	28 544
Rahavarat 1.1.	28 544	28 377
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toiminnan ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta	-12 344	-5 769
Investointien tulorahoitus %	59,9	48,4
Laskennallinen lainanhoitokate	1,0	1,1
Laskennallinen lainanhoitokate ilman kons.yht. yks.tilejä	1,5	1,6
Lainanhoitokate	2,3	2,1
Rahavarat 31.12., 1.000 euroa	27 357	28 544
Rahavarat 31.12. ilman kons.yht. yksikkötilejä	7 253	10 680
Kassasta maksut, 1.000 euroa	146 019	141 674
Kassan riittävyys, pv	68	74
Kassan riittävyys, pv, ilman kons.yht. yksikkötilejä	18	28
Asukasmäärä	16 457	16 570

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä v. 2017-2021

Investointien tulorahoitus, %= 100 x Vuosikate/Investointien omahankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut +

Laskennalliset lainanlyhennykset)

Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa.

Lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys (pv) = 365 pv x Kassavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

2.11 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT 31.12.

(kaupunki liikelaitoksineen)

VASTAAVAA	2022	2021
	<i>1000 euroa</i>	<i>1000 euroa</i>
PYSYVÄT VASTAAVAT	<u>131 859</u>	<u>123 728</u>
Aineettomat hyödykkeet	<u>80</u>	<u>134</u>
Aineettomat oikeudet	80	134
Muut pitkävaikutteiset menot	0	0
Aineelliset hyödykkeet	<u>97 614</u>	<u>89 928</u>
Maa- ja vesialueet	14 264	14 172
Rakennukset	28 906	30 962
Kiinteät rakenteet ja laitteet	27 985	26 482
Koneet ja kalusto	1 950	1 375
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	24 509	16 937
Sijoitukset	<u>34 166</u>	<u>33 666</u>
Osakkeet ja osuudet	33 323	33 323
Muut lainasaamiset	772	272
Muut saamiset	71	71
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	<u>11</u>	<u>11</u>
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	11	11
VAIHTUVAT VASTAAVAT	<u>35 617</u>	<u>36 096</u>
Vaihto-omaisuus	<u>308</u>	<u>344</u>
Aineet ja tarvikkeet	308	344
Saamiset	<u>7 951</u>	<u>7 208</u>
Pitkäaikaiset saamiset	<u>8</u>	<u>62</u>
Myyntisaamiset	0	0
Lainasaamiset	0	54
Muut saamiset	8	8
Lyhytaikaiset saamiset	<u>7 943</u>	<u>7 146</u>
Myyntisaamiset	3 921	2 245
Lainasaamiset	2 682	3 544
Muut saamiset	429	280
Siirtosaamiset	911	1 077
Rahoitusarvopaperit	<u>168</u>	<u>168</u>
Osakkeet ja osuudet	168	168
Rahat ja pankkisaamiset	27 189	28 375
	<u>167 487</u>	<u>159 835</u>

VASTATTAVAA	2022	2021
	<i>1000 euroa</i>	<i>1000 euroa</i>
OMA PÄÄOMA	<u>77 776</u>	<u>75 586</u>
Peruspääoma	65 532	65 532
Edellisten tilikausien ylijäämä	10 054	9 182
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 189	872
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	<u>12 483</u>	<u>12 570</u>
Poistoero	1 583	1 670
Vapaaehtoiset varaukset	10 900	10 900
PAKOLLISET VARAUKSET	<u>0</u>	<u>0</u>
Muut pakolliset varaukset	0	0
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	<u>315</u>	<u>289</u>
Valtion toimeksiannot	0	0
Lahjoitusrahastojen pääomat	296	273
Muut toimeksiantojen pääomat	19	16
VIERAS PÄÄOMA	<u>76 913</u>	<u>71 389</u>
Pitkäaikainen	<u>39 265</u>	<u>36 803</u>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	39 263	36 801
Muut velat	2	2
Lyhytaikainen	<u>37 648</u>	<u>34 586</u>
Joukkovelkakirjalainat	0	0
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 519	3 374
Lainat julkisyhteisöiltä	21 447	20 854
Lainat muilta luotonantajilta	1 323	545
Saadut ennakot	13	12
Ostovelat	3 882	3 119
Muut velat	505	771
Siirtovelat	6 959	5 911
	<u>167 487</u>	<u>159 835</u>

TASEEN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Omavaraisuusaste	53,9 %	55,2 %
Omavaraisuusaste ilman kons. yksikkötilejä	61,2 %	62,1 %
Suhteellinen velkaantuneisuus	56,7 %	55,5 %
Suht. velkaantuneisuus ilman kons. yksikkötilejä	39,9 %	38,9 %
Kertynyt ylijäämä, 1.000 euroa	12 244	10 054
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	744	607
Lainakanta 31.12., 1.000 euroa	65 552	61 574
Lainakanta 31.12., 1.000 euroa, ilman kons. yks.tilejä	42 782	40 175
Lainakanta 31.12., euroa/asukas	3 983	3 716
Lainakanta 31.12., euroa/asukas, ilman kons. yks.tilejä	2 600	2 425
Lainat ja vastuut 31.12., 1.000 euroa	73 428	69 194
Lainat ja vastuut 31.12., 1.000 euroa, ilman kons. yks.tilejä	50 657	47 795
Lainat ja vastuut, euroa/asukas	4 462	4 176
Lainat ja vastuut, euroa/asukas, ilman kons. yks.tilejä	3 078	2 884
Lainasaamiset, 1.000 euroa	772	272
Asukasmäärä	16 457	16 570

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT:

Omavaraisuusaste, % = $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, % = $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä) / Asukasmäärä

Lainakanta 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainat euroa/asukas

Lainasaamiset 31.12.= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

2.12 Kokonaistulot ja -menot

KAUPUNGIN KOKONAISTULOT JA -MENOT

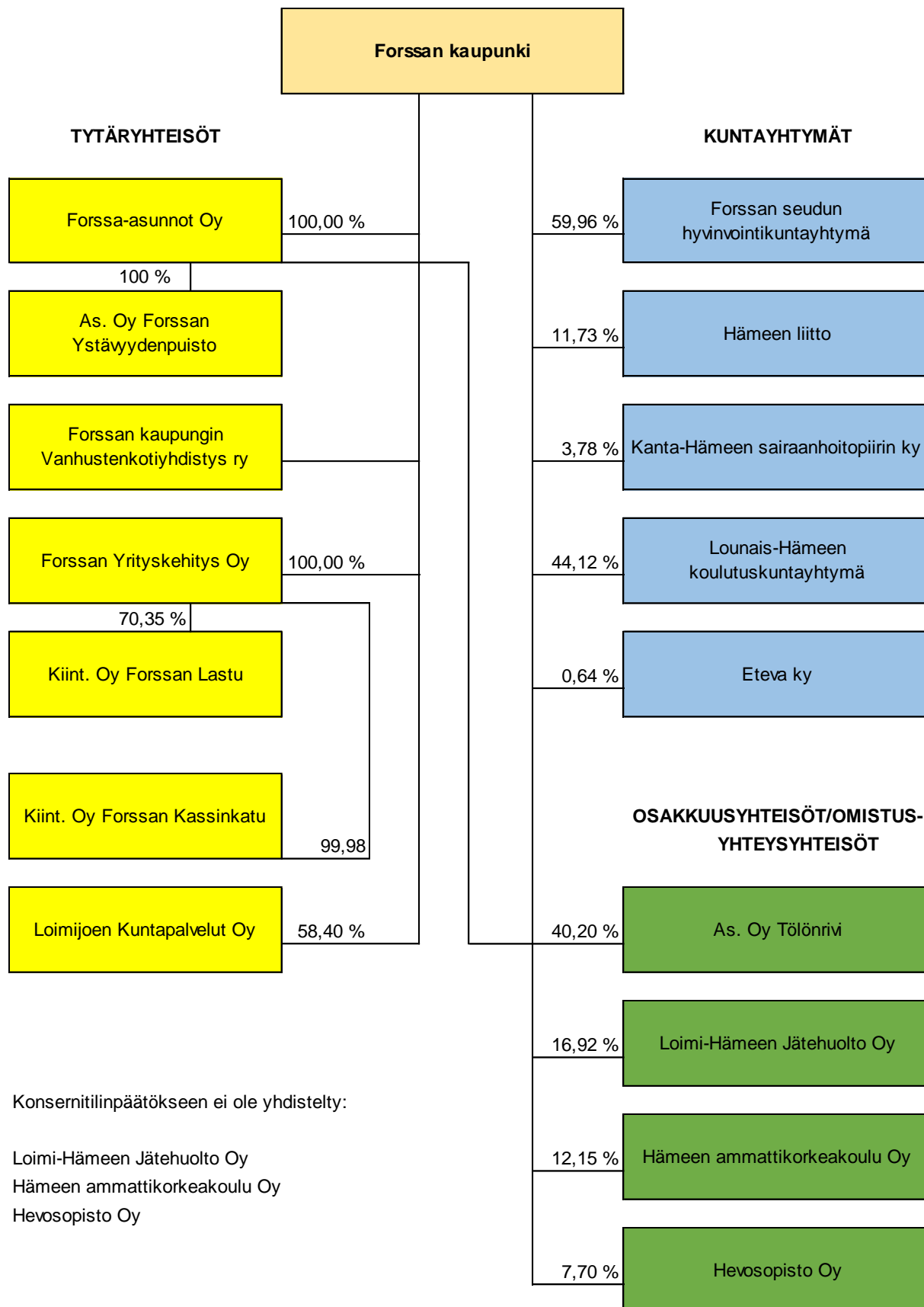
TULOT	1.000 e	%	MENOT	1.000 e	%
Toiminta			Toiminta		
Toimintatuotot	18 659	13,0	Toimintakulut	127 042	87,0
Verotulot	66 798	46,4	- Valmistus omaan käyttöön	0	0,0
Valtionosuudet	50 180	34,9	Korkokulut	410	0,3
Korkotuotot	14	0,0	Muut rahoituskulut	5	0,0
Muut rahoitustuotot	124	0,1	Satunnaiset kulut	0	0,0
Satunnaiset tuotot	0	0,0	Tulorahoituksen korjauserät		
Tulorahoituksen korjauserät			Pakollisten varausten vähennys	0	0,0
-Pysyvien vastaavien			- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden		
hyödykkeiden luovutusvoitot	-33	0,0	luovutustappiot	-1	0,0
Investoinnit			Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	774	0,5	Investointimenot	14 670	10,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden					
luovutustulot	81	0,1			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	0	0,0	Antolainasaamisten lisäykset	500	0,3
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 000	4,2	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	3 392	2,3
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	1 370	1,0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys		0,0
Oman pääoman lisäykset	0	0,0	Oman pääoman vähennykset	0	0,0
Kokonaistulot yhteensä	143 968	100,0	Kokonaismenot yhteensä	146 018	100,0

Muut maksuvalmiuden muutokset	863
Rahavarojen lisäys	-1 187
Yhteensä	146 018

		Muutos%
Kokonaismenot yhteensä v. 2017	125 020	0,6
- ilman kons.yht. yksikkötilejä	111 722	2,0
Kokonaismenot yhteensä v. 2018	124 403	-0,5
- ilman kons.yht. yksikkötilejä	107 266	-4,0
Kokonaismenot yhteensä v. 2019	135 758	9,1
- ilman kons.yht. yksikkötilejä	114 553	6,8
Kokonaismenot yhteensä v. 2020	134 358	-1,0
- ilman kons.yht. yksikkötilejä	112 354	-1,9
Kokonaismenot yhteensä v. 2021	142 276	5,9
- ilman kons.yht. yksikkötilejä	120 877	7,6
Kokonaismenot yhteensä v. 2022	146 018	2,6
- ilman kons.yht. yksikkötilejä	123 248	2,0

2.13 Kaupunkikonsernin toiminta ja talous

2.13.1 Forssan kaupunkikonserniin kuuluvat yhteisöt

2.13.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kaupungissa konserniohjaus on toteutettu hyväksytyin konserniohjeistuksen mukaisesti. Syyskuussa 2018 valtuusto hyväksyi Forssan kaupungin omistajapolitiittiset linjaukset ja tarkistetun konserniohjeen. Tarkemmin kohdassa 2.13.4 Konsernivalvonnan järjestäminen.

2.13.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Konsernin tulos oli -1,2 (+0,4) miljoonaa euroa alijäämäinen. Konsernin lainakanta kasvoi edelleen ja on nyt 85,3 (77,6) miljoonaa euroa eli 5.184 (4.680) euroa/asukas. Laskennallinen lainanhoitokate on tyydyttävä 0,8 (1,3).

Lainanhoitokate on laskenut tasolle, joka ei ole pitkällä aikavälillä kestävä. Yhden vuoden tilanne ei silti anna välttämättä oikeaa kuvaa. Luotettavan kuvan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 1 ja tyydyttävä, kun tunnusluku on 0,8–1,0. Jos tunnusluku on pienempi kuin 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisää lainaa, realisoimaan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Forssan kaupunkikonsernin laskennallinen lainanhoitokate oli 1,7 vuonna 2020 ja 1,2 vuonna 2021. Kuntien ja kuntayhtymien laskennallinen lainanhoitokate on ollut vuosina 2000–2019 keskimäärin 1,58.

Konserniyhteisöjen tilikauden 2022 tulokset

Loimijoen Kuntapalvelut Oy	15.317,23 €
Forssa-Asunnot Oy	80.218,11 €
Forssan Yrityskehitys Oy	-91.803,43 €
Forssan Kaupungin Vanhustenkotiyhdistys	49,23 €

Konsernirakenteessa ei tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2022 aikana. Tuleviin konsernitilinpäätökseen vaikuttavia muutoksia on silti tapahtunut. Eduskunta on hyväksynyt sote- ja pelastustoimen uudistuksen keskeiset lait ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyi kokonaisuudessaan hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Tämä tulee tarkoittamaan, että sekä Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymää eikä Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriä enää yhdistellä konserniin vuonna 2023. Olennaisia konsernia koskevia tapahtumia on selostettu tarkemmin konserniyhteisöittäin seuraavissa kappaleissa.

Konserniyhteisöjen toiminnastaan antamat tiedot

Loimijoen Kuntapalvelut Oy

Loimijoen Kuntapalvelut Oy kuuluu Forssan kaupunki -konserniin, kaupungin omistaessa 58,4 % yhtiön osakkeista, Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän omistaessa 36,0 %, Kanta-Hämeen hyvinvointialueen omistaessa 4,0 % sekä Lounais-Hämeen koulutus kuntayhtymän, Humppilan kunnan, Someron kaupungin ja Kosken TI kunnan kunkin omistaessa 0,4 % yhtiön osakkeista. Yhtiön tavoitteena on tuottaa omistajilleen laadukkaita ja hinnaltaan kilpailukykyisiä palveluita.

Loimijoen Kuntapalvelut Oy:n hallinto sijaitsee Forssan kaupungintalolla, Turuntie 18, 30100 Forssa.

Yhtiöllä on kolme liiketoimintasektoria: ateriapalvelut, puhtauspalvelut sekä talous- ja henkilöstöpalvelut.

Toimintavuonna ateriatuotanto keskitettiin kokonaan Loimu keskuskeittiölle ja yhtiön muut keittiöt jatkoivat palvelukeittiöinä tuotantosuunnitelman mukaisesti. Loimu tuottaa ruokaa asiakkailleen vuoden jokaisena päivänä.

Puhtauspalvelut toimivat asiakkaiden tiloissa Forssan kaupungin ja lähikuntien alueella.

Talous- ja henkilöstöpalveluiden henkilöstö palvelee asiakkaitaan Forssan kaupungintalolla.

Olennot tapahtumat

Ateriapalveluiden osalta kannattavuutta tarkasteltiin kriittisesti. Painetta tuotti liiketoiminnan kannattamattomuus sekä tuotannon tekijöiden kustannusten voimakas nousu. Kilpailukykyanalyysiä hyödyntäen hintoja nostettiin ja työtunteja vähennettiin. Muutaman vuoden selvityksessä ollut kouluruoan arvonlisäverollisuus saatiin yhtiöille edulliseen loppuratkaisuun.

Neuvottelut Loimu -kiinteistöä koskien etenivät aktiivisesti. Tuotantoprosessien kehittäminen on edennyt, mutta etenemistä on edelleen hidastanut poikkeuksellisen suuret poissaolot.

Korkeavahan palvelukeittiön uusi toimintamalli, jossa ruoka jaetaan tarjotinannoksiin kylmänä ja vaunut kuumentavat ne osastolla, otettiin käyttöön alkuvuodesta.

Humppilan kunta jatkoi ateriapalveluiden ostamista 2 vuoden optiolla 31.5.2024 asti.

Tehtiin päätös Varimakkeen toiminnan lakkauttamisesta kannattamattomana, liian vähäisen ruokailijamäärän takia. Toteutus tapahtuu tulevana vuonna.

Uuden kohteen, Akvarellin, puhtauspalveluiden tuottamisessa ollut haasteina mm. materiaalien puhtaana pidettävyydessä. Rakennuksessa on paljon kynnyksiä ja painavia ovia, jotka hidastavat siivousta. Robottiikan suunniteltu hyödyntäminen siivouksessa myös yöaikaan ei onnistu siivouskeskuksen palo-oven ja kynnysten vuoksi.

Kilpailukykyanalyysin myötä saatiin vähennettyä työtunteja ja tehostettua toimintaa. Sairauspoissaolot ovat vähentyneet edelliseen vuoteen verrattuna 2,2 kalenteripäivää/laitoshuoltaja.

Osaavien työntekijöiden saamisessa on haasteita varsinkin määräaikaisiin tehtäviin, mutta myös vakituisiin tehtäviin hakee yhä vähemmän ammattitaitoisia tekijöitä. Robottiikan kehitystä seurataan tarkasti ja tehdään hankintoja sopivien laitteiden tullessa markkinoille.

Vuodelle 2023 hyväksytyt puhtauspalveluiden hinnankorotukset vaikuttavat positiivisen tuloksen saamiseen myös kaupungin kohteissa (viime korotuksesta lähes 10 vuotta).

Vuoden 2021 yhtiön tulospöytähaasteet jatkuivat pitkälle myös tilinpäätösvoiton 2022 puolelle, mikä käytännössä tarkoitti erittäin kriittistä, systemaattista kuluvalvontaa sekä suunnitelmallista talousohjausta. Keväällä toteutettu kilpailukykyanalyysi

antoi syväluotaavan kuvan yhtiön ateria- ja puhtauspalveluiden kannattavuudesta ja kilpailukyvyistä, mikä puolestaan antoi eväät operatiivisen toimenpideohjelman sisällyksi. Toimenpideohjelman käyttöönotto aloitettiin välittömästi ja suunniteltuja tuloksia oli nähtävillä jo syyskaudella.

Varautuminen Kanta-Hämeen hyvinvointialueen (HVA) käynnistymisen aiheuttamiin menetyksiin yhtiön liikevaihdossa toteutettiin pääomallain avulla. Kokonaisuuteen HVA -valmistelu oli mielekästä ja avointa, yhtiö oli aktiivisesti mukana HVA -valmistelussa.

Yhtiö sai vuoden aikana kaksi uutta inhouse -asiakasta; Kosken TI kunnan ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen.

Arvio kehityksestä

Loimijoen Kuntapalvelut Oy:n taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut ovat seuraavat:

	2022	2021
Liikevaihto (tuhatta euroa)	8 303,0	7 807,9
Liiketulos (tuhatta euroa)	15,3	-628,9
Liiketulos %:a liikevaihdosta	0,2	-8,0
Oman pääoman tuotto (%)	4,0	-169,7
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	1,8	-169,7
Omavaraisuusaste (%)	17,7	22,9

Riskit ja epävarmuustekijät

Yhtiön tuotantoprosessien kilpailukykyisyys, valtakunnallinen Hyvinvointialueita koskeva palvelutuotanto sekä sen sopimukselliset asiat, yhtiön toiminta-alueen seudullinen kapea-alaisuus, tuotannontekijäkustannukset sekä asiakasvolyymin väheneminen tuovat epävarmuutta tulevaisuuden toimintaamme. Ulkoisiin uhkakuviin varaudutaan palvelutuotannon kannattavuuden ja kilpailukyvyyn evaluoinnilla, myynnillä ja markkinoinnilla. Yhtiö tavoittelee vahvempaa seudullista palvelutuotantoa sekä myynnin laajentamista HVA:lle. Keskuskeittiöllä on myös kapasiteettia nykyistä laajempaan tuotantoon sekä edellytyksiä tuotannon tehokkuuden ja kilpailukyvyyn lisäämiseen.

Ateriapalvelun mahdollisiin häiriöihin on varauduttu varautumissuunnittelulla.

Yhtiöllä ei ole varsinaista luottoriskiä taloudellisesti merkittävien asiakkaiden kuulues- sa konserniin.

Henkilöstö

	2022	2021
Henkilöstö keskimäärin	142	151
Maksetut palkat ja palkkiot (1.000 euroa)	4 065	4 168

Hallinto

Yhtiön osakepääoma jakautuu osakelajeittain seuraavasti:

	2022	2021
Osakkeiden lukumäärä	250	250

Osakkeita rasittaa osakassopimukseen perustuva lunastusoikeus.

Yhtiön hallitus 1.1.- 30.4.2022: Puheenjohtaja Tapio Talikainen
Hallituksen jäsenet Susanna Lumio, Kirsi Laine-Mäki, Tanja Paassilta, Kristiina Halonen, Irmeli Vinnikainen ja Tomi Hänninen.

Yhtiön hallitus 1.5.-31.12.2022: Puheenjohtaja Tapio Talikainen, varapuheenjohtaja Tanja Paassilta
Hallituksen jäsenet Jaana Paasikangas, Kirsi Laine-Mäki, Kristiina Halonen, Irmeli Vinnikainen ja Tomi Hänninen.

Yhtiön tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyhteisö BDO Oy, uutena päävastuullisena tilintarkastajana Antti Ojala KHT.

Voitonjako

Vapaa oma pääoma tilinpäätöksessä on 383 608,50 euroa, tilikauden voiton ollessa 15 317,23 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden voitto siirretään voittovarain-tilille ja että osinkoa ei jaeta.

Forssa-asunnot Oy

Forssa-asunnot Oy kuuluu Forssan kaupunki -konserniin, kaupungin omistaessa koko yhtiön osakepääoman. Yhtiön tavoitteena on tarjota vuokra-asuntoja sekä ylläpitää kiinteistöjä. Yhtiön toimisto sijaitsee osoitteessa Kartanonkatu 4, 30100 Forssa.

Yhtiöllä on 487 vuokrahuoneistoa sekä Isoniityntie 51 sijaitseva palvelutalo. Vuokra-asunnot sijaitsevat pääsääntöisesti yhtiön omistamissa kerros- ja rivitalokiinteistöissä. Kiinteistöt sijaitsevat eri puolilla Forssan kaupunkia. Vuokra-asunnoista 282 on ARA-rajoitusten alaisia ja 205 vapaarahoitteisia tai rajoituksista vapautuneita.

Yhtiö hoitaa Forssan kaupungin toimeksiantona kaupungin suorassa omistuksessa olevien asuntojen sekä Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän 303 asuntopaikan vuokraustoiminnan ja vuokranvalvonnan.

Olennot tapahtumat

Yhtiössä käynnistettiin Siurilankatu 40, Siurilankatu 46 ja Rytyntie 5 kiinteistöjen purkamisen vuonna 2021. Purkutyöt päättyivät 1.7.2022. Purku-urakan kustannus oli 656 156 €. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) myönsi purkuavustusta 90 % toteutuneista hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. ARA maksoi avustusta 589 480 €. Yhtiölle maksettavaa jäi 66 677 €. Purettavien kiinteistöjen tasearvojen alakirjaus oli -1 108 472 €, minkä yhtiö kirjasi tulokseen jo tilikaudella 2021. Purkumateriaalien kierrätysaste oli yli 95 %.

Vuokrahuoneistoja remontoitiin tilikaudella lähes 40 asuntoa. Kiinteistöjen ja huoneistojen korjauksiin käytettiin toimintavuotena 859 070 € (vuonna 2021 918 363 €). Korjauskuluista aktivoitiin taseeseen 41 463 €.

Yhtiössä aloitettiin tilikaudella Saniaispolku 4 rivitalojen lämmitysjärjestelmän muutosten suunnittelu. Käytössä olevan öljylämmitysjärjestelmän vaihto fossiilittomaan järjestelmään on suunniteltu tehtäväksi vuonna 2023.

Siurilankatu 2 ja 4 julkisivu- ja parvekekunnostussuunnittelu aloitettiin tilikaudella. Siurilankatu 4 kunnostustyö on suunniteltu toteutettavaksi vuonna 2023.

Hallinto ja henkilökunta

Yhtiön hallitus 1.1. – 31.12.2022:

Puheenjohtaja Janne Korsi

Hallituksen jäsenet: Matti Uutela (varapuheenjohtaja), Reima Hakala, Kaija-Leena Niemi, Irma Pulkkinen ja Tiina Tuomisto.

Hallitus kokoontui tilikauden aikana 10 kertaa.

Yhtiön toimitusjohtajana toimi Henna Linnala.

Yhtiön tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana Seija Hakamäki HT, JHT. Yhtiön kirjanpidon ja palkanlaskennan on hoitanut Loimijoen Kuntapalvelut Oy.

Yhtiön palveluksessa asiakaspalvelussa sekä kiinteistöjen ylläpito- ja siivoustoiminnassa on toimintavuoden aikana ollut kokopäiväisinä kolme työntekijää. Kiinteistöjen korjaus-, huolto-, kunnossapito ja siivoustyöt on hoidettu ulkopuolisilla palveluntarjoajilla.

Varsinainen yhtiökokous pidettiin 15.6.2022, jossa käsiteltiin yhtiöjärjestyksen mukaiset asiat.

Rahoitus ja taloudellinen tilanne

Yhtiön maksuvalmius tilikauden aikana oli hyvä. Yhtiön liikevaihto oli 2 997 775 euroa (vuonna 2021 2 852 872 euroa). Yhtiön tekemät poistot ja arvonalentumiset tilikaudella olivat 419 422 euroa (vuonna 2021 1 500 244 euroa) ja se kirjasi tilikauden tulokseksi poistojen ja rahoituskulujen jälkeen 80 218 euroa (vuonna 2021 -1 082 198 euroa).

Tilikauden aikana yhtiö lyhensi lainojaan 690 837 euroa lainaohjelman mukaisesti. Tilikauden päättyessä yhtiön lainat rahoituslaitoksilta olivat 9 560 106 €, sekä lainat Forssan kaupungilta 1 105 424 euroa, yhteensä 10 665 530 euroa. Taseen loppusumma on 12 316 450 euroa, josta oma pääoma on 1 076 994 euroa.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Riskitekijät voidaan yhtiön osalta jakaa henkilöriskeihin, liiketoiminnan riskeihin, taloudellisiin riskeihin ja vahinkoriskeihin.

Henkilöstöriskien vahvuustekijöitä ovat osaaminen ja ammattitaito, kokemus sekä toimintaympäristön tuntemus. Heikkouksia ovat pieni organisaatio ja vajavaiset resurssimahdollisuudet henkilökunnan mahdollisiin poissaolojen korvaamisiin (ns. varamiesjärjestelmä).

Liiketoimintaan liittyvät riskit, kuten sopimus- ja vuokratappioriskit, ovat luonteeltaan yleensä sellaisia, jotka yhtiön tulee tiedostaa ja ennaltaehkäistä omalla toiminnallaan. Vuokravaltvonta hoidetaan yhtiön perintäkäytännön mukaan ja sen tavoitteena on

vuokrasaatavien minimoiminen. Toiminnallisiin riskeihin kuuluvat myös tietoturva ja salassapito. Tietoturvaa on parannettu keskittämällä ICT-palvelut Lounea Palvelut Oy:lle. Yhtiön henkilökunta on osallistunut tietoturvakoulutukseen.

Taloudellisten riskien merkittävimpiä tekijöitä ovat ulkoisen ympäristön muutokset. Energian ja rakennusmateriaalien hintojen nopea nousu vaikuttavat suoraan yhtiön talouteen. Energian säästötoimiin on kiinnitetty huomiota ja toimintatavoissa ja hankinnoissa huomioidaan energiatehokkuus. Yhtiön vieras pääoma on suojattu pitkäaikaisilla kiinteillä lainakoroilla.

Yhtiön vahinkoriskeihin kuuluvat kiinteistöt on suojattu kiinteistövakuutuksilla. Yhtiön kiinteistökanta on ikääntynyt ja vuotovahinkojen riski kasvaa. Yhtiön kiinteistöihin on hankittu etäseurantapalvelu, jolla seurataan kiinteistöjen vedenkulutusta ja palvelu tekee kulutuspoikkeamista tarvittavat hälytykset. Isojen vahinkojen varalle yhtiön kiinteistövakuutuksessa on keskeytysvakuutus, joka korvaa saamatta jääneitä vuokratuottoja vahinkojen korjauksen ajalta. Yhtiöllä on myös huoneistoturvavakuutus asukkaiden aiheuttamien vahinkojen varalta. Yhtiön vakuutusturva on tarkastettu vuonna 2022.

Forssan Yrityskehitys Oy

Yleiskatsaus

Vuosi oli yhtiön kahdeskymmenesseitsemäs (27.) toimintavuosi. Yhtiön perustamiskokous pidettiin 19.03.1996 ja yhtiö merkittiin kaupparekisteriin 6.5.1996. Forssan kaupunki omistaa yhtiön osakkeista 100 % ja yhtiö kuuluu Forssan kaupunkikonserniin.

Forssan Kehittämiskeskus Oy:öön sulautettiin Forssan Liike- ja teollisuuskiinteistöt Oy vuoden 2016 aikana. Sulautumisen myötä vastaanottavan yhtiön nimi muuttui Forssan Yrityskehitys Oy:ksi ja sille tuli tytäryhtiöksi Forssa Invest Oy sekä sen tytäryhtiö kiinteistö Oy Forssan Lastu. Forssa Invest Oy sulautui Forssan Yrityskehitys Oy:öön marraskuussa 2020 ja Koy Forssan Lastusta tuli Forssan Yrityskehitys Oy:n tytäryhtiö. Vuonna 2016 on perustettu tytäryhtiö Kiinteistö Oy Forssan Kassinkatu.

Varsinainen yhtiökokous pidettiin 20.6.2022, jossa käsiteltiin yhtiöjärjestyksen määrittämät asiat. Lisäksi 18.7.2022 pidettiin ylimääräinen yhtiökokous, jossa yhtiölle valittiin uusi hallitus.

Yhtiö on selvinnyt postkorona-ajasta hyvin. Yhtiö on päivittänyt kiinteistöjen turvallisuuteen liittyviä teknisiä laitteita, sekä parantanut kiinteistöjen ilmanvaihtoon ja energiatehokkuuteen liittyviä toimia.

Toimintavuoden aikana toteutettiin myös seuraavia asioita:

Pääosin yritysneuvontatoiminta keskittyi yritysten neuvontapalveluihin, toimivien yritysten kehittämistoimintaan, koulutuksesta, tapahtumista ja julkisen rahoituksen tiedottamiseen ja hakemiseen asiakkaiden kanssa. Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa järjestettiin kestävän kehityksen ja kiertotalouden tapahtuma Frush, joka toteutettiin hybridinä.

Fyk osti lisää Koy Forssan Lastun osakkeita 26.6.2022 optimoidakseen omistamiensa kiinteistöosakeyhtiön huoneistojen käyttämisen kokonaisuutena.

Yhtiö toimii seudullisesti Tammelan, Humppilan, Ypäjän ja Jokioisten kanssa, tuottaen kunnille yritysneuvontaa. Yhteistyö on tiivistynyt ja seudullinen matkailu siirtyy osaksi Fykkiä vuoden 2021 alusta, tuottaen matkailukoordinoitua koko seudulle.

Sidosryhmien keskinäinen yritystiimi on aktiivisesti vierailut yrityksissä ja toiminut edistääkseen yritysten työvoiman saatavuutta. Fyk on liittynyt seudulliseen allianssiin työllisyyden ekosysteemitomijaksi. Fyk on mukana seudullisessa NY-toiminnassa, sekä 4H kumppanina seudullisessa yhteistyössä.

Fyk toimii monissa hankkeissa, osassa hallinnojana, toisissa yhteistyökumppanina.

Kiinteistösopimukset

Yhtiön omistuksessa tai osake-enemmistön kautta hallinnassa olevat kiinteistöt ja rakennukset sekä niiden hankinta-ajat ovat seuraavat:

Torikatu 8	2 080 m ²	25.01.1999
Sipilänkatu 13	1 753 m ²	20.07.1990
Salkokatu 3 (11.10.2022 myyty)	5 105 m ²	31.05.2003
Koy Forssan Lastu	7 881 m ²	29.06.2009
Koskivuorenkatu 5	3 457 m ²	31.12.2013
Koulukatu 13	2 400 m ²	01.03.2017
Aukeentie 8	2 600 m ²	01.12.2017

Yhtiön toimitilat ovat vuokrattuina. Yhtiön hallinnoimissa tiloissa työskentelee yli 200 työntekijää. Vuokrausaste on saatu nostettua lähes 100 %:iin.

Rahoitus ja taloudellinen tilanne

Yhtiön maksuvalmius tilikauden aikana oli kohtalainen. Yhtiön liikevaihto oli 1 957 986,23 euroa (vuonna 2021 1 776 649,93 euroa). Yhtiön tekemät poistot ja arvonalentumiset tilikaudella olivat 312 756,16 euroa (vuonna 2021 412 082,97 euroa) ja se kirjasi tilikauden tulokseksi poistojen jälkeen -91 803,42 euroa (vuonna 2021 166 330,80 euroa).

Tilikauden aikana yhtiö lyhensi lainojaan 909 727,39 euroa lainaohjelman mukaisesti. Tilikauden päättyessä yhtiön lainat rahoituslaitoksilta olivat 10 140 820,79 euroa, sekä lainat Forssan kaupungilta 1 561 070,13 euroa, yhteensä 11 701 890,92 euroa.

Kiinnityksiä ja pantteja yhtiö on antanut ainoastaan omistajalleen Forssan kaupungille.

Taseen loppusumma on 14 011 114,25 euroa, josta oma pääoma on 1 921 332,88 euroa.

Yhtiön toiminnan vastuu, omaisuus, kiinteistöt ja rakennukset on vakuutettu If Vahinkovakuutusyhtiössä. Forssan kaupungin ottama hallinnonvastuuvakuutus suojaa Forssan Yrityskehitys Oy:n toimitusjohtajaa ja hallitusta Howden Finlandin kautta.

Rakennustoiminta

Yhtiöllä ei vuoden 2022 aikana ollut uudisrakennustoimintaa. Yhtiössä tehtiin ainoastaan suunnitelman mukaisia korjauksia, niiltä osin mitä oli mahdollista toteuttaa. Yhtiö on jo aloittanut perusrakennustöitä omistamissaan kiinteistöissä mm. kaukolämmönvaihtimien uusinta kahdessa kiinteistössä. Viilennysjärjestelmän asennus ilmanvaihdon yhteyteen, sekä putkisaneerauksen käynnistäminen yhdessä ilmanvaihtokanavien nuohouksen kanssa. Yhtiö on aloittanut myös julkisivusaneerauksen suunnittelun, sekä toteuttanut kiinteistön laajan rakenneselvityksen.

Organisaatio

Yhtiön hallitukseen ovat toimintavuoden aikana kuuluneet 1.1.2022-30.7.2022 Jaana Lähteenkorva (puheenjohtaja), Kaisa Lepola (varapuheenjohtaja), Tapio Virtanen, Nicholas Salonen ja Onni Luomaala (24.5.2022 asti) 18.7.2022 pidettiin ylimääräinen yhtiökokous, jossa Onni Luomaala vaihtui Antti Niemeen, muutoin hallitus pysyi samana.

Hallitus kokoontui tilikauden aikana kaksitoista (12) kertaa.

Yhtiön tilintarkastajana on toiminut BDO Oy, päävastuullisena tilintarkastajana Seija Hakamäki (HT, JHT). Yhtiön kirjanpidon ja palkanlaskennan on hoitanut tilitoimisto Laskentapiste Balanssi Oy. Yhtiö on Kuntien eläkevakuutuksen jäsenyhteisö.

Tulevan vuoden tapahtumia

Yhtiö toteuttaa laatimaansa strategiaa, kaupungin strategiaa sekä Forssan kaupunkiseudun elinvoimaohjelmaa. Yhtiö päätti loppuvuonna tarkistaa aiempaa strategiaa yhdessä kaupungin strategian ja uusittavan kiertotaloustiekartan kanssa samanaikaisesti vuoden 2023 aikana.

Yhtiö on aktivoitunut edelleen hanketoiminnassa sekä yrittäjäyhteistyössä. Yhtiö tulee toimintavuoden aikana järjestämään erilaisia tapahtumia yrittäjille ja yhdessä yrittäjien sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Tapahtumatoimintaa jatketaan verkossa ja vuoden päätapahtuma FRUSH pidetään hybriditapahtumana. Yhtiön toimintaa mitataan strategiassa määritellyin tavoin.

Toimitusjohtaja Riikka Riihimäki vastaa yhtiön johtamisesta.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Riskitekijät voidaan yhtiön osalta jakaa henkilöriskeihin, toiminnallisiin riskeihin, taloudellisiin riskeihin ja vahinkoriskeihin.

Henkilöstöriskien vahvuustekijöitä ovat osaaminen ja ammattitaito, kokemus sekä toimintaympäristön tuntemus. Heikkouksia ovat pieni organisaatio, vajavaiset resurssimahdollisuudet henkilökunnan mahdollisiin poissaolojen korvaamisiin (ns. varamiesjärjestelmä).

Toiminnalliset riskit on pääosin pyritty suojaamaan vakuutuksin. Vakuutusturvaa on arvioitu viimeksi 2022 uudelleen ja sitä on edelleen vahvistettu. Asiaan vaikuttavia toimenpiteitä on tehty, työtä jatketaan edelleen. Vakuutusturvaa on arvioitu laajemmin yhdessä kaupungin kanssa.

Toiminnallisiin riskeihin kuuluvat myös tietoturva ja salassapito. Tietoturvaa on parannettu keskittämällä yhtiön ICT-palvelut kaupungin IT-yksikön hoidettavaksi. Yhtiön asiakkaisiin nähden erittäin merkittävä asia on salassapitoturva ja sen mukanaan tuoma ”brändi” yhtiön toiminnalle. Yhtiö on aktiivisesti osallistunut järjestettyihin koulutuksiin ja ict-ratkaisuihin, joita kaupunki on toteuttanut ja toteuttaa. Yhtiön nettisivut on päivitetty saavutettavuusdirektiivin mukaisesti, työ vaatii jatkuvaa seurantaa.

Taloudellisten riskien merkittävimpiä tekijöitä ovat ulkoisen ympäristön muutokset, mahdollinen taantuma tai muu asiakkaisiin liittyvä este, jolloin tehty sopimus purkaantuu. Yhtiön vieraan pääoman määrä on kasvanut vuosien aikana huomattavasti, jota on pyritty suojaamaan pitkäaikaisilla kiinteillä lainakoroilla ja korkosuojauksilla. Yhtiö ei ole ottanut ulkopuolista lainaa vuonna 2022. Vuonna 2020 yhtiö teetti korkosuojausarvioinnin yhtiön lainoista, jonka mukaan yhtiön lainakanta on suojattu hyvin. Rahoitusta järjestellään tarvittaessa uudelleen, sitä arvioidaan toiminnassa aktiivisesti.

Yhtiön vahinkoriskeihin ei sisälly kemiallisia aineita tai tuotantoriskejä vaan lähinnä kiinteistöihin kohdistuvia riskejä.

Yhtiön omistamiin kiinteistöihin osaan on teetetty PTS- tutkimus, jolla saatiin näkyvyyttä tulevien vuosien korjaustarpeille, joita arvioidaan erikseen tekeillä olevassa omaisuusstrategiassa. Yhtiö on teettänyt myös AKA-selvityksiä tiettyihin kiinteistöihinsä. On selvää, että yhtiöllä on paljon kertynyttä korjausvajetta, jonka määrä on edelleen tarkentunut vuoden 2022 aikana. Korjausvelkaa pyritään kuroma kiinni seuraavan 10 vuoden aikana eri toimenpiteillä.

Forssan kaupungin Vanhustenkotiyhdistys ry

Kulunut vuosi oli yhdistyksen 50. toimintavuosi.

Forssan kaupunki on vuokrannut yhdistyksen tilat ja tekee tiloissa vanhusten palvelutoimintaa sekä vuokraa asuntoja vanhusten käyttöön.

Yhdistyksen kevätkokous pidettiin 5.4.2022 ja yleinen syyskokous 13.12.2022. Kokouksissa käsiteltiin yhdistyksen sääntöjen määräämät asiat.

Yhdistyksen varsinaisena tilintarkastajana toimi tilintarkastusyhteisö BDO Oy.

Yhdistyksen vuokratuotot 433 576 euroa.

Vuoden 2022 aikana ei peritty jäsenmaksuja.

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä

Kuntayhtymän johtajan katsaus

Tavoitteiden toteutuminen

Yhtymävaltuuston toimintavuodelle 2022 hyväksymät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutettiin suurelta osin. Vuoden 2022 keskeisimpänä tehtävänä kuntayhtymätasolla oli strategiatyö, jota tehtiin laaja-alaisesti henkilöstön, luottamushenkilöiden, opiskelijoiden ja työelämän edustajien kanssa. Myös vuotta aiemmin muodostet-

tu uusi organisaatorakenne ja tiimityöskentelyn vahvistaminen olivat toiminnan kannalta keskeisessä roolissa. Kehitystyöhön ja henkilöstön kouluttamiseen käytettiin paljon resursseja. Maailmanlaajuinen covid19-pandemia vaikutti toimintaan edelleen jonkin verran, mutta onneksi toimintaa voitiin jo suunnitella lähes normaalisti kahden erittäin poikkeuksellisen vuoden jälkeen.

Myös muissa strategisissa painopistealueissa päästiin etenemään pandemiasta huolimatta. Strategian päivityksestä huolimatta painopisteet päätettiin pitää ennallaan, tavoitteita ja mittareita päivitettiin.

Laatutyö

Kuntayhtymän laadunvarmistuksen viitekehyksenä on ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen tueksi kehitetty CQAF- malli (Common Quality Assurance Framework), mikä perustuu useiden muiden käytössä olevien arviointimallien EFQM (European Framework of Quality and Management) ja CAF (Common Assessment Framework) tavoin jatkuvaan oppimiseen ja toiminnan systemaattiseen kehittämiseen.

Laatutyötä suunnitellaan ja ylläpidetään IMS-järjestelmässä (laadunhallinnan toiminnanohjausjärjestelmä IMS Integrated Management System). IMSin avulla tarvittava tieto oppilaitoksen toiminnasta ja prosesseista on kaikkien saatavilla erilaisiin tilanteisiin. Vuonna 2022 laatupalkintokilpailuhakemuksen myötä tarkistettiin prosessikuvauksia, järjestelmiä ja toimintaohjeita. Toimintajärjestelmä sisältää laatu- ympäristö- ja turvallisuusjohtamisen osa-alueet.

Vuoden 2020 aikana kuntayhtymässä suoritettiin kestävän tulevaisuuden indikaattorien mukainen auditointi, joka johti siihen, että Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä sai ensimmäisenä oppilaitoksena Suomessa kyseisen sertifiointin tammikuussa 2021. Sertifikaattia ylläpidettiin vuonna 2022 itsearviointimenetelmällä.

Rahoitus

Ammatillisen koulutuksen järjestäjälle myönnetään laskennallisesti perusrahoitusta, suoritusrahoitusta ja vaikuttavuusrahoitusta kunkin rahoitusosuuden euromäärästä se osuus, joka vastaa koulutuksen järjestäjän suoritteiden suhteellista osuutta kyseisen rahoitusosuuden kaikkien koulutuksen järjestäjien suoritteista. Koulutuksen järjestäjän osuus perusrahoituksesta perustuu ministeriön koulutuksen järjestäjälle asettamiin tavoitteellisiin opiskelijavuosiin, suoritusrahoituksessa suoritettuihin tutkintoihin ja tutkinnon osien osaamispisteisiin sekä vaikuttavuusrahoituksessa opiskelijoiden työllistymiseen ja jatko-opintoihin siirtymiseen sekä opiskelija- ja työelämäpalautteeseen. Laskennallisen rahoituksen lisäksi koulutuksen järjestäjät voivat hakemuksesta saada strategiarahoitusta, jota ministeriö myöntää harkintaan perustuen.

Rahoitusjärjestelmässä otetaan huomioon keskeiset koulutuksen kustannuksiin vaikuttavat tekijät, kuten tutkintokohtaiset kustannuserot, eri tutkintotyytit, koulutuksen toteuttamismuodot, erityinen tuki ja majoitus, työvoimakoulutus, oppimisvalmiuksia tukevat opinnot ja henkilöstökoulutus, painottamalla rahoituksen perusteena käytettäviä suoritelmäriä erilaisilla kustannuserot huomioivilla kertoimilla. Lisäksi rahoitusjärjestelmässä otetaan huomioon ammatillisen koulutuksen tavoitteet. Suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksella sekä niiden laskennassa käytetyillä kertoimilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan koulutuksen järjestäjiä suuntaamaan toimintaa osaamistarpeita vastaavaksi sekä tehostamaan opintoprosesseja. Suoritus- ja vaikuttavuusra-

hoituksessa käytetyillä kertoimilla painotetaan esimerkiksi vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien opiskelijoiden tutkintoja tai aikaisemmin työttömänä olleiden työllistymistä.

Rahoitusta maksetaan myös suoritusten ja tulosten perusteella eikä pelkästään opiskeluaikojen perusteella. Volyymissa huomioidaan perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. 70 % rahoituksesta tulee opiskelijavuosien mukaan. 20 % rahoituksesta tulee suoritteiden perusteella (tutkintojen osat ja tutkinnot). 10 % rahoituksesta tulee tuloksellisuudesta, jota kuvaavat työllistyminen ja jatko-opintoihin siirtyminen sekä opiskelijoiden ja työelämän palaute. Strategiarahoitusta koulutuksen järjestäjä saa enintään 2 % kokonaisrahoituksesta.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annettu opetus- ja kulttuuriministeriön asetusta on uudistettu ja uusi asetusta tuli voimaan 1.1.2022. Muutos vaikuttaa tutkintojen rahoitukseen ja kustannuskertoimiin.

Investoinnit ja rakentaminen

Kuntayhtymällä ei ollut investointiohjelmassa merkittäviä investointeja vuonna 2022. Forssan Kuustossa aloitettiin opiskelijatyönä FAI-5 talon rakentaminen elokuussa 2021 ja se valmistuu vuoden 2023 aikana.

Olellaiset muutokset kuntayhtymän toiminnassa ja taloudessa

Merkittävin muutos kuntayhtymän toiminnassa oli Fokka Säätiön perustaminen osana työllisyshoidon kokonaisuutta. Yhtymävaltuusto päätti säätiön perustamisesta sekä pääoman sijoittamisesta kesäkuun kokouksessaan ja lokakuussa säätiörekisteri hyväksyi perustamisasiakirjat. Säätiö nähdään työllisyshoidon kannalta tärkeänä organisaation osana mm. laajempien rahoitusmahdollisuuksien vuoksi. Säätiön ensimmäinen hallitus nimettiin ja toimitusjohtajana aloitti elinvoimajohtaja Tanja Paassilta.

Säätiön suunniteltu toiminta kytkeytyy luontevasti koulutus kuntayhtymän palveluihin: pajatoimintaan, koulutukseen, henkilöstövuokraukseen, työhön ja tukipalveluihin. Säätiö voi alustavien suunnitelmien mukaan mm.:

- Koordinoita mahdollisesti alueen kuntien järjestämiä työllisyshoidon palveluita
- Hakea erilaisia työllistämiseen liittyviä rahoituksia, esim. työvoimapolitiittisia hankkeita
- Toimia palkkatukityöllistäjänä
- Työllistää heikommassa työllistymistilanteessa olevia henkilöitä
- Työllistää täsmätyökykyisiä, tarkentaa toimintakykyä ja ohjata avoimille työmarkkinoille
- Toimia koulutus- tai oppisopimustyöpaikkana enemmän tukea tarvitseville opiskelijoille
- Järjestää käytännön työtoimintaa

Säätiön käytännön toimintaa lähdettiin rakentamaan loppusyksyllä 2022, kun LHKK pyysi kunnilta lausuntoja mahdollisuudesta toteuttaa seudullisesti nuorten työpaja -toimintaa ja seudullista ohjaamotoimintaa. Varsinaisesti toiminta pääsee vauhtiin vuonna 2023.

Valtionosuusrahoitus vuodelle 2022 oli kokonaisuudessaan 12 495 037 euroa. Talousarviossa valtionosuusrahoituksen määräksi oli alun perin arvioitu 11 799 992 euroa. Ensimmäinen rahoituspäätös sisälsi harkinnanvaraista korotusta torninosturikoulutuksen järjestämiseen 250 000 euroa sekä 32 000 euroa työpaikkaohjaajien koulutuksen lisäämiseen ja kehittämiseen. Vuoden aikana saatiin lisämäärärahaa ammatillisten opettajien ja ohjaajien palkkaamiseen sekä opetuksen ja ohjauksen tukitoimiin 492 073 euroa, oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen uudistamiskokeiluun 63 106 euroa sekä harkinnanvaraista korotusta koronavirusepidemian johdosta tarvittaviin tukitoimiin 129 000 euroa. Lisämäärärahat ovat osa vuoden valtionosuusrahoitusta. Toisella lisäsuoritepäätöksellä kuntayhtymälle myönnettiin vielä vuoden lopussa 12 opiskelijavuoden lisäys tavoitteelliseen opiskelijavuosimäärään, joista 10 työvoimakoulutuksena järjestettävään hoiva-avustajakoulutukseen ja kaksi Ukrainasta tulleille pakolaisille järjestettävään koulutukseen. Lisäyksen rahoituksellinen vaikutus oli 74 504 euroa.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Voimassa oleva rahoitusjärjestelmä vaatii jatkuvaa koulutusmäärien ennakkointia ja suunnittelua, jotta tarjottava koulutus vastaa työelämän tarpeita eikä rapauta koulutuksen rahoitus pohjaa. Koulutuksen rahoituksen jakautuminen perusrahoitukseen, suoriterahoitukseen ja vaikuttavuusrahoitukseen voi johtaa vuosittaiseen vaihteluun valtionosuusrahoituksen määrässä. Vuoden 2023 rahoitustaso on hyvä, mutta tulevina vuosina rahoitukseen kohdistuu leikkauspaineita, mikä on huomioitava toiminnan ja talouden suunnittelussa.

Aiempiä vuosina tehtyjä investointivaroja on vielä hieman jäljellä ja niitä voidaan käyttää kiinteistöjen korjaukseen sekä ohjelmisto- ja tietojärjestelmien muutostöihin. Tulevina vuosina toiminnan suunnittelussa tulee huomioida rahoituksen riittävyys myös investointeihin, mikä tulee olemaan haastavaa.

Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Rahoituksen perustana ovat opiskelijavuodet, joista kertyy perusrahoitus. OKM on lisärahoittanut edelleen vuonna 2022 ammatillista koulutusta, mutta rahoitusta ei ole kohdennettu perusrahoitukseen, vaan määräaikaisena erikseen haettavana lisärahoituksena.

Opiskelijavuosia on haastavaa saada täyteen, sillä väki vähenee seutukunnalta ja nuorten määrä on selvässä laskussa. Vuonna 2022 opiskelijavuodet kuitenkin kertyivät poikkeuksellisen hyvin tavoitteeseen nähden. Talouden mahdollinen kiristyminen ja ennakkoinnin vaikeus tulevat vaikuttamaan myös oppilaitoksen toimintaan. Aiempien vuosien hyvät tulokset ovat mahdollistaneet kiinteistöjen peruskorjaukset. Rahoituksen mahdollinen väheneminen samalla kun kustannukset kuitenkin nousevat, edellyttää toiminnan kehittämistä tehokkaammaksi sekä opetuksessa että tukipalvelutoiminnoissa.

Yhteiskunnan ja ammattien muutokseen on valmistauduttu kuntayhtymän strategia-prosessin kautta ja organisaatorakenteen muutoksella, mutta yhteiskunnan nopea muutostahti, ammattien ja teknologian kehitys aiheuttavat kuitenkin haasteita. Ministeriön ja opetushallituksen suunnalta puuttuvat selkeät ohjeistukset aiheuttavat tulkin- taongelmia oppilaitoksen päivittäisessä työssä. Koronapandemia vaikutti kuntayhty-

män talouteen pidentyneiden opiskeluaikojen kautta, mikä lisäsi opiskelijavuosien kertymää. OKM kuitenkin panosti merkittäväällä lisärahoituksella koronan aiheuttaman lisätuen tarpeeseen.

Rahoituksen luotettava ennakointi tulevien vuosien osalta on haasteellista, koska rahoitusjärjestelmä on suhteellinen. Rahoituksen määräytymisperusteet ovat myös monimutkaiset, koska järjestelmä perustuu lukuisten kertoimien vaikutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön raportointitiedoista saadaan informaatiota koulutuksen ennakointi- ja suunnittelutyön pohjaksi. Opiskelijahallintojärjestelmän tulee tuottaa ajantasaista ja oikeaa tietoa, ja opettajilla on merkittävä rooli opiskelijoiden tietojen ylläpitämisessä ja sitä kautta rahoituksen muodostumisen perusteissa. Rahoitusjärjestelmään kohdistuu kehittämispaineita, mutta mahdollisten muutosten toteutumisesta ei ole tietoa. Tulevina vuosina riskinä on myös ammatillisen koulutuksen rahoituksen tason aleneminen.

Opetushenkilöstön saatavuushaasteet vaikuttivat erityisesti tekniikan alojen koulutuksen järjestämiseen. Riskinä on, että pätevän opetushenkilöstön rekrytoinnista tulee yhä haastavampaa, kun kilpailu osaavasta työvoimasta yleisesti kiristyy. Tähän haasteeseen pyrittiin vastaamaan kuntayhtymässä käynnistetyllä Vetovoimainen työnantaja -työllä, jonka avulla pyritään kehittämään palautteiden pohjalta edelleen nykyisen henkilöstön työhyvinvointia ja houkuttelemaan myös uusia työntekijöitä avoimna oleviin tehtäviin.

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä

Yhtymäjohtajan katsaus

Vuosi 2022 oli Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän viimeinen toimintavuosi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestäjänä ja tuottajana. Vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta lukien. Toiminnan häiriöttömän siirron valmistelu Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle oli merkittävä ponnistus. Yhteistyö Oma-Hämeen valmistelutoimiston kanssa sujui onnistuneesti ja alkuvuoden 2023 perusteella siirto vaikuttaa onnistuneen varsin hyvin.

Hyvinvointikuntayhtymän henkilöstö siirtyi liikkeenluovutuksella Kanta-Hämeen hyvinvointialueen palvelukseen 1.1.2023. Poikkeuksena olivat neljä kiinteistöhuollon työntekijää, jotka jäivät FSHKY:n palvelukseen sekä ympäristöterveydenhuollon henkilöstö, joka siirtyi liikkeenluovutuksella Riihimäen kaupungin ja Salon kaupungin palvelukseen 1.1.2023. Lisäksi rikos- ja riita-asioiden sovittelun kaksi työntekijää siirtyivät Hämeen Setlementin palvelukseen.

Sote-uudistuksen lisäksi muutkin toimintaympäristön muutokset vaikuttivat merkittävästi hyvinvointikuntayhtymän toimintaan vuonna 2022. Koronatautitapausten lukumäärä oli vuonna 2022 korkea, mutta riski vakavalle taudille oli aiempaa matalampi. Tartuntatautilain mukaiset, esimerkiksi tapahtumia, asiakastiloja ja ravintoloita koskevat väliaikaiset velvoitteet päättyivät 30.6.2022. Suurien tartuntamäärien vuoksi sairaanhoidon kuormitus oli kuitenkin korkea koko vuoden 2022 ajan.

Sosiaali- ja terveysalalla on viime vuosina ollut vakavia vaikeuksia saada työntekijöitä useisiin eri tehtäviin. Suomessa on tällä hetkellä Suomen mittakaavassa poikkeuksellisen hyvä työllisyysaste. Se yhdistettynä väestön ikärakenteeseen, runsaaseen eläköitymiseen ja paljon hoivaa tarvitsevien vanhusten määrän nopeaan lisääntymiseen

on pahentanut työvoimapulaa. Sosiaali- ja terveysalalla henkilöstömitoituksen kiristyminen hankaloitti tilannetta entisestään ja vuoden 2022 aikana paikoin puhuttiin jopa terveydenhuollon kriisistä. Näkyvimmin tilanne on tullut esille ruuhkautuneissa yhteispäivystyksissä, kun päivystyksen potilaat eivät ole päässeet siirtymään tarvitsemaansa jatkohoitoon.

Hyvinvointikuntayhtymän talouden toteumassa työntekijäpula on näkynyt kasvaneina palveluiden ostoina. Palveluiden ulkoiset ostot ylittivät talousarvion 4,6 prosentilla ja kasvua vuodesta 2021 oli 8,8 miljoonaa euroa eli 12,7 prosenttia. Tilikauden tulos oli 5,1 miljoonaa euroa alijäämäinen, mikä oli 4,1 miljoonaa euroa talousarviota heikompi tulos. Talousarvioon nähden merkittävimmät ylitykset koskivat asiakaspalvelujen ostoja, hoitopalvelujen ostoja ja työvoiman vuokrausta. Kuntamaksujen kokonaismäärä toteutui talousarvion mukaisena, mutta kuntakohtaisia muutoksia tuli sosiaalipalvelujen kuntakohtaisen toteuman mukaisesti. Taseeseen on tilikauden jälkeen kertynyt alijäämiä yhteensä 3,6 miljoonaa euroa.

Kuntayhtymän johdossa tapahtui muutoksia vuoden aikana. Yhtymäkokous myönsi Mikko Komulaiselle eron yhtymäjohtajan virasta 7.11.2022 alkaen. Väliaikaisena yhtymäjohtajana toimi sen jälkeen Timo Finning ja 1.3.2023 alkaen yhtymäjohtajan virassa toimii Kari Tasala.

Kuntayhtymä jatkaa toimintaansa toistaiseksi kiinteistökuntayhtymänä vuokraten omistamiaan kiinteistöjä Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle. Yhtymähallitus esitti 12.10.2022 § 146 jäsenkunnille, että kuntayhtymän perussopimusta muutettaisiin ja tehtäväksi muutettaisiin kiinteistöjen omistus, ylläpito, hallinta ja vuokraaminen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa varten. Perussopimuksen muutos ei kuitenkaan saanut riittävää tukea omistajakunnissa. Forssan kaupunginvaltuusto päätti omalta osaltaan, että hyvinvointikuntayhtymä tulisi purkaa sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä vastuu päättyttyä. Samalla Forssa päätti, että se eroaa kuntalain 62 § mukaisesti Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymästä siten, että ero astuu voimaan vuoden 2023 päättyessä, mikäli kuntayhtymää ei muutoin ole purettu ennen sitä. Vuoden 2023 aikana omistajakuntien tuleekin sopia joko kuntayhtymän purkamisesta tai Forssan kaupungin irtautumisesta.

2.13.4 Konsernivalvonnan järjestäminen

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa annettava tiedot:

- miten konsernivalvonta on kuntakonsernissa järjestetty
- onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella
- miten konsernivalvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja omaisuus ja voimavarat turvataan.

Toimivallan ja vastuunjako konserniohjauksessa

Toimivallan ja vastuun jako konserniohjauksessa on esitetty kaupungin hallintosäännössä ja konserniohjeessa.

Valtuusto hyväksyi 3.9.2018 omistajapoliittiset linjaukset ja tarkistetun konserniohjeen voimaantuleviksi 1.10.2018 lukien. Omistajapoliittisissa linjauksissa määritellään ne pitkän aikavälin tavoitteet, joita kaupungilla on omistuksiinsa liittyen. Konserniohje sisältää myös tytäryhteisöjen hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevat ohjeet.

Ohjeiden anto kunnan edustajille ja konserniohjeen noudattaminen

Kaupunginhallitus on antanut erillisiä konserniohjauksia/ennakkosuostumuksia tytäryhteisöille konserniohjeen mukaisesti.

Kaupungin hallintosäännössä todetaan, että kaupunginhallitus arvioi vuosittain omistajaohjauksen tuloksellisuutta kuntakonsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta ja teettää ulkopuolisen arvioinnin kerran valtuustokaudessa. Ulkopuolisen arvioinnin teki BDO Oy keväällä 2021. Arvioinnin perusteella kaupungin omistajaohjausta on toteutettu aktiivisesti ja sitä on olennaisilta osin toteutettu tuloksellisesti menettelytapojen, riskienhallinnan ja kuntakonsernin kokonaisedun toteutumisen näkökulmista. Vuonna 2022 kaupunginhallitus arvioi omistajaohjausta mm. kutsumalla tytäryhteisöjen edustajia kuultavaksi kaupunginhallituksen kokouksiin.

Omistajaohjauksen toimintatavoissa kuten esimerkiksi ohjeiden antamisessa kaupungin edustajille kuntayhtymissä ja yhtiökokouksissa ja konserniohjeen noudattamisessa ei ole havaittu olennaisia puutteita vuoden 2022 aikana.

Konsernitavoitteiden asettaminen ja toteutumista koskeva arviointi

Vuosittain talousarvion laadintaprosessiin liittyen pidetään kaupunginjohtajan johdolla ns. konsernineuvottelut, joissa seurataan kuluvaa vuotta ja suunnitellaan seuraavaa talousarviovuotta ja seuraavia vuosia ja niiden tavoitteita.

Kaupunginvaltuusto asettaa talousarvion yhteydessä tytäryhteisöille ja liikelaitokselle konsernitavoitteet, joiden toteutumista seurataan osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Liikelaitos ja tytäryhteisöt raportoivat toiminnastaan ja taloudestaan standardoituihin lomakkeisiin ja tunnuslukuihin perustuen osavuosikatsauksittain. Osavuosikatsaukset laadittiin 1.1.–31.3. ja 1.1.–30.6. ja 1.1.–31.10. Lisäksi liikelaitokselta ja tytäryhteisöiltä edellytetään talouden seurantaa kuukausittain.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta tytäryhteisöissä

Konserniohjeen mukaan kaupungissa noudatetaan yhtenäistä riskienhallintapolitiikkaa, jota koordinoi kaupungin riskienhallintatyöryhmä. Kirjallinen kaupunkikonsernin riskienhallintapolitiikka hyväksyttiin valtuustossa 12.12.2011. Riskienhallintapolitiikka selkeyttää kokonaisvaltaisen riskienhallinnan tehtävät ja vastuut, riskienhallinnan toimenpiteet ja riskienhallinnan raportoinnin ja arvioinnin. Riskienhallintapolitiikkaa tulee noudattaa koko kaupunkikonsernissa kaikilla sen tasoilla.

Kunkin konserniyhteisön hallitus vastaa yhdessä toimitusjohtajan kanssa sisäisestä valvonnasta, riskien hallinnasta ja riskienhallintaprosessin kokonaisvaltaisuudesta ja systemaattisuudesta.

Konserniyhteisöt raportoivat konsernijohtolle merkittävistä riskeistä sekä riskienhallinnan järjestämisestä, toimivuudesta ja riittävydestä mm. osavuositilinpäätöksissä ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Kaupunkikonsernin kokonaisvaltaisen riskienhallinnan näkökulmasta erityistä huomiota on kiinnitettävä konsernin avainhenkilöriskeihin ja varahenkilöjärjestelyjen toimivuuteen, sisäisen valvonnan toteutumiseen ja tehokkuuteen sekä sopimusriskeihin.

Forssa-asunnot Oy ja Forssan Yrityskehitys Oy ovat mukana kaupungin kanssa Apollo-lainasalkun hallintapalvelussa, jossa kaikki kaupungin ja tytäryhtiöiden rahoitussovimukset ovat yhdessä palvelussa. Korkoriskien hallinnassa ja arvioinnissa hyödynnetään Operandi Oy:n palveluita.

Keskitettyjen konsernipalvelujen käyttö

Konsernin sisäisistä palveluista ja yhteisistä periaatteista ohjeistetaan konserniohjeen kohdassa 2.10. Kaikki konserniin kuuluvat yhteisöt kuuluvat kaupungin konsernitiliin.

Tiedonkulku ja sen toimivuus

Tiedonkulku ja luonteva vuorovaikutus on keskeinen osa konsernivalvontaa ja riskienhallintaa. Konserniyhteisöjen johtajat ja kaupungin johto keskustelelee säännöllisesti yhteisöjen ajankohtaisista asioista.

Kaupungissa on käytössä säännölliset konsernijohtoryhmät, joissa käydään läpi ajankohtaisia koko konsernia koskevia asioita ja linjauksia. Forssan Yrityskehitys Oy:n toimitusjohtaja osallistuu kaupungin johtoryhmän kokouksiin. Vuoden 2022 loppuun asti johtoryhmä työskentelyyn osallistui myös Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän yhtymäjohtaja

Konsernin edustajat ovat mukana ict-ohjausryhmässä, riskienhallintatyöryhmässä sekä hankintatyöryhmässä.

Kaupunginhallituksessa on käytäntö, jonka mukaan jokaisessa hallituksen kokouksessa on yhtenä pykälänä kaupunkikonsernia koskevat ajankohtaiset asiat. Tytäryhtiöiden toimitusjohtajia on kuultu hallituksen ja valtuuston iltakouluissa ja seminaareissa.

Kunnan tytäryhteisöjen hallitusten kokoonpano ja nimittäminen

Kaupunginhallitus vastaa hallintosäännön mukaisesti yhtiöiden hallitusten jäsenten nimitysprosessista ja nimeää kaupungin ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin.

2.13.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2022	2021
	<i>1000 euroa</i>	<i>1000 euroa</i>
Toimintatuotot	80 565	78 577
Toimintakulut	-193 987	-182 536
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	2	2
Toimintakate	-113 420	-103 956
Verotulot	66 370	63 753
Valtionosuudet	55 693	51 984
Rahoitustuotot ja -kulut	-379	-465
Korkotuotot	70	18
Muut rahoitustuotot	286	213
Korkokulut	-721	-694
Muut rahoituskulut	-13	-2
Vuosikate	8 264	11 315
Poistot ja arvonalentumiset	-9 608	-10 858
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 608	-10 858
Tilikauden tulos	-1 344	457
Tilinpäätössiirrot	5	-2
Tilikauden verot	-5	42
Laskennalliset verot	13	-3
Vähemmistöosuudet	112	-92
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 219	403

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	41,5	43,0
Vuosikate/poistot %	86,0	104,2
Vuosikate, euroa/asukas	502	683
Asukasmäärä	16 457	16 570

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista= 100 x Toimintatuotot/Toimintakulut

Vuosikate prosenttia poistoista = 100 x vuosikate / poistot

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2022	2021
	1000 euroa	1000 euroa
Toiminnan rahavirta	<u>8 178</u>	<u>10 581</u>
Vuosikate	8 264	11 315
Tilikauden verot	8	42
Tulorahoituksen korjaukset	-94	-777
Investointien rahavirta	<u>-16 143</u>	<u>-20 518</u>
Investointimenot	-18 199	-21 569
Rahoitusosuudet investointimenoihin	774	515
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 282	535
Toiminnan ja investointien rahavirta	-7 964	-9 938
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	<u>5</u>	<u>54</u>
Antolainasaamisten lisäykset	-1	0
Antolainasaamisten vähennykset	6	54
Lainakannan muutokset	<u>1 462</u>	<u>9 886</u>
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 632	17 853
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 525	-8 813
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 354	846
Muut maksuvalmiuden muutokset	6 402	658
Rahoituksen rahavirta	7 869	10 599
Rahavarojen muutos	-96	661
Rahavarat 31.12.	33 219	33 315
Rahavarat 1.1.	33 315	32 654
Rahavarojen muutos	-96	661
KONSERNIRAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Toiminnan ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta	-12 878	-1 707
Investointien tulorahoitus, %	47,4	53,7
Laskennallinen lainanhoitokate	0,8	1,2
Kassan riittävyys, pv	56	57

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä 1000 euroa = rahoituslaskelman välituloksen kertymä tilinpäätösvuodelta ja neljältä edelliseltä vuodelta.

Investointien tulorahoitus, %= 100 x Vuosikate/Investointien omahankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla konsernitaseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa

Kassan riittävyys (pv) = 365 pv x Kassavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT 31.12.

	2022	2021
VASTAAVAA	<i>1000 euroa</i>	<i>1000 euroa</i>
PYSYVÄT VASTAAVAT	161 396	154 861
Aineettomat hyödykkeet	<u>754</u>	<u>968</u>
Aineettomat oikeudet	740	950
Muut pitkävaikutteiset menot	14	19
 Aineelliset hyödykkeet	 <u>149 098</u>	 <u>142 351</u>
Maa- ja vesialueet	18 836	18 854
Rakennukset	69 707	74 165
Kiinteät rakenteet ja laitteet	28 153	26 604
Koneet ja kalusto	3 582	3 149
Muut aineelliset hyödykkeet	26	26
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	28 794	19 554
 Sijoitukset	 <u>11 544</u>	 <u>11 542</u>
Osakkuusyhteisöosuudet	167	164
Muut osakkeet ja osuudet	11 277	11 275
Muut lainasaamiset	15	17
Muut saamiset	85	85
 TOIMEKSIANTOJEN VARAT	 394	 221
 VAIHTUVAT VASTAAVAT	 48 829	 44 946
 Vaihto-omaisuus	 670	 830
 Saamiset	 <u>14 766</u>	 <u>10 630</u>
Pitkäaikaiset saamiset	3 716	1 683
Lyhytaikaiset saamiset	11 050	8 947
 Rahoitusarvopaperit	 173	 172
 Rahat ja pankkisaamiset	 33 219	 33 315
	 <u>210 619</u>	 <u>200 029</u>

VASTATTAVAA	2022	2021
	<i>1000 euroa</i>	<i>1000 euroa</i>
OMA PÄÄOMA	92 590	95 080
Peruspääoma	65 532	65 532
Arvonkorotusrahasto	152	152
Muut omat rahastot	1 105	2 127
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	27 020	26 866
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 219	403
VÄHEMMISTÖOSUUDET	1 298	16
PAKOLLISET VARAUKSET	346	286
Muut pakolliset varaukset	346	286
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 497	1 289
VIERAS PÄÄOMA	114 887	103 359
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	68 817	62 391
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 607	1 021
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	16 492	15 162
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	27 970	24 785
	210 619	200 029

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2022	2021
Omavaraisuusaste, %	44,6 %	47,5 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	57 %	53 %
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1.000 euroa	25 802	27 269
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas	1 568	1 646
Konsernin lainat, euroa/asukas	5 184	4 680
Konsernin lainakanta 31.12., 1.000 euroa	85 309	77 553
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	95 169	81 709
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	5 783	4 931
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1.000 euroa	15	17
Kaupungin asukasmäärä	16 457	16 570

2.14 Tilikauden tuloksen käsittely ja tasapainottamistoimenpiteet

2.14.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Kaupunginhallitus ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että tilikauden tulos 2 102 499,74 euroa käsiteltäisiin kaupungin ja vesihuoltoliikelaitoksen erilliskirjanpidossa seuraavasti:

Tuloutetaan kaupungin tehtyä poistoeroa suunnitelman mukaan 70 455,00 euroa ja Forssan vesihuoltoliikelaitoksen tehtyä poistoeroa suunnitelman mukaan 16 419,91 euroa.

Tilikauden ylijäämä 2 189 374,65 euroa ehdotetaan kirjattavaksi siten, että Forssan vesihuoltoliikelaitoksen tilikauden ylijäämään kirjataan 408 092,88 euroa ja kaupungin tilikauden ylijäämään kirjataan 1 781 281,77 euroa.

2.15 Talousarvion toteutuminen

2.15.1 Käyttötalouden toteutuminen

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
100 Keskushallinto					
- menot	5 895 620	0	5 895 620	5 745 978	149 642
- tulot	1 331 283	0	1 331 283	1 512 513	181 230
- netto	-4 564 337	0	-4 564 337	-4 233 465	330 872
700 Vaalit					
- menot	51 500	0	51 500	35 619	15 881
- tulot	0	0	0	38 156	38 156
- netto	-51 500	0	-51 500	2 538	54 038
710 Tarkastustoiminta					
- menot	54 000	0	54 000	47 848	6 152
- tulot	0	0	0	0	0
- netto	-54 000	0	-54 000	-47 848	6 152
Keskushallinto yhteensä					
- menot	6 001 120	0	6 001 120	5 829 445	171 675
- tulot	1 331 283	0	1 331 283	1 550 669	219 386
- netto	-4 669 837	0	-4 669 837	-4 278 775	391 062
KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
Sivistys- ja tulevaisuuspalvelut					
200 Toimialan tukipalvelut					
- menot	2 186 484	0	2 186 484	2 365 503	-179 019
- tulot	426 000	0	426 000	356 655	-69 345
- netto	-1 760 484	0	-1 760 484	-2 008 848	-248 364
210 Perusopetus					
- menot	13 769 620	0	13 769 620	14 594 248	-824 628
- tulot	1 628 610	0	1 628 610	2 309 043	680 433
- netto	-12 141 010	0	-12 141 010	-12 285 205	-144 194
230 Vapaa-aikapalvelut					
- menot	5 570 772	0	5 570 772	5 492 773	77 999
- tulot	1 801 372	0	1 801 372	1 470 000	-331 372
- netto	-3 769 400	0	-3 769 400	-4 022 773	-253 373
240 Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö					
- menot	5 031 436	0	5 031 436	5 148 341	-116 905
- tulot	1 129 503	0	1 129 503	1 081 849	-47 654
- netto	-3 901 933	0	-3 901 933	-4 066 492	-164 559
250 Varhaiskasvatuksen palvelut					
- menot	8 073 675		8 073 675	8 777 028	-703 353
- tulot	802 170	0	802 170	1 132 672	330 502
- netto	-7 271 505	0	-7 271 505	-7 644 356	-372 851
280 Työllisyys- ja elinvoimapaalvelut					
- menot	4 295 708	0	4 295 708	4 007 606	288 102
- tulot	2 350 660	0	2 350 660	2 237 947	-112 713
- netto	-1 945 048	0	-1 945 048	-1 769 659	175 389

285 Sosiaalipalvelut

- menot	30 409 140	0	30 409 140	29 742 722	666 418
- tulot	0	0	0	0	0
- netto	-30 409 140	0	-30 409 140	-29 742 722	666 418

290 Terveyspalvelut

- menot	41 560 330		41 560 330	43 339 275	-1 778 945
- tulot	0	0	0	0	0
- netto	-41 560 330	0	-41 560 330	-43 339 275	-1 778 945

Sivistys- ja tulevaisuuspalvelut yhteensä

- menot	110 897 165	0	110 897 165	113 467 496	-2 570 331
- tulot	8 138 315	0	8 138 315	8 588 166	449 851
- netto	-102 758 850	0	-102 758 850	-104 879 330	-2 120 479

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
--	-------------------------	--------------------------------	---------------------	---------	-----------

Teknisen ja ympäristötoimen toimiala**500 Teknisen ja ympäristötoimen hallinto**

- menot	369 883	0	369 883	384 235	-14 352
- tulot	1 000	0	1 000	20 493	19 493
- netto	-368 883	0	-368 883	-363 741	5 142

510 Maankäyttöpalvelut

- menot	618 430	0	618 430	665 401	-46 971
- tulot	705 050	0	705 050	704 417	-633
- netto	86 620	0	86 620	39 016	-47 604

520 Infrapalvelut

- menot	3 138 319	0	3 138 319	3 498 244	-359 925
- tulot	174 900	0	174 900	246 228	71 328
- netto	-2 963 419	0	-2 963 419	-3 252 016	-288 596

540 Pelastuspalvelut

- menot	1 621 050	0	1 621 050	1 659 587	-38 537
- tulot	0	0	0	0	0
- netto	-1 621 050	0	-1 621 050	-1 659 587	-38 537

570 Tilapalvelu

- menot	5 895 586	0	5 895 586	5 616 906	278 680
- tulot	9 553 140	0	9 553 140	9 343 324	-209 816
- netto	3 657 554	0	3 657 554	3 726 418	68 864

580 Yht.toiminta-alueen jätehuolto

- menot	283 237	0	283 237	261 418	21 819
- tulot	283 237	0	283 237	261 418	-21 819
- netto, määräraha	0	0	0	0	0

600 Rakennusvalvonta ja ympäristöpalvelut

- menot	734 429	0	734 429	711 129	23 300
- tulot	524 900	0	524 900	504 682	-20 218
- netto	-209 529	0	-209 529	-206 447	3 082

610 Maankäytön suunnittelupalvelut

- menot	290 706	0	290 706	297 003	-6 297
- tulot	10 000	0	10 000	590	-9 410
- netto	-280 706	0	-280 706	-296 413	-15 707

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
Teknisen ja ympäristötoimen toimiala yhteensä					
- menot	12 951 640	0	12 951 640	13 093 923	-142 283
- tulot	11 252 227	0	11 252 227	11 081 152	-171 075
- netto	-1 699 413	0	-1 699 413	-2 012 770	-313 356
KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ					
- menot	129 849 925	0	129 849 925	132 390 864	-2 540 934
- tulot	20 721 825	0	20 721 825	21 219 988	498 161
- netto	-109 128 100	0	-109 128 100	-111 170 877	-2 042 775

Käyttötaloulososan määrärahat ja tuloarviot ovat sitovia toimialatasolla. Kyseessä on bruttositovuus.

Nettositovuuden piirissä ovat kuitenkin seuraavat käyttötaloulososan palvelut:

230 Vapaa-aikapalvelut

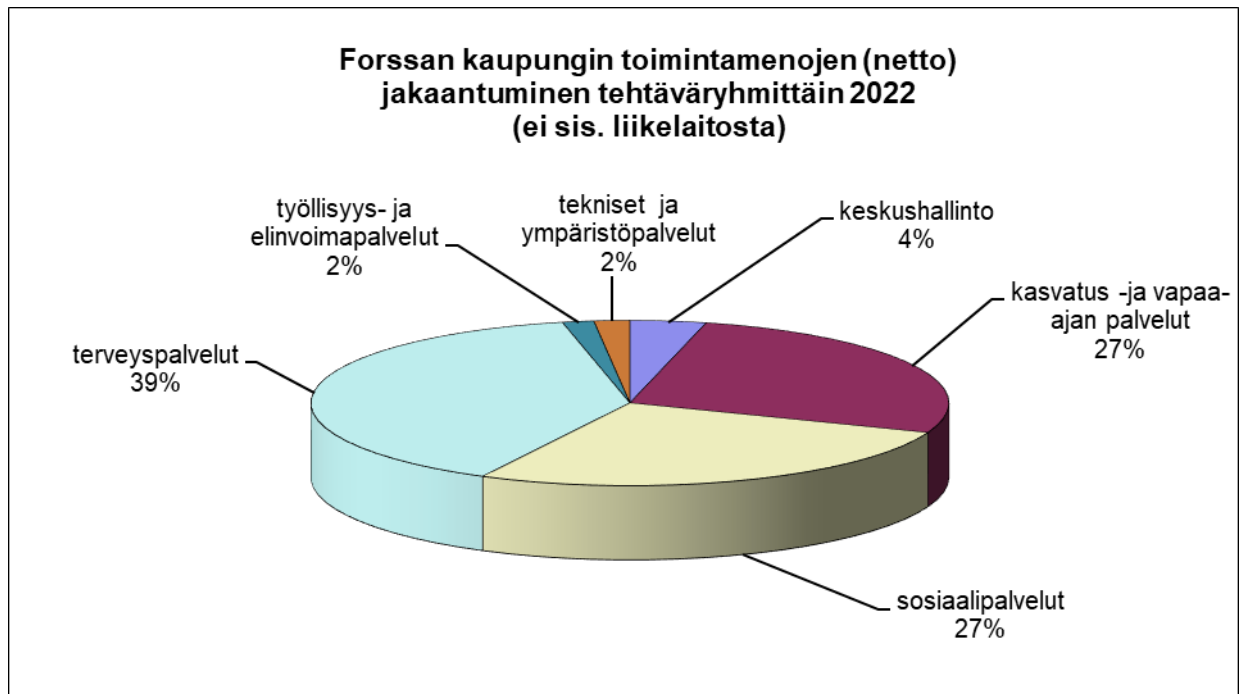
280 Työllisyys- ja elinvoimapaalvelut

580 Yhteistoiminta-alueen jätehuolto

Sitovuustason mukaiset määrärahojen ylitykset ja tuloarvioiden alitukset on merkitty tummennuksella.

Kaupunginvaltuusto hyväksyy ylitykset ja alitukset tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä.

Toimintakatteen toteuma oli 101,9 % eli ylitystä talousarviosta 2,0 miljoonaa euroa.

TOIMIALA 10 KESKUSHALLINTO

PALVELU 100 KESKUSHALLINTO

TILIVELVOLLINEN Kaupunginjohtaja

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
100 Keskushallinto					
- menot	5 895 620	0	5 895 620	5 745 802	149 818
- tulot	1 331 283	0	1 331 283	1 512 513	181 230
- netto	-4 564 337	0	-4 564 337	-4 233 289	331 048

Riskianalyysin toteutuminen:

Talouden tasapainottamisessa ja toimintojen sopeuttamisessa ei onnistuta

- Valtion koronatuet ja hyvin kehittyneet verotulot ovat vahvistaneet kuntataloutta ja akuutein sopeutustarve on siirtynyt. Talouden pidemmän aikavälin suunnittelu on tärkeää, sillä kuntatalouden ennakoitaan heikkenevän seuraavina vuosina.

Omistajaohjaus ja konsernin kokonaishallinta epäonnistuu

- Konserniin liittyviä riskejä on tunnistettu ja pyritty pienentämään. Kokonaishallintaa kehitetään lisäämällä johtavien viranhaltijoiden ja konserniyhtiöiden välistä vuorovaikutusta. Vuoden 2023 talousarvion valmistelussa siirryttiin kaksivaiheisiin konsernineuvotteluihin.

Elinvoiman kasvattamisessa ei onnistuta ja väestökato jatkuu ja kiihtyy
Elinvoiman kasvattamisen näkökulma on osa kaikkea toimintaa.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutuminen:

Kaupunki kehittää ICT palvelujaan kumppanuudella Kuntien Tiera Oy:n kanssa. Kumppanuusmallin siirtoprojekti käynnistyi 1.9.2022 ja palvelut siirtyivät Tieran tuottamiksi 1.4.2023.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Henkilötyövuodet (htv2)	22	16,8	76,4
Tilat m ²	1 654	1 654	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Keskushallinnon toimintakate toteutui talousarviota parempana. Tililuokista ainoastaan avustukset ylittivät talousarvion määrärahat. Ulkoisesti maksetut avustukset ylittivät talousarvion 33 568 eurolla. Sekä tuotot, että kulut toteutuivat muilta osin kaikkien tililuokkien osalta hieman talousarviota paremmin. Henkilöstökulut olivat 141 211 euroa talousarviota pienemmät.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
<p>3.3 Lisätään Forssan kansallisen kaupunkipuiston ja kaupungin muiden puistoalueiden tunnettuutta ja käyttöä.</p>	<p>Lisätään matkailu- ja markkinointiyhteistyötä paikallisten yritysten kanssa</p> <p>Lisätään markkinointiyhteistyötä Kansalliset kaupunkipuistot-verkoston kautta</p> <p>Loimalammin alueen ja sen uudistusten (ruopaus ja uusi lintutorni) markkinointi</p>	<p>Riskinä on, että imago ei vahvistu toivotulla tavalla. Puistokaupunki-imagon vahvistumista edistetään jakamalla kaupunkipuistoverkoston ja kaupungin omaa materiaalia sosiaalisessa mediassa.</p> <p>Loimalammin alueen uudistuksen ja lintutornin rakentamisen aloittamiseen kiinnitetään huomiota.</p>	<p>Kansallinen kaupunkipuisto -verkosto teetettiin alkuvuoden aikana esitelyvideosarjan, joka julkaistaan marraskuun aikana.</p> <p>Sopimukset yhteistyöyritysten kanssa on uudistettu ja uusia sopimuksia on solmittu. Kkp-kartta yhteistyöyrityksineen uudistettiin ja siitä julkaistiin mediatiedote ja media tarttui aiheeseen. Artikkelit myös kaupungin tiedotuslehdessä.</p> <p>Kaupungin tiedotuslehdessä julkaistiin keväällä laaja artikkeli uudistetusta lintutornista ja alueesta. Lisäksi somemarkkinointia kaupungin kanavissa.</p>
<p>3.5 Kehitetään kiertotalousmatkailua ja yrittäjien vastuullisuutta</p>	<p>Rakennetaan yritysvierailutuotteita ammattilaisvierailuille Technical Visit Häme -hankkeessa</p> <p>Toteutetaan yrittäjien vastuullisuusvalmennusta ja aktivointia Sustainable Travel Finland -tuotemerkin hakuprosessissa</p>	<p>Technical Visit Häme -hankkeessa ajan riittäminen toimenpiteiden toteutukseen. Mahdollisuus kuitenkin lisääntyy.</p> <p>Hanke päättyy 31.8.2022.</p> <p>Yrityssparrauksien toteutus kilpailutettu. Ensimmäinen maksatus työn alla. 9.11. yrittäjille infotilaisuus. Yritysrekrytoinnissa vielä muutamia potentiaalisia kontaktointitavara.</p> <p>Vastuullisuusvalmennuksessa riskinä on matkailuyrittäjien todellinen sitoutuminen työlääseen STF-prosessiin. Hanke päättyy 31.7.2023. Mahdollisuus hakea jatkoa vuoden 2023 loppuun asti. MN-W</p>	<p>Mukana yhteensä 31 yritystä, joista 14 Forssasta ja yksi Tammela.</p> <p>Kiertotalousyrityksiä Forssasta kaksi sekä muutamia teemaan soveltuvia.</p> <p>Yrityssparraukset, valmennukset ja valokuvaukset toteutettu.</p> <p>Hankkeelle saadun jatkoajan puitteissa toteutettu suomen ja englanninkieliset tuote-esitteet ja aloitettu teemoitetut videokuvaukset.</p> <p>Hanke jatkuu 28.2.2023 asti.</p> <p>Toteutus Forssan seudun matkailun digiloikka -hankkeen toimenpiteenä. Toimialariippumattomat valmennukset toteutettu verkossa 25.10., 10.11. ja 23.11.2022. Matkailuyrityksille oma valmennus STF-merkin suorittamisessa 29.11 ja työpaja 12.12.2022 (kouluttajana Mood of Finland/Anu</p>

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
			Nylund).MN-W
5.3 Kehitetään kaupunkia yhdessä kaupunkilaisten kanssa erilaisia osallistamistapoja hyödyntäen.	Osallistuvan budjetoinnin Forssan mallin toteutus Toteutetaan kaupunkipalvelu-tutkimus	Riskinä on, että osallistuva budjetointi tai kaupunkipalvelututkimus ei tavoita kaupunkilaisia. Osallistumisastetta lisätään aktiivisella ja hyvässä ajoin aloitetulla tiedottamisella.	Osallistuvan budjetoinnin tuloksena Mäkilämin uimapaikka on siistitty ja kunnostettu. Toteutettu seutukaupunkiverkoston vetovoimatutkimus alkuvuoden aikana ja julkaistu huhtikuussa. Asia on esitelty valtuustolle ja laadittu mediatiedote.
5.3 Edistetään kaupungin digipalvelujen saavutettavuutta	Ylläpidetään ja kehitetään kaupungin verkkosivujen saavutettavuutta	Saavutettavuuden lisääminen edellyttää sivustojen päivittäjiltä vahvaa osaamista ja oman työn jatkuvaa kehittämistä.	Siteimprove-saavutettavuustyökalun avulla verkkosivujen saavutettavuus saatiin hyvälle tasolle. Kaupungin videotuotannon tekstityspalvelut kilpailutettiin joulukuussa ja palvelu otetaan käyttöön vuoden 2023 alusta. Saavutettavuudesta huolehditaan jatkuvana prosessina.
5.4 Lisätään työntekijöiden mahdollisuuksia monimuotoiseen työskentelyyn.	Päivitetään etätööhjeitä pandemia-ajan oppien perusteella Arvioidaan etätööhjeiden toimivuutta saatujen kokemusten ja saatujen palautteiden perusteella sekä tehdään ohjeeseen tarvittavat korjaukset	Riskinä on, että tavoitteen toteutuminen johtaa työntekijöiden epätasa-arvoiseen kohteluun. Huomioidaan oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus työn kehittämisessä.	Etätööhjeitä on arvioitu ja todettu, että toistaiseksi nykyiset ohjeet ovat toimivat ja päivitystä ei ole aloitettu.
5.5 Toteutetaan asumisen markkinointia onnistuneesti ja tehostetusti	Asumisen palveluiden esittelyt ja messut Markkinoinnin kärkenä monipuoliset ja laadukkaat palvelut kaikenikäisille	Markkinointi ei tavoita oikeita kohderyhmiä. Huomioidaan eri kohderyhmät monipuolisella markkinoinnilla.	Asumisen markkinoinnin kärkenä on käytetty monipuolisia ja laadukkaita palveluita. Markkinointia toteutettiin Heinämessuilla kesäkuussa, Kotona 2022-messuilla lokakuussa sekä valtakunnallisena ja paikallisena printti- ja somemainontana. Kevään aikana toteutettiin myös someyhteistyö Talonrakennus Villa

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
			<p>Deko-tilin kanssa. Kohdennettu banneri-kampanja Iltalehdessä keväällä ja Iltasanomissa lokakuussa. Asumisen markkinoinnin laskeutumisalustana käytetty Aukkaaksi-esittelysivusto päivitettiin ja siitä tehtiin paperiversio esittelytilaisuuksiin. Lisäksi videomainontaa Onnibusseissa heinäkuun loppuun, HSL:n bussiperätarramainontaa syksyllä kuuden viikon kampanjana sekä paikallista LED-taulumainontaa.</p>

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
7.6 Uudistetaan ICT-palvelukokonaisuus tuottavuuden, laadun ja kustannustehokkuuden parantamiseksi.	Selvitetään vaihtoehtot ICT-kumppanin valitsemiseksi Aikataulutetaan ja käynnistetään hankinta	Hankinnan laajuuden ja teknisyyden vuoksi päädytään sopimukseen, jolla ei saavuteta tavoitteiden mukaista lopputulosta. Käytetään tarvittaessa ulkopuolista hankintaosaamista riskin hallitsemiseksi.	Selvitys tehty ja ICT-kumppani valittu. Hankintapäätös tehty ja päätöksenmukainen ICT yhteistyö Tieran kanssa käynnistyi siirtoprojektina 1.9.2022.
7.8 Lisätään avoimuutta ja parannetaan kaupungin imagoa kehittämällä ulkoista ja sisäistä viestintää	Viestitään sosiaalisessa mediassa kaupunginvaltuuston asialistoista ennen kokouksia. Viestitään kaupunginvaltuuston ja -hallituksen kokousten päätöksistä sosiaalisessa mediassa ja kaupungin kotisivuilla.	Riskinä on, että viestintä jää yksittäisten ihmisten vastuulle, jolloin henkilöriskit korostuvat ja viestinnästä voi tulla yksi-puolista. Laajennetaan viestinnän osaamista koulutuksin. Hyödynnetään brändikäsikirjaa ja viestintäohjetta koko organisaation viestinnässä.	Asialistat julkaistaan somessa ja kaupungin nettisivuilla ennen kokouksia. Nettisivuilla on myös linkki kokousvideoihin. Päätöksistä on viestitty somessa ja kaupungin nettisivuilla. Valtuuston videoidenkin tekstityspalvelu kilpailutettiin ja otetaan käyttöön vuonna 2023. Sähköisen viestinnän tehostamiseksi on järjestetty huhti- ja syyskuussa somesparrit kaupungin somekanavien päivittäjille. Ma-vi -ryhmä kokoontui viisi kertaa ja on toteuttanut some-mainontaa suunnitellusti. Marraskuussa viestintäkoulutus koko henkilöstölle.
7.8 Hyödynnetään Kuninkuusravit 2022 -tapahtumaa onnistuneesti kaupunkimarkkinoinnissa ja viestinnässä.	Toteutetaan toimenpiteet markkinointi- ja viestintäsuunnitelman mukaisesti	Mahdolliset ongelmat tapahtuman toteuttamisessa saattavat vaikuttaa kielteisesti kaupungin imagoon. Riskin hallitsemiseksi tehdään tiivistä yhteistyötä tapahtumajärjestäjän kanssa.	Kaupunkimarkkinointi ja -viestintä on toteuttanut onnistuneesti markkinointi- ja viestintäsuunnitelman mukaiset paikalliset ja valtakunnalliset toimenpiteet. Myös FYK ja L-HKK osallistivat esittelyosastolle tapahtuman aikana. Tapahtuma onnistui, sai paljon valtakunnallista ja positiivista näkyvyyttä.

TOIMIALA 10 KESKUSHALLINTO

PALVELU 700 VAALIT

TILIVELVOLLINEN Kaupunginsihteeri

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
700 Vaalit					
- menot	51 500	0	51 500	35 619	15 881
- tulot	0	0	0	38 156	38 156
- netto	-51 500	0	-51 500	2 538	54 038

Tunnusluvut

	TA 2022	Tot. 31.12.	Tot-%
Henkilötyövuodet			
Tilat m ²			

TOIMIALA 10 KESKUSHALLINTO

PALVELU 710 TARKASTUSTOIMINTA

TILIVELVOLLINEN Tarkastuslautakunta

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
710 Tarkastustoiminta					
- menot	54 000	0	54 000	47 848	6 152
- tulot	0	0	0	0	0
- netto	-54 000	0	-54 000	-47 848	6 152

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Tarkastuslautakunnan kokouspäivät	11	15	136,4
Tilintarkastajien tarkastuspäivät	35	41,2	117,7
Tilat m ²			

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

PALVELU 200 TOIMIALAN TUKIPALVELUT

TILIVELVOLLINEN Sivistysjohtaja

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
200 Toimialan tukipalvelut					
- menot	2 186 484	0	2 186 484	2 365 503	-179 019
- tulot	426 000	0	426 000	356 655	-69 345
- netto	-1 760 484	0	-1 760 484	-2 008 848	-248 364

Riskianalyysi, toteutuminen:

Merkittävimpiä kunnille siirtyviä lisävelvoitteita on tullut varhaiskasvatuksen palveluihin sekä uuden oppivelvollisuuslain myötä. Talouden vastuut lisääntyvät vuonna 2022 sekä 2023. Varhaiskasvatuksen lakisääteiset maksuvähennykset konkretisoituvat täysimääräisenä vuonna 2022. Kasvatuksessa ja opetuksessa kiinteistöriskeihin on reagoitu, vapaa-aikapalveluiden kiinteistöjen kuntokartoitukset alkamassa. Liikunnan ja vapaa-ajan maksutuotot eivät ole palaamassa pandemiaa edeltävälle tasolle. Tukipalvelukustannusten merkittävä kasvu vaikeuttaa palvelutuotantoa.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi toteutum.:

Palvelurakenteeseen ei ole suunnitteilla muutoksia. Talouden seuranta kuukausittain ja nopea reagointi. Toimintamenojen kriittinen tarkastelu kaikissa palveluissa. Palveluiden kasvusta, tukipalvelujen hinnannousuista sekä lisääntyneistä henkilöstökuluista johtuen esitettiin lisätalousarviota kaupunginvaltuustolle. Vapaa-aikapalvelujen maksutuotot eivät toteutuneet suunnitellusti.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Henkilötyövuodet (htv2)	16	15,8	98,8
Tilat m ²	40	40	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Toimintatuotot jäävät arvioidusta 162 000 euroa. Alitus johtuu kotouttamispalvelujen (tuet ja avustukset 3330) korvaukset olivat ennakoitua pienemmät (3 tai 4 vuotta tullut henkilöillä täyteen).

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
5.1 Kaupungin hyvinvointityön kokonaisuuden haltuunotto	Perustetaan kaupungin Hyvinvointityöryhmä Perustetulle Hyvinvointityöryhmälle määritellään työskentelyn tavoitteet ja toimintasuunnitelma	Hyvinvointityön kokonaisuus on lakiin perustuva (uusi) toimintakokonaisuus. Hyvinvointityön valmistelusta vastaa varhaiskasvatus ja hyvinvointipäällikkö (ent varhaiskasvatus ja opetuspäällikkö) sekä hyvinvointisuunnittelija	Hyvinvointiryhmä perustettu TyEla 21.12.2022 (§62). Forssan hyvinvointisuunnitelma 2022 - 2025 valmistunut vuoden loppuun mennessä. Hyväksytään vuoden 2023 alussa.
5.3. Vahvistetaan Forssan nuorisovaltuuston toimintaa	Nuorisovaltuustolle määritellään ohjausryhmä Nuorisovaltuuston vastuuviranomaisen toimesta valmisteluja kokouksia järjestetään vuoden aikana kuusi.	Nuorisovaltuuston Toimintaa on tuettu määrämällä Nuvan vastuuviranhaltija. Lisäksi kokouksissa on paikalla nuorisotoimen edustaja. Esityslistat ja pöytäkirjat kootaan sivistysvirastossa.	Vastuuviranhaltija määriteltä ja ohjausryhmänä toimii palvelualueen esimiehet. Valmistelu toimii ja kokouksia vuoden 2022 aikana
5.7 Vakiinnutetaan Lapsiystävällinen kunta -työ	LABU-työkalun käyttöönotto LYK-koordinaatioryhmän säännöllinen kokoontuminen: ryhmä kokoontuu neljä kertaa vuodessa.	LYK toimintaan osallistuminen vaihtelee. LYK koordinaatioryhmän työskentelymuotoja tulee kehittää.	Otettu käyttöön. LYK-koordinaatioryhmä kokoontunut viisi kertaa.
7.1 Toteutetaan Pärjäävä Forssa II -toimenpideohjelmaa kaikilla toimialan palvelualueilla	Jokaisella palvelualueella on määriteltä tavoitteet Pärjäävä Forssa II -toimenpideohjelmaan omaa toimintaansa koskien Jokainen palvelualue toteuttaa suunnitellusti vuodelle 2022 asettamiin tavoitteita ko. toimenpideohjelmaa koskien.		Pärjäävä Forssa II toimenpideohjelmaa ei ole laadittu eikä hyväksytty.

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

PALVELU 210 PERUSOPETUS

TILIVELVOLLINEN Sivistysjohtaja

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
210 Perusopetus					
- menot	13 769 620	0	13 769 620	14 594 248	-824 628
- tulot	1 628 610	0	1 628 610	2 309 043	680 433
- netto	-12 141 010	0	-12 141 010	-12 285 205	-144 194

Riskianalyysi, toteutuminen:

Erityisen tuen oppilaiden ja maahanmuuttajaoppilaiden määrä on edelleen lisääntynyt, jonka johdosta on jouduttu perustamaan lisää opetusryhmiä (3 opetusryhmää) sekä palkkaamaan opettajia ja ohjaajia suunniteltua enemmän.

Osa tästä johtuvista lisäkustannuksista voidaan laskuttaa vuoden lopussa muissa kunnissa asuvien lasten kotikunnilta. Lisääntynyt oppilaiden määrä nostaa valtionosuuksia (ei näy toimialan talousarviossa). Koulukiinteistöihin liittyviin riskiin on reagoitu. Tukipalveluiden (ruoka, siivous ja vuokratulot) sekä oppilaskuljetusten kustannusten nousu.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Talouden jatkuva seuranta ja reagointi. Palvelurakenteeseen ei ole suunnitteilla muutoksia, mutta muutoin toimintamenoja tarkkaillaan kriittisesti (Opetusryhmien optimointi, yhdysluokat jne.) Valtiolta erikseen haettavat avustukset (tasa-arvo ym.).

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Oppilasmäärä	1 420	1 292	90,9
Muiden kuntien oppilasmäärät	50	50	100,0
Henkilötyövuodet (htv2)	190	177,3	93,3
Tilat m ²	16 200	16 200	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Toimintatuotot ylittyvät myyntituottojen ja avustusten osalta.
Myyntituotot, ylitykset: oppilaiden kotikuntien laskutus arvioitua suurempi
Avustukset, ylitykset: VOS avustuksia saatu hyvin.

Toimintakulut ylittyivät henkilöstökulujen ja palvelujen ostojen osalta.
Henkilöstökulut, ylitykset: Hankerahoituksella palkattu lisähenkilöstöä. Valmistavaan opetukseen palkattu lisähenkilöstöä.
Palveluiden ostot, ylitykset: asiakaspalvelujen ostot (sijoitettujen lasten opetuksen kustannukset), majoitus- ja ateriapalvelut (Ateriapalvelujen hinnan korotukset) ja matkustus ja kuljetuspalvelut (oppilaskuljetukset)

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
5.1. Lisätään oppilaiden hyvinvointia	Oppilashuollon ja tuen -toimintamalli on otettu käyttöön Kiusaamisen ehkäisyntiekartta on hyväksytty. Lukutaidon edistämisen toimenpiteet on määriteltä	Erityistä tukea vaativien lasten määrä ei enää kasva. Varhaista puuttumista ja oppilaslähtöisiä ja hyvinvointia parantavat palvelut kehitettävä edelleen.	Työryhmä aloittanut toimintansa 2022. Valmistelu käynnissä kaikkien peruskoulujen oppilaskunnat mukana valmistelussa. Toimenpiteet on määriteltä.
5.3 Lasten Forssa -valtuuston ja oppilaskuntien toiminnan vakiinnuttaminen	Koulujen oppilaskuntien hallituksilla on vähintään 4 kokousta vuoden aikana. Lasten Forssa valtuustolla on vähintään kaksi kokousta vuoden aikana.	Oppilaskunnille tarvitaan aktiiviset oppilaskuntien ohjaajat koulun henkilöstöstä	Toteutunut suunnitellusti. Lasten Forssa valtuustolla ollut 2 kokousta
7.3 Hyödynnetään kehityspotentiaali uuden koulun käyttöönotossa	Koulun henkilöstön osallistuminen monitoimikeskuksen henkilöstökokouksiin Toteutetaan ICT -käyttökoulutuksia, joihin osallistuu koko koulun henkilöstö	Uusien toimintamallien käyttöönotto alkanut Johtamiseen tarvitaan lisää panostuksia.	Toteutuu. Käyttökoulutukset ja opastukset toteutuneet. Jatketaan 2023.

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT**PALVELU** 230 VAPAA-AIKAPALVELUT**TILIVELVOLLINEN** Kirjastotoimenjohtaja

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
230 Vapaa-aikapalvelut					
- menot	5 570 772	0	5 570 772	5 492 773	77 999
- tulot	1 801 372	0	1 801 372	1 470 000	-331 372
- netto	-3 769 400	0	-3 769 400	-4 022 773	-253 373

Riskianalyysi, toteutuminen:

Palveluissa ja tapahtumissa koronarajoituksia oli vielä alkuvuoden aikana. Seurauksena kävijämäärissä ja tuloissa ei kaikissa yksiköissä päästy tavoitteisiin. Henkilöstöressurssien osalta tilanne vaikeutui syksyllä kirjastossa sekä nuorisopalveluissa.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Talven ja kevään koronarajoitusten jälkeinen palveluiden markkinointi ei ole riittänyt kävijämäärätavoitteen saavuttamiseksi kaikissa yksiköissä. Kuosikeskus avattiin yleisölle 29.4.2022. Seutukunnalliset palvelusopimukset solmittiin liikuntapalveluita koskien. Taksoja ja tilavuokria tarkistettiin liikunta- ja nuorisopalveluissa. Akvarellin liikuntasalin osalta hinnoittelu tapahtuu tuntipohjaisesti. Kirjastopalveluiden osotopimuksen mukaan kaupunki laskutti kuntia palvelusta, jonka avulla pidetään yllä Louna-kirjastojen yhteistä asiakasrajapintaa. Tammelan ja Forssan yhteiskäyttöinen kirjastoauto otettiin käyttöön 1.8.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Nuorisopalveluiden käynnit	17 300	18 028	104,2
Kirjastokäynnit	90 900	79 840	87,8
Museokäynnit	7 500	11 105	148,1
Jäähallin käyttötunnit	1 600	2 028	126,8
Harjoitushallin käyttötunnit	1 200	1 291	107,6
Feeniksin käyttötunnit	1 500	1 585	105,7
Vesihelmen kävijämäärä	113 000	117 390	103,9
Vesihelmen kokonaiskävijämäärä * sis. kaikki ohjatut ryhmäliikuntatunnit	136 000	135 901	99,9
Henkilötyövuodet (htv2)	40	41,5	103,8
Tilat m ²	21 360	21 360	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Tulotavoitteissa ei päästy koronapandemian jatkumisen vuoksi tavoitteeseen. Kate ei toteutunut: käytömenoissa syntyi hiukan säästöä, mutta palvelualueen tulot toteutuivat vain n. 80 %:sti.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
5.1 Toteutamme vapaa-aikapalveluiden ja nuorisotoimen toimintaohjelmien toimenpiteitä v. 2022 edistääksemme vapaa-aikapalveluiden hyvinvointivaikutuksia.	<p>Pääkirjastossa otetaan käyttöön omatoimiaika kevään 2022 aikana.</p> <p>Laaditaan liikuntapoliittinen ohjelma 30.6. mennessä.</p> <p>Koulunuorisotyön organisointi uudistuvan kouluverkon yläkouluissa syyslukukauden 2022 alkuun mennessä.</p>	Nuorisopalveluiden henkilöstöresurssin niukkuus vaikeutti esimiehen riittävän aikaresurssin varaamista toimenpiteiden valmiiksi saamiseen, jolloin sitoutumisen tavoitteeseen ei riittänyt turvaamaan toteutumista.	<p>Laajennetut aukioloajat (omatoimikirjasto) otettu pääkirjastossa käyttöön 21.3.2022.</p> <p>Liikuntapoliittinen ohjelma käynyt lautakunnassa 30.8.2022. Hyväksytty valtuustossa 3.10.2022.</p> <p>Akvarellissa ja seudullisessa lukiossa koulunuorisotyö aloitettiin syksyllä 2022. Keskuskoululla aloitetaan vuoden 2023 alussa.</p>
5.2. Edistämme v. 2022 aikana kaupunkilaisten yhdenvertaisuutta vapaa-aikapalveluissa toimenpitein, jotka vahvistavat kaupungin sosiaalista kestävyyttä.	<p>Forssan museo järjestää lapsille ja nuorille sekä lapsiperheille maksuttomia tapahtumia vuoden aikana 12 kertaa.</p> <p>Kaupunginkirjasto järjestää lapsille ja nuorille sekä lapsiperheille maksuttomia tapahtumia vuoden aikana 12 kertaa.</p> <p>Liikuntapalvelut järjestää lapsille ja nuorille sekä lapsiperheille maksuttomia tapahtumia vuoden aikana 12 kertaa.</p> <p>Nuorisopalvelut järjestää Kojjärven kylien alueella kolme kertaa pop up -nuokkarin.</p> <p>Nuorisopalvelut järjestää lapsille ja nuorille sekä lapsiperheille maksuttomia tapahtumia vuoden aikana 12 kertaa.</p>	Neljä palveluyksikköä viidestä saattoi tuottaa maksuttomia tapahtumia, jolloin yksikkökohtaiset tavoitteet kyettiin toteuttamaan.	<p>Museolla maksuttomia tapahtumia 32. Vapaaehtoistoiminta käynnistyi uudelleen Japaninäyttelyn valmisteluiden yhteydessä.</p> <p>Kirjastolla maksuttomia tapahtumia 21.</p> <p>Liikuntapalveluissa maksuttomia tapahtumia 69.</p> <p>Nuorisopalvelut järjesti Matkussa ja Kojjärvellä Pop up -nuokkarit sekä syyslomalla yhden tapahtuman Kojjärvellä.</p> <p>Nuorisopalveluilla maksuttomia tapahtumia 18.</p>

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
<p>5.3 Otamme kaupunkilaiset mukaan vapaa-aikapalveluiden kehittämiseen v. 2022 edistääksemme kaupungin sosiaalista kestävyyttä.</p>	<p>Liikuntapoliittisen ohjelman laatimisessa kuullaan kaupunkilaisia ja/tai liikuntaseuroja.</p> <p>Lasten Liikennepuiston suunnittelussa kuullaan lapsia (lapsiperheitä).</p> <p>Kaupunkilaiset voivat osallistua kulttuuripalkinnon saajan valintaan esittämällä omia ehdotuksiaan.</p>	<p>Palveluyksiköiden esimiesten yhteistyön avulla kuuleminen ja osallisuuden lisäämisen tapamietittiin jokaiselle yksikölle sellaiseksi, että se voitiin toteuttaa.</p>	<p>Liikuntapoliittisen ohjelman laatimisessa kuultiin vanhusneuvosto, Hyky, junioriseurafoorumi, lisäksi toteutettiin kuntakysely, yhdistyskysely sekä koululaisten harrastekysely.</p> <p>Lapsia kuultiin liikennepuistossa juhannusviikolla. He piirsivät tai kirjoittivat toiveistaan liikennepuistoon liittyen. Kuulemiset jatkuivat heinäkuussa.</p> <p>Yleisö sai äänestää kulttuuripalkinnon saajan kuudesta ehdokkaasta.</p>
<p>5.6 Palautamme v. 2022 palvelutarjontamme koronapandemiaa edeltävälle tasolle edistääksemme palveluidemme terveys- ja hyvinvointivaikutuksia.</p>	<p>Forssan museon kävijämäärä saavuttaa vähintään 80 %:n tason (2019 kävijöitä 9 171).</p> <p>Kaupunginkirjaston kävijämäärä saavuttaa vähintään 80 %:n tason (2019 kävijöitä 113 695).</p> <p>Liikuntatoimen omien tapahtumien, tilaisuuksien ja liikuntaryhmien kävijämäärä saavuttaa vähintään 80 %:n tason (2019 kävijöitä 8 983).</p> <p>Nuorisopalveluiden kävijämäärä saavuttaa vähintään 80 %:n tason (2019 kävijöitä 21 568).</p> <p>Vesihelmen kävijämäärä saavuttaa vähintään 80 %:n tason (2019 kävijöitä 140 409).</p>	<p>Palveluita jouduttiin rajoittamaan pandemian vuoksi vielä alkuvuodesta. Yksiköiden esimiesten tekemä sitoutunut ja tehostettu markkinointikaan ei riittänyt tavoitteen saavuttamiseen kaikissa yksiköissä.</p>	<p>Museon kävijämäärä oli 11 114 (121%).</p> <p>Kaupunginkirjaston kävijämäärä oli 79 840 (70,2%).</p> <p>Liikuntatoimen tapahtumien kävijämäärä oli 5 559 henkilöä joka on (61,9%). Yleisöluistelussa käyneitä ei ole tilastoitu.</p> <p>Nuorisopalveluiden kävijämäärä oli 18 028 (83,6%).</p> <p>Vesihelmen kävijämäärä oli 117 390 (83,6%).</p>

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
6.1 Kulttuurimatkailun kehittämishankkeessa vahvistamme kaupungin kestävää elinvoimaa v. 2022 lisäämällä kaupungin tunnettuutta Suomessa ja Euroopassa.	Tekstiili- ja teollisuushistoria-matkailun kehittämishankkeessa tehdään kolme teemareittiä.	Teemareitit (toimenpiteet) sisältyivät hanke-suunnitelmaan, joten toteutumiselle ei ollut olemassa merkittäviä riskejä.	Toteutettiin 4 pilottia.
6.4 Kulttuurimatkailua tukevin toimenpitein vahvistamme v. 2022 aikana kaupungin kulttuurista kestävyyttä.	<p>Kaksi näyttelyä, joissa esitellään Forssan kuosiperintöä.</p> <p>Kaksi tapahtumaa Forssan kuosiperintöön liittyen.</p> <p>Kaksi yhteistä toimenpidettä matkailutoimijoiden kanssa.</p> <p>Yksi kaupunkikuvaan vaikuttava kuositeko.</p>	Yksikön esimiehen sitoutumisen ja yksikön työn organisoinnin kautta toimenpiteet oli mahdollista toteuttaa, vaikka aika- ja henkilöresurssi vähäinen.	<p>Kuosiperintöä esiteltiin kolmessa näyttelyssä: Maria Jernkvistin Kuosien juhlaa, Kuosikeskuksen näyttely ja Katri Mattilan näyttely.</p> <p>Neljä tapahtumaa kuosiperintöön liittyen: luento Ommel-tapahtumassa (Espoo), kuosisuunnittelijoiden Forssa-kävelyt perjantaisin kesän ajan, Tekstiili- ja teollisuushistoria-projektin pilotit kesän aikana sekä luento Bunka-muotikoulussa (Tokio) opiskelijoille.</p> <p>Matkailuhankkeen kick off-tilaisuus oli jo joulukuussa 21. Matkailutoimijoiden kanssa suunniteltiin ja toteutettiin kesäkaudella neljä matkailuhankkeen pilottia. Kehäämõesitteen valmistelu.</p> <p>Akvarellin liikuntasalin graafinen betoni sekä sisäosan seinämaalaus ja sisäteippaukset. Kuosikeskuksen ikkunoiden kuositeippaukset.</p>
7.4 Seutukunnallisten palvelusopimusten avulla tuemme kaupungin taloudellista kestävyyttä v. 2022.	<p>Erytisliikunnan järjestämisestä on solmittu sopimukset vuodeksi 2022 kaikkien seudun kuntien kanssa.</p> <p>Louna-kirjastojen yhteisten palveluiden tuottamisesta on solmittu sopimus seudun kuntien kanssa vuodeksi 2022.</p> <p>Vesihelmessä järjestetään koululaisuinteja seudun kaikille kunnille vuonna 2022.</p>	Riskinä oli, että naapurikunnat päättävät järjestää palvelunsa toisin tai luopua niistä kokonaan. Oman esimiestyömme sitoutumisen kautta yhteistyön jatkuminen mahdollistui.	<p>Sopimukset kaikkien kanssa tehtiin.</p> <p>Kirjastopalveluiden tuottamista koskeva sopimus allekirjoitettiin jo kaisessa Louna-kirjastokunnassa 15.2.2022.</p> <p>Kaikki seudun kunnat hankkivat koululaisuintipalveluja Vesihelmestä.</p>

TOIMIALA

20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

PALVELU

240 LUKIOKOULUTUS, TAITEEN PERUSOPETUS JA VAPAA SIVISTYSTYÖ

TILIVELVOLLINEN

Rehtori

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
240 Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö					
- menot	5 031 436	0	5 031 436	5 148 341	-116 905
- tulot	1 129 503	0	1 129 503	1 081 849	-47 654
- netto	-3 901 933	0	-3 901 933	-4 066 492	-164 559

Riskianalyysi, toteutuminen:

Tavoitteena olevat "Työyhteisön jäsenet kokevat yhteenkuuluvuutta ja ovat motivoituneita työhönsä", "Palveluprosessien kokonaisuus palvelee seutukunnan asukkaita parhaalla mahdollisella tavalla" ja "Väestön koulutustason nousu palvelualueen laajan ja laadukkaan koulutuksen avulla" eivät sinällään sisällä riskejä.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Kiinnostavuuden lisääminen: mm. Forssa.tv:n kautta markkinoinnin ja tunnettavuutta on parannettu, opetuksen laatua ja laajuutta on parannettu. Yhteistyö eri oppilaitosten kanssa: useita yhteishankkeita on aloitettu. Kestävän kehityksen mukainen strategiatyö on aloitettu.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Kansalaisopiston (netto-)opiskelijamäärä	1 800	1 373	76,2
Kuvataidekoulun opiskelijamäärä	290	468	161,0
Lukion opiskelijamäärä	440	412	93,6
Musiikkiopiston opiskelijamäärä	445	429	96,4
Kansalaisopiston opetustunnit	5 000	5 100	102,0
Kuvataidekoulun opetustunnit	2 520	2 584	102,0
Lukion opetustunnit	17 000	14 250	16 587
Musiikkiopiston opetustunnit	13 970	13 963	99,9
Henkilötyövuodet (htv2)	60	59,3	98,8
Tilat m ²	8 428	8 428	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Lukio ylitti ta-katteen n. 100 000 eurolla. Lukion valtionosuudet kasvoivat vuodesta 2021 2,68 milj. → 2,80 milj. eli 165 000 eurolla. Tämä raha ei siis näy lukion tilinpäätöksessä kuin "tappiollisena tulona" eli valtionosuus lasketaan tulopuolelle kuntasopimuslaskutuksessa → sopimuskuntalaskutulo pieneni. Tuotot jäävät tavoitteesta n. 64 000 euroa. Syynä sopimuskuntalaskun oletettua pienempi suuruus (valtionosuus oli ennakoitua suurempi). Henkilökulut ylittyivät 71 000 euroa (kuudes ryhmä ykkösvuoden opiskelijoille, hanketyöntekijä (koronaraha-avustuksena tulona). Loikun ruokalaskun kasvu kevästä elokuuhun 5*2488 euroa = 12 440 euroa

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit/aikataulu	Tilanne 31.12.
5.4 Työyhteisön jäsenet kokevat yhteenkuuluvuutta ja ovat motivoituneita työhönsä.	Mm. työhyvinvointiin ja muuttuvaan opetusmaailmaan liittyvät koulutukset ja tapahtumat.	Koulutukset v. 2022 aikana.	Yhteisiä tilaisuuksia on pidetty, yhteisen strategian laadinta on aloitettu.
7.6 Palveluprosessien kokonaisuus palvelee seutukunnan asukkaita parhaalla mahdollisella tavalla.	Palveluprosessien laadukas kuvaus ja toteutus	Palveluprosessit tehty v. 2022 aikana.	Palveluprosessikokonaisuuden tarkempi suunnittelu ja kuvaus ja prosessien kuvaus on aloitettu.
8.4 Väestön koulutustason nousu palvelualueen laajan ja laadukkaan koulutuksen avulla.	Monipuolinen opetustarjonta seutukunnan asukkaille: mm. osaamisen tunnustamisen mahdollistava prosessi, oppilaitosyhteistyö.	Hankkeet ja kehittämistyö jatkuvat v. 2022	Osaamisen tunnustamisen prosessi aloitettu Wahrenopistossa, oppilaitosyhteistyön kehittäminen mm. hankkeissa on aloitettu. .

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT**PALVELU** 250 VARHAISKASVATUKSEN PALVELUT**TILIVELVOLLINEN** Varhaiskasvatus- ja hyvinvointipäällikkö

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
250 Varhaiskasvatuksen palvelut					
- menot	8 073 675		8 073 675	8 777 028	-703 353
- tulot	802 170	0	802 170	1 132 672	330 502
- netto	-7 271 505	0	-7 271 505	-7 644 356	-372 851

Riskianalyysi, toteutumisen:**Granite-ohjelmaan kirjatut, toimintaympäristöön liittyvät riskit**

Lakien ja säädösten implementointi: implementointi toteutettu, joten riski ei toteutunut.

Väestörakenteen muutos ja vaihtelut varhaiskasvatuspalveluiden tarpeessa: riskiin on varauduttu suunnitelmallisella seurannalla ja mahdollisimman oikea-aikaisella reagoinnilla; riski todentunut osallistumisasteen edelleen lisääntyessä ja samanaikaisesti henkilöstön rekrytointihaasteiden kasvaessa.

Kelpoisten sijaisten heikko saatavuus: riski todentui läpi vuoden huolimatta omien toimien lisäämisellä rekrytoinnin tehostamiseksi (esim. oppilaitosyhteistyö, rekrytointikanavien monipuolistaminen).

Palvelupolkujen kuvaaminen: riski toteutui osittain, koska teknisiä haasteita ei uuden työvälineen käyttöönoton osalta saatu selvitettyä vuoden loppuun mennessä. Tilanne tulee korjaantumaan alku vuonna 2023.

Henkilöstön riittävyys ja saatavuus: riski on todentunut merkittävästi. Tähänkin riskiin on pyritty vastaamaan omin – toki rajallisin – keinoin mm. rekrytointia edelleen tehostamalla ja Forssan hyvää työnantajakuvaa ylläpitämällä. Riski tulee mitä ilmeisimmin todentumaan myös jatkossa johtuen kelpoisen varhaiskasvatuksen työvoiman heikosta saatavuudesta sekä tiettyjä ammattiryhmiä koskevasta varhaiskasvatuksen palkkojen kilpailukyvyttömyydestä Forssassa verrattuna muihin kuntiin.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Kehitettiin edelleen palvelutarpeen seuranta sekä resursoinnin ennakoarviointia, mutta arvioitua enemmän kasvanut varhaiskasvatuksen osallistumisaste vaikeutti resurssien kohdentamista ja riittävyttä. Em. seurauksena ja talousarviovuoden 2022 ylitykseen perustuen tehdään muutoksia palvelualueen tulevan talousarvion valmisteluun (vrt. entistä voimakkaampi varautuminen palvelutarpeen vuosivaihteluun) sekä tulevan toimintakauden 2023-2024 organisointiin (vrt. toimintavuoden aikana tapahtuva lisäpaikkaresurssien ennakoiva kohdentaminen).

Elokuun alussa toimintansa aloittaneen Akvarellin päiväkotiin koottiin toiminnot Kurjenpesän ja Taikatuulen päiväkodeista; ko. päiväkodin filiaalina toimi Pikku-Akvarelli (ent. Taikatuulen päiväkodin tilat). Toimintakauden 2022-2023 alussa luovuttiin Hämeentie 17:n tiloista sekä yhdestä tilasta Päiväkoti Axel Warenissa.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
0-6 -vuotiaiden ikäluokka (lkm)	751*)	743	98,9
1-6 -vuotiaiden osallistumisaste varhaiskasvatukseen ja esi- opetukseen (%)	84	89	105,9
Varhaiskasvatuksen lapsimäärä			
1-2 -vuotiaat	108	137	126,8
3-5 -vuotiaat	308	315	102,3
esioppilaat	129	125	96,9
Henkilöstö nimikkeittäin (lkm)			
varhaiskasvatuksen opettajat var- haiskasvatuksen sosionomit	36 3	34,5 2	95,8 66,7
varhaiskasvatuksen lastenhoitajat, varhaiskasvatuksen erityisopett.	51 5	66 4	129,4 80,0
muut (pk-johtajat, pphoitajat, vto:t, pk-työntekijät, palv.koord.,hanke työntekijät, kop)	47	55	117,0
Henkilötyövuodet	142	154,4	108,7
Tilat m ²	5 006	5 006	100,0

*) vuonna 2022 syntyneiden eli alle 1-vuotiaiden ikäluokka arvioitu 100:ksi

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta

Toiminnalliset tavoitteet toteutettiin vuoden loppuun mennessä suunnitellusti yhtä tavoitetta lukuun ottamatta.
Talousarvio ylittyi. Merkittävät ylitykset kohdentuivat henkilöstömenoihin ja palvelujen ostoihin. Henkilöstömenojen ylitys johtui arvioitua suurempaan palvelutarpeeseen perustuneesta lakisääteisen henkilöstön rekrytoinnista sekä hankkeiden toteuttamisesta.
Palvelujen ostojen määrärahaylitys kohdentui erityisesti ravitsemus- ja puhtauspalveluihin ja perustui ko. palvelujen hinnankorotuksiin sekä edellä kuvattuun varhaiskasvatuspalvelujen kasvuun.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
5.3 Lisätään varhaiskasvatuksen asiakkaiden osallisuutta.	Palvelualueella on koottu menetelmä- ja materiaalipankki ei-suomea äidinkielenään puhuvien lasten ja huoltajien palveluarviointien toteuttamiseksi ja mielipiteiden kuulemiseksi.	Tavoite toistuu vuosittain, kaikessa palvelutoiminnassa ja kokoaikaisesti. Tavoitteeseen liittyvät riskit kohdistuvat henkilöstön osaamiseen. Riskeihin vastataan työntekijöiden osaamispääomaa kasvatamalla.	Asiakkaiden osallisuuden mahdollistuminen yhdenvertaisesti vaatii huomiota myös tulevina vuosina eli se on ns. jatkuva tavoite. Vuonna 2022 tavoitteeseen liitetty toimenpide toteutui.
5.4 Lisätään ja ylläpidetään varhaiskasvatuksen henkilöstön työhyvinvointia ja työssä jaksamista	Päiväkodeittain laaditaan suunnitelmat tavoitteen mukaiseen toteutukseen. Kaikissa päiväkodeissa on toteutettu työhyvinvointia lisäävän ja ylläpitävän toiminnan suunnitelma. Palvelualueella järjestetään koko henkilöstöä koskien säännöllisesti toteutuva liikunnallinen työhyvinvointi-interventio.	Erilaiset työhyvinvointia tukevat interventiot ajoittuvat koko vuodelle ja ne toteutuvat jokaisessa yksikössä oman, tarkemman suunnitelman mukaisesti. Riskejä ko. tavoitteen toteutumiseksi ovat toimenpiteiden toteuttaminen työajalla sekä yhä kiristyvät olosuhteet. Riskeihin varaudutaan ennakoinnilla ja toimenpiteiden hyvällä suunnittelulla	Tavoitteeseen liittyvä toimintaympäristön synnyttämä riski todentui kevään ja alkusyksyn pandemia- ja työmarkkinatilanteesta sekä henkilöstön heikosta saatavuudesta johtuen. Riskin toteutumiseen vastattiin noudattamalla laadittua varautumissuunnitelmaa ja erilaisia henkilöstöjärjestelyjä toteuttamalla sekä yksikkökohtaisia työhyvinvointitoimia tehostamalla. Tavoitteen toimenpiteet toteutettiin suunnitellusti.
5.7 Vahvistetaan lasten valmiuksia toimia yhdessä toistensa kanssa.	Jokaisessa päiväkodissa ja perhepäiväkodissa laaditaan/päivitetään Toista kunnioittavan käytöksen -suunnitelma aikuisen työn tueksi toista loukkaavan käytöksen ehkäisemiseksi lapsiryhmissä. Yhdenvertaiset lapset -hankkeen tuella kootaan koko palvelualueen henkilöstön käyttöön tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisen materiaalipankki. Jokaisessa yksikössä valitaan heille sopivat menetelmät tai toimintatavat kootusta tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisen materiaalipankista ja kirjataan ne vuosija lukuvuosisuunnitelmiin.	Tavoitetta edistetään eri toimenpitein läpi vuoden. Tavoitteen toteuttamiseen ei liity oleellisia riskejä.	Tavoite ja sen toimenpiteineen toteutettiin.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
Lisätään varhaiskasvatuksen henkilöstön mahdollisuuksia hyödyntää työssään tarvitsemaansa tietopääomaa.	<p>Liitetään IMS-ohjelman prosesseihin kaikki niihin oleellisesti kuuluvat toimintaohjeet ja muut dokumentit.</p> <p>Perehdytetään varhaiskasvatuksen henkilöstö IMS-ohjelman käyttöön.</p> <p>Arvioidaan IMS-ohjelman käyttöönnottoa.</p>	Tavoite toimenpiteineen ajoittuu koko talousarviovuodelle. Riskit tavoitteen saavuttamisessa liittyvät työntekijöiden motivaatioon IMS-ohjelman käyttöönotossa sekä käyttöönoton teknisten kysymysten ratkaisemiseen. Riskeihin pyritään vastaamaan johdon ja esimiesten esimerkillä, käyttöönoton optimaalisella aikataulutuksella sekä yhteistyöllä toimialan ja kaupungin ICT-toimijoiden kanssa.	Arvioitua riskejä ei voitu tavoitteen toimenpiteillä ehkäistä täydellisesti, koska toimenpiteiden toteuttaminen siirtyi teknisten haasteiden takia osin alkuvuoteen 2023. Toimenpiteiden toteutuksen viivästyessä merkittävimpien prosessien toimintaohjeet ja dokumentit välitettiin henkilöstölle edelleen muita kanavia käyttäen.
7.8 Lisätään tavoitteellista viestintää varhaiskasvatuksessa palvelualue- ja yksikötasolla.	<p>Määritellään palvelualue- ja yksikkökohtaisesti viestintävastaavat ja heidän toimenkuvansa.</p> <p>Arvioidaan viestintäjärjestelmän mukaisen toiminnan toteutumista.</p>	Riskinä tavoitteen toteutamiselle on aikaresurssin vähyys. Riskiin pyritään vastaamaan esimiesten sitoutumisella teemaan ja työn organisoinnilla siten, että tavoitteen mukainen toiminta on henkilöstöä kuormittamatta mahdollista.	Riski ei ole todentunut ja tavoitteelle asetetut toimenpiteet toteutettiin. Ko. tavoite on ns. jatkuva tavoite ja sen toteuttaminen jatkuu myös tulevana vuosina.

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT**PALVELU** 280 TYÖLLISYYS- JA ELINVOIMAPALVELUT**TILIVELVOLLINEN** Työllisyyspäällikkö

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
280 Työllisyys- ja elinvoima- palvelut					
- menot	4 295 708	0	4 295 708	4 007 606	288 102
- tulot	2 350 660	0	2 350 660	2 237 947	-112 713
- netto	-1 945 048	0	-1 945 048	-1 769 659	175 389

Riskianalyysi, toteutuminen:

Palvelutoiminta on toteutunut valtaosin suunnitelman mukaisesti. Talouden toimintakatteen ennuste on noin 91 % ja se on talousarvioon nähden ylijäämäinen 175 000 €. Työmarkkinatuen kuntaosuus on vähentynyt yli 20 prosenttiyksikköä. Työllistyminen työmarkkinoille on ollut positiivista ja toimialakohtainen osaamisen vahvistaminen on edennyt. Mahdollinen taantumien alku tai inflaation kasvu eivät ole vielä loppu vuonna vaikuttaneet toteumaan. Hyvinvointialueen valmistelu toteutettiin liikkeen luovutuksena.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Työpajarakenneuudistuksen hyödyntäminen palvelutoiminnassa on toteutunut toimialalähtöisesti asiakkaiden osaamista vahvistamalla tutkintopohjaisesti. Kustannustehokkuuden parantaminen työpajoilla ja valmistuksessa on toteutunut pääosin, materiaalikulut ovat osin hintojen nousun myötä kohonneet. Systeminen yhteistyö Virta-verkoston kanssa on toteutunut muun muassa työryhmissä. Ennakointitiedon ja tilannekuvan ylläpitäminen ja johtopäätösten mukainen toimintatapa on toteutunut elinvoimakatsausten ja muun seurannan myötä sekä yhteistyössä lautakunnan kanssa.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot.31.12.	Tot-%
Osallistumisaste (Kelasto vuosi ka. %)	51	53	103,9
Positiivinen eteneminen palveluissa (%)	12	22	183,3
Työmarkkinatuen kuntaosuus (ka. € / kk)	76 250	60 460	79,3
Yritystiimin yrityskäynnit (kpl)	20	15	75,0
Asiakasohjauksen jatkosijoittumiset (kpl)	700	903	129,0
Asiakastyytyväisyys (arvosana)	8,8	8,2	93,2
Työpaja-osallistumisaste (ka. %)	30	38	127,0
Henkilötyövuodet	65	57,1	87,8
Tilat m ²	3 547	3 547	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Tavoitteet toteutuvat valtaosin talousarvion mukaisesti ja osaa tavoitteista jatketaan tulevana toimintavuotena. Toimintakatteen ennakoidaan toteutuvan ylijäämäisenä noin 175 000 € / 91 %, tuotot 95,2 %, kulut 93,3 %. Työllistämiskuluja ja työmarkkinatuen kuntaosuuksia toteutui arvioitua vähemmän. Materiaalikulut ylittivät Työvalmennuskeskus Aktiivin osalta, varaston arvoa pystyttiin vähentämään.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
4.2 Työnantajien kanssa	Toteutetaan Yritystiimin monialaisia yrityskäyntejä eri toimialoille	Yhteistyömalli	Q1-2: 10 kpl tehty, rekrytointikartoitusta, verkostotyö. Q3-4: tehty 5 kpl. Lisäksi Tule Tekijäksi-tapahtumat.
6.2 Pitovoimaa lisäävä kotouttamistyö	Rakennetaan osakokonaisuuksia kieli- ja työelämävalmiuksien edistämiseksi työpajoilla Suomen kielen osaamisen arvioimisen kriteerit ja työmenetelmät määritetty asiakasohjauksessa	Menetelmien vaativuus, käytettävissä oleva aika.	Q1: suunnittelu, Q2: pilotti työpajalla. Q3-4: määrittely ja koonti. Painotus kielivalmiuksissa, yhteistyössä Kotouttamon ja työpajojen kanssa. Q1-2: suunnittelu, Q3-4: toteutus. Arviointi- ja suunnitelmapiirrokset, kielitasotestit ja suullinen arviointi.
7.6 Liinisti kehittäen ja resurssiviisaasti toimien	Tehdään palvelualueen toimintajärjestelmän kuvaus	Projektinhallinta	Q3: suunnittelu, Q4: kuvaus ja käsikirja valmiita.
7.7 Tuloksekas verkosto	Rakennetaan työllisyydenhoidon allianssiyhdistyötä verkoston kanssa	Yhteistyömahdollisuuksien laatu, asiantuntijoiden osallistuminen valmisteluun	Q1: Ohjausryhmä- ja työryhmien yhteistyö, yhteydenpito ja suunnittelu. Q2: hankevalmistelu, ohjausryhmä. Q3: työryhmätyöskentely jatkunut. Q4: hankehaku, yhteistyöpäivät, viestintäyhteistyö.
8.4 Vaikuttava pajatoiminta	Asiakasohjauksen suunnittaminen toimialalähtöiseksi syventämällä osaamisen vahvistamiseen keskittyvän valmennusmallin käyttöä työpajoilla	Työpajauudistus ei etene	Q1: Valmennusmallia kehitetty. Q2: Tutkintokohtaista määrittelyä ja arviointia. Q3: Yritysyhteistyön mahdollisuuksia tunnistettu, Pajalta töihin-hankkeen dokumentointi. Q4: Toimialakohtainen asiakaspaikkojen ja palvelupolkujen määrittely tässä vaiheessa valmis.

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT

PALVELU 285 SOSIAALIPALVELUT

TILIVOLLINEN Sivistysjohtaja

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
285 Sosiaalipalvelut					
- menot	30 409 140		30 409 140	29 742 722	-666 418
- tulot	0	0	0	0	0
- netto	-30 409 140	0	-30 409 140	-29 742 722	666 418

**Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta
(myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)**

Palvelualueiden 285 sosiaalipalvelut ja 290 terveyspalvelut ostettiin lähes kokonaisuudessaan Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymältä (FSHKY). Sote-palveluiden kustannukset ylittivät talousarvion 1 112 527 eurolla. FSHKY:n tilinpäätöksen yhteydessä tehtävä tase-lasku on tilinpäätöskiireiden vuoksi kirjattu kokonaisuudessaan palvelualueelle 290 terveyspalvelut, vaikka tosiasiallisesti ylitys on peräisin sosiaalipalveluiden talousarviota suuremmista kustannuksista. Näitä kahta palvelualueita onkin tässä tilinpäätöksessä tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena.

FSHKY:n sosiaalipalveluiden kustannukset ylittyivät erityisesti asiakaspalvelujen ostoissa, hoitopalvelujen ostoissa ja työvoiman vuokrauksessa. Hyvinvointikuntayhtymä kamppaili koko sote-alaa koskevan työntekijäpulan kanssa ja työntekijäpulaa paikattiin ostopalveluilla.

Tilinpäätös sisältää FSHKY:n kuntamaksuihin sisältyneen Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ns. loppulaskun, jolla sairaanhoitopiirin alijäämät tulivat katetuksi ja jäsenkuntien velvoitteet sairaanhoitopiiriä kohtaan päättyivät. Loppulasku oli noin 0,7 miljoonaa euroa koko hyvinvointikuntayhtymää koskien.

TOIMIALA 20 SIVISTYS- JA TULEVAISUUSPALVELUT**PALVELU** 290 TERVEYSPALVELUT**TILIVELVOLLINEN** Sivistysjohtaja

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
290 Terveyspalvelut					
- menot	41 560 330		41 560 330	43 339 275	-1 778 945
- tulot	0	0	0	0	0
- netto	-41 560 330	0	-41 560 330	-43 339 275	-1 778 945

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Forssan seudun hyvinvointiky:			
Yleissairaudet:			
poliklinikkakäynnit	15 217	14 377	94,5
hoitajaksot	1 613	1 155	71,6
Psykiatria:			
poliklinikkakäynnit	12 755	11 161	87,5
hoitopäivät	2 757	2 458	89,2
Kansanterveystyö:			
avohoidon käynnit	73 863	65 847	89,1
vuodeosastojen hoitopäivät	3 540	4 048	114,4
päiväsairaalakäynnit			
sairaansijojen määrä			
Ympäristöterveydenhuolto:			
terveystarkastukset	591	530	89,7
eläinlääkintähuoltokäynnit	1 830	2 367	129,3
eläinsuojeluasiakkaat	8	12	150,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Palvelualueiden 285 sosiaalipalvelut ja 290 terveyspalvelut ostettiin lähes kokonaisuudessaan Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymältä (FSHKY). Sote-palveluiden kustannukset ylittivät talousarvion 1 112 527 eurolla. FSHKY:n tilinpäätöksen yhteydessä tehtävä tasauslasku on tilinpäätöskiireiden vuoksi kirjattu kokonaisuudessaan palvelualueelle 290 terveyspalvelut, vaikka tosiasiallisesti ylitys on peräisin sosiaalipalveluiden talousarviota suuremmista kustannuksista. Näitä kahta palvelualueita onkin tässä tilinpäätöksessä tarkasteltava yhtenä kokonaisuutena.

FSHKY:n sosiaalipalveluiden kustannukset ylittyivät erityisesti asiakaspalvelujen ostoissa, hoitopalvelujen ostoissa ja työvoiman vuokrauksessa. Hyvinvointikuntayhtymä kamppaili koko sote-alaa koskevan työntekijäpulan kanssa ja työntekijäpulaa paikattiin ostopalveluilla. Lisäksi toteumaan vaikutti kasvanut palvelutarve.

Tilinpäätös sisältää FSHKY:n kuntamaksuihin sisältyneen Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ns. loppulaskun, jolla sairaanhoitopiirin alijäämät tulivat katetuksi ja jäsenkuntien velvoitteet sairaanhoitopiiriä kohtaan päättyivät. Loppulasku oli noin 0,7 miljoonaa euroa koko hyvinvointikuntayhtymää koskien.

TOIMIALA 50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

PALVELU 500 TEKNISEN JA YMPÄRISTÖTOIMEN HALLINTO JA MAASEUTU-PALVELUT

TILIVELVOLLINEN Tekninen johtaja

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
500 Tekninen ja ympäristötoimen hallinto					
- menot	369 883	0	369 883	384 235	-14 352
- tulot	1 000	0	1 000	20 493	19 493
- netto	-368 883	0	-368 883	-363 741	5 142

Riskianalyysi, toteutuminen:

Vuoden 2022 määrärahat ylittyivät eli kokonaisvaltainen talouden seuranta ja korjaavien toimenpiteiden suorittaminen ei toteutunut. Muilta osin toiminnallisten tavoitteiden riskit eivät toteutuneet.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Talouden seurannan kautta tieto ylityksestä tuli näkyviin vasta vuoden 2023 tammikuun lopussa eikä korjaavia toimenpiteitä kyetty toteuttamaan.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Henkilötyövuodet	1 (2)	2,4	240,0
Tilat m ²	58	58	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Talvikausi 2022 oli infran kunnossapidon kannalta haasteellinen ja polttoaineiden hinnan voimakas nousu vielä lisäsi kustannuksia. Tontinmyyntitavoite ei toteutunut koska 2022 päätetyt kaupat toteutuvat vasta 2023 puolella. Pelastustoimen loppulasku aiheutti pelastuspalveluun varatun määrärahan ylityksen.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
1.1 Turvallisen ja viisaan liikkumisen ryhmän toiminta ja laajentuminen	Kaksi kokousta laajennetulla kokoonpanolla vuodessa	Onko osallistujilla riittävä sitoutuminen ryhmän toimintaan	Vuoden molemmat kokoukset on pidetty ja osallistuminen on ollut kohtuullisen hyvää.
4.5 Tekninen ja ympäristötoimi osallistuu aktiivisesti omiin sekä FYKin ja muiden tahojen mukana kestävä kehityksen hankkeisiin	Kaksi hanketta. Hankkeisiin osallistuminen arvioidaan ja päätetään niiden tarpeellisuuden mukaan ja omat hankeresurssit arvioiden. Tavoitetaso on mahdollista ylittää.	Hankerahoituksen saatavuus ja hankkeisiin osallistuvan henkilöstön aikaresurssin riittävyys.	Kaksi hanketta on valmistunut ja avustukset on tilitetty kaupungille. Oman henkilöstön resursointi hankkeisiin oli haasteellista mutta onnistui kuitenkin hyvin.
7.1 Toimialan kokonaistaloudellinen toiminta	Toimialasitovuustason talousarvion toteutumisen varmistaminen. Raportointi kuukausittain. Mahdollisten toimialan sisäisten talousarviomuutosten asianmukainen toteuttaminen.	Muuttuvat olosuhteet (esim. sää-, terveys-, tai muissa olosuhteissa tapahtuvat ennakoimattomat muutokset)	Talvikausi 2022 oli infran kunnossapidon kannalta haasteellinen ja polttoainehinnan voimakas nousu vielä lisäsi kustannuksia. Tontinmyyntitavoite ei toteutunut koska 2022 päätetyt kaupat toteutuvat vasta 2023 puolella. Pelastustoimen loppulasku aiheutti pelastuspalveluun varatun määrärahan ylityksen.
8.3 Kaikilla on mahdollisuus osallistua tarpeellisiin henkilöstökoulutuksiin	Pyydetyt/toteutuneet koulutukset kuukausittain	Kaikille työtehtäville ei välttämättä tarpeellisia koulutuksia löydy. Määrärahan riittävyys.	Toimialan henkilöstö on päässyt työn kannalta tarpeellisiin koulutuksiin pyyntönsä mukaisesti eikä määrärahaa olla ylittämässä.

TOIMIALA 50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

PALVELU 510 MAANKÄYTTÖPALVELUT

TILIVELVOLLINEN Kaupungeedeetti

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
510 Maankäyttöpalvelut					
- menot	618 430	0	618 430	665 401	-46 971
- tulot	705 050	0	705 050	704 417	-633
- netto	86 620	0	86 620	39 016	-47 604

Riskianalyysi, toteutuminen:

Tontinmyynti ei toteutunut suunnitellusti.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Uusien toimintatapojen jatkuva ennakkoluuloton soveltaminen. Onnistui melko hyvin.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Rekisteröidyt kiinteistöt kpl	20	21	70,0
Luovutetut tontit kpl	10	4	40,0
Vuokratat viljelysmaat ha	250	250	100,0
Henkilötyövuodet (htv2)	7	6,8	100
Tilat m ²	121	121	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Tontinmyyntitavoitteesta (125 t€) toteutui vain noin 31 t €. Yksi isompi kiinteistökauppa siirtyi vuodelle 2023.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
1.3 Edesautetaan riittävää tonttitarjontaa asumisen ja yritystoiminnan tarpeisiin.	Valtuusto vahvistaa kullekin talousarviovuodelle määrärahan käytettäväksi maanhankintaan. Määrärahaa on käytetty ns. raakamaan hankintaan tulevaa kaavoitusta varten sekä ns. pakollisiin lunastustoimituksiin.	Määrärahan riittävyys	Vaikka määrärahaa jäi käyttämättä noin 30 % eli noin 60 t€, voidaan sitä katsoa käytetyn tarkoituksenmukaisesti ja riittävästi.
3.3 Edesautetaan virkistysalueiden hankkimista kuntalaisten tarpeisiin.	Valtuusto vahvistaa kullekin talousarviovuodelle määrärahan käytettäväksi maanhankintaan. Määrärahaa on käytetty ns. raakamaan hankintaan tulevaa kaavoitusta varten sekä ns. pakollisiin lunastustoimituksiin. Määrärahaa voidaan tarpeen vaatiessa käyttää myös virkistysalueiden/vastaavien osien vapaaehtoiseen hankintaan, lähinnä kuitenkin tapauksissa, joissa kysymyksessä on liittyminen olemassa oleviin virkistysalueisiin.	Määrärahan riittävyys	Vaikka määrärahaa jäi käyttämättä noin 30 % eli noin 60 t€, voidaan sitä katsoa käytetyn tarkoituksenmukaisesti ja riittävästi.
3.3 Loimijokeen rajoituvien osakaskuntien toiminnan aktivointi	Aloitetaan selvitystyö Loimijokeen rajoittuvien osakaskuntien (7 kpl) yhdistämiseksi palvelualueen viranhaltijan toimesta.	Onnistuuko osakaskuntien muiden toimijoiden aktivoiminen	Vuonna 2022 otettiin yhteyttä Maanmittauslaitokseen ja aloitettiin projektisivujen suunnittelu. Selvitystyön aloitus siirtyy vuodelle 2023
4.1 Edesautetaan riittävää tonttitarjontaa yritystoiminnan tarpeisiin.	Valtuusto vahvistaa kullekin talousarviovuodelle määrärahan käytettäväksi maanhankintaan. Määrärahaa on käytetty ns. raakamaan hankintaan tulevaa kaavoitusta varten sekä ns. pakollisiin lunastustoimituksiin.	Määrärahan riittävyys	Vaikka määrärahaa jäi käyttämättä noin 30 % eli noin 60 t€, voidaan sitä katsoa käytetyn tarkoituksenmukaisesti ja riittävästi.
5.2 Kaupungille tulevien yksityisteiden tieyksikkömaksujen oikeudenmukaisuus ja yhteismitallisuus	Palvelualueen viranhaltija osallistuu vähintään yhteen ja enintään viiteen tiekunnan vuosikokoukseen.	Äänileikkuri rajaa kaupungin vaikutusmahdollisuuksia tiekuntien päätöksenteossa	Vuoden 2022 aikana ei ehditty osallistua tiekuntien kokouksiin.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
7.7 Keskinäisen yhteistyön lisääminen ja syventäminen Maankäytön suunnittelu - palvelualueen kanssa.	Jatketaan v. 2020 alkunutta projektia. Tarkoituksena on tunnistaa sellaisia tehtäväkokonaisuuksia, joissa voidaan puolin ja toisin tarjota resursseja. Kysymyksessä on luonteeltaan jatkuva projekti.	Resurssien riittävyys	Vuonna 2022 saatiin aloitettua kaksi yhteistyöprojektia: RYTJ ("Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä") eli RYHTI-hanke sekä KaavDigi –hanke (vanhojen kaavojen digitointi). Jatkuvat vuonna 2023 ja siitäkin eteenpäin.

TOIMIALA 50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI**PALVELU** 520 INFRAPALVELUT**TILIVELVOLLINEN** Kunnallistekniikan päällikkö

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
520 Infrapalvelut					
- menot	3 138 319	0	3 138 319	3 498 244	-359 925
- tulot	174 900	0	174 900	246 228	71 328
- netto	-2 963 419	0	-2 963 419	-3 252 016	-288 596

Riskianalyysi, toteutuminen:

Vuoden 2021–2022 talvi oli jonkin verran kuormittava henkilöstölle, kalustolle ja taloudelle, koska lunta satoi viime vuosia enemmän.
Kaivuumaiden käsittely ja sijoittaminen on onnistunut 2022 hyvin, koska infrapalvelut on yhteistyössä ympäristöpalveluiden kanssa saanut järjestettyä puhtaiden maiden sijoituspaikkoja tarvittaessa lisää.
Katu- ja muiden yleisten alueiden kunnossapitokorjausvelan määrää ei ole toistaiseksi kokonaisuudessaan kartoitettu.
Polttoaine ja materiaali hintojen kova nousu vuonna 2022.
Henkilöstökulujen nousu vuonna 2022

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Kaivu,- sijoitusluvista ja tilapäisistä liikennejärjestelyistä on pystytty antamaan vuonna 2022 ajantasaista ohjeistusta.
Investointi- ja hankintaohjelma on pystytty pitämään pääosin ajantasalla vuonna 2022.
Hankinnat on pystytty kilpailuttamaan vuonna 2022 riittävän ajoissa.
Korjaamohenkilöstön vakanssijärjestelyt ovat vielä kesken.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Lohkotut katualueet m2	1 700 068	1 700 068	100,0
Puistot A-luokka ha (hiilinielu)	107	107	100,0
Puistot B-luokka ha (hiilinielu)	44	44	100,0
Puistot C-luokka ha (hiilinielu)	234	234	100,0
Puistot E-luokka ha (hiilinielu)	1	1	100,0
Metsät ha (hiilinielu)	788	788	100,0
josta talousmetsää	86	86	100,0
Kunnossapito lohkotut katualueet m ² /hlö	170 007	170 007	100,0
*Katuvalaistuksen energia MWh	2 200	1 100	50,0
Henkilötyövuodet (htv2)	32	31,6	98,8
Tilat m ²	2 321	2 321	100,0

**Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta
(myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)**

--

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
1.2 Liikenneturvallisuuden parantaminen ja kävelyn sekä pyöräilyn edistäminen.	Infrapalvelut tulee olemaan mukana Turvallisen ja viisaan liikkumisen edistäminen Forssan seudulla – ohjelmassa. 2 kokousta.	Kokoontumisten aikataulujen yhteensovittaminen	Turvallisen ja viisaan liikkumisen edistämisen ryhmä kokoontui kaksi kertaa vuonna 2022.
3.1 Metsien suunniteltu hoitaminen ja uusiuttaminen, jatkuvan hiilinielun kasvattaminen.	Metsien hoitaminen tehtyjen suunnitelmien mukaisesti	Metsänhoidon estyminen	Metsien hoitaminen on edennyt suunnitelman mukaan.
5.4 Infrapalvelun yhteistyöryhmän toiminta. Palavereiden tarkoitus on parantaa infrapalveluiden yhteistyötä ja kehittää sen toimintaa	Infrapalveluiden yhteistyöryhmän kokoontuminen vähintään kaksi kertaa vuodessa	Ryhmän kokoontumisien estyminen	Yhteistyöryhmä ei kokoontunut vuoden 2022 aikana estymistä ja henkilöstömuutoksista johtuen.
5.7 Puistoleikkialueiden hyvä kunto.	Vähintään yksi leikkipuisto kunnostetaan vuosittain yhdyskuntalautakunnan hyväksymän suunnitelman mukaisesti.	Tarpeet ja pyynnöt ylittävät varatun resurssin. Priorisointihaaste.	Ronttipuiston kunnostus toteutettiin vuoden 2022 aikana. Matkun leikkipaikka toteutettiin vuoden 2022 aikana.
7.1 Infrapalveluiden ajantasainen talouden hallinta.	Infrapalveluiden kuukausittainen talouden seuranta ja mahdollisiin muutoksiin nopea reagointi.	Suunnitellun talouden merkittävät muutokset	Infrapalveluiden taloutta on seurattu ja raportoitu kuukausittain. Polttoaineen sekä muiden materiaalien hinnan nousu rasittivat infrapalveluiden taloutta.
8.3 Infrapalveluiden esimiesten osaamisen ylläpito ja kehittäminen	Jokaiselle esimiehelle vähintään yksi erityisala-kohtainen koulutus	Koulutuksiin pääsyn estyminen.	Eriyisalakohtaisia koulutuksia on järjestetty esimiehille.
8.3 Infrapalveluiden työhenkilöstön osaamisen ylläpito ja kehittäminen.	Alakohtaiset koulutukset katupalvelulle ja viherpalvelulle	Koulutustapahtumien järjestäminen ja aikataulujen yhteensovittaminen.	Alakohtaisia koulutuksia on järjestetty työntekijöille.

TOIMIALA 50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

PALVELU 540 PELASTUSPALVELUT

TILIVELVOLLINEN Tekninen johtaja

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
540 Pelastuspalvelut					
- menot	1 621 050	0	1 621 050	1 659 587	-38 537
- tulot	0	0	0	0	0
- netto	-1 621 050	0	-1 621 050	-1 659 587	-38 537

Riskianalyysi, toteutuminen:

Pelastustoimen kokonaiskustannukset ylittivät talousavion. Kustannukset Forssan kaupungille tästä on noin 36.000 €.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja sopeuttamiseksi, toteutuminen:

--

Tunnusluvut

	TA 2022	Tot. 31.12.	Tot-%
Henkilötyövuodet			
Tilat m ²			

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

--

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
7.2 Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen toteutuminen	Pelastuslaitoksen raportoinnin seuranta ja poikkeamiin reagointi.	Forssan kaupungilla ei ole suoraa vaikutusmahdollisuutta Hämeenlinnan kaupungin alaisuudessa toimivaan pelastuslaitokseen.	Ei poikkeamia pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen toteutumisessa.

TOIMIALA 50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

PALVELU 570 TILAPALVELU

TILIVELVOLLINEN Kiinteistöpäällikkö

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
570 Tilapalvelu					
- menot	5 895 586	0	5 895 586	5 616 906	278 680
- tulot	9 553 140	0	9 553 140	9 343 324	-209 816
- netto	3 657 554	0	3 657 554	3 726 418	68 864

Riskianalyysi, toteutuminen:

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Kiinteistöjen energiatehokkuuden parantaminen kompensoi ylläpitokustannusten nousua. Forssan kaupunki liittyi Kuntien Energiatehokkuussopimukseen 2.5.2017 ja nykyinen sopimuskausi päättyy 31.12.2025. Sopimuskauden säästöavoitteeksi asetettiin 2 551 MWh. Tavoite on saavutettu jo vuoden 2022 loppuun mennessä, jolloin tehtyjen energiatehokkuustoimenpiteiden kumulatiivinen kertymä oli 3 606,5 MWh.

Henkilöstömäärä sopeutettu palveluverkon edellyttämään määrään.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Palvelutuotannon käytössä h-m ²	94 647	75 144	79,4
Kiinteistön hoitoala h-m ²	113 796	114 882	101,0
Henkilötyövuodet	15,7	14,9	94,9
Kaupungin omistamat tilat m ²	111 293	115 256	103,6

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Tulot ja menot muodostuvat arvioitua hieman pienemmiksi. Toimintakate toteutui kuitenkin arviota hieman parempana. Toiminnalliset tavoitteet toteutuneet suunnitellusti.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
2.6 Energiatehokkuuden merkittävä parantaminen.	Energiatehokkuushankkeita vähintään 4 kappaletta	Energiatehokkuushankkeiden rahoituksen varmistaminen	Toimenpiteet toteutuneet. Yhdelle hankkeelle saatu energia-avustusta.
5.4 Kiinteistöjen sisäilmaongelmien minimoiminen	Sisäilmatyöryhmän kokoontuminen kaksi kertaa vuodessa.	Yllättävät sisäilman laatuun liittyvät seikat.	Toimenpiteet toteutuneet. Yllättäviä riskejä ei ollut.
7.1 Talousarvioon liittyvien riskien hallinta	Sähköenergian kulutuksen ja kiinteistönpidon jatkuva seuranta.	Riskien ennakoimattomuus. Reagointimahdollisuudet.	Sähköenergian kustannukset alittuneet, puhtaan veden osalta ylittyneet. Kokonaiskustannukset toteutuneet talousarvion mukaisesti.
7.5 Kiinteistöjen kulutustietojen luennan ja seurannan kehittäminen.	Kaukolämmön ja vedenkulutuksen luennan ja seurannan käyttöönotto	Kehittämishankkeiden ennakoimattomat vaikeudet.	Etäluennat otettu onnistuneesti käyttöön.
7.7 Kiinteistöjen viheralueiden hoito osana työllisyyspalveluja.	Viheralueiden hoito yhteistyössä Aktiivin kanssa	Palvelutason turvaaminen siirryttäessä uuteen tuotamismalliin	Kiinteistöjen viheralueiden hoito toteutettu Aktiivin kanssa.

TOIMIALA 50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI
PALVELU 580 YHTEISTOIMINTA-ALUEEN JÄTEHUOLTO
TILIVELVOLLINEN Jätehuoltopäällikkö

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
580 Yht.toiminta-alueen jätehuolto					
- menot	283 237	0	283 237	261 418	21 819
- tulot	283 237	0	283 237	261 418	-21 819
- netto, määräraha	0	0	0	0	0

Riskianalyysi, toteutuminen:

Koronavirustilanne vaikutti yhteistyötapaamisten järjestämiseen ympäristönsuojeluviranomaisten ja jätteenkuljettajien kanssa siten, että tapaamisia ei keväällä saatu järjestettyä. Tapaamiset järjestettiin mar-ras-joulukuussa 2022. Kompostointitietojen kerääminen ja jätelautakunnan koulutuksen järjestäminen sujuivat suunnitellun mukaisesti.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Talouden toteutuma eteni suunnitellun mukaisesti.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot. 31.12.	Tot-%
Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika (kk)	1	1	100,0
Henkilötyövuodet (htv2)	3	3,1	103,3
Tilat m ²	47	47	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Ei poikkeamia.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
4.3 Yhteistyön tekeminen ja säännölliset tapaamiset alueen kuljetusyrittäjien ja jätealan toimijoiden kanssa	Vähintään yksi yrittäjäta- paaminen vuodessa	Ei tunnistettuja riskejä. Tapaaminen järjestetään alkuvuodesta/kevällä ja tarvittaessa toinen ta- paaminen loppuvuodesta	Tapaaminen järjestet- tiin joulukuussa 2022.
5.5 Toimiva yhteistyö ympäristönsuojelu- viranomaisten kanssa	Tiivis yhteydenpito ympä- ristönsuojeluviranomais- ten kanssa ja vähintään yksi tapaaminen vuodes- sa	Ei tunnistettuja riskejä. Tapaaminen järjestetään alkuvuodesta/kevällä ja tarvittaessa toinen ta- paaminen loppuvuodesta	Tapaaminen järjestet- tiin marraskuussa 2022.
7.8 Viranomaisviestinnän kehittäminen	Kiinteistöjen kompostointi- tietojen kerääminen Fors- san ja Sastamalan alueilta	Ei tunnistettuja riskejä. Kompostointitietojen ke- räämistä rekisteriin tullaan tekemään koko vuoden ajan	4.4.2022 jätelautakun- nassa aloittanut siviili- palvelusmies tallensi Loimi-Hämeen Jäte- huolto Oy:n toimittamat kompostointitiedot jätteenkuljetusrekisteriin suunnitelman mukaisesti.
8.2 Lautakuntakoulutus	Koulutukseen osallistuvien prosenttimäärä, tavoite 100 %	Ei tunnistettuja riskejä. Koulutuksia tullaan järjestämään, kun uuden toimikauden jätelautakunta on koossa	Jätelautakunnalle järjestettiin oma koulutus 2.3.2022 Teamsin välityksellä FCG:n järjestämän koulutuksen peruunnuttua.

TOIMIALA

50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI

PALVELU

600 RAKENNUSVALVONTA JA YMPÄRISTÖPALVELUT

TILIVELVOLLINEN

Ympäristöpäällikkö

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
600 Rakennusvalvonta ja ympäristöpalvelut					
- menot	734 429	0	734 429	711 129	23 300
- tulot	524 900	0	524 900	504 682	-20 218
- netto	-209 529	0	-209 529	-206 447	3 082

Riskianalyysi, toteutuminen:

Palvelualueen toiminnot ovat miltei kokonaan ulkoisista tekijöistä riippuvia. Lupien ja vastaavien määrät riippuvat täysin kunnissa vallitsevasta toimeliaisuudesta. Valvonta osin seuraa lupatilannetta, mutta erityisesti ympäristönsuojelussa oma aktiivisuus ja resurssit vaikuttavat valvonnan ja seurannan määrään ja laatuun.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Maksutuottojen kertymiseen ei juurikaan omalla toiminnalla voi vaikuttaa. Lyhyellä aikavälillä ei ole keinoja tuottavuuden parantamiseksi tulojen kasvattamiseksi tai menojen vähentämiseksi. Kunnissa säilytettävä tietty palvelun taso valvonnan ja vastaavan toiminnan takaamiseksi.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Käsitellyt hankkeet:			
rakennusluvut (kpl)	250	188	48,0
toimenpideluvat (kpl)	190	182	49,0
toimenpideilmoitukset (kpl)	90	80	61,1
muut rakentamisen luvat	60	67	53,3
Käsitellyt ympäristöluvut, ilmoitukset, rekisteröinnit (kpl)	10	10	70,0
Käsitellyt maa-ainesluvut (kpl)	4	1	25,0
YSL:n mukaisten lupavelvollisten yritysten tarkastukset (kpl)	25	45	64,0
Vesihuoltolain mukaiset vapauttamispäätökset (kpl)	10	1	0
Ympäristönsuojelulain jäteve- sipäätökset (kpl)	15	0	0
Henkilötyövuodet (htv2)	10	9,5	95,0
Tilat m ²	179	179	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Ympäristönsuojelussa painotettiin ympäristönsuojelulain mukaisten laitosten tarkastuksiin ja vesihuoltolain mukaisten asioiden tarkastukset jäivät vähemmälle. Verrattuna viimevuoden vastaavaan ajanjaksoon on myönnettyjen rakennuslupien kerrosalamäärä ja tilavuusmäärä selvästi kasvanut, mikä näkyy maksutuottojen kasvuna verrattuna aiempaan.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
3.1 Hiilinielujen- ja -varastojen kartuttaminen ja säilyttäminen neuvonnallisoin keinoin	Käydään keskusteluja ja neuvotteluja ja annetaan lausuntoja muiden kaupungin toimijoiden kanssa hiilivarastojen ja -nielujen lisäämiseksi ja säilyttämiseksi. Neuvotteluja 5 kpl	Resurssien puutteen vuoksi kaikkia tilaisuuksia ei pystytä järjestämään. Varsinaiseen hiilinielujen kartuttamiseen vaaditaan konkreettisia päätöksiä ja tekoja, joihin ei palvelualue yksin pysty vaikuttamaan.	Kaavoituksen kanssa tehty aktiivista viranhaltijayhteistyötä kaikkien kaavoitustöiden osalta ja mahdollisuuksien mukaan edistetty hiilinielujen- ja varastojen kartuttamista. Neuvotteluja on ollut yli 5.
3.2 Jätevesien hallittu hoito pohjavesi- ja ranta-alueilla.	Asumisjätevesien kartoitukseen, kuntoon ja korjaustoimenpiteisiin liittyvien valvontakirjeiden määrä 80 kpl.	Valvottavien kohteita ei tunnisteta tai niihin ei saada yhteyttä.	Valvontakirjeitä on lähetetty 15 kpl.
3.5 Saaren kansanpuiston kehittäminen	Hoito- ja käyttösuunnitelman uusiminen	Hoito- ja käyttösuunnitelman käsittely vie enemmän aikaa kuin on arvioitu Tammelan ja Forssan päättävissä elimissä.	Ensimmäinen versio on valmiina. Kehittämiseen liittyvä hanke loppui kesäkuun lopussa.
4.3 Seudun ja Kanta-Hämeen ulkopuolelle ulottuviin asiantuntijaverkostoihin kuuluminen	Osallistutaan valtakunnalliseen Talotekniikan tarkastajien toimintaan yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa.	Yhteistyöryhmää ei saada kokoon	Kolme kokoontumista on toteutunut.
4.4 Yritystoiminnan laadunvalvonnan tuki	Osallistua ja suorittaa yrityksessä ja yrityksen rakennuskohteessa laadunvalvontaa.	Yritys luopuu laadunvalvonnan tuesta.	Yhteydenottoja on toteutunut. Neuvontaa ja opastuksia on annettu puhelimitse ja sähköpostitse. Yrityksessä on toteutunut yksi valvontakäynti sekä naapuriseutukunnan tutustuminen yrityksen ja laadunvalvonnan toimintaan.
5.5 Rakennustarkastajat ylläpitävät ja kehittävät osaamistaan	Rakennustarkastajat osallistuvat uuden kaavoitus ja rakentamisen lain (KRL) koulutukseen.	Kattavia ennakoivia koulutuksia ei järjestetä ennen lain voimaan tuloa.	Uusi KRL on ollut lausunnoilla marras-joulukuussa 2021. Lain työstäminen ministeriössä on edelleen kesken. Lain voimaantulo aikatauluksi on esitetty 1.1.2024 joten siihen kouluttautuminen ei ole ajankohtaista 2022.
5.5 Hyvän rakentamistavan edistäminen	Alkuvaiheesta lähtien ajantasaista, laaja-alaista neuvontaa ja opastusta. Rakentaminen sovitaan olemassa olevaan ympäristöön ja alueen luonteeseen soveltuvalta tavalla.	Annettua neuvontaa ja opastusta ei huomioida hankkeen vaiheissa	Annettu neuvonta on otettu huomioon. Neuvontaa ja opastusta annettu toimialaa laajemmalla. Rakennuksen sovittamista maastoon on toteutettu korkotasosuunnitelmin sekä tapauskohtaisesti tarkasteltu kiinteistöllä.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
7.3 Rakennusvalvonnan sähköisen lupaprosessin jalkauttaminen	Rakennusvalvonnan www-sivut päivitetään sähköisen asioinnin johdosta. Toteutetaan seudullinen sähköisen järjestelmän opastus ja koulutustilaisuus	Opastus ja koulutustilaisuuden järjestäminen ei onnistu.	Kolmen kunnan yhteishankkeena sähköisen järjestelmän käytön edistämiseen on saatu valtion avustusta. Rakennusvalvontahenkilöstö on ryhtynyt käyttämään sähköistä asiointipalvelua.
7.4 Seudullisesti rakennusvalvontataksoiden ajantasaisuuden ajantasaistaminen	Toteutetaan seutukuntien rakennusvalvonnan taksan päivitys ja yhtenäistämistyö.	Forssan seudun kunnat eivät lähde päivitystyöhön mukaan	Forssan kaupungin taksat on uusittu. Muut seudun kuntien taksavalmistelut eivät ole valmistuneet.
7.5 Yhteistoiminta-alueen lautakuntien ja jaosten yhteistyön kehittäminen ja palveluksen saaminen yksikön toiminnasta	Lautakuntatapaamisia järjestetään kaksi kappaletta.	Tapaamisiin ei löydy halukkuutta tai sopivaa ajankohtaa	Yksi lautakuntatapaaminen on toteutettu.
8.1 Yhden opiskelijan harjoittelujakson tai vastaavan työtehtävien ohjaaminen palvelualueella.	Toteutunut harjoittelujakso	Opiskelijaa ei saada palvelualueelle.	Huhtikuun alusta 50 % työpanoksella siviilipalvelusta suorittava biotalousinsinööriksi opiskeleva henkilö ollut töissä vuoden loppuun.

TOIMIALA	50 TEKNINEN JA YMPÄRISTÖTOIMI
PALVELU	610 MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUPALVELUT
TILIVELVOLLINEN	Kaupunginarkkitehti

KÄYTTÖTALOUSOSA Ulk. + sis., ei sis. liikelaitoksia	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset 2022	Muutettu TA 2022	TP 2022	Poikkeama
610 Maankäytön suunnittelupalvelut					
- menot	290 706	0	290 706	297 003	-6 297
- tulot	10 000	0	10 000	590	-9 410
- netto	-280 706	0	-280 706	-296 413	-15 707

Riskianalyysi, toteutuminen:

Kojon osayleiskaava on niin monivaiheinen erilaisine käsittelyineen, että kaavan eteneminen on hidasta. Haudankorva III E ehdotus on tehty useaan kertaan uudelleen, kun maankäyttösopimuksia ei ole saatu tehtyä ja kaavaa on rajattu uudelleen ja uudelleen. Uusikylä III B eteneminen jäi odottamaan Hallinto-oikeuden käsittelyä. Muiden kaavojen kuten Korkeavaha II C ja Hevossilta edetessä on huomattu, että kaavoihin liittyvät selvitysvaatimukset ovat kasvaneet merkittävästi. Yhä enemmän aikaa menee selvitysten tekoon. Ja jos kaavaa rajataan ehdotusvaiheessa, selvitykset rajataan myös uuden kaavarajauksen mukaan.

Keinot ja toimenpiteet tuottavuuden parantamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi, toteutum.:

Kehitetään yhteistyötä muiden kuntien kanssa. Valmisteltu yhteistyössä muiden kuntien kanssa valtiollisiin sähköisiin tiedostoihin siirtymistä.

Tunnusluvut

	Ta 2022	Tot 31.12.	Tot-%
Valmistelussa olevat kaavat ja suunnitelmat kpl	7	11	157,1
Valmistuneet kaavat (kpl) ja suunnitelmat	4	4	100,0
Asiantuntijatehtävät	75	112	93,3
Inventoinnit ja selvitykset	10	16	70,0
Henkilötyövuodet (htv2)	3	3,3	110,0
Tilat m ²	79	79	100,0

Poikkeamien perusteet toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden osalta (myös määrärahojen ja tuloarvioiden osalta)

Kaavoista ei ole saatu tehtyä maankäyttösopimuksia, jonka takia osa yksityisistä kaavoitettavista alueista on tippunut kaavan ehdotusvaiheessa pois vahvistettavasta kaavasta, jonka takia emme voi laskuttaa kaikkia yksityisille tehtyjen kaavojen kaavoituskustannuksia. Näin tuloista osa jää saavuttamatta.

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
1.2 Ulkoilu ja kevyen liikenteen reittien jatkuvuus kaavoissa.	Valmistuneita liikkumiseen liittyviä suunnitelmia 2 kpl. Suunnitellaan infra-palvelujen kanssa viihtyisiä liikenneympäristöjä.	Tunnistetaanko kaikki tarpeet	Tarpeiden tunnistamisessa on lähdetty joko lautakunnan tai kuntalaisten esittämien yhteiseksi todeutujen tarpeiden pohjalta. Kaavatasolla Korkeavaha II C alueen kevyeen liikenteen polku yhteydet ja Haudankorva II C kaavan ulkoiluyhteydet lisäävät eniten mahdollisia ulkoilureittejä.
1.3 Yhdyskuntarakenteessa huomioidaan kaupunkirakenteen lisäksi ekologistia vyöhykkeitä, luonnon monimuotoisuuden lisäämisen tapoja ja hulevesikokonaisuuksia.	Teetetään riittävät selvitykset kokonaisuuksien ja tarkempien ratkaisujen pohjalta.	Toteutus eli tavoitellaanko ko. asioita kaikilla tahoilla	Selvityksiä ratkaisujen pohjalta tehdään maankäytön suunnittelussa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Toteutus jää suurelta osin infra- ja puistotoimen vastuulle. Ensimmäinen tältä pohjalta tehty toteutus on tehty retki hankkeessa. Yhteistyö vaatii jatkokokeittelyä. Kansallisen kaupunkipuiston laaja selvitys hoito- ja käyttösuunnitelmaa varten on työn alla. Forssan kaupungin ekologisen kestävyysperiaatteet on hyväksytty. Kaavoihin on tutkittu avoimen lähdemateriaalin hyödyntämistä hulevesiselvitysten pohjaksi.
3.1 Kaavoituksessa ja rakentamistapaohjeissa huomioidaan olemassa olevien rakennusten ja viheralueiden säilyminen hiilinieluinä.	Käydään keskusteluja ja neuvotteluja muiden kaupungin toimijoiden kanssa toteuttamisen tavoista ja jatkosuunnittelusta. Neuvotteluja 5kpl.	Muiden toimijoiden osallistuminen neuvotteluihin	Toteutuu prosessinomaisesti. Tehdyt selvitykset on käyty läpi infratoimen, puistotoimen ja ympäristötoimen kanssa läpi. Osalliset on saatu neuvotteluihin.
3.3 Kaavoituksessa osoitetaan viheralueilla sellaisia alueita, joilla on/voi syntyä monipuolisia luontokohteita sekä viherympäristöjä. Välitetään tietoa näistä.	Internettiin ja sosiaaliseen mediaan tehdään vähintään yksi nosto monipuolisista luontokohteista ja viherympäristöistä. Suunnitelma viheralueiden arvoalueista ja ekologisista käytävistä.	Resurssien riittävyys (oma henkilöresurssi ja/tai määräraha)	Resurssien riittävyys on varmistettu yhteistyöllä ja töiden jakamisella kaupungin sisällä. RETKI hankkeen tulosten tiedottami-

Tavoite	Toimenpiteet	Riskit	Tilanne 31.12.
			nen tehty. Saaren kansanpuis- toon tulevat infotaulut on tehty yhteistyössä Tammelan kunnan kanssa.
3.4 Hulevesien järjes- tämisen varmistami- nen	Hulevesien järjestämisen tapa ja tarvittavat alueva- raukset osoitetaan kaa- voissa.	Resurssien riittävyys sel- vitysten tekemistä varten	Kaavoissa on osoi- tettu aluevaraukset hulevesien järjessä- mistä varten. Hule- vesiselvitys teetettiin Pilvenmäki III D alu- eella konsultilla. Osallistutaan huleve- siohjelman tekemi- seen.
5.5 Kaavoissa huomi- oidaan hyvän asumi- sen periaatteet.	Internetiin ja sosiaaliseen mediaan tehdään vähin- tään yksi nosto kaavoissa käytetyistä hyvän asumi- sen periaatteista.	Tiedottamisen onnistumi- nen	Tulee julkaistavaksi vasta vuoden 2023 puolella.
7.6 Tarve päivittää kaavoituksen prosessikaavio.	Päivitetään prosessikaavio	Ei sisällä tunnistettuja riskejä	Tehty alustavasti. Muutokset osoitettu myös käsittelyyn tulossa olevassa kaavoituskatsaus- tekstissä

2.15.2 Investointien toteutuminen

Hankeryhmä/hanke	Toimielin	Kokonaiskustannusarvio	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio 2022	Talousarvio-muutokset	Talousarvio 2022	Tilinpäätös 2 022	Poikkeama	Perustelut poikkeamalle (menomäärärahojen ylitys/ tuloarvion alitus)
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET									
AINEETTOMAT OIKEUDET									
Atk-ohjelmat ja muut pitkävaik. menot (s)	kh								
Menot				90 000,00	25 000,00	115 000,00	106 902,88	8 097,12	Valtuustosalin tekniikan uudistaminen, määräraha varattu keskushallinto koneet ja kalusto kohtaan
Tulot			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Netto			-90 000,00	-25 000,00	-115 000,00	-106 902,88	8 097,12		
AINEETTOMAT OIKEUDET YHTEENSÄ									
Menot				90 000,00	25 000,00	115 000,00	106 902,88	8 097,12	
Tulot				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Netto				-90 000,00	-25 000,00	-115 000,00	-106 902,88	-8 097,12	
AINEELLISET HYÖDYKKEET									
MAA- JA VESIALUEET (s)									
Menot	kh			110 000,00	93 000,00	203 000,00	141 340,00	61 660,00	Heikanrinteen osastokeittiöiden saneerausta ei toteutettu hyvinvointialueen pyynnöstä.
Tulot				110 000,00	0,00	110 000,00	49 479,15	-60 520,85	
Netto				0,00	-93 000,00	-93 000,00	-91 860,85	1 139,15	
Lisäksi tuloslaskelmaan kirjattu tonttien luovutusvoittoa 31 295,34 euroa ja luovutustappioita 1 724,29 euroa									
MAA- JA VESIALUEET YHTEENSÄ									
Menot				110 000,00	93 000,00	203 000,00	141 340,00	61 660,00	
Tulot				110 000,00	0,00	110 000,00	49 479,15	-60 520,85	
Netto				0,00	-93 000,00	-93 000,00	-91 860,85	1 139,15	
RAKENNUKSET									
Erittelemättömät pienet peruskorjauskohteet ja kunnostukset (s)									
Menot	yla			800 000,00	0,00	800 000,00	617 237,14	182 762,86	Kojjärven koulun maalampöjärjestelmän korjausta ei tehty tehdyn tarkemman selvityksen vuoksi
Tulot				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Netto				-800 000,00	0,00	-800 000,00	-617 237,14	182 762,86	Jäähallin vesikatteen ja savunpoistoluukkujen uusinta 223 640,93 €

Hankeryhmä/hanke	Toimielin	Kokonaiskustannusarvio	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio 2022	Talousarvio-muutokset	Talousarvio 2022	Tilinpäätös 2022	Poikkeama	Perustelut poikkeamalle (menomäärärahojen ylitys/tuloarvion alitus)
Liikuntakiinteistöjen suunnittelu ja peruskorjaus	yla								
Menot				600 000,00	0,00	600 000,00	158 143,29	441 856,71	Suunnittelutyön kustannukset jaksottuvat useammalle vuodelle.
Tulot				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Netto				-600 000,00	0,00	-600 000,00	-158 143,29	441 856,71	
Monitoimikeskus Akvarelli	yla								
Menot				8 300 000,00	0,00	8 300 000,00	9 378 018,79	-1 078 018,79	Tulot: Etelä-Suomen aluehallintovirastolta 120 700 € ja Opetus- ja kulttuuriministeriöltä 346 000 €, Innovaatorahoituskeskukselta 7 050 €
Tulot				190 000,00	0,00	190 000,00	473 750,00	283 750,00	
Netto		24 200 000		-8 110 000,00	0,00	-8 110 000,00	-8 904 268,79	-794 268,79	
RAKENNUKSET YHTEENSÄ									
Menot				9 700 000,00	0,00	9 700 000,00	10 153 399,22	-453 399,22	
Tulot				190 000,00	0,00	190 000,00	473 750,00	283 750,00	
Netto				-9 510 000,00	0,00	-9 510 000,00	-9 679 649,22	-169 649,22	
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET									
Kunnallistekniikka (s)	yla								
Menot				2 900 000,00	0,00	2 900 000,00	2 383 489,75	516 510,25	Puistolinnan kiertoliittymä jätettiin toteuttamatta Kh:n päätöksellä 25.4.2022 § 136. Similänpolku jäi toteuttamatta, koska katusuunnitelmaa ei hyväksytty YLA 25.8.2022 § 64.
Tulot				350 000,00	0,00	350 000,00	300 000,00	-50 000,00	
Netto				-2 550 000,00	0,00	-2 550 000,00	-2 083 489,75	466 510,25	
KIINTEÄT RAK. JA LAITTEET YHTEENSÄ									
Menot				2 900 000,00	0,00	2 900 000,00	2 383 489,75	516 510,25	
Tulot				350 000,00	0,00	350 000,00	300 000,00	-50 000,00	
Netto				-2 200 000,00	0,00	-2 550 000,00	-2 083 489,75	466 510,25	

Hankeryhmä/hanke	Toimielin	Kokonaiskustannusarvio	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio 2022	Talousarvio-muutokset	Talousarvio 2022	Tilinpäätös 2 022	Poikkeama	Perustelut poikkeamalle (menomäärärahojen ylitys/ tuloarvion alitus)
KONEET JA KALUSTO									
Keskushallinto (s)	kh								
Menot				70 000,00	0,00	70 000,00	0,00	70 000,00	Määrärahat oli varattu valtuustosalin tekniikan uudistamista varten. Hankinta jäi keskeneräiseksi.
Tulot				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Netto				-70 000,00	0,00	-70 000,00	0,00	70 000,00	
Sivistys- ja tulevaisuuspalveluiden toimiala (s)	sila								
Menot				100 000,00	0,00	100 000,00	101 160,80	-1 160,80	
Tulot				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Netto				-100 000,00	0,00	-100 000,00	-101 160,80	-1 160,80	
Teknisen ja ympäristötoimen toimiala (s)	yla								
Menot				200 000,00	0,00	200 000,00	183 631,60	16 368,40	Sähköpakettiauto kilpailutettiin ja tilattiin vuoden 2022 aikana, mutta toimitus siirtyy vuodelle 2023
Tulot				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Netto				-200 000,00	0,00	-200 000,00	-183 631,60	16 368,40	
KONEET JA KALUSTO YHTEENSÄ									
Menot				370 000,00	0,00	370 000,00	284 792,40	85 207,60	
Tulot				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Netto				-370 000,00	0,00	-370 000,00	-284 792,40	85 207,60	

Hankeryhmä/hanke	Toimielin	Kokonaiskustannusarvio	Ed. vuosien käyttö	Alkuperäinen talousarvio 2022	Talousarvio-muutokset	Talousarvio 2022	Tilinpäätös 2022	Poikkeama	Perustelut poikkeamalle (menomäärärahojen ylitys/tuloarvion alitus)
MUUT AINEELLISET HYÖDYKKEET									
SIIJOITUKSET									
OSAKKEET JA OSUUDET									
Tytäryhteisöosakkeet ja osuudet									
Menot	kh			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Tulot				0,00	0,00	0,00	10,00	10,00	Kh 25.4.2022 § 138, Loikun osakkeen myynti Kosken TI kunnalle
Netto				0,00	0,00	0,00	10,00	10,00	
Muut osakkeet ja osuudet (s)									
Menot	kh			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	Suomen Luotto-osuuskunta, osuuspääoman alentaminen, palautuksen osuus
Tulot				0,00	0,00	0,00	100,00	100,00	
Netto				0,00	0,00	0,00	100,00	100,00	
Lisäksi tuloslaskelmaan kirjattu luovutusvoittoa 2 190,00 ja luovutustappiota 10,00 euroa.									
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ									
Menot				13 170 000,00	118 000,00	13 288 000,00	13 069 924,25	218 075,75	
Tulot				650 000,00	0,00	650 000,00	823 339,05	173 339,05	
Netto				-12 520 000,00	-118 000,00	-12 638 000,00	-12 246 585,20	391 414,80	

Investointiosan tulojen erittely:	Rahoitusosuudet	190 000,00	0,00	190 000,00	773 750,00	583 750,00
	Myyntitulot	110 000,00	0,00	110 000,00	49 589,05	-60 410,95
	Yhteensä	300 000,00	0,00	300 000,00	823 339,05	-523 339,05

Lisäksi tuloslaskelmaan kirjatut luovutusvoitot yhteensä 33 485,34 euroa
Lisäksi tuloslaskelmaan kirjatut luovutustappiot yhteensä 1 734,29 euroa

Sitovuustason mukaiset määrärahojen ylitykset ja tuloarvioiden alitukset on merkitty tummennuksella.
Kaupunginvaltuusto hyväksyy ylitykset ja alitukset tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä.

2.15.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

KAUPUNKI (kaupunki ilman liikelaitosta, sis+ulk)	ALKUPERÄINEN TALOUSARVIO	TA MUUTOKSET	TALOUSARVIO MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUMA	POIKKEAMA
Toimintatulot	<u>20 721 825</u>	<u>0</u>	<u>20 721 825</u>	<u>21 219 988</u>	<u>498 163</u>
Myyntitulot	7 530 205		7 530 205	7 427 987	-102 218
Maksutulot	1 029 248		1 029 248	1 271 190	241 942
Tuet ja avustukset	1 961 392		1 961 392	2 493 766	532 374
Muut toimintatulot	10 200 980		10 200 980	10 027 044	-173 936
Toimintamenot	<u>129 849 925</u>	<u>0</u>	<u>129 849 925</u>	<u>132 390 864</u>	<u>-2 540 939</u>
Henkilöstömenot	<u>28 912 746</u>	<u>0</u>	<u>28 912 746</u>	<u>29 451 602</u>	<u>-538 856</u>
Palkat ja palkkiot	22 401 496		22 401 496	22 845 528	-444 032
Henkilösivukulut	<u>6 511 250</u>	<u>0</u>	<u>6 511 250</u>	<u>6 606 073</u>	<u>-94 823</u>
Eläkekulut	5 672 910		5 672 910	5 800 930	-128 020
Muut henkilösivukulut	838 340		838 340	805 144	33 196
Palvelujen ostot	85 988 734		85 988 734	88 860 691	-2 871 957
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 567 427		4 567 427	4 649 250	-81 823
Avustukset muille	1 690 800		1 690 800	1 612 010	78 790
Muut toimintamenot	8 690 218		8 690 218	7 817 311	872 907
TOIMINTAKATE	-109 128 100	0	-109 128 100	-111 170 877	-2 042 777
Verotulot	64 034 000		64 034 000	66 797 935	2 763 935
Valtionosuudet	49 866 332	0	49 866 332	50 180 029	313 697
Rahoitustulot ja -menot	<u>238 000</u>	<u>0</u>	<u>238 000</u>	<u>505 619</u>	<u>267 619</u>
Korkotulot muilta	0		0	14 183	14 183
Korkotulot liikelaitoksilta	87 000		87 000	70 430	-16 570
Muut rahoitustulot muilta	10 000		10 000	116 293	106 293
Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta	700 000		700 000	719 971	19 971
Korkomenot	557 000		557 000	409 930	147 070
Muut rahoitusmenot	2 000		2 000	5 330	-3 330
VUOSIKATE	5 010 232	0	5 010 232	6 312 706	1 302 474
Poistot ja arvonalentumiset	<u>5 236 360</u>	<u>0</u>	<u>5 236 360</u>	<u>4 601 860</u>	<u>634 500</u>
Suunnitelman mukaiset poistot	5 236 360		5 236 360	4 601 860	634 500
TILIKAUDEN TULOS	-226 128	0	-226 128	1 710 846	1 936 974
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	287 310	0	287 310	70 455	-216 855
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	61 182	0	61 182	1 781 301	1 720 119
Sitovat erät esitetty lihavoituna.					

Verotulojen erittely	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Ero muu- tettuun
Kunnan tulovero	54 865 000		54 865 000	55 085 336	220 336
Osuus yhteisöveron tuottoon	3 993 000		3 993 000	6 721 129	2 728 129
Kiinteistövero	5 176 000		5 176 000	4 991 470	-184 530
Yhteensä	64 034 000	0	64 034 000	66 797 935	2 763 935

Tuloveroprosentit	Tulovero- prosentti
Verovuosi 2010	19,50
Verovuosi 2011	19,50
Verovuosi 2012	19,50
Verovuosi 2013	20,00
Verovuosi 2014	20,00
Verovuosi 2015	20,00
Verovuosi 2016	20,00
Verovuosi 2017	20,50
Verovuosi 2018	20,50
Verovuosi 2019	20,50
Verovuosi 2020	20,50
Verovuosi 2021	20,50
Verovuosi 2022	20,50

Kiinteistöveroprosentit	Yleinen	Vakituisten asuinraken- nusten	Muiden asuinraken- nusten	Voimalai- tosten	Yleishyödylliset yhteisöt
Verovuosi 2010	0,80	0,40	0,90	2,85	0,00
Verovuosi 2011	0,80	0,40	0,90	2,85	0,00
Verovuosi 2012	0,80	0,40	0,90	2,85	0,00
Verovuosi 2013	0,80	0,40	0,90	2,85	0,00
Verovuosi 2014	1,00	0,41	1,01	2,85	0,00
Verovuosi 2015	1,00	0,41	1,01	2,85	0,00
Verovuosi 2016	1,40	0,41	1,41	3,10	0,00
Verovuosi 2017	1,40	0,41	1,41	3,10	0,00
Verovuosi 2018	1,40	0,41	1,41	3,10	0,00
Verovuosi 2019	1,40	0,41	1,41	3,10	0,00
Verovuosi 2020	1,40	0,41	1,41	3,10	0,00
Verovuosi 2021	1,40	0,41	1,41	3,10	0,00
Verovuosi 2022	1,40	0,41	1,41	3,10	0,00

Valtionosuuksien erittely	Alkuperäinen TA 2022	Talousarvio- muutokset	Muutettu TA 2022	TP 2022	Ero muu- tettuun
Käyttötalouden valtionosuudet					
peruspalvelujen valtionosuus	29 496 260	0	29 496 260	29 524 916	28 656
verotuloihin perustuva valt.os.	10 048 227	0	10 048 227	10 035 480	-12 747
opetus- ja kultt.toimen muut valt.os	870 760	0	870 760	924 358	53 598
verotulomenetysten korvaus	9 451 085	0	9 451 085	9 695 275	244 190
Yhteensä	49 866 332	0	49 866 332	50 180 029	313 697

2.15.4 Rahoitusosan toteutuminen

	ALKUPERÄINEN TALOUSARVIO	TA- MUUTOK- SET	TALOUSARVIO MUUTOSTEN JÄLKEEN	TOTEUTUMA	POIKKEAMA
(kaupunki ilman liikelaitoksia)					
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	5 010 232	0	5 010 232	6 312 706	-1 302 474
Satunnaiset erät, netto	0		0	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-125 000		-125 000	-31 751	-93 249
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-13 170 000	-118 000	-13 288 000	-13 069 924	-218 076
Rahoitusosuudet investointimenoihin	540 000		540 000	773 750	-233 750
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	235 000		235 000	81 340	153 660
Toiminta ja investoinnit, netto	-7 509 768	-118 000	-7 627 768	-5 933 879	-1 693 889
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset muille	0		0	0	0
<i>Antolainasaamisten lisäys liikelaitoksille</i>	-685 000		-685 000	-500 000	185 000
Antolainasaamisten vähennys muilta	0		0		0
<i>Antolainasaamisten vähennys liikelaitoksilta</i>	0		0	740 256	-740 256
Lainakannan muutokset, netto	6 607 681		6 607 681	3 978 089	2 629 592
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	10 000 000		10 000 000	6 000 000	4 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 392 319		-3 392 319	-3 392 319	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos			0	1 370 408	-1 370 408
Vaikutus maksuvalmiuteen	559 000	0	559 000	1 277 117	-718 117

2.15.5 Liikelaitoksen tavoitteiden toteutuminen

Forssan vesihuoltoliikelaitos

Tilivelvollinen: Vesihuoltojohtaja

Konsernitavoitteet ja toteutuminen 2022:

Korvaus liikelaitokseen sijoitetusta pääomasta 700 000 euroa
Toteutui, korvausta maksettiin 719 971 euroa.

Investoinnit enintään 2.000.000 euroa
Investointimääräraha riitti, bruttoinvestoinnit yhteensä 1 666 852 euroa.

Aktiivinen kustannusten hallinta ja talouden seuranta ja ennakointi
Johtokunta seurasi talouden toteutumista jokaisessa kokouksessaan ja merkitsi tilanteen tiedokseen.
Osavuositarkastuksissa ennakoitiin liikevaihdon pieneminen. Ennusteet toteutuivat pääosin.

Vesihuoltoliikelaitos ryhtyy sidosryhmätutkimusten tulosten ja johtopäätösten mukaisiin toimenpiteisiin.

Sidosryhmätutkimus saatettiin loppuun vuoden 2022 aikana. Johtokunta päätti jatkotoimenpiteenä, että vesihuoltoliikelaitokselle laaditaan strategia vuosille 2023 - 2033 vuoden 2023 kuluessa.

Tunnusluvut	Tp 2020	Tp 2021	Ta 2022	Tot. 31.12.	Tot. %
1. Toiminnalliset mittarit:					
- verkostoon pumpattu vesimäärä, 1000 m ³	1 688	1 730	1 600	1 747	109,2
- laskutettu vesimäärä, 1000 m ³	1 388	1 334	1 320	1 261	95,5
- hukkavesi-%	17,8 %	22,9 %	17,5 %	27,8 %	158,9%
2. Jätevedenpuhdistamon toiminta:					
- vesi, 1000 m ³	2 120	2 104	2 100	1 924	91,6
- laskutettu jätevesi, 1000 m ³ (laskennall.)	1 743	1 711	1 660	1 601	96,4
3. Talouden tunnusluvut:					
- yli-/alijäämä ennen varauksia (tuhat euroa)	329	472	278	392	141,0%
- käyttökate (tuhat euroa)	3 114	3 001	2 746	2 788	101,5%
- käyttökate-%	46,1 %	47,3 %	43,2 %	44,8 %	103,7%
- oman pääoman tuottoaste	2,7 %	3,7 %	4,4 %	3,0 %	68,1 %
- omavaraisuus-					
aste	53,6 %	56,5 %	54,2 %	56,2 %	103,7%
- suhteellinen velkaantuneisuus	157,3 %	154,6 %	168,1 %	165,8 %	98,6 %

2.15.6 Konsernitavoitteiden toteutuminen

Loimijoen Kuntapalvelut Oy

Tilivelvollinen: Toimitusjohtaja

Yhtiö tuottaa laskenta- ja palkkapalveluita sekä ateria- ja puhtauspalveluita omistaja-asiakkailleen. Osakeyhtiön omistavat Forssan kaupunki (58,4 %), Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä (36 %), Kanta-Hämeen hyvinvointialue (4 %) ja Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä (0,4 %), Someron kaupunki (0,4 %), Humppilan kunta (0,4 %) sekä Kosken TI kunta (0,4 %)

Konsernitavoite/tavoitetaso	Tavoitteen toteutuminen
Varautuminen hyvinvointialueen ja tulevaisuuden haasteisiin yhdessä omistajien kanssa.	InHouse -asema yhtiön ja OmaHämeen välillä toteutui syyskaudella 2022. Palvelusopimukset siirtyivät häiriöttömästi HVA:lle, yhteistyö aktiivista, lisämyyntiä HVA:lle toteutui pienessä määrin.
Uusien kunta-asiakkaiden saaminen	Koski TI osti yhtiön osakkeen, OmaHäme 10 kpl yhtiön osakkeita. Monetra Pirkanmaa Oy teki päätöksen osakkeen ostamisesta, toteuma siirtyi seuraavalle vuodelle. Myyntitoimet kuntiin aktiivisia.
Loimu-keskuskeittiön operatiivisen tuotantotavan mahdollisimman tehokas hyödyntäminen	Tuotantotavan tehostamiseen panostettiin ulkopuolisella järjestelmä- ja konsulttiosaamisella. Aloitettiin sähköisen ateriatilauksen pilotointi.
Palveluprosessien tehostaminen ja kehittäminen yhdessä asiakkaiden kanssa	Ateria- ja puhtauspalveluiden kilpailukyky-analyysi toteutettu keväällä 2022, minkä tuloksia otettiin käyttöön heti. Tuloksia tuotannon tehostamisesta saatu jo syyskaudella 2022.

Tunnusluvut	Tp 2020	Tp 2021	Ta 2022	Tot. 31.12.	Tot %
1. Talous					
liikevaihto (milj. euroa)	7,6	7,8	7,9	8,3	105,4
kalustoinvestoinnit (milj. euroa)	0,0	0,8	0,1	0,0	0,0
pitkäaikaiset lainat (milj. euroa)	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0
tilikauden voitto (milj. euroa)	-0,1	-0,6	-0,3	0,0	-5,6
2. Toiminta					
Ateriapalveluiden tunnusluvut					
tarjottuja lounaita, t kpl/v	573	587	648	596	92,0
toimituskohteita	44	43	43	43	100,0
Puhtauspalvelun tunnusluku (teho m ²)	235	240	240	245	102,1
palkkalaskelmia 1 000 kpl/v	48	58	57	61	107,0
ostolaskuja 1 000 kpl/v	60	62	61	63	102,6
kirjanpitositteita 1 000 kpl/v	206	219	220	202	91,7
myyntireskontratositt. 1 000 kpl/v	147	150	160	142	89,0
3. Henkilöstö (vuoden lopussa)					
kokoaikaiset (vakin.+määräaik.)	126	120	120	113	94,2
osa-aikaiset	25	29	25	29	116,0
Määrä vuoden lopussa	151	149	145	142	97,9
4. Toimitilat m ²					
toimistotilat	400	400	375	375	100,0
keittiöt	2 183	2 464	3 081	2 506	81,3
siivousala	97 750	98 250	96 058	96 058	100,0

Forssa-asunnot Oy

Tilivelvollinen: Toimitusjohtaja

Konsernitavoite/tavoitetaso	Tavoitteen toteutuminen
<p>Yhtiön keväällä 2020 hyväksymän kehittämissuunnitelman talouden tervehdyttämiseksi eteneminen suunnitelmallisesti</p> <ul style="list-style-type: none"> - purkuprojektin loppuunsaattaminen - 20 huoneiston saneeraus vuokramarkkinoille - Siurilankatu 2-4 ja Haudankorvankatu 5-7 julkisivuremontin aloitus <p>Käyttöasteen nostaminen lähemmäs 80 %</p> <p>Vuokrasaatavien vähentäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - voimassa olevien sopimusten saatavat enintään 2 % vuotuisesta vuokratulosta <p>Vuokrasopimuksien suhde (uudet/päättyneet) 1,00 tai parempi</p> <p>Saksankuja 5 B kahden kolmion muuttaminen yksiöiksi</p>	<p>Purkuprojekti saatettu loppuun 1.7.2022. 35 huoneistoa remontoitu vuokramarkkinoille. Siurilankatu 4 julkisivu- ja parvekeremontti-hanke edennyt urakkakilpailutukseen 2/2023.</p> <p>Käyttöaste oli tilikauden päättyessä 85 %</p> <p>Vuokrasaatavien vähentäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - voimassa olevien sopimusten saatavat oli 1,87 % vuotuisesta vuokratulosta <p>Vuokrasopimuksien suhde (uudet/päättyneet) oli 1,19.</p>

Tunnusluvut	Tp 2020	Tp 2021	Ta 2022	Tot. 31.12.	Tot %
käyttökate %	17,4 %	17,4 %	21,3 %	19,3 %	90,6
rahoitustulos %	11,7 %	11,7 %	18,9 %	16,7 %	88,4
omavaraisuusaste	15,0 %	7,8 %	15,1 %	8,7 %	57,6
velkaantumisaste %	84,2 %	91,3 %	84,1 %	90,4 %	107,5
lainojen hoitokate	0,3	0,4	5,8	0,7	12,1
Henkilöstö (kpl vuoden lopussa)					
kokoaikaiset	4	3	4	4	100,0
osa-aikaiset	0	0	0	0	0,0
Määrä vuoden lopussa	4	3	4	4	100,0
Lainamäärä (1 000 euroa)	10 213	10 487	9 551	9 560	100,1
ei huomioitu mahd. uusinv.					
Tilat m2					
vuokrattavat asunnot	30 236	26 322	26 322	26 322	100,0
Isoniityntie 51	1 637	1 637	1 637	1 637	100,0
Rytyntie 5 (asuntola)	2 750	0	0	0	0,0
Tilat yhteensä	34 623	27 959	27 959	27 959	100,0

Forssan Yrityskehitys Oy

Tilivelvollinen: Toimitusjohtaja

Konsernitavoite/tavoitetaso	Tavoitteen toteutuminen
Forssan Yrityskehitys Oy parantaa ja tukee aktiivisesti yritysten toimintaedellytyksiä, kannattavuutta ja kasvua sekä lisää seudullista elinvoimaa.	Fyk on toiminut aktiivisesti sijoittumisneuvonnassa, joka luonut uutta liiketoimintaa koko seudulle. Fyk toimii aktiivisesti sidosryhmissään edistäen seudullisen talousalueen elinkeinoelämän vahvistumista.
Mittarit: Palvelutapahtumien määrä ja asiakaspalautteen vähintään 3,5	789 palvelutapahtumaa asiakaspalautteen keskiarvo 4,75
Frush-tapahtuman järjestäminen, markkinointiin liittyvä viestintä ja näkyvyys	27.4.2022 Frush-tapahtuma järjestettiin hybridinä Kehräämöltä yhdessä sidosryhmien kanssa.
Vuokrattujen tilojen lukumäärä suhteessa tarjolla olevaan määrään %, tavoite	95 % tilat ovat olleet vuokrattuina
Vuokrasaatavien ja luottotappioiden minimointi: enintään 0,5 % liikevaihdosta	2022 alaskirjauksen jälkeen 26,5 %
Pitkän aikavälin investointisuunnitelma ja rahoituksen riittävyys	Investointeja ei ollut vuonna 2022. Fyk myi yhden tilan ja jatkaa vanhojen tilojen korjausvelan purkamista ja mahdollisia myyntejä seuraavina vuosina
Omaisuuksienhoitostrategia	Omaisuuksienhoitostrategian pohjatietoja on koottu ja osin kiinteistöjen korjaus aloitettu sekä myyntitoimet

Tunnusluvut	Tp 2020	Tp 2021	Ta 2022	Tot. 31.12.	Tot %
Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja:					
henkilöstö	7,0	7,5	9	9	100,0
lainojen hoitokate	0,89	0,60	0,90	0,40	44,4
asiakastyytyväisyyskysely (asteikko 1-4)	ei tehty	0,0	3,5		
Lainamäärä (1 000 euroa) uusinvestoinnit (sis. lainamäärän)	12,0 0	11,1 0	11 997,0	10 140,0	84,5
Forssan kaupungin takaukset (1 000 €) uusinvestoinnit (sis. takauksiin)	12,0 0	10,9 0	11 997,0	10 140,0	84,5

KONSERNIYHTEISÖ: Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä

Tilivelvollinen: Kuntayhtymän johtaja

Konsernitavoite/tavoitetaso	Tavoitteen toteutuminen
<p>Oppimis- ja kasvunäkökulma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tiimiorganisaation toiminnan ja prosessien tukeminen: keskimäärin 2 valmennuspäivää/hlö - Käynnistetään Tulevaisuus Akatemia, joka tuottaa henkilöstölle osaamisen kehittämisen sisältöjä tulevaisuuden tarpeet huomioiden - Henkilöstön koulutus- tai benchmarkuspäivät opetus- ja ohjaushenkilöstön osalta keskimäärin 3 pv/v ja muun henkilöstön osalta 2 pv/v - Työelämässä työskentelypäivät opetus- ja ohjaushenkilöstölle 5 pv/vuosi - KV – työelämäympäristössä päiviä konsernitasolla 50 pv - 90 %:lla opetushenkilöstöstä on pedagoginen pätevyys - Henkilöstön työtyytyväisyysmittaus 1 krt/v, vastausten keskiarvo (yleisarvosana) asteikolla 1-5 vähint. 3,8 <p>Sisäisten prosessien näkökulma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hakijapalveluiden prosessi jalkautetaan koko organisaatioon - Osallistutaan laatupalkintokilpailuun - Kestävän kehityksen sertifiointiin kuuluva itsearviointi toteutettu - Robotiikan hyödyntäminen: toteutetaan kahden prosessin automatisointi - Toiminnan johtamisen tietovaranto on henkilöstön käytettävissä - Sähköinen tiedonhallintajärjestelmä on käytössä - Vastuullisuusmittarit on käytössä - Uuden intran käyttöönotto koko organisaatiossa - Yhteistyötiimit tukevat strategisia tavoitteita ja koordinaattorit vastaavat yhteistyötiimien toiminnasta ja tavoitteiden mukaisesta toiminnasta <p>Asiakasnäkökulma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijapalautteen vastausten keskiarvo vähintään 3,8 (vastausprosentti vähintään 80 %) - Työelämäpalautte, vastausten keskiarvo vähintään 3,8 (vastausprosentti vähintään 80 %) - Huoltajapalaute vähintään 3,8 - Väyläopintoihin osallistuu vähintään 15 opiskelijaa - Taitajakisoihin osallistuu vähintään 8 opiskelijaa - Kansainvälisille jaksoille osallistuu vähintään 20 opiskelijaa - Kaikki valmistuvat opiskelijat ohjautuvat oppilaitoksen urasuunnittelu ja rekrytointipalveluihin - Eri alojen osaamista yhdistäviä koulutuksia on vähintään 10 - Jokainen osaamisen tiimi järjestää työelämä-palveluiden tiimin kanssa työelämäyhteistyötapaamisen -Konsernin kevytyrittäjyyspalvelu on opiskelijoiden käytettävissä 	<ul style="list-style-type: none"> - Toteutui. Vuoden aikana toteutettiin tiimikohtaisia valmennuksia tarpeen mukaan, tiiminvetäjille suunnattuja koulutuksia sekä koko henkilöstölle yhteinen valmennuspäivä - Toteutui. Vuoden aikana pilotoitiin Guidin-järjestelmä ja hankintapäätös tehtiin vuoden lopussa. - Toteutui, toteuma oli opetushenkilöstön osalta 3,3 pv/v ja muun henkilöstön osalta myös 3,5 pv/v. - Ei toteutunut. Opetushenkilöstön osalta päiviä oli yhteensä 206, jolloin keskiarvo oli 2,1 pv/henkilö. Osa päivistä on kuitenkin kirjaantunut myös KV-päiviksi. Muun henkilöstön osalta toteutui yhteensä 47 työelämässä työskentelypäivää. - KV- työelämäympäristöpäiviä kertyi konsernitasolla 184 päivää - Ei toteutunut. Pedagoginen pätevyys oli 87 %:lla opetushenkilöstöstä. - Työhyvinvointikyselynä toteutettiin aiemmasta poiketen GPTW-henkilöstötutkimus, jonka perusteella LHKK:lle myönnettiin Great Place to Work – sertifiointi. - Prosessityön perusteella päätettiin perustaa jatkuvan oppimisen tiimi, joka ottaa hakijapalvelut hoitaakseen jatkuvan haun osalta. - Toteutui. LHKK vastaanotti ammatillisen koulutuksen laatupalkinnon. - Toteutui. - Toteutui. Vuoden aikana automatisoitiin työaikaraportointi ja ruokapalveluiden ruokailijaennuste. - Toteutui. - On käytössä. - On käytössä. - Uusi intra otettiin käyttöön elokuussa. - Tavoitteet toteutuivat tuloskortin mukaisesti. - Toteutui. Arvo-opiskelijapalautteiden keskiarvo oli 4,3 ja vastausprosentti 43,4, joka parantunut yli 10% vuodesta 2021. - Toteutui. Työpaikkaohjaaja palautteiden keskiarvo oli 4,1 ja vastausprosentti 27%. - Toteutui, palaute oli 4,0. - Ei toteutunut. Vuoden 2022 aikana väyläopinnoissa oli yhteensä 10 opiskelijaa. - Ei toteutunut. Taitajakilpailuissa 4 kilpailijaa, joista 2 finaalisissa. Ajoneuvotekniikasta SM-kultaa. - Toteutui. Kansainvälisille jaksoille osallistui 34 opiskelijaa. - Lähes toteutui. - Toteutui. - Pääsääntöisesti toteutui. - Toteutui, palvelu pilotoitiin kesällä kosmetologipöytätyöskentelyjen kanssa.

Tunnusluvut	Tp 2020	Tp 2021	Ta 2022	Tot. 31.12.	Tot. %
Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja:					
Koulutustoiminta					
- opiskelijamäärä vos-					
peruskoulutus					
- opiskelijamäärä lisäkoulutus					
- opiskelijavuosi	1 183	1 344	1 130,0	1 331,0	117,8
Laatu ja vaikuttavuus					
- opiskelijapalaute (asteikolla 1-5)	4,1	4,3	3,8	4,3	113,2
Kuntayhtymä					
- vuosikate poistoista %	182,7	92,1	21,3	101,8	477,9
- oman pääoman tuottoaste %					
- velkaantumisasaste %	13,7	12,4	12,5	14,7	117,6
Henkilöstö (kpl vuoden lopussa)					
- kokoaikaiset	138	150	150	162	108,0
- osa-aikaiset	12	14	10	11	110,0
Määrä vuoden lopussa	150	164	160	173	108,1
Tilat kuntayhtymä m2	26 319	26 319	26 319	26 319	100,0
Tilat osakeyhtiö m2	0	0	0	0	0,0

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä

Tilivelvollinen: yhtymäjohtaja

Konsernitavoite/tavoitetaso	Tavoitteen toteutuminen
Asiakaskokemuksen parantaminen	Asiakaspäätekyselyssä asiakkaat arvioivat tyytyväisyyttään palveluun arvoasteikolla 1-5. Kyselyn keskiarvo oli 4,46, mikä oli muutama kymmenyksen matalampi kuin vuoden 2021 tulos.
Hyvinvointialueen valmisteluun osallistuminen ja toimintojen yhteensovittaminen	HVA:n valmistelussa osallistuttiin lukuisiin eri valmistelutyöryhmiin. Valmistelut ja tehtäväsiirrot vaativat merkittävästi resursseja eri yksiköiltä, hallinnolta ja johdolta.
Sairauspoissaolot pienenevät vuoteen 2021 verrattuna	Terveysperusteisten poissaolojen määrä laski vuonna 2022 edellisvuodesta 19,26 kalenteripäivään/henkilötyövuosi. Vuonna 2021 poissaoloja oli 23,10 kalenteripäivää/henkilötyövuosi.

Tunnusluvut	Tp 2020	Tp 2021	Ta 2022	Tot. 31.12.	Tot. %
Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja:					
Vuosikate poistoista %	75,3	121,1	38,7	-168,7	
Henkilöstö vuoden lopussa	1 155	1 171	1 160	1 142	98,4
- kokoaikaiset	995	1 018	1 010	953	94,4
- osa-aikaiset	160	153	150	189	126,0
Tilat m ²	60 839	64 805	64 805	64 805	100,0

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Tuloslaskelma

FORSSAN KAUPUNGIN TULOSLASKELMA (kaupunki liikelaitoksineen)	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
TOIMINTATUOTOT	<u>18 659 383,76</u>	<u>17 788 830,87</u>
Myyntituotot	11 422 404,65	11 013 560,43
Maksutuotot	1 227 091,72	1 134 879,18
Tuet ja avustukset	2 411 733,85	2 145 913,55
Muut toimintatuotot	3 598 153,54	3 494 477,71
TOIMINTAKULUT	<u>-127 041 884,39</u>	<u>-119 882 854,75</u>
Henkilöstökulut	<u>-30 726 137,03</u>	<u>-30 499 218,06</u>
Palkat ja palkkiot	-23 844 636,99	-23 433 596,66
Henkilösivukulut	<u>-6 881 500,04</u>	<u>-7 065 621,40</u>
Eläkekulut	-6 039 010,13	-6 230 332,59
Muut henkilösivukulut	-842 489,91	-835 288,81
Palvelujen ostot	-87 716 777,80	-80 957 230,84
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 397 591,59	-4 989 997,66
Avustukset	-1 529 977,97	-1 729 837,03
Muut toimintakulut	-1 671 400,00	-1 706 571,16
TOIMINTAKATE	-108 382 500,63	-102 094 023,88
VEROTULOT	66 797 935,02	64 142 980,91
VALTIONOSUUDET	50 180 029,00	46 665 618,00
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	<u>-277 603,05</u>	<u>-408 762,83</u>
Korkotuotot	14 183,37	2 110,50
Muut rahoitustuotot	123 782,50	65 900,34
Korkokulut	-410 184,49	-479 281,10
Muut rahoituskulut	-5 384,43	2 507,43
VUOSIKATE	8 317 860,34	8 305 812,20
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	<u>-6 215 360,60</u>	<u>-6 122 385,15</u>
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 215 360,60	-6 122 385,15
TILIKAUDEN TULOS	2 102 499,74	2 183 427,05
POISTOERON LISÄYS (-) TAI VÄHENNYS (+)	86 874,91	88 494,26
VARAUSTEN LISÄYS (-) TAI VÄHENNYS (+)	0,00	-1 400 000,00
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	2 189 374,65	871 921,31

3.2 Rahoituslaskelma

FORSSAN KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA   **1.-31.12.2022**   **1.1.-31.12.2021**
 (kaupunki liikelaitoksineen)

Toiminnan rahavirta	<u>8 286 109,29</u>	<u>8 249 411,88</u>
Vuosikate	8 317 860,34	8 305 812,20
Satunnaiset erät, netto	-31 751,05	0,00
Tulorahoituksen korjauserät		-56 400,32
Investointien rahavirta	<u>-13 814 480,16</u>	<u>-17 077 394,64</u>
Investointimenot	-14 669 570,26	-17 678 527,44
Rahoitusosuudet investointimenoihin	773 750,00	514 390,60
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	81 340,10	86 742,20
Toiminnan ja investointien rahavirta	-5 528 370,87	-8 827 982,76
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	<u>-500 000,00</u>	<u>122 500,00</u>
Antolainasaamisten lisäykset	-500 000,00	0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	122 500,00
Lainakannan muutokset	<u>3 978 088,59</u>	<u>8 760 172,94</u>
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 000 000,00	13 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-3 392 319,00	-3 635 907,80
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 370 407,59	-603 919,26
Muut maksuvalmiuden muutokset	<u>863 467,16</u>	<u>111 665,14</u>
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	26 022,78	24 745,85
Vaihto-omaisuuden muutos	35 491,73	29 263,33
Saamisten muutos	-743 111,53	-424 130,51
Korottomien velkojen muutos	1 545 064,18	481 786,47
Rahoituksen rahavirta	4 341 555,75	8 994 338,08
Rahavarojen muutos	-1 186 815,12	166 355,32
Rahavarat 31.12.	27 356 868,94	28 543 684,06
Rahavarat 1.1.	28 543 684,06	28 377 328,74
Rahavarojen muutos	-1 186 815,12	166 355,32

3.3 Tase

FORSSAN KAUPUNGIN TASE 31.12.

(kaupunki liikelaitoksineen)

VASTAAVAA	2022	2021
PYSYVÄT VASTAAVAT	131 859 081,79	123 728 210,18
Aineettomat hyödykkeet	<u>79 567,23</u>	<u>134 175,38</u>
Aineettomat oikeudet	79 567,23	134 175,38
Aineelliset hyödykkeet	<u>97 613 781,30</u>	<u>89 928 191,54</u>
Maa- ja vesialueet	14 263 552,74	14 171 691,79
Rakennukset	28 905 762,04	30 962 317,79
Kiinteät rakenteet ja laitteet	27 985 277,66	26 482 449,93
Koneet ja kalusto	1 950 094,53	1 374 527,68
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	24 509 094,33	16 937 204,35
Sijoitukset	<u>34 165 733,26</u>	<u>33 665 843,26</u>
Osakkeet ja osuudet	33 323 375,86	33 323 485,86
Muut lainasaamiset	771 791,69	271 791,69
Muut saamiset	70 565,71	70 565,71
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	<u>10 751,48</u>	<u>10 751,48</u>
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	10 751,48	10 751,48
VAIHTUVAT VASTAAVAT	<u>35 616 780,95</u>	<u>36 095 979,65</u>
Vaihto-omaisuus	<u>308 428,58</u>	<u>343 920,31</u>
Aineet ja tarvikkeet	308 428,58	343 920,31
Saamiset	<u>7 951 486,81</u>	<u>7 208 375,28</u>
Pitkäaikaiset saamiset	<u>8 000,00</u>	<u>62 167,05</u>
Lainasaamiset	0,00	54 167,05
Muut saamiset	8 000,00	8 000,00
Lyhytaikaiset saamiset	<u>7 943 486,81</u>	<u>7 146 208,23</u>
Myyntisaamiset	3 920 777,55	2 245 298,33
Lainasaamiset	2 682 158,47	3 544 140,91
Muut saamiset	429 106,49	279 502,05
Siirtosaamiset	911 444,30	1 077 266,94
Rahoitusarvopaperit	<u>168 354,07</u>	<u>168 354,07</u>
Osakkeet ja osuudet	168 354,07	168 354,07
Rahat ja pankkisaamiset	27 188 511,49	28 375 329,99
	<u><u>167 486 614,22</u></u>	<u><u>159 834 941,31</u></u>

VASTATTAVAA	2022	2021
OMA PÄÄOMA	<u>77 775 805,33</u>	<u>75 586 430,68</u>
Peruspääoma	65 532 097,36	65 532 097,36
Edellisten tilikausien ylijäämä	10 054 333,32	9 182 412,01
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 189 374,65	871 921,31
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	<u>12 483 145,24</u>	<u>12 570 020,15</u>
Poistoero	1 583 145,24	1 670 020,15
Vapaaehtoiset varaukset	10 900 000,00	10 900 000,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	<u>315 126,65</u>	<u>289 106,25</u>
Lahjoitusrahastojen pääomat	296 244,24	273 169,41
Muut toimeksiantojen pääomat	18 882,41	15 936,84
VIERAS PÄÄOMA	<u>76 912 537,00</u>	<u>71 389 384,23</u>
Pitkäaikainen	<u>39 264 614,73</u>	<u>36 802 918,14</u>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	39 262 660,81	36 800 964,22
Muut velat	1 953,92	1 953,92
Lyhytaikainen	<u>37 647 922,27</u>	<u>34 586 466,09</u>
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 519 007,21	3 374 395,27
Lainat julkisyhteisöiltä	21 447 089,97	20 854 207,33
Lainat muilta luotonantajilta	1 323 496,32	544 598,90
Saadut ennakot	12 856,50	11 997,75
Ostovelat	3 882 078,44	3 119 392,61
Muut velat	504 561,85	770 506,64
Siirtovelat	6 958 831,98	5 911 367,59
	<u>167 486 614,22</u>	<u>159 834 941,31</u>

3.4 Konsernilaskelmat

FORSSAN KAUPUNGIN KONSERNITULOSLASKELMA

	2022	2021
Toimintatuotot	80 565 295,78	78 577 345,28
Toimintakulut	-193 987 196,55	-182 535 859,57
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappioista)	1 982,48	2 434,03
Toimintakate	-113 419 918,29	-103 956 080,26
Verotulot	66 370 215,45	63 752 899,61
Valtionosuudet	55 692 839,33	51 983 686,17
Rahoitustuotot ja -kulut	<u>-378 982,99</u>	<u>-465 341,81</u>
Korkotuotot	70 021,70	17 576,23
Muut rahoitustuotot	285 746,43	212 827,43
Korkokulut	-721 318,98	-694 220,55
Muut rahoituskulut	-13 432,14	-1 524,92
Vuosikate	8 264 153,50	11 315 163,71
Poistot ja arvonalentumiset	<u>-9 608 280,89</u>	<u>-10 857 714,64</u>
Suunnitelman mukaiset poistot	-9 608 280,89	-10 857 714,64
Omistuksen eliminointierot	0,00	0,00
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-1 344 127,38	457 449,07
Tilinpäätössiirrot	5 478,52	-1 776,66
Tilikauden verot	-4 900,04	42 287,90
Laskennalliset verot	12 745,80	-3 204,20
Vähemmistöosuudet	112 301,09	-92 001,57
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 218 502,01	402 754,54

FORSSAN KAUPUNGIN KONSERNIRAAHOITUSLASKELMA

	2022	2021
Toiminnan rahavirta	8 178 462,31	10 580 632,85
Vuosikate	8 264 153,50	11 315 163,73
Tilikauden verot	7 845,76	42 287,90
Tulorahoituksen korjaukset	-93 536,95	-776 818,78
Investointien rahavirta	-16 142 937,92	-20 518 493,94
Investointimenot	-18 199 111,31	-21 568 655,59
Rahoitusosuudet investointimenoihin	773 750,00	514 887,93
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutus- tulot	1 282 423,39	535 273,72
Toiminnan ja investointien rahavirta	-7 964 475,61	-9 937 861,09
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	5 277,07	54 230,33
Antolainasaamisten lisäykset	-944,54	
Antolainasaamisten vähennykset	6 221,61	54 230,33
Lainakannan muutokset	1 461 659,78	9 886 308,96
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 632 237,62	17 853 294,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-5 524 790,74	-8 813 296,20
Lyhytaikaisten lainojen muutos	1 354 212,90	846 311,16
Muut maksuvalmiuden muutokset	6 401 762,69	657 970,60
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muu- tokset	393 208,99	65 647,18
Vaihto-omaisuuden muutos	-159 849,84	-202 388,76
Saamisten muutos	4 136 355,60	300 929,93
Korottomien velkojen muutos	2 032 047,94	493 782,25
Rahoituksen rahavirta	7 868 699,54	10 598 509,89
Rahavarojen muutos	-95 776,07	660 648,80
Rahavarat 31.12.	33 218 858,05	33 314 634,12
Rahavarat 1.1.	33 314 634,12	32 653 985,32
Rahavarojen muutos	-95 776,07	660 648,80

FORSSAN KAUPUNGIN KONSERNITASE 31.12.

VASTAAVAA	2022	2021
PYSYVÄT VASTAAVAT	161 396 002,18	154 861 345,13
Aineettomat hyödykkeet	<u>754 123,56</u>	<u>968 464,58</u>
Aineettomat oikeudet	740 360,25	949 758,35
Muut pitkävaikutteiset menot	13 763,31	18 706,23
Aineelliset hyödykkeet	<u>149 097 862,64</u>	<u>142 351 169,24</u>
Maa- ja vesialueet	18 835 706,68	18 853 603,38
Rakennukset	69 707 271,48	74 165 244,69
Kiinteät rakenteet ja laitteet	28 153 269,93	26 604 078,43
Koneet ja kalusto	3 582 095,13	3 148 694,88
Muut aineelliset hyödykkeet	25 506,87	25 506,87
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankin- nat	28 794 012,55	19 554 040,99
Sijoitukset	<u>11 544 015,98</u>	<u>11 541 711,31</u>
Osakkuusyhteisöosuudet	167 390,60	164 337,59
Muut osakkeet ja osuudet	11 277 196,02	11 275 033,90
Muut lainasaamiset	14 552,78	17 463,23
Muut saamiset	84 876,59	84 876,59
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	394 045,38	221 342,34
VAIHTUVAT VASTAAVAT	48 828 532,88	44 946 448,91
Vaihto-omaisuus	669 992,78	829 842,62
Aineet ja tarvikkeet		
Keskeneräiset tuotteet		
Valmiit tuotteet/Tavarat		
Muu vaihto-omaisuus		
Ennakkomaksut		
Saamiset	<u>14 766 467,47</u>	<u>10 630 111,88</u>
Pitkäaikaiset saamiset	3 716 080,53	1 682 791,44
Lyhytaikaiset saamiset	11 050 386,94	8 947 320,44
Rahoitusarvopaperit	173 214,58	171 860,29
Rahat ja pankkisaamiset	33 218 858,05	33 314 634,12
	<u>210 618 580,42</u>	<u>200 029 136,38</u>

VASTATTAVAA	2022	2021
OMA PÄÄOMA	92 590 100,53	95 079 771,59
Peruspääoma	65 532 097,36	65 532 097,36
Arvonkorotusrahasto	151 512,74	151 512,74
Muut omat rahastot	1 104 713,67	2 127 377,97
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	27 020 278,77	26 866 028,98
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 218 502,01	402 754,54
VÄHEMMISTÖOSUUDET	1 298 288,86	15 787,41
PAKOLLISET VARAUKSET	345 994,15	285 629,62
Muut pakolliset varaukset	345 994,15	285 629,62
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 497 374,16	1 288 819,30
VIERAS PÄÄOMA	114 886 822,73	103 359 128,46
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	68 817 307,79	62 391 274,15
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 607 378,26	1 021 000,93
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	16 492 083,32	15 162 094,47
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	27 970 053,35	24 784 758,91
	<u>210 618 580,43</u>	<u>200 029 136,38</u>

4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja -menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet (liitetieto 11).

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alemmaan arvoon.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintameno tai keskihinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kaupunki on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Sopimuksia on voimassa 15.1.2040 saakka.

4.2 Tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Selvitys tase-erässä Muut pitkävaikutteiset menot käsittelystä yhdistysmistappiosta

Ei liitetietoa

Valuuttamääräiset erät

Ei liitetietoa

4.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt sekä kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty uuden konserniyleisohjeen mukaisesti ja se vastaa olennaisilta osin hankintamenomenetelmää.

Kuntayhtymäosuuksien hankintameno on eliminoitu tilikauden päättyessä peruspääomaosuutta vastaan.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Tytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmilte tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Poistoissa noudatetaan kunkin konserniyhtiön poistosuunnitelmaa.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

4.4 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

		Konserni		Kaupunki
6 Toimintatuotot tehtäväalueittain	2022	2021	2022	2021
Konsernihallinto	337 255,14	247 344,72	0,00	0,00
Keskushallinto	0,00	0,00	387 382,16	350 558,44
Kasvatus- ja vapaa-aikapalvelut	7 523 906,05	6 441 708,32	6 146 344,26	5 294 759,66
Sosiaali- ja terveystuotot	57 892 744,23	57 144 572,36	2 121 253,49	2 088 529,62
Tekniset ja ympäristöpalvelut	7 918 745,42	8 409 822,16	10 004 403,85	10 054 999,07
Muut palvelut	6 892 644,94	6 333 897,72	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	80 565 295,78	78 577 345,28	18 659 383,76	17 788 846,79
7 Verotulojen erittely			2022	2021
Kunnan tulovero			55 085 336,40	53 742 537,31
Osuus yhteisöveron tuotosta			6 721 129,09	5 842 398,90
Kiinteistövero			4 991 469,53	4 558 044,70
Verotulot yhteensä			66 797 935,02	64 142 980,91
8 Valtionosuuksien erittely			2022	2021
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus			39 560 396,00	37 614 159,00
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus			10 035 480,00	9 555 396,00
Siitä: Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus				
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet			924 358,00	530 787,00
Verotulomenetysten korvaus			9 695 275,00	8 520 672,00
Valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset yhteensä			50 180 029,00	46 665 618,00
9 Palvelujen ostojen erittely			2022	2021
Asiakaspalvelujen ostot			73 373 678,04	68 569 482,90
Muiden palvelujen ostot			14 343 099,76	12 387 747,94
Palvelujen ostot yhteensä			87 716 777,80	80 957 230,84

11 Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Poistosuunnitelma hyödykeryhmittäin 1.1.2013 lukien, kv 10.12.2012, kh 17.12.2012

	Poisto- menetelmä	Perusteet(kv hyv poistoaika/%	Poistoaika/ poistoprosentti
<u>Aineettomat hyödykkeet</u>			
Kehittämismenot	Tasapoisto	2-5 vuotta	3 vuotta
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5-20 vuotta	5-20 vuotta
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	2-5 vuotta	3 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	Tasapoisto	2-5 vuotta	3 vuotta
<u>Aineelliset hyödykkeet</u>			
<u>Maa- ja vesialueet</u>			
<u>Rakennukset ja rakennelmat</u>			
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	20-50 vuotta	20 vuotta
Monikylä rakennus	Tasapoisto	20-50 vuotta	30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20-30 vuotta	20 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20-30 vuotta	20 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30-50 vuotta	30 vuotta
Talousrakennukset	Tasapoisto	10-20 vuotta	10 vuotta
<u>Kiinteät rakenteet ja laitteet</u>			
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäänn.poisto	15 % - 20 %	15 %
Sillat, laiturit, uimalat	Menojäänn.poisto	10 % - 25 %	15 %
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäänn.poisto	10 % - 20 %	15 %
Sähköjohdot, ulkovalaistuslaitteet	Menojäänn.poisto	15 % - 20 %	15 %
Liikenteen ohjauslaitteet	Tasapoisto	10-15 vuotta	10 vuotta
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Tasapoisto	10-20 vuotta	10 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Tasapoisto	10-15 vuotta	10 vuotta
<u>Koneet ja kalusto</u>			
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	4-7 vuotta	5 vuotta
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10-15 vuotta	10 vuotta
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5-10 vuotta	5 vuotta
Atk-laitteet	Tasapoisto	3-5 vuotta	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3-5 vuotta	5 vuotta
<u>Muut aineelliset hyödykkeet</u>			
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto		Käytön mukainen poisto
Lisäksi			
Forssan Vesihuoltoliikelaitoksessa			
Muut pitkävaikutteiset menot, Perkiöntie 9	Tasapoisto		10 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet	Menojäänn.poisto	7 % - 10 %	8 %
Vedenjakeluverkosto	Menojäänn.poisto	7 % - 10 %	8 %
Viemäriverkko	Menojäänn.poisto	7 % - 10 %	8 %
Vedenottamat	Tasapoisto	20 vuotta	20 vuotta
Jätevedenpuhdistamo	Tasapoisto	20 vuotta	20 vuotta

Pienhankintaraja on 10.000 euroa.

Rakennukset ja rakennelmat:

Poistoaika pääsääntöisesti alaraja eli 20 vuotta 1.1.2013 lukien.

Mikäli peruskorjaus on yli 20 % edellisen tilikauden lopun hankintamenojäännöksestä, koko rakennuksen uusi poistoaika on 20 vuotta eli peruskorjaus jatkaa rakennuksen taloudellista pitoaikaa. Poistojen laskenta tasapoistoilla aloitetaan hankinnan tai valmistumisen jälkeisestä seuraavan kuukauden alusta.

Kaupunginhallitus hyväksyy erilliset hyödykekohtaiset poistosuunnitelmat, mikäli perusteltua esim. teknistaloudellisilla perusteilla.

<i>12 Pakollisten varausten muutokset</i>	Konserni		Kaupunki	
	2022	2021	2022	2021
Kanta-Hämeen Sph:n kotikuntavaihtajien kustannusvastuu 1.1.	0,00	39 749,78		
Vähennykset tilikaudella	0,00	39 749,78		
Kotikuntavaihtajien kustannusvastuu 31.12.	0,00	0,00		
	2022	Konserni 2021		
Kanta-Hämeen Shp:n potilasvahinkovastuu 1.1.	285 624,46	339 410,58		
Lisäykset/vähennykset tilikaudella	60 369,69	53 786,12		
Potilasvahinkovastuu 31.12.	345 994,15	285 624,46		
		Konserni		Kaupunki
<i>13 Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot</i>	2022	2021	2022	2021
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	31 295,34	27 345,54	31 295,34	27 345,54
Rakennusten luovutusvoitot	29 335,53	28,76	0,00	0,00
Muut luovutusvoitot	82 419,12	130 070,25	2 190,00	31 000,00
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	143 049,99	157 444,55	33 485,34	58 345,54
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	0,00	1 945,22	1 734,29	1 945,22
Rakennusten luovutustappiot	0,00	1 674,54	0,00	0,00
Muut luovutustappiot	4 634,90	0,00	0,00	0,00
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	4 634,90	3 619,76	1 734,29	1 945,22
			2022	Kaupunki 2021
<i>14 Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely</i>				
Satunnaiset kulut				
Satunnaiset kulut yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
			2022	Kaupunki 2021
<i>15 Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely</i>				
Osinkotuotot muista yhteisöistä			79 489,26	52 168,45
Yhteensä			79 489,26	52 168,45

4.5 Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

17 Kuluksi kirjaamattomat menot ja pääoma-alennukset

Ei liitetietoa

18 Arvonkorotukset	2022	Konserni 2021
Maa- ja vesialueet		
Arvo 1.1.	151 512,74	151 512,74
Arvo 31.12.	151 512,74	151 512,74
Arvonkorotukset yhteensä 31.12.	151 512,74	151 512,74

19 Erittely pysyvistä vastaavista, aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

19 Maa- ja vesialueet erittely	2022	Konserni 2021	2022	Kaupunki 2021
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	492 367,35	611 650,50	208 217,22	208 217,22
Muut maa- ja vesialueet	18 343 339,33	18 241 952,88	14 055 335,52	13 963 474,57
Maa- ja vesialueet yhteensä	18 835 706,68	18 853 603,38	14 263 552,74	14 171 691,79

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset								
	Osakkeet ja osuudet				Muut laina- ja muut saamiset			
	Osakkeet konserni- yhtiöt	Kunta- yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Saamiset konserni- yhteisöt	Saamiset kunta- yhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	4 172 187,04	18 478 385,53	10 672 913,29	33 323 485,86	271 791,69	0,00	70 565,71	342 357,40
Lisäykset				0,00	500 000,00			500 000,00
Vähennykset	10,00		100,00	110,00				0,00
Siirrot erien välillä				0,00				0,00
Hankintameno 31.12.	4 172 177,04	18 478 385,53	10 672 813,29	33 323 375,86	771 791,69	0,00	70 565,71	842 357,40
Arvonlennukset				0,00				0,00
Arvonkorotukset				0,00				0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 172 177,04	18 478 385,53	10 672 813,29	33 323 375,86	771 791,69	0,00	70 565,71	842 357,40

19 ERITTELY PYSYVISTÄ VASTAAVISTA

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet				Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaik. menot	Yhteensä	Maa- ja vesialueet ja kiint.liitt.maksut	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto		
Poistamaton hankintameno 1.1.2022	134 175,38	0,00	134 175,38	14 171 691,79	30 962 317,79	26 482 449,93	1 374 527,68	16 937 204,35	89 928 191,54
Lisäykset tilikauden aikana	11 723,60		11 723,60	141 340,00	590 592,96	2 967 075,67	945 733,83	10 013 104,20	14 657 846,66
Rahoitusosuudet tilikaudella								773 750,00	773 750,00
Vähennykset tilikauden aikana			49 479,05	49 479,05					49 479,05
Siirrot erien välillä					39 686,35	1 627 777,87		1 667 464,22	
Tilikauden poisto	66 331,75		66 331,75		2 686 836,13	3 092 025,70	370 167,02		6 149 028,85
Arvonlennukset ja niiden palautukset									
Poistamaton hankintameno 31.12.2022	79 567,23	0,00	79 567,23	14 263 552,04	28 905 762,04	27 985 277,66	1 950 094,53	24 509 094,33	97 613 781,30
Arvonkorotukset									
Kirjanpitoarvo 31.12.	79 567,23	0,00	79 567,23	14 263 552,74	28 905 762,04	27 985 277,66	1 950 094,53	24 509 094,33	97 613 781,30

Tilikauden aikana kirjatut pienhankinnat 249 999,93 €

20–22 Omistukset muissa yhteisöissä

	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus	Konsernin omistusosuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/tappiosta
20 Tytäryhteisöt						
Forssa-asunnot Oy	Forssa	100,00 %	100,00 %	-705	11 087	80
- As Oy Forssan Ystävyysdenpuisto (väillinen omistus ed. kautta)		100,00 %	100,00 %	-209	12	-9
Forssan Yrityskorjaus Oy	Forssa	100,00 %	100,00 %	469	11 915	-70
- Forssa Invest Oy (sulautunut ed. 1.11.2020 alkaen)		100,00 %	100,00 %	0	0	0
- Kiint.Oy Forssan Lastu (väillinen omistus ed. kautta)		60,60 %	60,60 %	-978	31	-176
- Kiint. Oy Forssan Kassinkatu (väillinen omistus Forssan Yrityskorjaus Oy:n kautta)	Forssa	100,00 %	100,00 %	573	105	20
Loimiojen Kuntapalvelut Oy	Forssa	58,40 %	94,80 %	-75	1 195	15
Forssan kaupungin Vanhustenkotiyhdistys ry	Forssa	jäsen		1 480	134	7

21 Kuntayhtymät

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä	Forssa	59,96 %		9 332	12 301	-3 033
Hämeen liitto	Hämeenlinna	11,73 %		189	84	-16
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin ky	Hämeenlinna	3,78 %		2 970	9 829	-87
Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä	Forssa	44,12 %		8 731	1 015	15
Eteva kuntayhtymä	Mäntsälä	0,64 %		103	306	-7

22 Osakkuusyhteisöt

As. Oy Töölönriivi	Forssa	40,20 %	40,20 %	159	1	1
--------------------	--------	---------	---------	-----	---	---

23 Saamisten erittely

	2022	Kaupunki 2021
Pitkäaikaiset saamiset		
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset		
Lainasaamiset	0,00	54 167,05
Yhteensä	0,00	54 167,05
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	199 268,22	68 830,28
Lainasaamiset	2 666 494,47	3 535 251,91
Muut saamiset	15 526,80	48,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00
Yhteensä	2 881 289,49	3 604 130,19
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä		
Myyntisaamiset	135 682,66	205 546,98
Siirtosaamiset	0,00	191 494,83
Yhteensä	135 682,66	397 041,81

24 Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2022	Konserni 2021	2022	Kaupunki 2021
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
EU-tuet ja muut hankeavustukset	217 043,14	382 870,41	0,00	41 444,66
Henkilöstöön liittyvät saamiset	80 472,72	31 788,98	29 378,92	17 518,88
Hämeen ELY-keskus, avustukset ja palkkatuet	655 262,55	1 294 228,75	331 316,07	144 518,58
Hämeenlinnan kaupunki, pelastustoimen palautus	0,00	55 993,89	0,00	55 993,89
Kanta-Hämeen shp kuntamaksun palautus	0,00	0,00	0,00	186 039,00
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	395 197,76	305 662,90	128 150,00	123 150,00
Valtiokonttori, sotainvalidit ym	0,00	290 644,49	0,00	0,00
Vesihuoltoliikelaitoksen arviolaskutus joulukuulta	348 590,79	391 306,21	348 590,79	391 306,21
Wahren-opiston ja musiikkikoulun loppumaksut kunnilta	0,00	20 422,16	0,00	20 422,16
Muut tulojäämät	256 647,80	339 909,83	74 008,52	96 873,56
Yhteensä	1 953 214,76	3 112 827,62	911 444,30	1 077 266,94

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25 Oman pääoman erittely	Konserni			Kaupunki
	2022	2021	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	65 532 097,36	65 532 097,36	65 532 097,36	65 532 097,36
Peruspääoma 31.12.	65 532 097,36	65 532 097,36	65 532 097,36	65 532 097,36
Arvonkorotusrahasto 1.1.	151 512,74	151 512,74	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	151 512,74	151 512,74	0,00	0,00
Muut omat rahastot 1.1.	2 127 377,97	2 125 733,67	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	1 644,30	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	1 022 664,30	0,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot 31.12.	1 104 713,67	2 127 377,97	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	27 020 278,77	26 672 553,94	10 054 333,32	9 182 412,01
FSHKY:n peruspääoman vähennys Tytären varojen jako omistajakunnille				
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	27 020 278,77	26 866 028,98	10 054 333,32	9 182 412,01
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 218 502,01	402 754,54	2 189 374,65	871 921,31
Oma pääoma yhteensä	92 590 100,53	95 079 771,59	77 775 805,33	75 586 430,68
27 Pitkäaikaiset velat			2022	Kaupunki 2021
Velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2026 tai sen jälkeen				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta			25 154 931,10	25 105 639,20
Pitkäaikaiset velat yhteensä			25 154 931,10	25 105 639,20
29 Pakolliset varaukset		Konserni		Kaupunki
	2022	2021	2022	2021
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu, ky	345 994,15	285 624,46		
Muut pakolliset varaukset yhteensä	345 994,15	285 624,46	0,00	0,00
30 Vieras pääoma			2022	Kaupunki 2021
Pitkäaikainen vieras pääoma				
Lyhytaikainen vieras pääoma				
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat			76 563,45	122 336,49
Siirtovelat			0,00	23 622,80
Yhteensä			76 563,45	145 959,29
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat			31 242,38	347 805,86
Siirtovelat			1 009 917,38	14 638,60
Yhteensä			1 041 159,76	362 444,46
Vieras pääoma yhteensä			1 117 723,21	508 403,75

31 Sekkitililimiitti		Kaupunki			
		2022	2021		
Luotollisen sekkitilin sekkilimiitti 31.12.		2 500 000,00	2 500 000,00		
- siitä käyttämättä oleva määrä		2 500 000,00	2 500 000,00		
32 Muiden velkojen erittely		Kaupunki			
		2022	2021		
<i>Muut velat</i>					
Muut velat		1 953,92	1 953,92		
Muut velat yhteensä		1 953,92	1 953,92		
33 Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		Konserni	Kaupunki		
		2022	2021	2022	2021
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat</i>					
Tuloennakot	1 232 768,94	1 053 857,54	1 032 450,17	923 038,41	
Menojäämät					
FSHKY:n loppulasku	0,00	116 104,62	1 009 917,38	289 971,59	
FSHKYlle hyvityslasku kehitysvammaisten avotyö	0,00	0,00	0,00	14 638,60	
Korkojaksotukset	253 024,45	200 157,32	162 644,49	160 814,77	
Loimi-Hämeen Jätehuolto Oy	24 122,00	95 129,00	24 122,00	95 129,00	
Kanta-Hämeen Pelastuslaitoksen loppulasku			35 648,22	0,00	
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	30 334,00	266 097,00	30 334,00	266 097,00	
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	12 508 532,83	12 258 702,64	4 290 452,70	4 084 614,33	
Myyntireskontrasta siirretyt hyvityslaskut	0,00	52 712,91	0,00	58 354,31	
Tammelan kunta, Porras-Forssa siirtolinja	330 848,71	0,00	330 848,71	0,00	
Muut menojäämät	2 033 153,66	617 653,93	42 414,31	18 709,58	
Siirtovelat yhteensä	16 412 784,59	14 660 414,96	6 958 831,98	5 911 367,59	

4.6 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

38 Vuokravastuut	Konserni			Kaupunki
	2022	2021	2022	2021
Vuokravastuut yhteensä	9 895 393,78	4 155 908,78	7 875 788,39	7 619 360,40
Siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	1 581 830,06	1 313 392,77	891 521,21	774 115,86
39 Vastuusitoumukset	Konserni			Kaupunki
	2022	2021	2022	2021
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			33 370 000,00	33 370 000,00
Jäljellä oleva pääoma			19 591 327,20	21 161 566,37
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	245 906,10	34 023,86	0,00	0,00
Jäljellä oleva pääoma	79 613,97	19 388,01	0,00	0,00
40 Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista				Kaupunki
				2021
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.			125 467 856,00	118 779 686,00
Kunnan mahd. vastuuta kattava osuus takauskesk. rahastosta 31.12.			72 556,00	77 807,00
41 Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konserni			Kaupunki
	2022	2021	2022	2021
Järjestelyn tarkoitus				
Johdannais sopimukset				
Koronvaihtosopimus 1				
Sopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.				
Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus tehty ajalle 19.11.2013-19.11.2022.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä				300 000
Käypä arvon pankin ilmoituksen mukaan				-4 954
Danske Bank Market				
Koronvaihtosopimus 2				
Sopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.				
Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus tehty ajalle 24.9.2016-24.9.2035				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä			5 333 336	5 743 592
Käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan			695 086	-239 758
Kuntarahoitus Oyj				

	Konserni		Kaupunki	
	2022	2021	2022	2021
Koronvaihtosopimus 3				
Sopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.				
Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus tehty ajalle 29.3.2017-29.3.2024				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä			1 275 000	1 425 000
Käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan			-3 459	-6 785
Danske Bank Market				
Koronvaihtosopimus 4				
Sopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.				
Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus tehty ajalle 12.10.2017-12.10.2027				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	2 175 000	2 325 000		
Käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan	207 230	-78 367		
OP Yrityspankki Oyj/FYK				
Koronvaihtosopimus 5				
Sopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.				
Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus tehty ajalle 22.6.2018-22.12.2027				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä			2 000 000	2 400 000
Käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan			-39 989	-60 735
Op Yrityspankki Oyj				
Koronvaihtosopimus 6				
Sopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				
Nosto siirtyi. Kh:n päätös 16.12.2019 § 307.				
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.				
Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus tehty ajalle 15.1.2020-15.1.2040				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä			9 459 459	10 000 000
Käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan			-932 016	-1 209 752
Danske Bank Market				
Koronvaihtosopimus 7				
Sopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				
Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.				
Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus tehty ajalle 20.11.2019-20.11.2028				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä			1 500 000	1 750 000
Käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan			150 032	13 948
Kuntarahoitus Oyj				
Koronvaihtosopimus 8				
Sopimus on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi.				

Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.

Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus tehty ajalle

15.6.2020-15.12.2028

Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä	2 100 000	2 450 000
Käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan	23 160	33 707
OP-Yrityspankki Oyj		

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa.

Kaupunki on sitonut pitkäaikaisten lainojen vaihtuvan koron koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon.

Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi.

Sopimuksia on voimassa 15.1.2040 saakka.

1 Kaupunki ja Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymä tekivät 27.10.2004 kehräämön tiloja koskeneen käyttösopimuksen. Siinä sovittiin tontin ja rakennusten hallinnan jaosta, hoidosta sekä kunnossapidosta ja muusta ylläpidosta. Sopimus jatkuu nykyisin kaupungin ja Hämeen ammattikorkeakoulu Oy:n välisenä.

2 Kaupunginhallitus on hyväksynyt Forssa-konsernia koskevan konsernitisopimuksen 5.3.2007.

Sopimuksen piirissä ovat kaupunki liikelaitoksineen, kaupungin tytäryhteisöt, Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä ja Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä.

Sopimuksen mukaan emoyhteisö vastaa konsernitiiliä koskevien tiliehtojen täyttämistä pankille.

Konsernin sisäinen limiitti oli yhteensä 9,62 miljoonaa euroa. Ulkoinen limiitti oli 4 miljoonaa euroa.

3 Kaupunki ja Forssan ev.-lut seurakuntayhtymä ovat sopineet Vieremän koulun lisärakennuksen rakentamisesta, sen huonetilojen hallinnan jaosta ja käytöstä, lisärakennusta ympäröivän piha-alueen käytöstä sekä lisärakennuksen ja piha-alueen kunnossapidosta ja puhtaanapidosta. Kaupunki on rakennuttanut lisärakennuksen ja saanut sen kokonaisuudessaan omistukseensa. Seurakunta on saanut sopimuksessa esitetyt huonetilat pysyvään hallintaansa ja maksanut niitä vastaavan osuuden lisärakennuksen rakennuskustannuksista. Lisärakennusta ympäröivä piha-alue on osapuolten yhteisessä käytössä. Seurakunta on maksanut rakennuskustannuksista hallintaan tulevia huonetiloja vastaavan osuuden. Kaupungin tiloja käytetään ensisijaisesti koulunkäyntiin ja seurakunnan tiloja ensisijaisesti kerhotiloina. Osapuolet voivat käyttää toistensa tiloja erikseen sovituin tavoin. Osapuolet maksavat huonetilojen ylläpito-, puhtaanapito- ja peruskorjauskustannukset hallintansa mukaisessa suhteessa. Kaupunki maksaa piha-alueen kunnossapito- ja puhtaanapitokustannukset. Lisärakennusta ei pureta ainakaan ennen vuotta 2032, elleivät osapuolet toisin sovi. Mikäli rakennus tuhoutuu tulipalon tai muun syyn takia, kaupunki rakennuttaa kustannuksellaan vastaavat tilat uudelleen.

4 Kaupunki teki 8.4.2003 HK Ruokatalo Oy:n kanssa Talsoila II C -asemakaavamuutoksen toteuttamiseen liittyneen maankäyttö- ja vaihtosopimuksen. Siinä on sovittu sekä yhtiön että kaupungin erilaisista toimenpiteistä.

5 Kaupunki on kustannuksellaan rakentanut Munkkiniementie -nimisen kadun ja Rokes Oy:n kaupungilta 22.1.2003 ostamaa omaa tonttia palvelevan katuliittymän valtatielle 10 sekä kevyen liikenteen väylän yhtiön ostamalle tontille tehtävältä pysäköintipaikalta Loimijoen ylittävälle kevyen liikenteen sillalle. Kaupunki on myös sitoutunut luovuttamaan Rokes Oy:lle korvauksetta sen ostamaan tonttiin Sortohaka V -asemakaavan toteuttamiseksi tarvittavan lisäalueen.

6 Kaupunki oli asettanut Hämeen ELY-keskukselle 1,38 miljoonan euron pankkivakuuden kaatopaikan asianmukaisen hoidon varmistamiseksi. Vakuussummasta 0,37 miljoonaa euroa koskee kaatopaikan jälkitarkkailua (Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös nro 208/2018/1 annettu 26.10.2018). Vakuus voitiin palauttaa lukuun ottamatta jälkitarkkailun osuutta.

7 Loimijoen Kuntapalvelut Oy on vuokrannut yksityisen yhtiön sen tarpeisiin rakennuttaman keskuskeittiön 20 vuodeksi. Kaupunki on sitoutunut vuokraamaan keskuskeittiön jäljellä olevaksi vuokra-ajaksi siinä tapauksessa, että Loimijoen Kuntapalvelut Oy vuokralaisena tulee pysyvästi kykenemättömäksi täyttämään sopimuksen mukaiset velvoitteensa. Sopimus jatkuu sovittu 20 vuoden vuokra-ajan. Valtuusto hyväksyi asian periaatteel-

lisesti kokouksessa 25.2.2019 ja kaupunginhallituksessa 2.3.2020. Keskuskeittiön vuokraamista koskeva sopimus ja kaupungin sitoumus astuivat voimaan 1.1.2021 lähtien ja päättyvät 31.12.2041. Vuokravastuuta on jäljellä 6.464.390 €

8 Kaupunginvaltuusto päätti 1.2.2021 sitoutua ostamaan Tammelan kunnalta kirjastoauton pysäkkiäikää 10 vuoden ajan ja maksavan Tammelan kunnalle osan kirjastoauton käyttö- ja pääomakuluista. Kirjastoauton kulujen jakamisesta tehdyn sopimuksen mukaisesti Forssan kaupunki maksaa 47 prosenttia kirjastoauton toteutuneista käyttö- ja ylläpitokustannuksista 10 vuoden ajan. Lisäksi kaupunki maksaa Tammelan kunnalle kirjastoauton pääomakuluja. Kirjastoauton hankintahinta oli 459 000 €, josta vähennetään hankintaan saatu valtionavustus 117 500 €. Pääomakuluiksi jäävästä 342 000 € summasta kaupunki maksaa 47 % (160 740 €) tasaerin kymmenen vuoden aikana.

4.7 Henkilöstöä koskevat liitetiedot

	2022	Kaupunki 2021
<i>42 Kaupungin henkilöstön lukumäärä 31.12.</i>		
Keskushallinto	14	33
Sivistys- ja tulevaisuuspalveluiden toimiala	593	552
Teknisen ja ympäristötoimen toimiala	70	68
Vesihuoltoliikelaitos	17	18
Yhteensä	694	671
<i>43 Henkilöstökulut</i>	2022	2021
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	30 726 137,03	30 499 218,06
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	158 806,98	107 019,42
Henkilöstökulut yhteensä	30 884 944,01	30 606 237,48

	2022	Kaupunki 2021
<i>44 Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetyt luottamushenkilömaksut</i>		
Forssan Työväenyhdistys	258,00	94,00
Jokioisten Työväenyhdistys	56,88	0,00
Keskusta, Forssa	4 748,75	5 288,90
Keskusta, Punkalaidun	109,99	0,00
Kokoomus, Forssa	9 116,70	7 157,31
Kokoomus, Somero	34,13	0,00
Kokoomus, Urjala	88,99	0,00
Kokoomus, Akaa	42,00	0,00
Kokoomus, Huittinen	28,00	0,00
Kristillisdemokraatit	1 462,91	794,64
Lounais-Hämeen Vihreät	1 446,96	1 171,03
Perussuomalaiset	1 897,09	961,39
SDP Forssan paikallistoimikunta	12 205,45	10 226,08
SDP Humpilla	45,33	0,00
Keskustan Etelä-Hämeen piiri	14,00	0,00
Vasemmistoliitto, Forssa	2 669,51	2 615,70
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	34 224,69	28 309,05

45 Tilintarkastajan palkkiot

	2022	Kaupunki 2021
Tarkastusyhteisö BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	20 033,00	20 088,85
Muut palkkiot	<u>8 677,00</u>	<u>0,00</u>
Palkkiot yhteensä	28 710,00	20 088,85

46 Kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien väliset liiketoimet

Kaupunginvaltuusto päätti 19.12.2016 hyväksyä Forssan Yrityskehitys Oy:lle luovutettavien toimitilojen (Koulukatu 13) luovutuksen ja maa-alueen vuokraamisen periaatteet.

Kaupunginhallitus hyväksyi 23.1.2017 seuraavat sopimukset:

Sopimus, jolla Forssan kaupunki luovuttaa Forssan Yrityskehitys Oy:lle omistukseen Koulukatu 13 sijaitsevan rakennuksen

1.1.2017 alkaen. Rakennuksen luovutusarvo 794.000 euroa. Rakennus on sijoitetun vapaan pääoman rahastoon tehtävän sijoituksen maksuna yhtiöön pantavaa omaisuutta.

Samalla hyväksyttiin kaupungin ja Forssan Yrityskehitys Oy:n välinen maanvuokrasopimus (tontti osoitteessa Koulukatu 13).

Vuokrasopimus päättyy 31.12.2056.

Kaupunginjohtajan kanssa on solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu kahdeksan kuukauden palkkaa vastaava siirtymäkorvaus.

Korvauksesta vähennetään irtisanomisajan palkka. Valtuusto hyväksyi johtajasopimuksen 13.2.2017.

5. LIIKELAITOKSEN ERILLISTILINPÄÄTÖS

1. Vesihuoltojohtajan katsaus

Vuosi 2022 oli Forssan vesihuoltoliikelaitoksen 29. toimintavuosi kunnallisena liikelaitoksena.

Ukrainan sota on herättänyt länsimaat huomaamaan, että kriisin eskaloituessa sodaksi, saattaa vihollinen vastoin kansainvälisiä lakeja tuhota sotilaskohteiden lisäksi tarkoituksellisesti myös siviilikohteita ja sitä palvelevaa mm. energia- ja vesihuoltoinfraa. Vihollinen tai muuten vihamielinen toimija pyrkii vaikuttamaan yhteiskunnan toimintaan jo ennen varsinaisia sotilaallisia toimia tavoitteenaan aiheuttaa turvattuuden tunnetta ja sitoa yhteiskunnan resursseja häiriöiden torjuntaan ja niiden poistamiseen. Vesihuolto on yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeää kriittistä infraa, jonka toimintakunnon ylläpito ja suojeleminen on meidän tärkein tehtävämme.

Olemme Suomessa olleet harmittavan sinisilmäisiä, mitä tulee huoltovarmuuskriittisen infran tietojen julkaisemiseen ja jakamiseen tietoverkoissa. Monista muista suomalaisista vesihuoltolaitoksista poiketen, Forssan vesihuoltoliikelaitos ei ole ennen Ukrainan sotaakaan julkaissut arkaluontoisina pitämiään tietoja esimerkiksi kotisivuillaan. Vesihuollon näkökulmasta tällaisia ovat mm. vesihuoltoverkoston sijaintiedot.

Olemme vuoden 2022 helmikuusta lähtien kiinnittäneet entistä tarkemmin huomiota siihen, mitä muuta vesihuoltoinfraan mahdollisesti häiriötä suunnitteleva taho saa julkisesta tietoverkosta. On varmasti totta, että se mikä kerran on laitettu nettiin, on siellä ikuisesti. Tavoitteena onkin, ei niinkään tietoverkkoihin jo julkaistujen tietojen poistaminen vaan se, ettei sinne enää jatkossa menisi tietoa esimerkiksi vesihuollon uusista järjestelmistä ja ratkaisuista. Tämä uusi tapa ajatella ja tehdä koskee kaikkea toimintaamme. Esimerkkinä voisinkin mainita viranomaisille ja muille julkisille tahoille suoritettavaa tiedottamista ja raportointia. Asiakirjojen ollessa lähtökohtaisesti julkisia, pyrimme poistamaan ja poistattamaan niistä kaiken varsinaiseen asiaan ehkä löysästi liittyvän, mutta asian ymmärtämisen ja käsittelyn kannalta tarpeettoman tiedon. Suojellaksemme Forssan vesihuoltoa, olemme kuluneen vuoden aikana mm. poistaneet kotisivuiltamme sellaista tietoa, josta ilkeämielinen taho voisi saada ideoita vesihuollon toiminnan vahingoittamiseksi. Lainsäädäntö edellyttää vesihuoltolaitoksia informoimaan asiakkaitaan toiminnasta, vedenlaadusta ja mahdollisista jakelu- ja muista vedenkäyttöön vaikuttavista häiriöistä. Laki ei kuitenkaan edellytä vesilaitoksia jakamaan kriittisten toimintojensa paikkatietoa julkiseen tietoverkkoon. Vuoden 2022 vesihuoltoliikelaitoksen toimintakertomus onkin laadittu edellä mainitut asiat huomioiden.

Kiitän vesihuoltoliikelaitoksen henkilökuntaa hyvästä työstä ja omistautumisesta vesihuoltopalveluiden turvaamiseksi!

Kimmo Paakkonen
vesihuoltojohtaja

2. Olennaiset tapahtumat ja muutokset toiminnassa ja taloudessa

Laitoksen palvelutoiminta jatkui vakiintuneen käytännön mukaisena. Laitoksen omistajalleen maksama korvaus peruspääomasta oli 719 971 euroa, joka on noin 12 % vesihuoltoliikelaitoksen koko liikevaihdon määrästä. Korvauksen suuruus aiheuttaa haasteita vesihuoltoliikelaitoksen toiminnan rahoittamiseen.

Tilikauden 2022 ylijäämä oli 408 093 euroa ja se on 125 203 euroa hyväksytyä talousarviota parempi. Liikevaihto oli 123 750 euroa pienempi, mutta myös materiaalikulut ja ostopalvelut olivat talousarviota pienemmät. Materiaaleja hankittiin 62 137 eurolla ja ostopalveluita 38 349 eurolla hyväksytyä talousarviota vähemmän. Käyttöaineita ja tarvikkeita ostettiin 128 667 eurolla enemmän vuoteen 2021 verrattuna. Kemikaaleja ostettiin vastaavasti 1 004 eurolla ja sähköä 12 175 eurolla enemmän. Ostopalveluissa kustannusten laskua edellisvuoteen verrattuna oli 43 753 euroa. Laitoksen palvelutoiminta jatkui vakiintuneen käytännön mukaisena.

Vesihuollon aiheuttamia vahinkoja, joista asiakkaille olisi tullut korvauksia maksaa, ei vuonna 2022 tapahtunut.

Vesihuoltoliikelaitoksen tileistä poistettiin epävarmoina saatavina yhteensä 16 450 euroa. Tileistä poistaminen ei tarkoita saatavien perinnästä luopumista.

Valtuuston vahvistama investointivaltuus 2 000 000 euroa riitti. Talousarvion mukaisen 1 500 000 euron lainan nostamiselle ei ollut tarvetta.

Johtokunta

Forssan vesihuoltoliikelaitoksen 4-vuotinen johtokunta johtaa laitoksen toimintaa kaupunginhallituksen alaisuudessa. Johtokunta koostuu 5 jäsenestä. Asiat esitteli Forssan vesihuoltojohtaja Kimmo Paakkonen.

Johtokunta kokoontui yhteensä 11 kertaa ja käsitteli 75 pykälää.

Johtokunnan jäsenet ja varajäsenet (suluisissa osallistuminen)

Vuorenmaa Janne, puheenjohtaja (11)	(Joenpalo Ilkka)
Jokela Jyrki, varapuheenjohtaja (10)	(Suoranta Kari)
Kaasalainen Kati, jäsen (9)	(Haarlo Taruanna)
Kallioinen Marjut, jäsen (10)	(Känkänen Elitsa)
Tasala Kari, jäsen (7)	(Helander Toni)

Johtokunnan kokoukseen on voinut johtosäännön mukaan osallistua seuraavat henkilöt: kaupunginhallituksen pj. Mika Penttilä, kaupunginhallituksen nimeämä edustaja Jouko Haonperä, kaupunginjohtaja Jari Kesäniemi (varalla talousjohtaja Timo Finning) ja tekninen johtaja Antti Heinilä.

Johtokunta käsitteli talousarvion ja toimintasuunnitelmien sekä talouden toteutumisseurannan lisäksi kertomusvuoden kokouksissaan mm. seuraavia asioita:

- rekrytointeja ja tehtävänimikkeen muutoksia
- päätettiin sidosryhmätutkimuksen mukaisista jatkotoimista

- vesihuoltoliikelaitoksen perimät uudet sako- ja umpikaivolietemaksut 1.6.2022 alkaen
- uudet veden ja jäteveden käyttömaksut 1.1.2023 alkaen

Henkilöstö

Toimisto

Hannula Sanna-Maija	vesihuoltosihteeri
Paakkonen Kimmo	vesihuoltojohtaja
Yli-Väärälä Mari	vesihuoltosihteeri

Vesilaitos ja verkosto

Koskenoja Olli	putkiasentaja
Kossila Tomi	putkiasentaja
Mäkinen Ville	työpäällikkö
Nikkanen Topi	putkiasentaja
Seppänen Henri	putkimestari
Viitanen Jarmo	työpäällikkö, jäi eläkkeelle 1.11.2022
Virtanen Markku	putkiasentaja
Vähä-Pietilä Tero	putkiasentaja

Jätevedenpuhdistamo

Jokikunnas Kalle	prosessinhoitaja
Komu Jaana	käyttöpäällikkö
Lehtinen Jussi	sähkötöiden johtaja
Leinonen Hannu	sähkömestari, jäi eläkkeelle 1.12.2022
Lindström Janne	prosessinhoitaja
Suojoki Petri	prosessinhoitaja
Vähämäki Jani	prosessinhoitaja

Henkilökunnan työpaikkakokouksia järjestettiin kertomusvuonna 2 kertaa.

Henkilökuntaa oli yhteensä 16.

Maksetut palkat ja palkkiot: 1 123 251 euroa (2021: 1 079 137 euroa). Sisältää investointeihin aktivoidut palkat.

3. Arvio merkittävimmistä riskeistä ja muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuonna 2023 tapahtuneella sote-uudistuksella ei olemassa olevan tiedon valossa ole vaikutusta vesihuoltoliikelaitoksen toimintaan. Mikäli sote-palveluita tulevaisuudessa supistetaan Forssan vesihuoltoliikelaitoksen toiminta-alueella, on sillä vaikutusta vedenkulutukseen ja sitä kautta vesihuoltoliikelaitoksen talouteen.

Koronapandemia lisäsi vedenkulutusta tilapäisesti vuosien 2020–2021 aikana. Vuoden 2022 kuluessa palattiin kuitenkin pandemiaa edeltäneelle tasolle. Tulevaisuudessa on odotettavissa, että vedenkulutus laskee tasaisesti.

Vesihuoltoliikelaitoksen asiakkaat ovat omaksuneet kestäväen kehityksen periaatteita ja ottavat huomioon ympäristönäkökulmia päivittäisissä toimissaan. Myös energian hinnannousu vaikuttaa varsinkin lämpimän veden käytön määrään. Tämä näkyy vedenkulutuksen ja jätevesikuormituksen vähenemisenä.

Arvio riskeistä ja merkittävimmistä epävarmuustekijöistä

Vesihuoltoliikelaitoksen on huoltovarmuuskriittisenä toimijana varmistettava tuottamiensa vesihuoltopalveluiden turvaaminen kaikkina aikoina, kaikissa tilanteissa, aina.

Vesihuoltoliikelaitos huolehtii vahvistetulla toiminta-alueellaan vesihuoltolain (9.2.2001/119) mukaisten vesihuoltopalveluiden tuottamisesta. Vesihuoltopalveluihin sisältyy veden johtaminen, käsittely ja toimittaminen talousvetenä käytettäväksi sekä jäteveden poisjohtaminen ja käsittely lupaehtojen mukaisesti.

Vesihuollon toimintaan vaikuttavat mm. strategiset riskit, toiminnalliset riskit, taloudelliset riskit ja vahinkoriskit.

Vesihuollon strategiset riskit liittyvät sen kykyyn tuottaa lupaehtojen mukaisia vesihuoltopalveluita, kun toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Tästä syystä vesihuoltoliikelaitos on päättänytkin laatia vuoden 2023 kuluessa strategian seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi.

Vesihuoltoliikelaitoksen toiminnan kannalta merkittävin riski on vesihuoltopalveluiden häiriöttömän toiminnan keskeytyminen.

Häiriötöntä toimintaa uhkaavat mm. resursseihin kohdistuvat haasteet, niin infran, henkilöstön kuin taloudenkin osalta. Uhat voivat olla kaupunkiorganisaation sisäisiä tai ulkoa tulevia.

Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan on osoittanut, että sotilaalliset iskut kohdistuvat kriittiseen infraan vesihuolto mukaan lukien. Tämä on nostanut vesihuollon jo aiemmin hyvällä tasolla olleen varautumisen merkitystä entisestään. Huoltovarmuuskriittisenä toimijana vesihuoltoliikelaitos on tehnyt yhteistyötä eri viranomaistahojen kanssa, jotta mahdolliset riskit pystyttäisiin tunnistamaan ja minimoimaan.

Tietoturvaan liittyvät riskit ovat kasvaneet. Vesihuollon elintärkeästä asemasta johtuen vesihuoltoliikelaitos on joutunut punnitsemaan tarkasti kunnallisen päätöksenteon avoimen raportoinnin ja toisaalta kriittisten infrapalveluidensa turvaamisen välillä. Vesihuollossa toivotaan kaupunkiorganisaation tunnistavan vesihuollon kriittinen asema huoltovarmuuden näkökulmasta, jotta nykykäytänteisiin saataisiin muutos, jolloin ulkoa tulevia uhkia voitaisiin torjua tehokkaammin. *Huoltovarmuus* on syytä pitää vahvasti mielessä niin kunnissa kuin kansallisestikin, kun tehdään *vesihuoltoa* koskevia ratkaisuja.

Osaavan ja riittävän henkilöstöressurssin saaminen ja sitouttaminen muodostavat yhden suurimmista toiminnallisista riskeistä vesihuollossa. Organisaation ohuus ja avainhenkilöriskit korostuvat pienellä toimijalla. Vesihuoltopalveluiden on toimittava

ympäri vuorokauden vuoden jokaisena päivänä. Johtuen vesihuollon työtehtävien erityisosaamista vaativasta luonteesta, on oikeasti myös kriisitilanteissa toimivan varahenkilöjärjestelmän muodostaminen nykyisillä henkilöstöresursseilla erittäin haastavaa. Kriisitilanteissa avainasemassa on oman infran tunteminen, joka sulkee pois mahdollisen vuokratyövoiman käytön muissa kuin avustavissa töissä.

Yleisen kustannustason nousu on merkittävä taloudellinen riski. Materiaali- ja ostopalveluiden hintojen nousu yhdistettynä vedenkulutuksen vähenemiseen ja jätevesien kuormituksen laskuun, aiheuttavat suuria haasteita talouden suunnittelussa ja tasa-painottamisessa.

Vedenkulutuksen vähenemisen tulosvaikutukseen voitaisiin varautua ja vastata tarkastelemalla vesihuoltopalveluiden järjestämisestä perittävien perus- ja käyttömaksujen suhdetta ja muuttamalla vesihuoltopalveluiden maksurakennetta vähitellen Suomen Vesilaitosyhdistys ry:n suosituksen mukaisesti, jolloin tulevaisuudessa vesihuollon tuloista puolet kerättäisiin perusmaksuilla. Näin perus- ja käyttömaksujen suhde säilyttäisi riittävän kannustimen vastuulliselle vedenkäytölle, mutta heijastaisi paremmin vesihuollon kustannusrakennetta ja rahoitustarpeita. Nykyisellään perusmaksut kattavat vesihuoltoliikelaitoksen talousveden perus- ja käyttömaksujen yhteenlasketusta määrästä vain 12 %. Jäteveden osalta perusmaksua ei ole peritty lainkaan. Vesihuoltolain mukaan vesihuollon maksujen tulee olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä voidaan kattaa vesihuoltolaitoksen uus- ja korjausinvestoinnit ja kustannukset. Maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle.

Vesihuoltoverkoston toimintakunnon ylläpitämiseksi on tärkeää, että vesihuollolla on käytössään riittävät resurssit noudattaen laatimaansa verkostosaneeraus suunnitelmaa. Riittävät resurssit ovat kautta linjan avainasemassa vesihuoltopalveluiden häiriöttömän toiminnan turvaamisessa kaikissa tilanteissa, oli kyse sitten vedenhankinnasta, -käsittelystä, -jakelusta kuin jätevesien vastaanottamisesta ja käsittelystä.

4. Ympäristötekijät

Veden hankinnassa ja jäteveden puhdistuksessa toimitaan lupaehtojen ja voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti viranomaisen valvoessa toimintaa.

5. Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Vesihuoltolaitosten toiminta on yksityiskohtiaan myöten säänneltyä. Sääntely pitää sisällään rakenteita, jotka toimivat sisäisen valvonnan kannalta hyvin. Forssan vesihuoltoliikelaitos noudattaa Forssan kaupungin sisäisen valvonnan yleisohjetta, jonka mukaan avoimuus on keskeinen tekijä toiminnoissa.

Alla on lueteltu joitakin vesihuoltoliikelaitoksen toimintojen sisään rakentuneista käytännöistä, jotka toimivat samalla sisäisen valvonnan välineinä. Asiasta tarkemmin tilinpäätöksen liitteessä 1.

Talouteen liittyvät käytännöt

– talousarvio, hankintamenettely, laskujen hyväksymismenettely, toiminnan vakuuttaminen. Talouden kehittymistä seurataan jokaisessa johtokunnan kokouksessa.

Toimintaan liittyvät käytännöt

– johtamiseen liittyvät säännöt, johtokuntatyö ja johtaminen, tilintarkastus, valvontaviranomaiset, varallaolojärjestelmä, varautuminen.

6. Esitys tilikauden 2022 tuloksen käsittelystä

Liikelaitoksen ylijäämä ennen varauksia on 391 672,97 euroa.

Johtokunta esittää, että tilikauden ylijäämä ennen varauksia 391 672,97 euroa käsitellään seuraavasti:

1. tuloutetaan tehtyä poistoeroa suunnitelman mukaan 16 419,91 euroa
2. tilikauden ylijäämään kirjataan 408 092,88 euroa.

7. Talousarvion toteutumisvertailu

Toiminnan kuvaus

Vesihuoltoliikelaitos huolehtii vahvistetulla toiminta-alueellaan vesihuoltolain (9.2.2001/119) mukaisten vesihuoltopalveluiden tuottamisesta. Vesihuoltopalveluihin sisältyy veden johtaminen, käsittely ja toimittaminen talousvetenä käytettäväksi sekä jäteveden poisjohtaminen ja käsittely.

22.8.2014 vesihuoltolain muuttamisesta annetun lain mukaisesti hulevesien järjestämisestä aiheutuneet kustannukset on vesihuoltolain edellyttämistä tilinpäätöksen liitetiedoista ilmenevästi eriytetty vesihuoltoliikelaitoksen tilinpäätöksestä. Hulevesiverkoston rakentamisesta aiheutuneet investointikulut on kirjattu hulevesirahoituslaskelmassa esitetysti ja käyttötalouden kulut on kohdennettu tiliöimällä kuluista aiheuttamisperiaatteella toteutuneen mukaisesti sellaisenaan ne kulut, jotka kohdentuvat yksiselitteisesti suoraan hulevesiin. Aiheuttamisperiaatteen mukaisesti toteutuneet kulut on laskutettu Forssan kaupungilta. Hulevesipoistojen osuuden on kaupunki korvannut tukemalla vesihuoltoliikelaitoksen hulevesi-investointeja poistoja vastaavalla euroäärillä. Taseeseen on otettu myös alv-saamiset ja ostovelat sekä korottomat velat kunnalta ja jäännöspääomalla erät on tasattu.

Valtuuston asettamien tavoitteiden toteutuminen

Forssan kaupunginvaltuusto asetti Forssan vesihuoltoliikelaitokselle vuodelle 2022 seuraavat tavoitteet: Korvaus liikelaitokseen sijoitetusta pääomasta 700 000 euroa sisältäen tukkuvesialennuksen, investoinnit enintään 2 000 000 euroa, aktiivinen talouden seuranta ja ennakointi. Vesihuoltoliikelaitokselta edellytettiin, että se ryhtyy teettämänsä sidosryhmätutkimuksen tulosten ja johtopäätösten mukaisiin toimenpiteisiin.

Valtuuston asettamat tavoitteet toteutuivat kaikilta osin.

Johtokunnan asettamien tavoitteiden toteutuminen

Talousveden laadun pitäminen vaatimusten mukaisena

Vedenottamoiden raakavesiä ja asiakkaille toimitetun talousveden laatua tarkkailtiin valvontatutkimusohjelman mukaisesti. Talousvesi täytti laatuvaatimukset.

Puhdistetun jäteveden laadun pitäminen vaatimusten mukaisena

Jätevesiä tarkkailtiin jätevesien ympäristöluvista edellytetyjen jätevesitarkkailuohjelmien mukaisesti. 12.4.2022 tehty näytteenotto ajoittui suurten sulamisvesien aikaan. Tämän yksittäisen näytteenottokerran huonot puhdistustulokset aiheuttivat sen, että toisen vuosineljänneksen puhdistustulokset jäivät alle ympäristöluvan ehtojen fosforin, typen ja kiintoaineen pitoisuuksien osalta.

Puhdistamolle tulevat jätevedet ovat verraten vahvoja ja sen vuoksi lupaehtojen täyttäminen on Sortoahan puhdistamolla yleensä ollut haastavampaa pitoisuusvaatimusten, kuin reduktiovaatimusten osalta. Lupaehtojen mukaan kummatkin vaatimukset on kuitenkin täytettävä ja siinä ei toimintavuoden aikana täysin onnistuttu.

Vesihuollon toimintavarmuuden ylläpito

Vesihuollossa käynnistettiin vuoden 2022 kuluessa kuntarajan ylittävän vesihuoltolinjan ja uuden vedenottamon rakentaminen investointisuunnitelman mukaisesti.

Vesivuotoprosentin pitäminen alle 20 % ja vesivuotojen määrä enintään 10 kpl /vuosi Verkostovuotoja korjattiin toimintavuoden aikana yhteensä 7 kpl. Laskuttamattoman veden määrä oli 27,9 %.

Vesijohtoa saneerattiin ja rakennettiin kaikkiaan 854 metriä. Viemärijohtoa rakennettiin 122 metriä. Vesijohtoverkoston lisäys oli 676 metriä. Vesihuoltoliikelaitos on noudattanut vesihuoltoverkoston saneerausohjelmaa ja päivittänyt sitä vuosittain. Suunnitelmaa seuraamalla vuotovedet saadaan pidettyä hallinnassa.

Aurinkoenergiaselvitys

Vesihuoltoliikelaitoksen johtokunta asetti tavoitteeksi ostoenergian vähentämisen. Toimenpiteeksi määritettiin aurinkovoimalan rakentaminen. Projektin toteutumisen edellyttämä kaavamuutos käynnistettiin.

Muut toiminnalliset tavoitteet

Vedensaannin turvaaminen – puhdasta vettä kattavasti kaikille. Vesivuodot saatiin korjattua nopeasti ilman suurempia vedenjakelun häiriöitä.

Jätevesien ympäristöluvan mukainen käsittely

Vesihuoltoliikelaitoksen johtokunta asetti tavoitteeksi tehdä alustavan selvityksen määrittämön teknisestä käyttökunnosta. Selvityksessä piti määrittellä investointitarve ja aikataulu.

Selvitystä ei tehty toimintavuonna siihen varattujen resurssien ohjautuessa odottamattomien laiterikkojen korjaamiseen.

Jätevesiverkoston vuotovesien määrän pitäminen alle 25 % /vuosi

Vuotovesien määrä oli 16,8 %. Jätevesiviemäriin kokonaismäärä lisääntyi toimintavuonna 107 metriä. Vesihuoltoliikelaitos on noudattanut vesihuoltoverkoston saneerausohjelmaa ja päivittänyt sitä vuosittain. Suunnitelmaa seuraamalla vuotovedet saadaan pidettyä hallinnassa.

Henkilökunnan koulutussuunnitelma toteuttaminen.

Koulutussuunnitelman toteutumista seurataan ja suunnitelmaa päivitetään työnantajan ja työntekijän välisissä keskusteluissa vuosittain.

Vesiportaalin käyttäjämäärän kasvattaminen 10 % /vuosi

Vesiportaalin käyttökertoja oli yhteensä 9 347 kappaletta vuonna 2022. Lisäystä vuoteen 2021 tuli 54,5 %.

Sidosryhmätutkimus valmistuu loppuvuoden 2021 - alkuvuoden 2022 aikana

Sidosryhmätutkimuksella selvitettiin muualla toimivien vesihuoltolaitosten toimintamalleja ja hyviä käytänteitä sekä Forssan yrityselämän toiveita vesihuoltoliikelaitoksen toiminnasta. Tutkimuksen kohteena oli Suomessa toimivia vastaavan kokoisia vesihuoltolaitoksia (omistajat, päättäjät ja työntekijät). Johtokunta käsitteli tutkimuksen tulokset niiden valmistuttua ja päätti jatkotoimista.

Tuloslaskelma	ALKUPERÄI- NEN TA 2022	TA-MUU- TOKSET	MUUTETTU TA 2022	TOTEUTUMA	POIKKEAMA
Liikevaihto	6 350 000		6 350 000	6 226 250	-123 750
Liiketoiminnan muut tuotot	13 000		13 000	6 191	-6 810
Tuet ja avustukset	22 000		22 000	12 439	-9 561
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 020 000		1 020 000	957 863	62 137
Palvelujen ostot	1 130 000		1 130 000	1 091 651	38 349
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	1 025 000		1 025 000	999 274	25 726
Henkilösivukulut	<u>306 000</u>	<u>0</u>	<u>306 000</u>	<u>275 427</u>	<u>30 573</u>
Eläkekulut	266 000		266 000	238 080	27 920
Muut henkilösivukulut	40 000		40 000	37 346	2 654
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	1 696 000		1 696 000	1 613 500	82 500
Liiketoiminnan muut kulut	158 000		158 000	132 271	25 729
LIIEKEYLIJÄÄMÄ	1 050 000	0	1 050 000	1 174 895	-124 895
Rahoitustuotot ja -kulut	<u>-787 000</u>	<u>0</u>	<u>-787 000</u>	<u>-783 112</u>	<u>3 778</u>
Korkotuotot	0		0	0	0
Muut rahoitustuotot	0		0	7 489	7 489
Kunnalle maksetut korkokulut	87 000		87 000	70 430	16 570
Muille maksetut korkokulut	0		0	254	-254
Korvaus peruspääomasta	700 000		700 000	719 971	-19 971
Korkokulut			0		0
Muut rahoituskulut	0		0	55	-55
YLIJÄÄMÄ ENNEN SATUNN. ERIA	263 000	0	263 000	391 783	-128 783
YLIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	263 000	0	263 000	391 783	-128 783
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	20 000		20 000	16 420	-3 580
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	283 000	0	283 000	408 203	-125 203
Investoinnit	ALKUPERÄI- NEN TA 2022	TA-MUU- TOKSET	MUUTETTU TA 2022	TOTEUTUMA	POIKKEAMA
Menot	2 000 000		2 000 000	1 666 851	333 149
Tulot	70 000		70 000	63 921	-6 079
Netto	-1 930 000	0	-1 930 000	-1 602 930	327 070

Rahoituslaskelma	ALKUP. TA 2022	TA-MUU- TOKSET	MUUTETTU TA 2022	TOTEU- TUMA	POIK- KEAMA
Toiminnan rahavirta	1 959 000	0	1 959 000	2 005 283	46 283
Liikeliikettä	1 050 000	0	1 050 000	1 174 895	124 895
Poistot ja arvonalentumiset	1 696 000	0	1 696 000	1 613 500	-82 500
Rahoitustuotot ja -kulut	-787 000	0	-787 000	-783 112	3 888
Investointien rahavirta	-1 930 000	0	-1 930 000	-1 602 930	327 070
Investointimenot	-2 000 000	0	-2 000 000	-1 666 851	333 149
Rahoitusosuudet investointimenoihin	70 000		70 000	63 921	-6 079
Toiminnan ja investointien rahavirta	29 000	0	29 000	402 353	373 353
Rahoituksen rahavirta					
Lainakannan muutokset	685 000	0	685 000	-740 256	-1 425 256
Pitkäaik. lainojen lis. kunnalta	1 500 000	0	1 500 000		1 500 000
Pitkäaik. lainojen lis. muilta	0	0	0		0
Pitkäaik. lainojen väh. kunnalle	-815 000		-815 000	-740 256	-74 744
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	0	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	-410 384	-410 384
Vaihto-omaisuuden muutos (väh.+/lis.-)	0	0	0	-11 368	11 368
Saamisten muutos kunnalta (väh.+/lis.-)	0	0	0	-205 473	205 473
Saamisten muutos muilta (väh.+/lis.-)	0	0	0	-1 362 708	1 362 708
Korottomien velkojen muutos kunnalta	0	0	0	-70 826	70 826
Korottomien velkojen muutos muilta	0	0	0	1 239 990	-1 239 990
Rahoituksen rahavirta	685 000	0	685 000	-1 150 640	-1 835 640
					0
Rahavarojen muutos	714 000	0	714 000	-748 287	-1 462 287

Tuotot: Talousveden myynti ja laskutettava jätevesimäärä laski vuoteen 2021 verrattuna.

Asumiskäyttö

Monissa kerros- ja rivitaloissa tehdyt uudistukset tuovat säästöjä vedenkulutukseen siten, ettei tavanomainen uudisrakentaminen (2022: 4 kiinteistöliittymää) näy laskutettavan vesimäärän lisääntymisessä.

Teollisuus ja palvelut

Teollisuuslaitosten ja liike-elämän osuus laskutetusta vesimäärästä on 44,7 % ja jätevesimäärästä 37,5 %. Kaupunkikonsernin osuus laskutetusta vesimäärästä on 6,1 % ja jätevesimäärästä 9,3 %. Naapurikuntien osuus laskutetuista jätevesistä oli 16,9 %.

Kulut: **Palvelujen ostot** (1 089 391 euroa). Toimisto- ja asiantuntijapalveluita käytettiin 63 686 eurolla. Asiantuntijapalvelujen, tietoliikennekustannusten sekä talous- ja palkkahallinnon hoitamisen lisäksi tähän ryhmään kirjataan mm. vakuutukset, koulutus, posti- ja puhelinkulut sekä työterveyspalvelut. Ostopalveluina hoidetaan myös mm. talousvesi- ja jätevesianalyysit, jotka teetetään akkreditoidussa laboratoriossa. Jätevedenkäsittelyn tuloksena syntyneen lietteen ostopalveluna hankitun jatkokäsittelyn kulut 288 445 euroa.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat (927 577 euroa). Tästä noin 409 970 euroa koostuu sähkökuluista, joista jäteveden käsittelyn (pumppaamot ja puhdistamo) osuus on 257 508 euroa. Talousveden tuotannon ja jakelun (vedenottamot, vesitorni, paineenkorotusasemat) osalta sähkökulut olivat 128 629 euroa. Energiansäästöön tähtäävät toimet ovat mukana sekä jokapäiväisessä työssä että investointien suunnittelussa. Esim. pumppaamoiden säännöllinen huolto, pumppauksen optimointi ja vuotovesien vähentäminen pienentävät energian tarvetta jäteveden siirrossa ja käsittelyssä.

Kemikaaleja tarvitaan lähinnä jäteveden puhdistusprosessissa, mutta myös vedenottamoilla. Kemikaalikulut v. 2022 olivat yhteensä 165 740 euroa. Koneita, kalustoa ja verkoston osia hankittiin tarpeen mukaan. Vesihuoltoliikelaitoksen toimiston ja eri työpisteiden toimistokoneet ja –ohjelmat, kuten vesihuollon automaation ja kaukovalvonnan laitteet on pidetty vesihuoltopalveluiden laadukkaan ja tehokkaan toimittamisen edellyttämällä tasolla.

Liiketoiminnan muut kulut (134 531 euroa). Kulut koostuvat lähinnä maa- ja vesialuevuokrasta, toimitilavuokrasta sekä koneiden ja laitteiden vuokrasta (yhteensä 88 683 euroa). Lisäksi erässä ovat mukana autoverot, luotto-tappiot, (epävarmojen saatavien poistaminen tileistä, yhteensä 16 450 euroa) sekä muut kulut (13 986 euroa), joita ovat mm. perintäkulut.

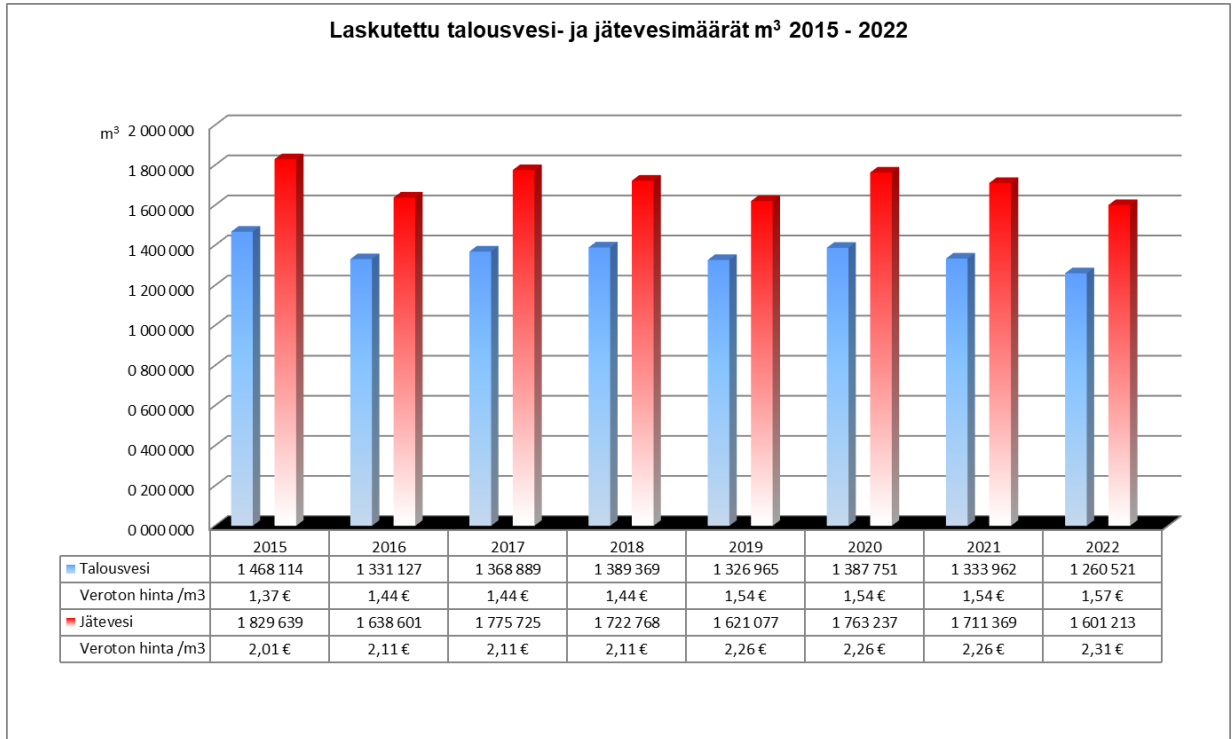
Rahoitustuotot ja -kulut:

Korvaus peruspääomasta (tuloutus) oli suunnitelman mukainen (720 000 euroa). Korvauksen määrässä on huomioitu talousarviovuoden 2020 aikana myönnetty tukkuvesialennus yhteensä 80 029 euroa, jonka Forssan kaupunki valtuuston päätöksen mukaisesti hyvitti vesihuoltoliikelaitokselle.

Poistot: Toteutuma oli 1 613 500 euroa, joka on 82 500 euroa alle talousarviossa hyväksytyn.

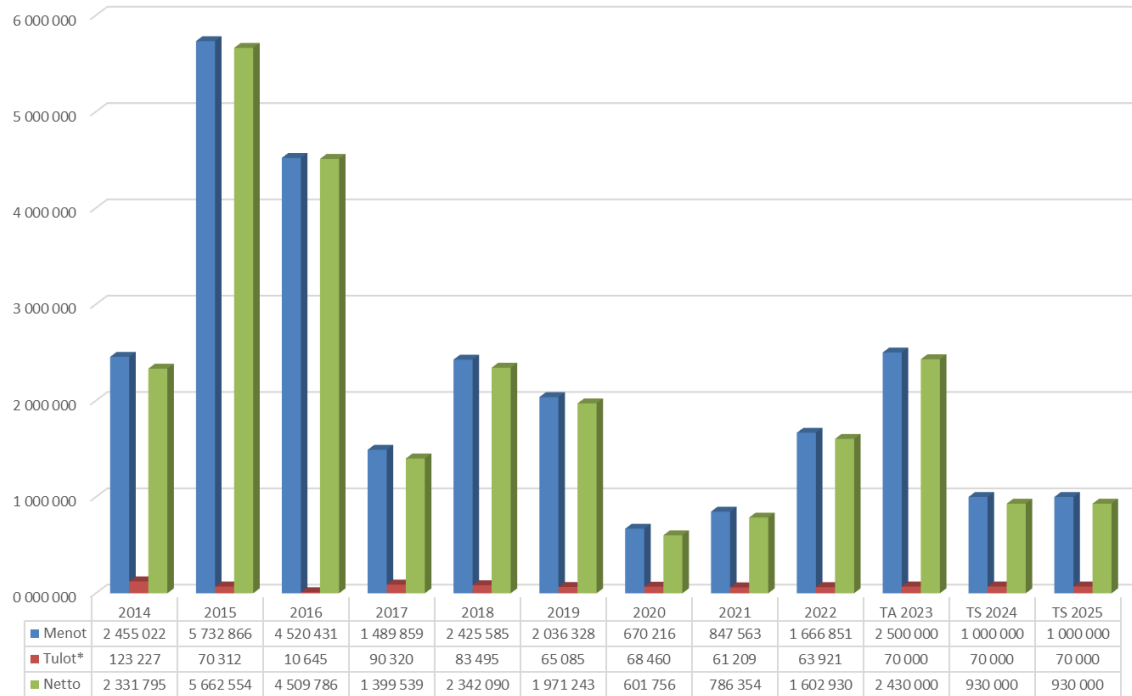
Palvelujen myynti:

Uusia kiinteistöjä liitettiin 2022 aikana seuraavasti: vesiverkoston liittymiä oli 4 kpl:tta, viemäriverkoston liittymiä 3 kpl:tta. Liittymismaksuja saatiin yhteensä 27 020 euroa (2021: 64 364 euroa).

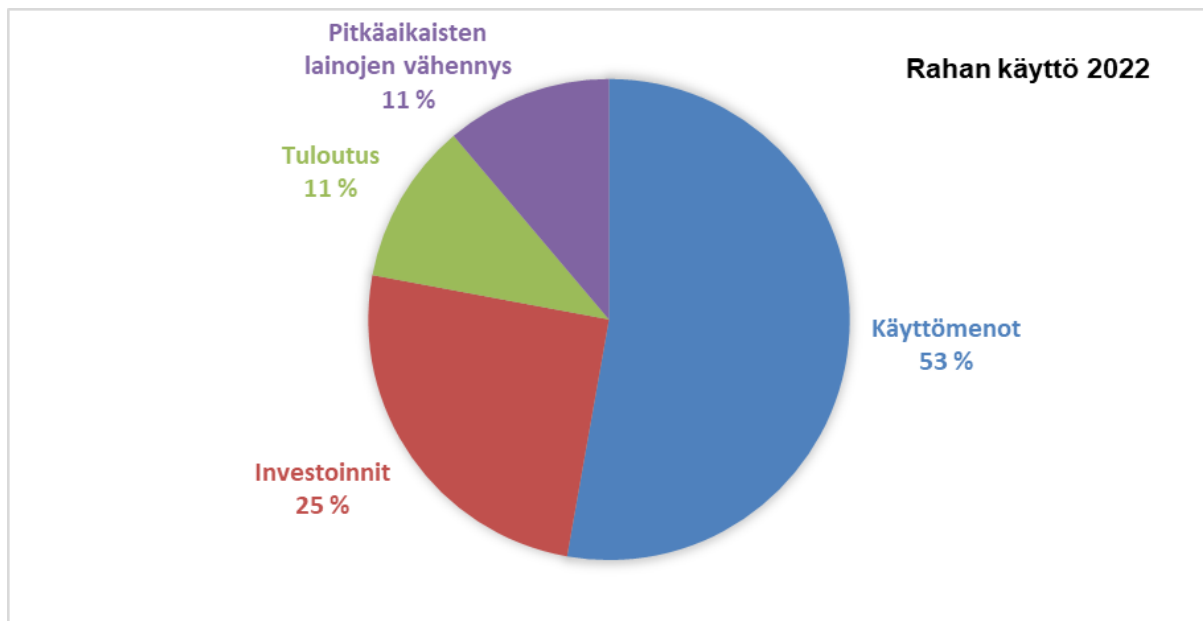

Laskutettu talousvesi- ja jätevesimäärä (m³) rakennustyypeittäin

Veden ja jäteveden myynti m ³	2020		2021		2022	
	vesi	jätevesi	vesi	jätevesi	vesi	jätevesi
Omakotitalot	300 379	254 305	286 997	246 085	269 502	230 243
Kerros- ja rivitalot	346 074	346 074	324 980	324 931	317 224	317 224
Teollisuus- ja liike-elämä	637 828	768 150	611 291	717 989	564 062	601 083
Vesiyhtymät	392	0	419	0	390	0
Valtionlaitokset, sairaala, seurakunta	23 286	23 013	24 651	24 509	21 742	21 644
Kaupungin koulut ja muut laitokset	70 446	101 548	71 458	128 450	76 711	149 030
Muut	9 346	7 941	10 898	8 990	10 890	11 824
Naapurikunnat	0	262 206	3 268	260 415	0	270 165
Yhteensä	1387751	1 763 237	1 333 962	1 711 369	1 260 521	1 601 213

2014-2022 toteutuneet investoinnit, saadut rahoitusosuudet ja netot ja TA 2023-2025 investoinnit

* Kaupunkikonsernin ulkopuoliset rahoitusosuudet

Investointien erittely (2022)

Verkosto	
Vesijohtoverkosto	619 847 €
Viemäriverkosto	224 860 €
Hulevesiverkosto	173 318 €
Muut verkostojen laitteet	40 700 €
JVP koneet ja laitteet	55 069 €
Tietokonelaitteet	12 758 €
Muut koneet ja kalusto	16 000 €
JVP koneet ja laitteet	18 263 €
Keskeneräiset hankkeet	506 037 €
Yhteensä	1 666 851 €

8. Tilinpäätöslaskelmat

TULOSLASKELMA	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Liikevaihto	6 191 993,60	6 308 673,57
Liiketoiminnan muut tuotot	10 161,16	77 313,39
Tuet ja avustukset kunnalta	12 439,41	15 362,00
Materiaalit ja palvelut	<u>-2 016 967,89</u>	<u>-1 932 054,06</u>
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-927 577,03	-798 910,40
Palvelujen ostot	-1 089 390,86	-1 133 143,66
Henkilöstökulut	<u>-1 274 700,53</u>	<u>-1 299 755,36</u>
Palkat ja palkkiot	-999 273,92	-1 011 555,58
Henkilösivukulut	<u>-275 426,61</u>	<u>-288 199,78</u>
Eläkekulut	-238 080,27	-248 014,88
Muut henkilösivukulut	-37 346,34	-40 184,90
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 613 500,40	-1 645 230,48
Liiketoiminnan muut kulut	-134 530,68	-168 333,81
LIIEKEYLIJÄÄMÄ	1 174 894,67	1 355 975,25
Rahoitustuotot ja -kulut	<u>-783 221,70</u>	<u>-884 019,14</u>
Korkotuotot	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	7 489,03	4 443,62
Kunnalle maksetut korkokulut	-70 430,02	-76 175,84
Muille maksetut korkokulut	-254,33	-520,52
Korvaus peruspääomasta	-719 971,45	-819 421,66
Muut rahoituskulut	-54,93	7 655,26
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	391 672,97	471 956,11
Satunnaiset tuotot ja kulut	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00
Satunnaiset kulut	0,00	0,00
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN VARAUKSIA	391 672,97	471 956,11
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	16 419,91	17 847,73
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	<u>408 092,88</u>	<u>489 803,84</u>
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, % *	5,5	6,2
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, % *	5,5	6,2
Voitto, %	6,3	7,5

* Tunnusluvun vertailtavuutta liikelaitosten kesken voi heikentää se, että pysyvien vastaavien hyödykkeiden kirjanpitoarvo saattaa poiketa olennaisesti käyvästä arvosta. Vesihuoltoliikelaitoksen omaisuuden nykyarvo poikkeaa olennaisesti taseen arvoista.

TULOSLASKELMA, vesi- ja viemärlaitostoiminta	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Liikevaihto	6 191 993,60	6 308 673,57
Liiketoiminnan muut tuotot	10 161,16	77 313,39
Materiaalit ja palvelut	<u>-2 011 499,39</u>	<u>-1 923 567,68</u>
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-927 577,03	-796 492,98
Palvelujen ostot	-1 083 922,36	-1 127 074,70
Henkilöstökulut	<u>-1 267 206,58</u>	<u>-1 292 387,82</u>
Palkat ja palkkiot	-993 047,05	-1 005 507,57
Henkilösivukulut	<u>-274 159,53</u>	<u>-286 880,25</u>
Eläkekulut	-237 052,84	-246 950,75
Muut henkilösivukulut	-37 106,69	-39 929,50
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 549 579,64	-1 584 001,09
Liiketoiminnan muut kulut	-134 530,68	-168 333,81
LIIEKEYLIJÄÄMÄ	1 239 338,47	1 417 696,56
Rahoitustuotot ja -kulut	<u>-783 221,70</u>	<u>-884 019,14</u>
Korkotuotot	0,00	0,00
Muut rahoitustuotot	7 489,03	4 443,62
Kunnalle maksetut korkokulut	-70 430,02	-76 175,84
Muille maksetut korkokulut	-254,33	-520,52
Korvaus peruspääomasta	-719 971,45	-819 421,66
Muut rahoituskulut	-54,93	7 655,26
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	456 116,77	533 677,42
Satunnaiset tuotot ja kulut	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00
Satunnaiset kulut	0,00	0,00
YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) ENNEN VARAUKSIA	456 116,77	533 677,42
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	16 419,91	17 847,73
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	<u>472 536,68</u>	<u>551 525,15</u>
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, % *	6,0	6,7
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, % *	6,0	6,7
Voitto, %	7,4	8,5

* Tunnusluvun vertailtavuutta liikelaitosten kesken voi heikentää se, että pysyvien vastaavien hyödykkeiden kirjanpitoarvo saattaa poiketa olennaisesti käyvästä arvosta.
Vesihuoltoliikelaitoksen omaisuuden nykyarvo poikkeaa olennaisesti taseen arvoista.

TULOSLASKELMA, hulevesi	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Liikevaihto	0,00	0,00
Tuet ja avustukset kunnalta	12 439,41	15 362,00
Materiaalit ja palvelut	<u>-5 468,50</u>	<u>-8 486,38</u>
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0,00	-2 417,42
Palvelujen ostot	-5 468,50	-6 068,96
Henkilöstökulut	<u>-7 493,95</u>	<u>-7 367,54</u>
Palkat ja palkkiot	-6 226,87	-6 048,01
Henkilösivukulut	<u>-1 267,08</u>	<u>-1 319,53</u>
Eläkekulut	-1 027,43	-1 064,13
Muut henkilösivukulut	-239,65	-255,40
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-63 920,76	-61 229,39
LIIKEALIJÄÄMÄ	-64 443,80	-61 721,31
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	<u><u>-64 443,80</u></u>	<u><u>-61 721,31</u></u>
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT, hulevesi		
Sijoitetun pääoman tuotto, % *	-7,8	-7,9
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, % *	-7,8	-7,9

RAHOITUSLASKELMA	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toiminnan rahavirta	<u>2 005 173,37</u>	<u>2 117 186,59</u>
Liikelylijäämä	1 174 894,67	1 355 975,25
Poistot ja arvonalentumiset	1 613 500,40	1 645 230,48
Rahoitustuotot ja -kulut	-783 221,70	-884 019,14
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Investointien rahavirta	<u>-1 602 930,50</u>	<u>-786 354,15</u>
Investointimenot	-1 666 851,26	-847 563,15
Rahoitusosuudet investointimenoihin	63 920,76	61 209,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	402 242,87	1 330 832,44
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	<u>-740 256,00</u>	<u>-740 256,00</u>
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle	-740 256,00	-740 256,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	0,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	<u>-410 384,14</u>	<u>-44 425,28</u>
Vaihto-omaisuuden muutos	-11 367,56	4 105,45
Saamisten muutos kunnalta	-205 472,97	-11 563,57
Saamisten muutos muilta	-1 362 707,85	55 148,41
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-70 826,23	63 531,89
Korottomien velkojen muutos muilta	1 239 990,47	-155 647,46
Rahoituksen rahavirta	-1 150 640,14	-784 681,28
Rahavarojen muutos	<u><u>-748 397,27</u></u>	<u><u>546 151,16</u></u>
Rahavarat 31.12.	462 652,97	1 211 050,24
Rahavarat 1.1.	1 211 050,24	664 899,08
Rahavarojen muutos	-748 397,27	546 151,16

LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT

Toiminnan ja inv. rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	3 499,1	2 172,5
Investointien tulorahoitus, %	125,1	269,2
Laskennallinen lainanhoitokate	1,5	1,5
Kassan riittävyys, pv	25,5	75,2
Quick ratio	0,8	0,9
Current ratio	0,9	1,0

RAHOITUSLASKELMA, vesi- ja viemärlaitostoiminta	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toiminnan rahavirta	<u>2 005 696,41</u>	<u>2 117 678,51</u>
Liikelylijäämä	1 239 338,47	1 417 696,56
Poistot ja arvonalentumiset	1 549 579,64	1 584 001,09
Rahoitustuotot ja -kulut	-783 221,70	-884 019,14
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Investointien rahavirta	<u>-1 493 533,75</u>	<u>-691 221,34</u>
Investointimenot	-1 493 533,75	-691 221,34
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	512 162,66	1 426 457,17
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset	<u>-740 256,00</u>	<u>-740 256,00</u>
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle	-740 256,00	-740 256,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta	0,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	<u>-410 384,14</u>	<u>-44 425,28</u>
Vaihto-omaisuuden muutos	-11 367,56	4 105,45
Saamisten muutos kunnalta	-205 472,97	-11 563,57
Saamisten muutos muilta	-1 362 707,85	55 148,41
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-70 826,23	63 531,89
Korottomien velkojen muutos muilta	1 239 990,47	-155 647,46
Rahoituksen rahavirta	-1 150 640,14	-784 681,28
Rahavarojen muutos	<u>-638 477,48</u>	<u>641 775,89</u>
Rahavarat 31.12.	1 437 704,65	2 076 182,13
Rahavarat 1.1.	2 076 182,13	1 434 406,24
Rahavarojen muutos	-638 477,48	641 775,89
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Investointien tulorahoitus, %	134,3	306,3
Lainanhoitokate	1,8	1,8
Laskennallinen lainanhoitokate	1,5	1,5
Kassan riittävyys, pv	81,5	132,8
Quick ratio	0,8	0,9
Current ratio	0,9	1,0

RAHOITUSLASKELMA, hulevesi	1.1.-31.12.2022	1.1.-31.12.2021
Toiminnan rahavirta	<u>-523,04</u>	<u>-491,92</u>
Liikealijäämä	-64 443,80	-61 721,31
Poistot ja arvonalentumiset	63 920,76	61 229,39
Investointien rahavirta	<u>-109 396,75</u>	<u>-95 132,81</u>
Investointimenot	-173 317,51	-156 341,81
Rahoitusosuudet investointimenoihin	63 920,76	61 209,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	-109 919,79	-95 624,73
Rahavarojen muutos	<u><u>-109 919,79</u></u>	<u><u>-95 624,73</u></u>
Rahavarat 31.12.	-975 051,68	-865 131,89
Rahavarat 1.1.	-865 131,89	-769 507,16
Rahavarojen muutos	-109 919,79	-95 624,73

LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT:

Sijoitetun pääoman tuotto, % = $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Muille maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Sijoitettu korollinen vieras pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaeht. varaukset})$

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, % = $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Lainat kunnalta} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Voitto, % = $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen varauksia} / \text{Liikevaihto})$

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä = Rahoituslaskelman välituloksen kertymä tilinpäätösvedolta ja neljältä edelliseltä vuodelta

Investointien tulorahoitus, % = $100 * (\text{Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} - \text{Tuloverot}) / \text{Investointien omahankintameno}$

Laskennallinen lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Laskennalliset lainanlyhennykset saadaan jakamalla taseen lainat kahdeksalla, mikä kuvaa oletettua jäljellä olevaa laina-aikaa.

Korkokulujen lisäksi kaavaan on otettu mukaan korvaus peruspääomasta.

Lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$
Korkokulujen lisäksi kaavaan on otettu mukaan korvaus peruspääomasta.

Kassan riittävyys (pv) = $365 \text{ pv} * \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Quick ratio = $(\text{Rahat ja pankkisaamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Lyhytaikaiset saamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Current ratio = $(\text{Vaihto-omaisuus} + \text{Lyhytaikaiset saamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Rahat ja pankkisaamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Omavaraisuusaste, % = $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Lainakanta 31.12. = $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat} + \text{Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä})$

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

TASE

VASTAAVAA	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT	20 281 312,63	20 291 882,53
Aineettomat hyödykkeet	<u>155 432,28</u>	<u>241 471,32</u>
Muut pitkävaikutteiset menot	155 432,28	241 471,32
Aineelliset hyödykkeet	<u>20 111 500,35</u>	<u>20 036 031,21</u>
Maa- ja vesialueet	56 342,24	56 342,24
Rakennukset	3 456 256,93	3 717 111,14
Kiinteät rakenteet ja laitteet	15 725 758,11	15 916 128,26
Koneet ja kalusto	146 565,08	125 908,48
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	726 577,99	220 541,09
Sijoitukset	<u>14 380,00</u>	<u>14 380,00</u>
Muut saamiset	14 380,00	14 380,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 295 853,02	2 464 701,91
Vaihto-omaisuus	<u>140 278,05</u>	<u>128 910,49</u>
Aineet ja tarvikkeet	140 278,05	128 910,49
Saamiset	<u>2 692 922,00</u>	<u>1 124 741,18</u>
Pitkäaikaiset saamiset	<u>2 000,00</u>	<u>2 000,00</u>
Muut saamiset	2 000,00	2 000,00
Lyhytaikaiset saamiset	<u>2 690 922,00</u>	<u>1 122 741,18</u>
Myyntisaamiset	1 963 978,17	560 154,13
Saamiset kunnalta	372 604,47	167 131,50
Muut saamiset	2 295,27	696,04
Siirtosaamiset	352 044,09	394 759,51
Rahat ja pankkisaamiset	462 652,97	1 211 050,24
	<u>23 577 165,65</u>	<u>22 756 584,44</u>

TASE

VASTATTAVAA	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA	13 064 290,17	12 656 197,29
Peruspääoma	6 386 237,96	6 386 237,96
Edellisten tilikausien ylijäämä	6 269 959,33	5 780 155,49
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	408 092,88	489 803,84
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	188 830,00	205 249,91
Poistoero	188 830,00	205 249,91
VIERAS PÄÄOMA	10 324 045,48	9 895 137,24
Pitkäaikainen	<u>6 613 080,00</u>	<u>7 353 336,00</u>
Lainat kunnalta	6 613 080,00	7 353 336,00
Lyhytaikainen	<u>3 710 965,48</u>	<u>2 541 801,24</u>
Lainat kunnalta	1 639 042,30	1 639 042,30
Saadut ennakot	174,61	174,61
Ostovelat	1 094 104,15	211 985,63
Korottomat velat kunnalta	331 779,53	402 605,76
Muut velat	40 464,20	40 098,84
Siirtovelat	605 400,69	247 894,10
	<u>23 577 165,65</u>	<u>22 756 584,44</u>
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	56,2	56,5
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	166,5	155,0
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	166,5	155,0
Kertynyt ylijäämä, 1000 €	6 678	6 270
Lainakanta 31.12., 1000 €	8 252	8 992
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	8 252	8 992

TASE, vesi- ja viemärlaitostoiminta

VASTAAVAA	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT	19 435 146,86	19 491 192,75
Aineettomat hyödykkeet	<u>155 432,28</u>	<u>241 471,32</u>
Muut pitkävaikutteiset menot	155 432,28	241 471,32
Aineelliset hyödykkeet	<u>19 265 334,58</u>	<u>19 235 341,43</u>
Maa- ja vesialueet	56 342,24	56 342,24
Rakennukset	3 456 256,93	3 717 111,14
Kiinteät rakenteet ja laitteet	14 879 592,34	15 115 438,48
Koneet ja kalusto	146 565,08	125 908,48
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	726 577,99	220 541,09
Sijoitukset	<u>14 380,00</u>	<u>14 380,00</u>
Muut saamiset	14 380,00	14 380,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 295 853,02	2 464 701,91
Vaihto-omaisuus	<u>140 278,05</u>	<u>128 910,49</u>
Aineet ja tarvikkeet	140 278,05	128 910,49
Saamiset	<u>2 692 922,00</u>	<u>1 124 741,18</u>
Pitkäaikaiset saamiset	<u>2 000,00</u>	<u>2 000,00</u>
Muut saamiset	2 000,00	2 000,00
Lyhytaikaiset saamiset	<u>2 690 922,00</u>	<u>1 122 741,18</u>
Myyntisaamiset	1 963 978,17	560 154,13
Saamiset kunnalta	372 604,47	167 131,50
Muut saamiset	2 295,27	696,04
Siirtosaamiset	352 044,09	394 759,51
Rahat ja pankkisaamiset	462 652,97	1 211 050,24
	<u>22 730 999,88</u>	<u>21 955 894,66</u>

TASE, vesi- ja viemärlaitostoiminta

VASTATTAVAA	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA	12 218 124,40	11 855 507,51
Peruspääoma	4 742 005,40	4 851 925,19
Edellisten tilikausien ylijäämä	7 003 582,32	6 452 057,17
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	472 536,68	551 525,15
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	188 830,00	205 249,91
Poistoero	188 830,00	205 249,91
VIERAS PÄÄOMA	10 324 045,48	9 895 137,24
Pitkäaikainen	<u>6 613 080,00</u>	<u>7 353 336,00</u>
Lainat kunnalta	6 613 080,00	7 353 336,00
Lyhytaikainen	<u>3 710 965,48</u>	<u>2 541 801,24</u>
Lainat kunnalta	1 639 042,30	1 639 042,30
Saadut ennakot	174,61	174,61
Ostovelat	1 094 104,15	211 985,63
Korottomat velat kunnalta	331 779,53	402 605,76
Muut velat	40 464,20	40 098,84
Siirtovelat	605 400,69	247 894,10
	<u>22 730 999,88</u>	<u>21 955 894,66</u>
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	54,6	54,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	166,5	155,0
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	166,5	155,0
Kertynyt ylijäämä, 1000 €	7 476	7 004
Lainakanta 31.12., 1000 €	8 252	8 992

TASE, hulevesi

VASTAAVAA	31.12.2022	31.12.2021
PYSYVÄT VASTAAVAT	846 165,77	800 689,78
Aineelliset hyödykkeet	<u>846 165,77</u>	<u>800 689,78</u>
Kiinteät rakenteet ja laitteet	846 165,77	800 689,78
	<u>846 165,77</u>	<u>800 689,78</u>

VASTATTAVAA	31.12.2022	31.12.2021
OMA PÄÄOMA	846 165,77	800 689,78
Jäännöspääoma	1 644 232,56	1 534 312,77
Liittymismaksurahasto		
Edellisten tilikausien alijäämä	-733 622,99	-671 901,68
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-64 443,80	-61 721,31
	<u>846 165,77</u>	<u>800 689,78</u>

KOKONAISTULOT JA -MENOT

TULOT	1.000 e	MENOT	1.000 e	
Toiminta		Toiminta		
Toimintatuotot	6 215	Toimintakulut	3 426	
Korkotuotot	0	Korkokulut	71	
Muut rahoitustuotot	7	Muut rahoituskulut	720	
Investoinnit		Investoinnit		
Rah.osuudet inv.menoihin	64	Investointimenot	1 667	
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen väh.	740	
Lyhytaikaisten lainojen lisäys		Lyhytaikaisten lainojen väh.	0	
Kokonaistulot yhteensä	6 286	Kokonaismenot yhteensä	6 624	
Muut maksuvalmiuden muutokset	-410			Muutos%
Rahavarojen muutos	748	Kokonaismenot yhteensä v. 2016	9 360	-21,5 %
		Kokonaismenot yhteensä v. 2017	6 336	-32,3 %
		Kokonaismenot yhteensä v. 2018	8 206	29,5 %
		Kokonaismenot yhteensä v. 2019	8 641	5,3 %
		Kokonaismenot yhteensä v. 2020	6 996	-19,0 %
		Kokonaismenot yhteensä v. 2021	5 876	-16,0 %
Yhteensä	6 624	Kokonaismenot yhteensä v. 2022	6 624	12,7 %

9. Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kaupunginvaltuusto on vahvistanut 10.12.2012 uudet poistosuunnitelmien perusteet ja kaupunginhallitus on vahvistanut 17.12.2012 poistosuunnitelman, jota on noudatettu 1.1.2013 lukien.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihankintahinnan määräisenä.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6. Liikevaihdon erittely	2022	2021
Vesimaksutuotot	2 132 326,49	2 220 437,10
Viemärimaksutuotot	3 966 669,30	3 964 444,39
Muut myyntituotot	96 968,47	123 792,08
	<hr/>	<hr/>
	6 195 964,26	6 308 673,57

9. Palvelujen ostojen erittely	2022	2021
Muiden palvelujen ostot	1 089 390,86	1 133 143,66

11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Poistosuunnitelma hyödykeryhmittäin 1.1.2013 lukien, kv 10.12.2012, kh 17.12.2012

Vanhojen rakennusten poistoissa, mm. mädättämö, on noudatettu vanhaa 8 %:n menojäännöspoistoa.

Kaikissa muissa hyödykkeissä on noudatettu kh:n 17.12.2012 hyväksymää poistosuunnitelmaa.

	Poisto- menetelmä	Perusteet(kv hyv) poistoaika/%	Poistoaika/ poistoprosentti
<u>Aineettomat hyödykkeet</u>			
Kehittämismenot	Tasapoisto	2-5 vuotta	3 vuotta
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5-20 vuotta	5-20 vuotta
Atk-ohjelmistot	Tasapoisto	2-5 vuotta	3 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	Tasapoisto	2-5 vuotta	3 vuotta
<u>Aineelliset hyödykkeet</u>			
<u>Maa- ja vesialueet</u>			
Ei poistoaikaa			
<u>Rakennukset ja rakennelmat</u>			
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	20-50 vuotta	20 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20-30 vuotta	20 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20-30 vuotta	20 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30-50 vuotta	30 vuotta

Talusrakennukset	Tasapoisto	10-20 vuotta	10 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäänn.poisto	15 % - 20 %	15 %
Sillat, laiturit, uimalat	Menojäänn.poisto	10 % - 25 %	15 %
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäänn.poisto	10 % - 20 %	15 %
Sähköjohdot, ulkovalaistuslaitteet	Menojäänn.poisto	15 % - 20 %	15 %
Liikenteen ohjauslaitteet	Tasapoisto	10-15 vuotta	10 vuotta
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Tasapoisto	10-20 vuotta	10 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Tasapoisto	10-15 vuotta	10 vuotta
Koneet ja kalusto			
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	4-7 vuotta	5 vuotta
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10-15 vuotta	10 vuotta
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5-10 vuotta	5 vuotta
Atk-laitteet	Tasapoisto	3-5 vuotta	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3-5 vuotta	5 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet			
Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto	Käytön mukainen poisto	
Lisäksi			
Forssan Vesihuoltoliikelaitoksessa			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	Menojäänn.poisto	7 % - 10 %	8 %
Vedenjakeluverkosto	Menojäänn.poisto	7 % - 10 %	8 %
Viemäriverkko	Menojäänn.poisto	7 % - 10 %	8 %
Vedenottamot	Tasapoisto	20 vuotta	20 vuotta
Jätevedenpuhdistamo	Tasapoisto	20 vuotta	20 vuotta

Pienhankintaraja on 10.000 euroa.

Rakennukset ja rakennelmat:

Poistoaika pääsääntöisesti alaraja eli 20 vuotta 1.1.2013 lukien.

Poistojen laskenta tasapoistoilla aloitetaan hankinnan tai valmistumisen jälkeisestä seuraavan kuukauden alusta.

Menojäännöspoistot aloitetaan hankinta/valmistumisvuonna tehtävillä puolen vuoden poistoilla.

14. Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely	2022	2021
Satunnaiset tuotot		
Matkun vesiosuuskunnan avaava tase	0,00	0,00
Satunnaiset kulut		
Koijärven jv-osuuskunnan avaava tase	0,00	0,00

Tasetta koskevat liitetiedot

19. Tiedot pysyvistä vastaavista tase-eräkohtaisesti

	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet					
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet									
Poistamaton hankintameno 1.1.	19 895,90	221 575,42	241 471,32	56 342,24	3 717 111,14	15 916 128,26	125 908,48	220 541,09	20 036 031,21
Lisäykset tilikauden aikana			0,00			958 466,02	47 021,23	661 364,01	1 666 851,26
Rahoitusosuudet tilikaudella			0,00			63 920,76			63 920,76
Vähennykset tilikauden aikana			0,00						0,00
Siirrot erien välillä			0,00			155 327,11		155 327,11	0,00
Tilikauden poisto	12 113,04	73 926,00	86 039,04		260 854,21	1 240 242,52	26 364,63		1 527 461,36
Avonalennukset ja niiden palautukset			0,00						0,00
Poistamaton hankintameno 31.12	7 782,86	147 649,42	155 432,28	56 342,24	3 456 256,93	15 725 758,11	146 565,08	726 577,99	20 111 500,35
Arvonkorotukset									
23. Saamisten erittely	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tilikauden aikana kirjatut pienhankinnat 80619,48 euroa.

Lyhytaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä	2022	2021
Myyntisaamiset	50 663,17	306,91
Lyhytaikaiset saamiset kuntayhtymiltä, joissa kaupunki on jäsenenä		
Myyntisaamiset	16 121,52	658,32
24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtosaamiset	348 894,09	391 306,21
Arviolaskutus joulukuulta	348 590,79	391 306,21
Puoluevero	303,30	303,30
25. Oman pääoman erittely	2022	2021
Peruspääoma 1.1.	6 386 237,96	6 386 237,96
Peruspääoma 31.12.	6 386 237,96	6 386 237,96
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	6 269 959,33	5 780 155,49
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	6 269 959,33	5 780 155,49
Tilikauden ylijäämä (alijäämä) 31.12.	408 092,88	489 803,84
Oma pääoma yhteensä 31.12.	13 064 290,17	12 656 197,29
27. Pitkäaikaiset velat	2022	2021
Lainat kunnalta	3 652 056,00	4 392 312,00
30. Vieras pääoma	2022	2021
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Velat tytäryhteisöille		
Ostovelat	390,85	473,31
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä		
Ostovelat	0,00	0,00
31. Sekkitililimiitti	2022	2021
Luotollisen sekkitilin sekkilimiitti 31.12.	600 000,00	600 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	600 000,00	600 000,00
32. Muiden velkojen erittely	2022	2021
Muut velat	40 464,20	40 098,84
Muut velat yhteensä	40 464,20	40 098,84
33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtovelat		
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotus	209 002,95	208 502,35
Muut henkilöstökuluihin liittyvät siirtovelat	37 363,78	34 891,75
Muut siirtovelat	359 033,96	4 500,00
Siirtovelat yhteensä	605 400,69	247 894,10

Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt
Ei ole tehty.

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.	2022	2021
Henkilöstön lukumäärä	16	18
- joista osa-aikaisia	0	0
43. Henkilöstökulut	2022	2021
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	1 274 700,53	1 299 755,36
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	148 370,52	82 211,53
Henkilöstökulut yhteensä	1 423 071,05	1 381 966,89
44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	2022	2021
Keskusta, Forssa	150,00	159,60
Kokoomus, Forssa	262,00	332,70
SDP Forssan paikallistoimikunta	569,00	576,20
Vasemmistoliitto, Forssa	0,00	77,70
Perussuomalaiset, Forssa	75,00	35,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	1 056,00	1 181,20

10. Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista

Käytetyt kirjanpitokirjat:

Päiväkirja	sähköisenä
Pääkirja	sähköisenä
Tasekirja	sidottuna
Tase-erittelyt	paperitulosteina

Käytetyt tositiesarjat:

Kirjanpito	
MUIST1	Muistio, ulk. RD
KOMTOS	Käyttöomaisuus
SISLAS	Sis.laskut, Rondo Laskutus

Ostoreskontra	
OSTOT	Ostolaskut Rondo
OMAKSU	Ostomaksut

Myyntireskontra	
MRPMAN	Manuaalisuoritukset
MRPVII	Viitesuoritukset
MRPHYV	Hyvityslaskujen kuittaus
MRPK	Tileistä poisto
MRP77	Laskulaji 77
MRP78	Laskulaji 78
MRP79	Laskulaji 79
Liittymät kirjanpitoon/ostoreskontraan	
PANKKI	Pankin tiliote
PALKAT	Palkkatositteet
VARAST	Varasto Sonet
OSTOT	Rondo sähköiset ostolaskut

Muut	
ALKUSA	Alkusaldot
BUD	Talousarvio

Selvitys kirjanpidon säilytyksestä:

Tasekirja säilytetään pysyvästi.

Muun kirjanpitoaineiston säilyttämisessä noudatetaan kirjanpitolain 2. luvun 10 §:n säännöksiä, paitsi tositateineistoa säilytetään arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti 10 vuotta.

12. Liikelaitoksen vaikutus kunnan tuloksen muodostumiseen

YHDISTELTY TULOSLASKELMA 1 - 12/2022

	Forssan kaupunki	Forssan vesi- huoltoliike- laitos	Yhteensä (ennen elim.)	Koneelliset elimi- noinnit	Yhteensä
TOIMINTATUOTOT					
MYYNITUOTOT	5 726 356,09	6 191 993,60	11 918 349,69	-495 945,04	11 422 404,65
MAKSUTUOTOT	1 239 812,07	0,00	1 239 812,07	-12 720,35	1 227 091,72
TUET JA AVUSTUKSET	2 411 733,85	12 439,41	2 424 173,26	-12 439,41	2 411 733,85
MUUT TOIMINTATUOTOT	3 647 443,13	10 161,16	3 657 604,29	-59 450,75	3 598 153,54
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	13 025 345,14	6 214 594,17	19 239 939,31	-580 555,55	18 659 383,76
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-29 451 436,50	-1 274 700,53	-30 726 137,03	0,00	-30 726 137,03
PALKAT JA PALKKIOT	-22 845 363,07	-999 273,92	-23 844 636,99	0,00	-23 844 636,99
HENKILÖSIVUKULUT	-6 606 073,43	-275 426,61	-6 881 500,04	0,00	-6 881 500,04
ELÄKEKULUT	-5 800 929,86	-238 080,27	-6 039 010,13	0,00	-6 039 010,13
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-805 143,57	-37 346,34	-842 489,91	0,00	-842 489,91
PALVELUJEN OSTOT	-86 953 694,70	-1 089 390,86	-88 043 085,56	326 307,76	-87 716 777,80
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-4 652 813,26	-927 577,03	-5 580 390,29	182 798,70	-5 397 591,59
AVUSTUKSET	-1 529 977,97	0,00	-1 529 977,97	0,00	-1 529 977,97
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 608 318,41	-134 530,68	-1 742 849,09	71 449,09	-1 671 400,00
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-124 196 240,84	-3 426 199,10	-127 622 439,94	580 555,55	-127 041 884,39
TOIMINTAKATE	-111 170 895,70	2 788 395,07	-108 382 500,63	0,00	-108 382 500,63
VEROTULOT					
VEROTULOT	66 797 935,02	0,00	66 797 935,02	0,00	66 797 935,02
VALTIONOSUDET					
VALTIONOSUDET	50 180 029,00	0,00	50 180 029,00	0,00	50 180 029,00
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					
KORKOTUOTOT	84 613,42	0,00	84 613,42	-70 430,05	14 183,37
MUUT RAHOITUSTUOTOT	836 264,92	7 489,03	843 753,95	-719 971,45	123 782,50
KORKOKULUT	-409 930,19	-70 684,35	-480 614,54	70 430,05	-410 184,49
MUUT RAHOITUSKULUT	-5 329,50	-720 026,38	-725 355,88	719 971,45	-5 384,43
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHTEENSÄ	505 618,65	-783 221,70	-277 603,05	0,00	-277 603,05
VUOSIKATE	6 312 686,97	2 005 173,37	8 317 860,34	0,00	8 317 860,34
POISTOT JA ARVONALENTUMISET					
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-4 601 860,20	-1 613 500,40	-6 215 360,60	0,00	-6 215 360,60
POISTOT JA ARVONALENTUMISET YHTEENSÄ	-4 601 860,20	-1 613 500,40	-6 215 360,60	0,00	-6 215 360,60
TILIKAUDEN TULOS	1 710 826,77	391 672,97	2 102 499,74	0,00	2 102 499,74
POISTOERON MUUTOS	70 455,00	16 419,91	86 874,91	0,00	86 874,91
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 781 281,77	408 092,88	2 189 374,65	0,00	2 189 374,65

13. Liikelaitoksen vaikutus kunnan toiminnan rahoitukseen

YHDISTELTY RAHOITUSLASKELMA 1 - 12/2022

	Forssan kaupunki	Forssan vesi- huoltoliike- laitos	Yhteensä (ennen elim.)	Koneelliset eliminoinnit	Yhteensä
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
VUOSIKATE	6 312 686,97	2 005 173,37	8 317 860,34	0,00	8 317 860,34
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT	-31 751,05	0,00	-31 751,05	0,00	-31 751,05
	6 280 935,92	2 005 173,37	8 286 109,29	0,00	8 286 109,29
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
INVESTOINTIMENOT	-13 069 924,25	-1 666 851,26	-14 736 775,51	67 205,25	-14 669 570,26
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIME- NOIHIN	773 750,00	63 920,76	837 670,76	-63 920,76	773 750,00
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEI- DEN LUOVUTUSTULOT	81 340,10	0,00	81 340,10	0,00	81 340,10
	-12 214 834,15	-1 602 930,50	-13 817 764,65	3 284,49	-13 814 480,16
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-5 933 898,23	402 242,87	-5 531 655,36	3 284,49	-5 528 370,87
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET					
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	-500 000,00	0,00	-500 000,00	0,00	-500 000,00
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	740 256,00	0,00	740 256,00	-740 256,00	0,00
	240 256,00	0,00	240 256,00	-740 256,00	-500 000,00
LAINAKANNAN MUUTOKSET					
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	6 000 000,00	0,00	6 000 000,00	0,00	6 000 000,00
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-3 392 319,00	-740 256,00	-4 132 575,00	740 256,00	-3 392 319,00
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	1 370 407,59	0,00	1 370 407,59	0,00	1 370 407,59
	3 978 088,59	-740 256,00	3 237 832,59	740 256,00	3 978 088,59
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET					
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄ- OMIEN MUUTOKSET	26 022,78	0,00	26 022,78	0,00	26 022,78
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS	46 859,29	-11 367,56	35 491,73	0,00	35 491,73
SAAMISTEN MUUTOS	691 625,80	-1 568 180,82	-876 555,02	133 443,49	-743 111,53
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	512 627,92	1 169 164,24	1 681 792,16	-136 727,98	1 545 064,18
	1 277 135,79	-410 384,14	866 751,65	-3 284,49	863 467,16
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	5 495 480,38	-1 150 640,14	4 344 840,24	-3 284,49	4 341 555,75
RAHAVAROJEN MUUTOS	-438 417,85	-748 397,27	-1 186 815,12	0,00	-1 186 815,12
RAHAVAROJEN MUUTOS					
RAHAVARAT 31. 12.	26 894 212,59	462 652,97	27 356 865,56	0,00	27 356 865,56
RAHAVARAT 1.1.	27 332 633,82	1 211 050,24	28 543 684,06	0,00	28 543 684,06
	-438 421,23	-748 397,27	-1 186 818,50	0,00	-1 186 818,50

6. LUETTELOT JA SELVITYKSET

Käytetyt kirjanpitokirjat:

Päiväkirja	sähköisenä
Pääkirja	sähköisenä
Tasekirja	sidottuna
Tase-erittelyt	paperitulosteina
Liitetietotositteet	paperitulosteina

Käytetyt tositesarjat: kaupunki ja vesihuoltoliikelaitos

Kirjanpito	
MUIST1	Muistio, ulk. RD
MUISIS	Muistio, sis. RD
KOMTOS	Käyttöomaisuus
SISLAS	Sis.laskut, ProeLaskutus

Ostoreskontra	
OSTOT	Ostolaskut
OMAKSU	Ostomaksut

Myyntireskontra	
MRP12	Laskulaji 12 Keskushallinto
MRP20	Laskulaji 20 Päivähoito Abilita
MRP32	Laskulaji 32 Tekninen virasto
MRP35	Laskulaji 35 Tekninen virasto vuokrat
MRP40	Laskulaji 40 Wahren-opisto
MRP41	Laskulaji 41 Wahren-opisto Hellewin
MRP42	Laskulaji 42 Kuvataidekoulu Hellewin
MRP43	Laskulaji 43 Kuvataidekoulu
MRP45	Laskulaji 45 Musiikkiopisto
MRP53	Laskulaji 53 Vesihelmi pääsymaksut
MRP56	Laskulaji 56 Työvalmennuskeskus Aktiivi aterialaskut
MRP58	Laskulaji 58 Kasvatustoimi
MRP59	Laskulaji 59 Varhaiskasvatus iltapäivätoiminta
MRP60	Laskulaji 60 Forssan Yhteislyseo MultiPrimus
MRP61	Laskulaji 61 Forssan Yhteislyseo aikuisopetus MultiPrimus
MRP65	Laskulaji 65 Kulttuurityö
MRP66	Laskulaji 66 Nuoriso ja liikunta
MRP69	Laskulaji 69 Henkilöstön koulutus
MRP70	Laskulaji 70 Palkkarästit
MRP76	Laskulaji 76 Forssan Yhteislyseo
MRP77	Laskulaji 77 Vesikanta
MRP78	Laskulaji 78 Rakennusvalvonta
MRP78	Laskulaji 78 Vesihuoltoliikelaitos
MRP79	Laskulaji 79 Tekla maanvuokra
MRP79	Laskulaji 79 Vesihuoltoliikelaitos, Sonet
MRP83	Laskulaji 83 Musiikkiopisto, Eepos
MRP84	Laskulaji 84 Musiikkiopisto, Eepos
MRPHYV	Hyvityslaskujen kuittaus

MRPK	Tileistä poisto
MRPMAN	Manuaalisuoritukset
MRPVII	Viitesuoritukset

Liittymät kirjanpitoon/ostoreskontraan kaupunki ja vesihuoltoliikelaitos

SISROP	Sis. laskut Rondo (kaupunki)
PANKKI	Pankin tiliote
PALKAT	Palkkatositteet
VARAST	Varasto Sonet
OSTOT	Rondo sähköiset ostolaskut

Muut, kaupunki ja vesihuoltoliikelaitos

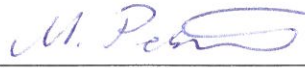
ALKUSA	Alkusaldot
BUD	Talousarvio
BUDL	Lisämääräraha
IRTAIN	Irtaimisto
ZBF	Budjetointi

Selvitys kirjanpidon säilytyksestä:

Tasekirja säilytetään pysyvästi. Muun kirjanpitoaineiston säilyttämisessä noudetaan kirjanpitolain 2. luvun 10 §:n säännöksiä, paitsi tosineitea säilytetään arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti 10 vuotta.

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Forssassa 24.4.2023

Mika Penttilä
puheenjohtaja

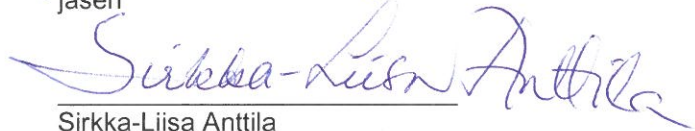
Emmi Lintonen
jäsen

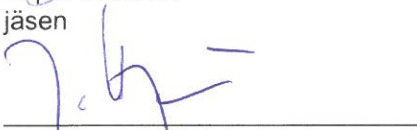
Johanna Häggman
jäsen

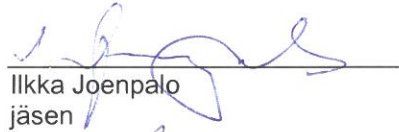
Tapio Virtanen
jäsen

Sirkka-Liisa Anttila
jäsen

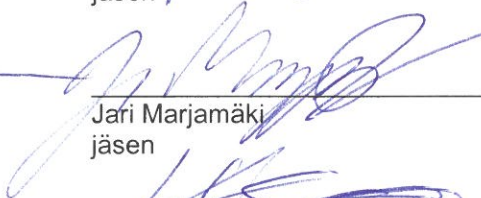
Jouko Haonperä
jäsen

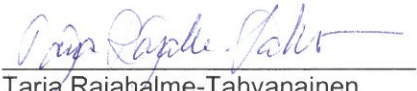
Ilkka Joenpalo
jäsen

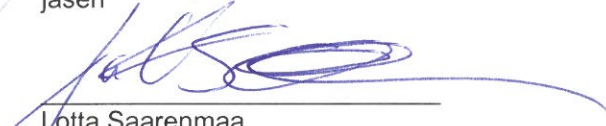
Pia Kuperinen
jäsen

Jari Marjamäki
jäsen

Tarja Rajahalme-Tahvanainen
jäsen

Lotta Saarenmaa
jäsen

Jari Kesäniemi
kaupunginjohtaja

Tilintarkastusmerkintä

Edellä oleva tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitoavan mukaisesti. Tilintarkastuksesta on annettu kertomus

Forssassa 2023

BDO Audiator Oy, tilintarkastusyhteisö

LIITTEET**LIITE 1 Lauta- ja johtokunnat sekä valtuuston valitsevat edustajat eri toimielimissä****Keskusvaalilautakunta**

Kujala Topias	puheenjohtaja
Mäkilä Jarmo	varapuheenjohtaja
Jussila Kaisa	jäsen
Kesti Pirjo	jäsen
Lahtinen Aila	jäsen
Anttila Juhani	1. varajäsen
Repo Tara	2. varajäsen
Wikström Sirke	3. varajäsen
Monto Esa	4. varajäsen
Mansikkamäki Pentti	5. varajäsen
Väre Wilma	6. varajäsen

Sivistys- ja tulevaisuuslautakunta

Jokinen Saara	puheenjohtaja
Kainulainen Jennica	henk.koht. varajäsen
Nieminen Tuulia	varapuheenjohtaja
Väre Wilma	henk.koht. varajäsen
Ilvonen Sirkka-Liisa	jäsen
Nummelin Jukka	henk.koht. varajäsen
Isotalo Jari	jäsen
Kranni Maija	henk.koht. varajäsen
Kaasalainen Kati	jäsen
Viljanen Ida-Sofia	henk.koht. varajäsen
Kallionpää Päivi	jäsen
Hakala Kaija	henk.koht. varajäsen
Mali Turkka	jäsen
Eerikäinen Janne	henk.koht. varajäsen
Mattila Sami	jäsen
Ahtola Tero	henk.koht. varajäsen
Mäkelä Nina	jäsen
Lehtonen Iida	henk.koht. varajäsen
Sarin Anu	jäsen
Jaakkola Tea	henk.koht. varajäsen
Sipponen Samu-Mikael	jäsen
Äikäs Teemu	henk.koht. varajäsen

Vikman Pasi jäsen
Mäkilä Jarmo henk.koht. varajäsen

Ylitalo Hannu jäsen
Lehtimäki Esa henk.koht. varajäsen

Tarkastuslautakunta

Sundell Ville puheenjohtaja
Anttila Sisko henk.koht. varajäsen

Vastamäki Ritva varapuheenjohtaja
Lahtinen Kalle henk.koht. varajäsen

Mäkelä Karri jäsen
Rekunen Hannu henk.koht. varajäsen

Hipp-Koskenoja Pirita jäsen
Jaakkola Tea henk.koht. varajäsen

Mäki-Kerttula Laila jäsen
Lehmusta Taito henk.koht. varajäsen

Nylén Petri jäsen 3.10.2022 asti
Nuora Jouko jäsen 4.10.2022 alkaen
Pajunen Anu henk.koht. varajäsen

Vahaniitty Raija jäsen
Wiisak Johanna henk.koht. varajäsen

Työllisyys- ja elinvoimalautakunta

Järvinen Satu puheenjohtaja
Segarra Hanna henk.koht. varajäsen

Pohjalainen Katariina varapuheenjohtaja
Mäkelä Arja henk.koht. varajäsen

Aho Ritva jäsen
Kainulainen Jennica henk.koht. varajäsen

Ahtola Tero jäsen
Hiukkanen Vesa henk.koht. varajäsen

Eriksson Otto jäsen
Sarin Mika henk.koht. varajäsen

Henriksson Jaakko jäsen
Koski Hannu henk.koht. varajäsen

Järvi Sanna Koistinen Riikka	jäsen henk.koht. varajäsen
Kaunisto Jarmo Virtanen Tapio	jäsen henk.koht. varajäsen
Lahtinen Kalle Güzel Mali	jäsen henk.koht. varajäsen
Salonen Nicholas Suomi Mikko	jäsen henk.koht. varajäsen
Viljanen Ida-Sofia Kaasalainen Kati	jäsen henk.koht. varajäsen
Moisio Sami Kujala Topias	jäsen henk.koht. varajäsen
Jussila Päivi Kallioinen Marjut	jäsen henk.koht. varajäsen

Yhdyskuntalautakunta

Aaltonen Suvi Haippo Mervi	puheenjohtaja henk.koht. varajäsen
Nieminen Tapio Tasala Kari	varapuheenjohtaja henk.koht. varajäsen
Aarrelinna Mika Jokela Jyrki	jäsen henk.koht. varajäsen
Hirvikoski Eero Kaislasalo Sami Kolunen Seppo	jäsen henk.koht. varajäsen 3.10.2022 asti henk.koht. varajäsen 4.10.2022 alkaen
Jaakkola Asta Lehtinen Pauliina	jäsen henk.koht. varajäsen
Kinnunen Riikka Penttilä Minna	jäsen henk.koht. varajäsen
Laine-Mäki Kirsi Anttila Leena	jäsen henk.koht. varajäsen
Lindvall Antti Lehtimäki Aarre	jäsen henk.koht. varajäsen
Niemi Kaija-Leena	jäsen

Aho Ritva	henk.koht. varajäsen
Pouta Katja Asp litu	jäsen henk.koht. varajäsen
Suomi Mikko Nyström Markku	jäsen henk.koht. varajäsen
Suoranta Kari Eriksson Otto	jäsen henk.koht. varajäsen
Vuorenmaa Janne Koski Hannu	jäsen henk.koht. varajäsen

Ympäristölupalautakunta

Lahtinen Maaret Haarlo Taruanna	puheenjohtaja henk.koht. varajäsen
Mäkelä Jarmo Virtaranta Marko	varapuheenjohtaja henk.koht. varajäsen
Kauti Kari Metsämäki Antti	jäsen henk.koht. varajäsen
Mäkelä Karri Rekunen Hannu	jäsen henk.koht. varajäsen
Tuomisto Tiina Haippo Mervi	jäsen henk.koht. varajäsen

Forssan vesihuoltoliikelaitoksen johtokunta

Vuorenmaa Janne Joenpalo Ilkka	puheenjohtaja henk.koht. varajäsen
Jokela Jyrki Suoranta Kari	varapuheenjohtaja henk.koht. varajäsen
Kaasalainen Kati Haarlo Taruanna	jäsen henk.koht. varajäsen
Kallioinen Marjut Känkänen Elitsa	jäsen henk.koht. varajäsen
Tasala Kari Helander Toni	jäsen henk.koht. varajäsen

Forssan yhteislyseon johtokunta

Orzech Maria
Koistinen Riikka

puheenjohtaja
henk.koht. varajäsen

Helin Timo
Hiukkanen Vesa

jäsen
henk.koht. varajäsen

Mäkilä Jarmo
Äikäs Teemu

jäsen
henk.koht. varajäsen

Viljanen Ida-Sofia
Haarlo Taruanna

jäsen
henk.koht. varajäsen

Humppilan kunnan edustaja
Lepistö Anssi
Lyytinen Anu

jäsen
henk.koht. varajäsen

Jokioisten kunnan edustaja
Aalto Sirkku
Stenberg Janna

jäsen
henk.koht. varajäsen

Tammelan kunnan edustaja
Ojansuu Ismo
Iso-Aho Juha

jäsen
henk.koht. varajäsen

Jätelautakunta

Häggman Johanna
Vähä-Pietilä Rauni

puheenjohtaja
henk.koht. varajäsen

Hämeenlinnan pelastuslautakunta

Sarin Mika

varajäsen Jokioisten kunnan
nimeämälle jäsenelle

Kaupungin edustajat kuntayhtymissä**Eteva kuntayhtymä**

Jaakkola Asta	kokousedustaja
Lähteenkorva Jaana	varakokousedustaja

Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä

Lähteenkorva Jaana	kokousedustaja
Mansikkamäki Pentti	kokousedustaja
Uutela Matti	kokousedustaja

Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymän hallitus

Marjamäki Jari

Hämeen maakuntaliiton kuntayhtymän (Hämeen liiton) valtuusto

Saarenmaa Lotta	jäsen
Jussila Kaisa	henk.koht. varajäsen

Lintonen Emmi	jäsen
Niemi Kaija-Leena	henk.koht. varajäsen

Mattila Sami	jäsen
Aarrelinna Mika	henk.koht. varajäsen

Kranni Maija	jäsen
Sundell Ville	henk.koht. varajäsen

Häggman Johanna	2. varapuheenjohtaja
Vinnikainen Irmeli	henk.koht. varajäsen

Ahtola Tero	jäsen
Eriksson Otto	henk.koht. varajäsen

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän valtuusto

Anttila Sirkka-Liisa	jäsen
Wiisak Johanna	henk.koht. varajäsen

Lintonen Emmi	jäsen
Uutela Matti	henk.koht. varajäsen

Tuomisto Tiina	jäsen
Mäkelä Arja	henk.koht. varajäsen

Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän valtuusto

Järvinen Eino	puheenjohtaja
Mäkelä Karri	henk.koht. varajäsen
Järvinen Tarja	jäsen
Jussila Kaisa	henk.koht. varajäsen
Nummelin Jukka	jäsen
Pajunen Anu	henk.koht. varajäsen
Rajahalme-Tahvanainen Tarja	jäsen
Haarlo Taruanna	henk.koht. varajäsen
Tonteri Liisa	jäsen
Heikkilä Miina	henk.koht. varajäsen

Valtion toimielimet**Kanta-Hämeen käräjäoikeus**

Hämäläinen Jari	lautamies
Kainulainen Jennica	lautamies
Latva Sami	lautamies

Kiinteistötoimitukset

Hämäläinen Jari	uskottu mies
Jaakkola Tea	uskottu mies
Kinnunen Juhani	uskottu mies
Laine-Mäki Kirsi	uskottu mies
Mäkilä Jarmo	uskottu mies
Virtaranta Marko	uskottu mies

Poliisin neuvottelukunta

Mäkelä Arja	jäsen	
Nylén Petri	henk.koht. varajäsen	3.10.2022 asti
Nummelin Jukka	henk.koht. varajäsen	4.10.2022 alkaen

LIITE 2 Kaupungin talouden tunnuslukujen kehitys

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Asukasluku 31.12.	17 667	17 521	17 414	17 328	17 186	17 028	16 901	16 800	16 570	16 457
Kokonaismenot (1000 €)	125 237	135 912	124 070	124 238	125 020	124 403	135 758	134 358	142 276	146 018
Verotulot (1000 €)	58 133	58 861	59 678	60 408	61 074	60 239	60 706	61 562	64 143	66 798
Tuloveroprosentti	20,00	20,00	20,00	20,00	20,50	20,50	20,50	20,50	20,50	20,50
Kiinteistöveroprosentit										
- yleinen	0,80	1,00	1,00	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40
- vakituinen asunto	0,40	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41
- muu asuinrakennus	0,90	1,01	1,01	1,41	1,41	1,41	1,41	1,41	1,41	1,41
- voimalaitos	2,85	2,85	2,85	3,10	3,10	3,10	3,10	3,10	3,10	3,10
Verotulot euroa/asukas	3 290	3 359	3 427	3 486	3 553	3 534	3 591	3 664	3 871	4 059
Tilikauden tulos (1000 €)	681	3 695	657	3 080	202	-547	-563	3 955	2 183	2 102
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (1000 €)	847	311	770	191	311	-453	-469	1 043	872	2 189
Vuosikate (1000 €)	8 516	4 953	6 641	9 104	7 231	5 552	5 520	10 874	8 306	8 318
Vuosikate euroa/asukas	482	283	382	525	421	326	327	647	501	505
Vuosikate poistoista %	159,9	79	111,0	151	102,9	68,6	91,1	143	136	134
Bruttoinvestoinnit (1000 €)	9 131	20 040	8 867	7 700	5 231	5 510	6 173	5 724	17 679	14 670
Lainakanta (1000 €)	25 576	26 012	29 776	30 209	29 928	27 805	32 444	30 810	40 175	42 782
- euroa/asukas	1 448	1 485	1 710	1 743	1 741	1 633	1 920	1 834	2 425	2 600
Kassan riittävyys, vrk	8	8	10	12	15	10	13	27	28	18
Omavaraisuusaste %	59,6	57,9	55,8	57,3	59,0	59	56,4	57,9	55,2	53,9

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 200 pages before this page

Dokumentet inneholder 200 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 200 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 200 sider før denne side

Detta dokument inneholder 200 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende